

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Günümüz Türkçesiyle

DİRİLEN İSKELET

 KAPRA

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 1923 yılında tefrika edilen *Dirilen İskelet* başlıklı romanında dönemin popüler konularından olan kadın hareketlerini ve toplumsal ahlakı konu ediniyor. Bunu yaparken kendine has ahlak anlayışıyla dönemin okurunu toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve dayatılan ahlak kalıplarını yeniden düşünmeye çağırıyor. Ayrıca, yaşamın anlamı ve değeri, ölüm, ruh ve madde ayrımı gibi konulara kendine has mizahi üslubuyla derinlikli yorumlar getiriyor.

Gürpınar külliyatına yönelik klişeleri zorlayan bu aykırı roman, yayımlanmasının üzerinden neredeyse bir asır geçmesine rağmen günümüz okuruyla da diyaloga giriyor, bizi inşa edilen kategorilerin dışından bakmaya davet ediyor.

KAPRA
YAYINCILIK

/kprayayintlari

ISBN: 978-625-8281-03-3

DİRİLEN İSKELET / Hüseyin Rahmi Gürpınar

YAYIMA HAZIRLAYAN
Arif Can Topçuoğlu

EDİTÖR
Davut Yıldız

SON OKUMA
Emine Hızır

KAPAK GÖRSELİ
Heorhiy Narbut, 1911

KAPAK TASARIM
REPAR TASARIM

SAYFA DÜZENİ
Oğuz Yılmaz

BASIM VE CİLT
Repar Dijital Matbaası

BASKI
Ekim 2022 - 1. Basım

ISBN
978-625-8281-03-3

SERTİFİKA NO
40675

Kapra Yayıncılık,
Repar Tasarım
Matbaa ve Reklamcılık
Ticaret Limited Şirketi'nin
tescilli markasıdır.

Mimar Sinan Mah.,
Selami Ali Efendi Cad.,
No: 5
34672 Üsküdar/İstanbul
PDF Kitap Arşivi - <https://canbey.org>

© Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Tanıtım amaçlı, kısa alıntılar
dışında metin ya da görseller
yayınevinin izni olmadan hiçbir
şekilde kopyalanmaz.

Hüseyin Rahmi Gürpınar (1864-1944)

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 19 Ağustos 1864 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldi. Babası hünkâr yaveri Mehmet Sait Paşa'dır. Üç yaşındayken annesinin ölümü üzerine Girit'te bulunan babasının yanına gönderildi. Hüseyin Rahmi, 1887'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yazmaya başladı. Ardından *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde çalıştı. II. Meşrutiyet döneminde otuz yedi sayı süren *Boşboğaz ile Güllâbi* adlı bir gazete çıkardı. Daha sonra farklı gazetelerde çalışmaya devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kütahya milletvekilliği de yapan Hüseyin Rahmi, ömrünün son otuz bir yılını Heybeliada'da geçirdi.

Eserlerinde Anadolu'ya yer vermeyen Hüseyin Rahmi, İstanbul halkının toplumsal ve kültürel yaşantısını, aile hayatını, batıl inançlarını mizah ve hicivle kaleme almıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin temsil ettiği edebî geleneği sürdüren Hüseyin Rahmi, natüralist tarza sahip, gerçekçi ve yalın bir dil kullanmayı benimseyen, bundan dolayı halk tarafından sevilen ve çok okunan bir yazar olmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ilk romanı *Şık*'tır. Bu eser, Ahmet Mithat Efendi tarafından çok beğenilince *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika edilmeye başlanmıştır. Altmışa yakın eseri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bazı eserleri şunlardır:

ROMANLAR:

Şık (1889), *İffet* (1896), *Mutallâka* (1898), *Mürebbiye* (1899), *Bir Muadele-i Sevda* (1899), *Metres* (1900), *Tesadüf* (1900), *Şipsevdi* (1911), *Nimetsinas* (1911), *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* (1912), *Gulyabani* (1913), *Cadı*

(1912), Sevda Peşinde (1912), Hayattan Sayfalar (1919), Hakka Sığındık (1919), Toraman (1919), Son Arzu (1922), Tebessüm-i Elem (1923), Cehennemlik (1924), Efsuncu Baba (1924), Meyhanede Hanımlar (1924), Ben Deli miyim? (1925), Tutuşmuş Gönüller (1926), Billur Kalp (1926), Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu? (1927), Mezarından Kalkan Şehit (1928), Kokotlar Mektebi (1928), Şeytan İşi (1933), Utanmaz Adam (1934), Eşkıya İninde (1935), Kesik Baş (1942), Gönül Bir Yel Değirmenidir Sevda Öğütür (1943), Ölüm Bir Kurtuluş mudur? (1954), Dirilen İskelet (1946), Dünyanın Mihveri Para mı Kadın mı? (1949), Deli Filozof (1964), Kaderin Cilvesi (1964), İnsanlar Maymun muydu? (1968), Can Pazarı (1968), Ölüler Yaşıyorlar mı? (1973), Namuslu Kokotlar (1973)

ÖYKÜLER:

Kadınlar Vaizi (1920), Namusla Açlık Meselesi (1933), Katil Bûse (1933), İki Hödüğün Seyahati (1934), Tünelden İlk Çıkış (1934), Gönül Ticareti (1939), Melek Sanmıştım Şeytanı (1943), Eti Senin Kemiği Benim (1963)

OYUNLAR:

Hazan Bülbülü (1916), Kadın Erkekleşince (1933), Tokuşan Kafalar (1973), İki Damla Yaş (1973), Gülbahar Hanım

TARTIŞMA:

Cadı Çarpıyor (1913), Şekavet-i Edebiye Tartışmaları (1913), Sanat ve Edebiyat (Ölümünden sonra H. A. Önelçin derledi, 1972)

1

Harp senelerinde mehtaplı güzel bir sonbahar gecesi... Saat on bir... Dükkânları kapanmış Direklerarası Caddesi'nde¹ yalnız birkaç çayhanenin iktisaden kısılmış lambaları fersiz gözler gibi yorgun neşesiz yanıyor. Gölge içine kümelenmiş beş on müşteri cigaralarını pırıldatarak kasvetli ve ağır konuşuyorlar...

Ufak sarsıntılarla titreyerek sokaktan bir bisiklet geçiyor. Üzerindeki genç, bütün kuvvetini pedallara vermiş, son süratle gitmeye uğraşıyor.

Çayhanelerin birinde iki delikanlı arasında:

“Bisikletle geçeni gördün mü?”

“Evet...”

“Kim olduğunu tanıdın mı?”

“Hayır...”

“Doktor Ferhat Bey...”

“Bu kadar acele nereye gidiyor? Bir hastası mı var?”

“Onun nereye gittiği pek mühim bir sır... Kaç haftadır uğraşıyorum. Ne olduğunu anlayamıyorum...”

“Anlayamadığın bir sırrın mühim olduğunu nasıl keşfediyorsun?”

¹ İstanbul'un Fatih ilçesinde yer alan ve 19. yüzyıldaki en önemli kültür ve sanat merkezlerinden biri.

“Keşfe lüzum yok. İş meydanda...”

“Meydanda olan bir şey nasıl sır sayılabilir?”

“Öyle ise dinle...”

“Dinleyeceğim... Fakat martaval istemem...”

“Şimdi bu Doktor Ferhat doğru şurada, Kırk Sekbanlar civarındaki Tayfur Bey’in konağına gider...”

“Bu pek sade bir şey...”

“Sade mi peynirli mi sonra anlarsın...”

“Kıymalı ise yüz dirhem kes...”

“Alay etme...”

“Alay etmiyorum... Tabur geçiyorum...”

“Dinleyecek misin? Susayım mı?”

“Ben uzun bir lafı put gibi dinlemekten sıkılırım. Müsade et arada bir benim de çenem oynasın. Devam buyurunuz... Doktor Ferhat, Tayfur’un konağında ne yapıyor anlayalım...”

“Şimdi Tayfur Bey, sokak kapısının önünde elinde bisiklet alesta² Ferhat’ı bekler...”

“Ey sonra?”

“O da makinesine atlar, iki bisikletli sıkı sıkıya yolu tuttururlar...”

“Nereye?”

“Topkapı, Silivrikapısı, Mevlanakapısı işte böyle kale kapılarından birine...”

“Garip şey... Gece yarısı...”

“Evet, gece yarısı...”

² Harekete hazır, tetikte.

“Kale kapılarında ne yapıyorlar?”

“Sur haricine çıkıyorlar...”

“Sur haricinde ne var?”

“Ne var bilmiyor musun?”

“Ne bileyim... Çok türlü şey var...”

“Sur haricinde bir türlü şey var...”

“Nedir?”

“Mezarlık...”

“Beyefendilerin gece yarısı mezarlıklarla alışverişleri?”

“İşte benim de merak ettiğim bu ya...”

“Aldanmış olmayasın? Onların böyle vakitsiz mezarlığa gittiklerinden katiyen emin misin?”

“Gözümle gördüm...”

“Gördün de bir şey anlayamadın mı?”

“Hayır...”

“Ne gördün?”

“Tayfur’un komşusu Nihat Bey...”

“Malum...”

“Beni bu meraklı gece macerasına karıştıran işte o oldu.”

“Nasıl?”

“Haftada birkaç gece Tayfur’la Ferhat bisikletlerle uzun bir gezinti yaparlarmış... Daima el ayak çekildikten sonra... Daima arkalarında koltuktan geçme iri çantalar ile... Esrarlı bir sessizlik ve çekingenlik içinde... Fenerlerini yakmadan yola çıkarlarmış...”

“Hırsızlığa çıkıyorlar desek ikisinin de hâl ve şanları aleyhlerinde böyle bir zanna mânidir. Mezarları keşfe gidi-

yorlar desek o Doktor Ferhat, insanın kanla işler etten kemikten ibaret bir makine olduğundan başka bir şeye inanmaz yani dirinin de ölünün de maneviyatına itikat etmez bir zamanane gencidir.”

“Dinle...”

“Dinliyorum... Hem de büyük bir merakla.”

“Nihat Bey, bunların nereye gittiklerini merak etmiş. Bir gece, o da kendi bisikletine atlamış, hiç sezdirmeden arkalarından gitmiş. Mevlanakapısı’ndan dışarı çıkmışlar. O da takipte devam etmiş... Ulu mezarlığın harap duvarı önüne gelmişler. İki gece yolcusu bisikletlerini sallasırt edince³ bu ahret karanlığının kesafetine karışıp kaybolmuşlar...”

“Acayip şey... Garip şey...”

“Asırlık serviler rüzgârdan hazin feryatlar koparıyor, sorun yıkık burçlarından baykuşlar gülüyor, nereden geldikleri belirsiz daha başka ısıklık, inleme, hişt pişt gibi esrar dolu sesler duyuluyormuş. Nihat Bey mürekkep koyuluğuyla taşları örten zifiri karanlığa bakmış, mezarlığın muhtelif perdelerdeki konuşmasını dinlemiş, garip bir ürküntüyle titremiş. Fakat büyük bir metanet göstermeye uğraşarak gecenin bu korkunç esrarını delmek için bisikletin karpitli fenerini yakmış. Projektör gibi önüne tutmuş, servilerin kımıldayan gölgelerine karışarak bazı hayallerin cilvelendiğini ve insanla canavar arasında zebaniye benzer şekillerin raks ettiklerini görmüş... Pek fena korkmuş...”

“Haydi sen de... İşin içinde mübalağa var. Nihat Bey zebanisi nereden tanıyormuş da orada görünce bilmiş?”

“Zebanilerin bazı eski kitaplarda resimleri yok mu?”

“Çocuk olma. Hangi ressam yahut fotoğrafçı cehenneme girip çıkarak zebanilerin resimlerini yapmış?”

3 Sirtına almak, yüklenmek.

“İnsanlar görmedikleri şeylere muhayyileleriyle birer şekil vermezler mi? Ahiretle alakalı dünyada ne kadar resimler yapıldığını bilmiyor musun? Cennetteki Tûbâ ağacının⁴ resmini *Mızraklı İlmihal*’de⁵ görmedin mi? Cehennemin, büyük meleklerin, Hristiyan itikadınca cennetin kapıcısı olan Saint Pierre’in, şeytanların, ifritlerin müzelere giren meşhur tablolarını hiç seyretmedin mi?”

“Şeytanın yalnız resmini değil, canlısını da gördüm...”

“Nerede?”

“Pandomimalarda, Şehzadebaşı tiyatrolarında, kuyruklu, hayvanlar gibi tepeden iki uzun kulaklı, dışarı sarkık kırmızı dilli simsiyah zenci bir şeytan... Zebani de ona benzer. Onun boynuzları da vardır. Ağız bir kulaktan bir kulağa geniş, dişleri kazma gibi, yüzü gayet korkunçtur. Bu kaba tasvirleri eskiden çarşıda kapalı dükkânların önünde kurulan resim sergilerinde, sahaflarda satılan kitaplarda görürdük. Bunların tabiattan kopya edildiğine inanacak kadar safdil değiliz. Fakat bizde de görmedikleri şeyleri icatta Avrupalılardan aşağı kalmayan halk sanatkârları vardır. Bizde halk, Herkül’ün, Aşil’in, Perse’nin kim olduğunu bilmez fakat Köroğlu’nun, Şah İsmail’in, Arap Üzengi’nin resimlerini görünce tanıyanlar çoktur... Eski Arap ve Acem şairlerinin, sanatkârlarının muhayyileleri bu mitolojik sahada çok eserler doğurmuştur. Ne ise vefatımızda elinde ateşten topuzlarla karşımıza çıkınca zebani hazretlerinin dünyada gördüğümüz resmine benze-yip benzemediğini anlarız. Sen şimdi zebaniyi, şeytanı geç, sözüne gel. Nihat Bey mezarlıkta böyle alelacayip mahlukat gezindiğini görünce ne yapmış?”

“Fena hâlde korkmuş. Bisikletine atlayınca haydi babam fertik...”⁶

4 Cennette bulunulduğuna inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük bir ağaç.

5 Osmanlı ilmihal geleneğinin ilk örnekleri arasında yer alan anonim eser.

6 “Kaç, uzaklaş, tamam bitti” anlamlarında kullanılan bir seslenme sözü.

“Ne tabansız insanmış, niye kaçıyor? Mezarlığın içinde Tayfur’la Ferhat var. Bağırsa işitirler. Zebaniler, ifritler onlara dokunmayıp da Nihat’ı mı boğacak? Ey sonra?”

“Sonrası, Nihat vakayı hikâye etti. Beni bütün bütün me-
raka düşürmek için daha zihin karıştıracak şeyler söyledi.”

“Seni meraka düşürüp de ne yapacak?”

“Tayfur’la Ferhat’ı bir gece birlikte takip etmek tekli finde bulundu. İki kişi olursak birbirimizi cesaretlendiririz, dedi. Teklifini kabul ettim. Onların yolculuğa çıkmaları muhtemel olan bir gecede Nihat’ın evinde iki bisiklet hazırlayarak bekledik. Ferhat yine böyle acele ile geldi. Tayfur onu kapı önünde karşıladı, o da bisikletine atladı. Hemen yola saldırdılar. Kendimizi göstermemek için arada icabı kadar mesafe bıraktıktan sonra biz de makinelerimize sıçradık. Takibe koyulduk... Mezarlık yolcuları bu defa Mevlevihane değil, Silivrikapısı yolunu tutturdular. Mezarlık hududuna gelince yine bisikletlerini omuzlayarak içeri daldılar, biz de arkalarından hırsızlama adımlarla yürüdük. Havada son dördüne girmiş küçük bir ay vardı. Takibimizi sezdirmemek için yine aramızdaki mesafeyi açtık. Bu ahiret bahçesine daldık... Lakin ayaklarımıza dolaşan otlar, çalılar, birkaç parçaya bölünmüş mezar taşları, çukurlar, tümsekler, iki üç adımda bir birer siyah engel gibi önümüzü kesen serviler ilerlememizi pek güçleştiriyordu. Gece vakti ölüleri çiğneyerek yürümesi insana türlü vehim veriyor. Sanıyorduk ki onları takip ettiğimiz gibi bizim de arkamızdan gelenler var. Bazen fena adım atarak uğradığımız sarsıntılarla yere kapanacak gibi oluyor, bir mezar taşıyla kucaklaşıyorduk. Bisikletlerin demirleri omuzlarımızı eziyordu. Aramızdaki mesafenin uzunluğuna rağmen önümüzde gidenleri seçebiliyorduk. Ferhat’la Tayfur, sırtlarında taşıdıkları bisikletlerin furşları, gidonları arada bir mehtabın yansımasıyla parıldayarak servi gölgelerine bata çıka gidiyorlar ve ikide birde müzakere eder gibi duruyorlardı. Birkaç defa mezar kovuklarına doğru eğilerek dik-

katli dikkatli baktıklarını fark ettik. Gecenin, bütün aydınlığı yutarak siyah esrara dönüştürdüğü, korkular doğuran heybetli garabeti içinde yine hişte pişte benzer fısıltılar başladı. Bazen de kalplerimizin atışlarını duyacak kadar her şey susuyordu. Fakat bu derin sessizliğin de o kadar açık ve düzgün bir lisanı vardı ki bu sessizlikten de ürüyor, uzuvlarımızda bir kesiklik duyuyorduk.

“Nihayet Nihat etrafımızı saran manevi şahıslara işittirmek endişesinden titrer gibi yarı anlaşılır bir sesle, ‘Feyzi, her adımda bir ölünün kafasına basıyormuşum da hemen ayağımın altından bir şikâyet ve bir lanetleme sesi çıkacak sanıyorum...’ dedi. Servilerin pis kokuları gideren kokularıyla dolu ve bilmem içine ölü kemiklerinden, ciğerlerimizi sıkan, kalplerimizi ezen nasıl bir ağırlık karışmış rutubetli bir hava ara sıra görünmez bir el gibi yüzümüze dokunuyor, burnumuza doluyor, tüylerimizi ürpertiyordu. Birdenbire hafif bir kapı gıcırtısına benzer şikâyetli bir hüznle bir servi inledi. Uzaktan bir gece kuşu tannan bir feryatla cevap verdi. Bu uğursuz inilti akisler yaparak etrafımızda dalgalana dalgalana söndü. İçimizi üşüttü, damarlarımızı dondurdu.

Nihat yine ürkek ve titrek sesiyle:

‘Feyzi, uğursuz kuşun feryadı bana ne gibi geldi biliyor musun?’

‘Ne gibi geldi?’

‘Ey mezarlıkta yatan ölüler, uyanınız, esrarınızı çalmak için sizi çiğneyerek üzerinizde dolaşan bu küstahları çarpınız... Malikânenizden kovunuz...’

Nihat daha sözünü bitirmeden iri bir tekenin sakallı gölgesini görmemiz akabinde gırtlaktan gelen, boğum boğum, kalın, hırıltılı melemesini işittik. Bu esrarengiz mezarlık hayvanı o kadar yakınımızdan geçti ki hafif mehtaplı zemin üzerinde beliren sivri çatal sakallı şeytani başın ayaklarımızın arasından dolaşarak kaybolduğunu gördük. Bu makinesiz

film ürkütücü bir hızla işledi. Geçen şeyin bir hayal olmadığını, gördüklerimizin ayniyetinden anladık. İkimiz de aynı şekli görmüş, aynı korkunç sesi işitmiştik. Nihat benden ziyade korkmuş olmalı ki gölgenin, bacakları arasından seri geçişi esnasında sendeledi. Hemen yüzüstü yere kapandı.”

“Canım ne var bir gölgeden bu kadar ürkecek. Besbelli civar kasaphanelerden birinin tekesi otlamak için mezarlığa girmiş olacak... Hem seni temin ederim ki ilk gidişinde Nihat’ın gördüğü zebani de yine bu hayvandan başka bir şey değil.”

“Sen gel gece vakti o sakallıyı mezarlıkta gör de bak ne olursun... Farz edelim ki, bu bir keçidir. Fakat o ölüm dekoru içinde en masum hayvan ecinnileşiyor, rast geldiğini çarparak mitolojik, müthiş bir canavar kesiliyor.”

“Henüz sizi çarpmadı ya?”

“Nihat düşünce dirseği zedelendi.”

“Bunu çarpılma mı sayıyorsunuz?”

“‘Of, galiba kolum kırıldı,’ dedi. Sonra karşıdan, epey uzaklardan karaltılar peyda oldu. Dikkat ettik. Öyle bir sürü sakallının bize doğru geldiklerini gördük.”

“Koyun, keçi sürüleri olmalı...”

“Olmalı tabirinde kati bir mana yok. Bunun için ürkmüş yüreklerimiz, korkmuş gözlerimizle durarak böyle aslı müphem sürülerin yanımıza kadar gelmesini bekleyemezdik. Hemen firara karar verdik. Nihat’ın incinmiş koluna girdim. Kendiminkinden başka, onun bisikletini de bir parça yükledim. Mezarlıktan çıktık. Bu takibimizle hiçbir hakikate eremedik. Merakımız birkaç derece daha arttı. Yılmaz kutup seyyahları gibi ikinci, üçüncü, dördüncü seferlere hazırlandık. Fakat beyler her nedense böyle garabet ve esrar dolu gece yolculuklarının arasını bir müddetçik kestiler. Son defa sırayla üç dört gece bekledik. Konaktan bisikletler çık-

madı. Evvela bu gecikmenin sebebini anlayamadık. Sonra Tayfur'un rahatsızlığını işittik. Acaba delikanlı, kabristanın uğursuzluğuna mı uğradı? Ölüler sırlarını anlamaya gelen dirilerden hoşlanmazlar. Belki Tayfur bir hayalet şerrine uğramıştı, dedik. O zamandan beri gece seyahatine çıktıkları yoktu. Bu acele gidişten, yine ölüleri ziyarete başladıkları anlaşılıyor.”

“Bu garip hikâyende hiçbir alay, mübalağa yok ya?”

“Seni temin ederim. Sözlerimin eksigi var fazlası yok. Macera pek garip... Her türlü tasavvurun üstünde bir garabet...”

“Kardeşim Feyzi, beni de meraka düşürdün...”

“Bu muammayı çözmek için sen de bize katılır mısın?”

“Katıldım gitti...”

“Üçleşirsek hakikate ermek ümidi artar...”

“Şüphesiz. Hem ben sizin gibi keçileri zebani sanarak kaçan tabansızlardan değilim... İşin sonuna kadar sebatan ayrılmam. Haydi, bu geceden tezi yok...”

Feyzi saatine bakarak:

“Bu gece vakit geçti...”

“Böyle esrara ermek için vaktin geçliği, erkenliği hesaba katılır mı? Anlaşılan onlar gece yarısından sonra kabristanda bulunmak üzere hareket ediyorlar.”

“Çok çalçenelik ettik. Ferhat'ı görür görmez hemen arkasından koşaydık belki takibe yetişebilirdik. Şimdi çoktan onlar kale kapısından dışarı çıktılar...”

“Hangi kale kapısından?”

“Söyledimdi ya... Hangisi olduğu malum değildir. Her defa başka bir kapıdan çıkıyorlar...”

“Her hâlde gidelim. Konağın önünü bir kolaçan edelim. Belki bir mâni zuhuruyla bu akşam henüz çıkmamışlardır...”

“Sana bizden ziyade merak sardı galiba?”

“Ne diyorsun birader? Tayfur Beyefendi kıratında bir ki-barzâde ile Doktor Ferhat gibi bir fen adamının arkalarında iri çantalarla gece yarıları mezarlıklarda ne işleri var? Kaçakçılık mı ediyorlar? Hırsızlık mı, büyücülük mü?”

“Hazırda bir bisikletin var mı?”

“Biraderimin rüzgâr gibi bir Pöjo’su⁷ var... Silinmiş, yağlanmış, hazır duruyor... Yalnız lastiklere hava vermekten başka bir işi yok.”

“Zaten Nihat da beni bekler. Ferhat’ın arkasından hemen yola çıkmadığıma belki de hiddetlenmiştir.”

“Haydi, öyle ise evvela Nihat’a uğrayalım. Duruma göre bir karar veririz... Haydi... Haydi, durmayalım...”

İki delikanlı çayhaneden dışarı fırladılar...

7 (Fr.) Peugeot.

Seri adımlarla caddeyi boyuna yürüyorlar, mesafe kaybetmemek için hiç konuşmuyorlardı. Tepelerinden nurlar saçan ay, sokağı hafifçe gümüşle galvanalamıştı.⁸ Önlerinden koşan gölgelerine yetişmeye uğraşır bir acele ile koşuyorlar, lakin öncülük eden o iki seyyal insan şekli her adımda daha ileri atılarak aralarındaki mesafe daima aynı ölçüde kalıyordu.

Şehzadebaşı'nın tuhafiyeci vesaireci dükkânları kapalıydı. Enli saçağın gölgesine gömülmüş bir sıraya oluklu çinko kepenklerden bazıları kulak zedeleyen bir hırıltı ile inliyordu. Cami haziresi⁹ pencerelerinden iri kavuklu, harap, metruk mezar taşları tarihimizin vakur bir devrini tespit eden taş kesilmiş bir müze gibi mehtabın yarı güne benzeyen esrarlı beyazlığı altında heybetli heybetli bakıyorlardı. Nihayet Feyzi sessizliği bozarak: "Sadi, şu demir parmaklıkların arkasındaki ölümlere bak! Ay ışığıyla mezar taşı gölgelerinin birbirine girift şekillerinde yüreğimi titreten bir meal okuyorum... Ve zannediyorum ki o şeytani keçilerin çatal sakallarını hemen hemen göreceğim."

"Yüreğini sıkı tut. O kadar vehimli olma. Şehir içindeki mezarlardan böyle korkarsan sur haricindekilerle ne yapacaksın?"

Bukağılı Dede'nin önünden saptılar. Nihat, Tayfur ile kapı karşı komşuydu. Hanenin ziline dokununca hemen birkaç saniye içinde kapı açıldı. Nihat Bey gece seyahati için

⁸ Paslanmaya karşı korumak için madenî bir parçayı sıcak çinkoyla kaplamak.

⁹ Cami, türbe, tekke vb. yerlerde çevresi parmaklıklarla çevrili mezar yeri

giyinmiş, hazırlanmış; sinirli, öfkeli bir hâlde karşılırlarına çıktı. Eliyle avlunun bir köşesinde dayalı duran bisikleti göstererek, “Bravo Feyzi... Bir saatten beridir boğucu heyecanlar içinde seni bekliyorum. Neredesin Allah aşkına? Tayfur’la Ferhat muammalı, dehşetli gece seyahatine çıktılar. Bu gece gökte dolunay var. Mehtap o kadar kuvvetli ki takibe çıksaydık mutlak esrarın mühim kısmına ererdik. Karanlıklarda gittik bir şey anlayamadık. Böyle uygun bir geceyi kaçırdığımızı çok üzgünüm...”

Feyzi özür dilercesine arkadaşının arkasını sıvayıp yanaklarını okşayarak: “Üzülme... Bak sana bir arkadaş daha getirdim. Bu esrarlı, geceki mezarlık seyahatini anlattım. Sadi bizden ziyade meraka düştü. Hemen şimdi takibe çıkalım ısrarıyla iki ayağımı bir pabuca koyuyor...”

Nihat sinirli sinirli çırpınarak: “Artık geçti. Onlar gideli bir saat oluyor. Yine arkalarında koca çantalarla bisikletlere atladılar. Rüzgâr gibi uçtular. Bu gece hangi kale kapısından çıktılar? Ne tarafın mezarlığında esrar arıyorlar? Keşfi mümkün değil ki o semte saldırarak takibe çıkalım...”

“Esef etme... Onlar mehtap demiyorlar, karanlık demiyorlar, bu pek acayip seyahatlerinde devam ediyorlar. Bu gecekinin son uhrevi ziyaretleri olmadığına yeminle seni temin edebilirim. Onlar yine çıkacaklar; yarın gece olmazsa öbür gece, daha öbür gece. Üç gece sonra, beş gece sonra mutlak-bemutlak çıkacaklar.”

“Çıkacaklar ama ben çok sabırsız bir adamım. İçimde bu merakla yaşamak bana âdeta işkence geliyor.”

“Bir insan, bir muammayı ne kadar merak ederse onun çözümünü zamanında da o kadar büyük zevk duyar...”

“Fakat bundan sonra gelecek ilk fırsatı kaçırmamalıyız.”

“Kaçırmayız... Şimdi Sadi de beraber üçümüz bu takip keyfiyetini ehemmiyetle müzakere ederiz. Tesadüf edeceği-

miz güçlükleri ve onlara karşı alınması lazım gelen tedbirleri düşünürüz.”

Nihat Bey, “Buyurunuz, buyurunuz. Birer kahve, çay içelim. Uzun boylu konuşalım. Çünkü meselenin çekilecek her türlü zahmete değeri var,” teklifiyle misafirlerini orta katta bir odaya aldı.

Sadi Bey içeri mehtap giren açık bir pencereden dışarı bakarak: “Bu İstanbul ne kadar yansa, ne kadar harap olsa, değişse hiçbir felaket onun Şarkî simasından asırların vermiş olduğu asaleti büsbütün silemiyor. İşte bakınız, şu Tayfur Bey konağının, ayın nurları altında aldığı Orta Çağ’ı andıran manzarasına bakınız. Bunun zamane binalarına benzer bir yeri yok. Tamamıyla Frenklerin *manoir*¹⁰ dedikleri kadim binalara benziyor. Mezarlık servilerinin, çitlembiklerinin, sarmaşıklarının uhrevi, kasvetli, siyah istilaları altında boğulmuş... Bu ölü bahçesine nazır pencereleri sık ve yukarıdan aşağıya bütün kafeslerle örtülür. Etrafını saran şey duvar değil, âdeta kale hisarı... İçerde kalan serviler sanki bu mahsur kalıktan sıkılarak başlarını hapishaneden dışarı aşırırmaya uğraşıyorlar, sanki içerde dirilerin, ölülerin gizlemeye çalıştıkları bir sır var. Zannedersiniz ki burası insanlara mahsus bir mesken değil, terk ettikleri kafes kemikleri şu kabristanda çürüyen ruhların aramgâhidir.¹¹”

Feyzi de pencereye yaklaşarak: “Sahi birader, baktıkça insanın kalbine ürküntü geliyor... Tayfur zengin çocuktur. Şişlileri, Nişantaşılarını bırakıp da acaba neden konaktan ziyade cinli, perili, uğursuz bir tekkeye benzeyen bu korkunç damın altında oturuyor?”

Nihat, Sadi’ye dönerek: “Hiç konağın içine girdiniz mi?”

Sadi hâlâ gözlerini, zihinleri vehimle dolduran manzardan ayırmayarak cevap verdi: “Hayır...”

10 (Fr.) *Manoir*: Köşk, konak.

11 Dinlenme yeri; durulan, oturulan yer, ikametgâh.

Nihat devam etti: “Konağın içi, dışı gibi değildir. Öbür taraftan Marmara’ya karşı olan manzarası fevkaladedir. Ve her tarafı bir saray gibi mükemmel döşelidir. Bazı odaları birer küçük bedesten zannolunacak kadar antikalar ile doludur. Hele büyük salon kıymetli kıymetsiz acayip eşya ile süslenmiş, görülmeye değer bir darülgaraiptir.¹² Tayfur Avrupa’nın meşhur şehirlerini gezmiş, hatır ve hayale gelmez garibelerden her ne görmüşse onların birer numunelerini salonunda taklide uğraşmıştır.”

Sadi: “Ben Tayfur’la selamlaşırım ama böyle içten içe hususiyet hâlini bilmem.”

Nihat: “Pek ziyade garip şeyler meraklısı bir çocuktur. *Espirtizm*,¹³ ölülerle münasebette bulunmak, telsiz, telgraf, telefon merakı, gezegenlerle haberleşme iddiası, bilimsel, bilimsel olmayan her türlü delilik bu çocukta vardır... Komşumdur. Birçok mecnunane hâllerine vâkıfım fakat öyle sıkı fıkı, samimi görüşülecek bir mahluk değildir.”

Sadi: “Bu delikanlı hakkındaki merakımı gittikçe artırıyorsunuz. Onun bu gece mezarlık ziyaretleri de bu binbir türlü deliliklerinden biri olacak... Fakat nasıl etmiş de bu Doktor Ferhat’ı da kendine uydurmuş? Ben onu pek ciddi bir genç olmak üzere tanırım...”

Nihat: “Komşumun aleyhinde dedikodu yapılmasını sevmem. Lakin Doktor’un bu aile ile münasebeti hakkında pek nahoş rivayetler duyuyorum. Ağızdan kulağa öyle kötü kötü sözler fısıldanıyor ki aslı var mı, yok mu bilmem. Günahı söyleyenlerin üzerlerinde kalsın...”

Sadi: “Böyle Avrupalılaşmak sevdasındaki serbest fikirli adamlar bu mahallelerde rahat barınamazlar. En fena dedikodulara hedef olmaktan kurtulamazlar...”

12 Tuhafıklar yeri.

13 (Fr.) *Spiritisme*: Ruh çağırma. Ruhun ölmediğini ve yaşayanlarla ruhların iletişime geçebileceğini ileri süren inanış.

Feyzi: “Tayfur’un zatı hakkında sonra konuşursunuz. Şimdi bu acayip çocuğun hareketindeki muammayı çözmeye uğraşalım...”

Nihat: “Merakınız ciddi ise üçümüz el ele vererek bu muammayı pek çabuk çözeriz.”

Feyzi: “Nasıl?”

Nihat: “Evvla her rahatsızlığı göze aldirmek ve hiçbir yorgunluktan yılmamak lazım...”

Sadi: “Zaten işin lezzeti orada... Bu rahatsızlıkların, yorgunlukların ne olduğunu söyleyiniz. Tekliflerinizin hiçbirine karşı itirazda bulunmayacağımıza işte size evvelden söz veriyoruz...”

Nihat: “Bu Tayfur’la Ferhat’ın gece hareketlerinde hiçbir düzenlilik yok. İhtimal ki yarın akşam yine giderler. Belki üç gece, dört gece sonra...”

Feyzi: “Hakkın var...”

Nihat: “Bunun için siz yarından itibaren her akşam bana misafir olursunuz. Allah ne veriyse yeriz. Avluda hazır üç bisiklet bulundururuz. Pencere arkasından onları gözetleriz. İkisi konağın kapısından çıkar çıkmaz biz de makinelerimize atlar, mesafelice onları takibe koyuluruz. Olmaz mı?”

Feyzi sözü biraz latifeye bozarak: “Niçin olmasın? Zaten ben karın doyurmak için akşamları düşecek yer arıyorum. Sen kabul ettikten sonra muammanın çözümüne kadar buraya kapılanmak benim canıma minnet.”

Bu esnada oda kapısından ihtiyar bir uşak görünerek: “Beyefendi, misafir geldi. Müsaade ederseniz yanınıza çıkmak istiyor...”

Nihat çatık bir suratla: “Kim?”

“Mahalle camiinin müezzini...”

Ev sahibi iki misafirine dönerek: “Ne dersiniz? Gelsin mi?”

Feyzi: “Niçin gelmeyecek? Gelsin. Biz konuşacağımızı konuştuk. Kararımızı verdik.”

Bir dakika sonra, eski bir abaya sarınmış, kır sakallı, derbeder, sarıklı, ihtiyar bir softa içeri girdi. Eli göğsünde, boyun keserek dervişane bir selamla alçak bir sedirin ucuna ilişti.

Nihat Bey: “Merhaba, Müezzîn Baba...”

Müezzîn: “Merhaba, evlat...”

Nihat Bey: “Hayrola...”

Müezzîn: “Yok, hiçbir şeyde hayır kalmadı. Üzerimizden ilahi bir gazap esiyor. Bu gidişin ilerisini iyi görmüyorum... Biliyorsunuz, cami-i şerifin müezzini de benim, imamı da, kayyumunu da; siliyorum, süpürüyorum... Beş vakit ezanı okuyorum. Bazı geceler kendi kesemden iki kandil yakıyorum... Cemaat gelmiyor... Biz böyle günlerde Cenabıhakk’a yalvarmazsak, onun evine uğramazsak ne zaman ibadet edeceğiz? Hak’tan mağfiret dileyeceğiz? Topal hafızı bilirsiniz, mevlit okur, mukabele okur, aşır¹⁴ okur geçinirdi. Evvelden camiye o gelirdi. Yatsı namazlarında ikimiz cemaat olur, namazı eda eder ve ikişer sure okurduk. Hafız sizlere ömür Hakk’a yürüdü. Artık cemaat gelmiyordu. Fakat halkın imana olan bu kayıtsızlığına alıştık. Cemaat gelmese de cami-i şerif kutsiyetini muhafaza ediyordu...”

Nihat Bey: “Ne oldu? Cami-i şerifin kutsiyetini ihlal edecek bir hâl mi vuku buldu?”

Müezzîn gözlerini sulandıran bir hüznle: “Camiyi depo yapacaklarmış. Geldiler. Çizmelerle gezdiler. Gittiler. O gece sabaha kadar okudum. Namaz kıldım, dua ettim. Cenabıhakk’a ve bütün civar evliyaullahı yalvardım. Yakarışlarım

¹⁴ Bir dinî tören sırasında veya cemaatle namaz kılınıp dua edildikten sonra okunan Kur’an ayetleri.

Allah katında kabul oldu. Çok şükür bir daha gözükmədiler. Şimdi şikâyetim başka taraftan. Komşumuz olacak o Tayfur Bey midir? Menfur Bey midir? Bu çocuk firavun gibi Cenabıhakk'a şirk koşuyor. Konağın damı üzerinde türlü türlü aletler... Güya onlarla dünya yüzüne ne kadar yağmur düştüğünü ölçermiş. Hava yarın iyi mi olacak, fena mı anlarmış. Haşa sümme haşa, Allah'ın işine karışılır mı? Beyin lalası Halil Ağa, Müslüman bir adamdır. Gelir bazen benimle dertleşir. Beyin bu kâfirane cüretlerinden yana yakıla şikâyet eder. O söylüyor: Tayfur, damın üzerine bir alet koymuş gökyüzüyle konuşuyormuş. Konakta bir odası varmış. İçeriye kimseyi koymazmış... Duvarlarda düğme gibi bir şeyler, teller, yuvarlaklar... Sonra bir masanın üzerinde yine teller, borular, semaver gibi aletler, gramofon borusu, iri, şekerci külâhı gibi ağızları geniş birtakım nesneler... Bunların ortasına oturmuş, kulaklarına ufak birer tekerlek yapıştırmış... Etrafı dinlermiş... Bu âlemin dört köşesinde ne oluyor, ne bitiyor hepsini iştirmiş... Bu hâl keramet ehline mahsustur. Ne haddine birtakım abdestsiz, taharetsiz herifler, birtakım kefare ve kefare mizaç insanlar boruların önlerine oturup da kulaklarına araba beygirlerinin göz kapaklıkları gibi tekerlekler koyarak semavatı dinlesinler, ilahi sırlara ersinler. Bu cüretkârlar karınlarının gurultularını duyarlar da gökten ses geliyor sanırlar.”

Sadi Bey sükûta tahammül edemeyerek: “Müezzin Efendi, bunlara telsiz telgraf, telsiz telefon diyorlar. Her millet bu yeni fenler için çalışıyorlar... Türk gençlerinin böyle şeylerle uğraşmaları neden kabahat olsun?”

Müezzin Baba bir iki istiğfardan sonra: “Kabahattir, günahattir, şirktir...”

“Neden?”

“Şeriatımız telli telgrafi kabul etti mi ki telsizi makbul sayalım.”

“Medeni milletler neler icat ediyorlarsa onları bilmeye ve onlara uymaya mecburuz.”

Müezzin yine istiğfarlarla: “Hiçbir vakitte kefereye uymaya mecbur değiliz.”

“Görüyorsunuz ya onlar gökte uçuyorlar. Biz yerde kalırsak hâlimiz yaman olur...”

“Uçsunlar... Onlar kâfirdir. Çünkü uçmak küfürdür. Çünkü uçmak kuşlara, melaike mahsustur. Bizim uçmamız istenmiş olaydı Halik-ı Teâla Hazretleri insanları kanatlı yaratırdı. Mademki Cenabıhak bizi uçmak için yaratmamış, ona inat uçmak şirktir... Evet, uçuyorlar. Görüyoruz, uçuyorlar. Uçuyorlar ama şimdiye kadar kaç bin kâfirin dehşetli düşüşlerle toprak üzerinde kafaları dağıldı, beyinleri patladı. Gâvur inadı, yine uçuyorlar. Uçuyorlar ama bu ısrarın sonunda nasıl müthiş ilahi musibetler zuhur edeceği malum değildir.”

Nihat göz ucuyla Sadi’ye işaret ederek: “Müezzin Baba, sen Tayfur Bey’den şikâyet ediyordun. Sonra söz başka yöne atladı... Yine esasa gelelim...”

Müezzin zihnini toplamaya uğraşır gibi biraz düşünerek: “Ha evet, bu netameli çocuktan bahsediyordum. Bu acayip mahluk ruhlarla da sohbet ediyormuş... Bu ne küstahlık, bu ne cinnet! Daha doğrusu ne yalan, ne martaval... Onun konuştuğu rahmani ruhlar değil, habis ruhlardır. O bey, şeytanlarla görüşüyor... Görürsünüz. Bu çocuk en sonunda çıldırır... Ahirete ait esrarı açık etmek şerefli ruhlara yasaktır. Onlar dünya işlerine de hiç karışmaz. Bu mübarekleri masa başına çağırıp da onlarla bu alçak dünyanın fitne ve fücuna dair müzakerede bulunmak iddiası iğrenç bir hezeyandır. Masa başına gelenler, dirilerle beraber konyak, şarap içenler şeytanlardır... Yüksek ruhlarla vuslat evliyaullahı mahsustur... Damlara teller vermek, teneke borular, birtakım aletler koymakla onlarla görüşülmez. Bu rahmanilerle ancak tesbih, tehlil,¹⁵ zikir ve

¹⁵ Kelime-i tevhid okuyarak zikretmek.

ibadet vasıtasıyla görüşülebilir. Göklerin esrarını keşfe uğraşmak Allah'ın muradına muhalif iblisane bir harekettir. O esrar bu dünya gözüyle görünmez, eğer Cenab-ı Mevla onları bize bildirmek isteyeydi; bize başka türlü göz, başka türlü his, başka türlü kuvvetler verirdi. Behey gafıl, birkaç camdan ibaret dürbününü göklere çevir. Arkasına geç. Uğraş bakalım ne göreceksin? Aylar, güneşler, yıldızlar, birbirini takip eden menziller, menziller, menziller... Git... Git Büyükayı yıldız kümesi, birinci devir, ikinci devir, üçüncü devir, ilanihaye git... Git bakalım, ucunu bucağını görebilir misin? Müezzinliğime bakıp da beni hakir görmeyiniz. Ben Cafer Halebi'nin rahle-i ârifanesinde alet okumuş¹⁶ bir adamım. Allah'ın esrarı bu dünyanın oyuncak dürbünleriyle görünür mü? Haşa, haşa, o nasıl Allah'tır ki yaratışının esrarı dürbünlerin dört paralık camları önünde bu ahmak beşere boyun eğsin... Frenkler dürbünlerle göklere baktılar, baktılar da bize ne söylediler? Daima birbirini çürüterek martaval okudular. Bunlar daima nifak üzere kalacaklar, hiçbir zaman ve hiçbir hakikat üzerine aralarında ittifak meydana gelmeyecek. Efendim, ziyaretimden maksat size ilahiyattan bahsetmek değildir. Bu benim iktidarımın, haddimin kat kat üstündedir. Biz daima mekteplerimizdeki yüksek ilimler derslerini Bedros'a verdik. Yanko'ya verdik, Müsü¹⁷ Hofman'a, Müsü Koklan'a verdik. Neticede böyle olduk. Şerî, ilmî konularda bir Müslüman'ın bildiğini, bilmeyen diğer bir Müslüman'a bildirmesi farzdır. Geçen Ramazan Bayezid Cami-i Şerifi'nde vaaz etmek istedim. Ağız açar açmaz derhâl beni çalyaka ettiler. 'Dünyevi meselelerden bahis açacak değilsin. Cemaate yalnız İslam'ın binasını, şartlarını anlatıp öğreteceksin,' dediler. Sonra gazetelerde okudum, gördüm ki halk terbiyeyi gidip tiyatrolardan öğrenecekmiş. Maazallah maazallah tiyatrodan, Zuhuri'den, Karagöz'den edep öğrenmek..."

16 Alet ilimleri: Eskiden asıl ilim sayılan tefsir ve hadis ilimlerinin öğrenilmesine yardımcı olan sarf, nahiv, kelam, mantık vb. ilimlere verilen isim.

17 Mösyö, demek istiyor.

Sadi: “Hakkın var hoca efendi. Halk camilerden dinî, dünyevi, terbiyevi pek çok şeyler öğrenebilir. Nasıl ki bugün Avrupa’da Hıristiyan ahaliye kiliselerde çok faydalı bilgiler telkin ediliyor. Lakin bir şartla: Eski dedikodu vaaz usulünü terk etmeli. Vaizlerin kafaları modern dirayet, malumat ve yüksek fikirlerle donanmış olmalı. Kürsüye çıkar çıkmaz müspet bilimler aleyhinde tuğyan etmekle, telsiz telgrafın, telefonun, tayyarenin, teleskopun, mikroskobun, tiyatronun, sinemanın kaçınılması gereken şeytan icadı şeyler olduklarını söylemekle halka ve hususiyle İslamiyet’e hizmet edilmiş olmaz.”

Müezzin derin derin göğsünü geçirerek: “Evlat sus. Sizin gibi gençlerle bu zemin üzerinde sohbet etmek sevdasında değilim. Çünkü faydasız olduğunu bilirim. Ne kadar münakaşada bulunsak ne ben sizi ikna edebilirim ne de siz beni imanımdan döndürebilirsiniz. İnsan beşerdir, bazen şaşırır. Bilmem nasıl oldu da söz gayriiradi bu vadiye döküldü... Demin de söylediğim gibi ziyaretimin maksadı başka idi. Tayfur Bey gökten düşen yağmurları ölçsün, karları tartsın, yarın hava güzel mi olacak, fena mı şeytanla görüşerek gaipten haber versin, göklerle sohbet etsin, belki Cenab-ı Allah bu günahlarını affeder. Fakat kabristana taarruzda bulunmasın... İşlemekte olduğu bu günahı görüp de sessiz kalmak elimden gelmiyor.”

Sadi: “Vay, Tayfur Bey kabristana taarruzda mı bulunuyor?”

Hoca içini çekerek: “Hay hay...”

“Nasıl? Ne suretle? Rica ederim hoca efendi anlat...”

Müezzin zikreder gibi gözlerini yumdu. Başını sağa sola çırpındırarak: “Gece kabirleri karıştırıyorlar.”

“Müezzin Baba yanlış görmeyesin?”

“Yanlış değil evlat, yanlış değil... Vakit geceydi fakat kaç defa ayan beyan gördüm. Tayfur, o Ferhat isimli doktorla be-

raber konağın kabristana açılan küçük kapısından hırsız gibi çıkıyor, mezar kovuklarını karıştırıyorlar. Dertleri, maksatları nedir, anlayamadım. Müslümanlara bu dünyanın ne üstünde rahat kaldı ne altında.”

Üç delikanlı artan meraklarının kıvılcımları gözlerinden saçılarak birbirine bakiştılar. Muammanın garabeti gittikçe büyüyordu. Müezzin üzüntüsünün göğüsten gelen iniltileri içinde devam etti: “Birkaç defa niyetlendim. Karşılarına çıkıvererek bu yaptığınız şey dine, imana muhaliftir, demek istedim. Lakin bilirim Tayfur Bey kibirli, azametli bir çocuktur. Zengindir. Sözü, hükmü geçer. Onun yanında benim gibi bir müezzin parçasının ne ehemmiyeti olur. Belki karşılık olarak haşin bir muamelede bulunur. Kötü bir lakırdı söyler, kalbimi kırar. Güttüğüm dava büyüktür. Ben de dayanamam, karşılık veririm. Kendim hakarete uğramakla beraber ölüleri de taarruzdan kurtaramamış olurum korkusuyla sustum. Lakin bu suskunluk bana çok ağır geliyor. Düşündüm, taşındım, size müracaatı evla buldum. Nihat Bey zatıalınız Tayfur’un hem komşusu hem de dostusunuz, ikiniz de bir yaşta gibisiniz. Tabirimi affedersiniz, zamane gençleri birbirlerini iyi anlarlar. Bendenizi hiç söze katmadan ona nasihat veriniz. Fen namına, ilerleme, medeniyet namına her ne uğurda olursa olsun kabirlerle oynamak iyi değildir. Toprağın altına çekilmişleri bu dünya işlerine karıştırmaya, onlardan sır anlamaya uğraşmanın neticede hafazanallah pek fenaya varacağını anlatınız...”

Müezzin sustu. Murakabeye varır¹⁸ gibi yine gözlerini yumdu. Üç genç, bu inançlı, saf adamın samimi üzüntüsünden müteessir oldular. Evet, Tayfur’un mezarlarla mühim bir işi olduğu apaçık ortaya çıkıyordu.

Müezzin Efendi murakabesinde bir iki tekbirle inledikten sonra gözlerini açarak: “Çocuklarım, inançlı olduğunuzu ve

18 Tasavvufta, dervişin dış dünyayla ilişkisini kesip iç âlemine dalması ve özünde hissettiği Allah’a yönelmesi.

benimle eğlenmeyeceğinizi bilsem size mühim bir ifşada bulunacağım...”

Sadi: “Baba efendi, elhamdülillah üçümüz de Müslüman evladınız ve inançlıyız. Maneviyatla eğlenen hafifmeşreplerden değiliz. Zamanımızın bilim ve fenlerine hürmet dâhilinde istediğinizi söyleyiniz. Bizi irşad ve memnun etmiş olursunuz. Bu maddiyatın ötesinde bir sırlar âlemi bulunduğunu inkâr edemeyiz. Size tuhaf bir şey söyleyeceğim. Bunun tesadüf veyahut maneviyattan hangisine atfedileceğini bilmiyorum. Siz buraya gelmezden evvel üçümüz, biz de Tayfur Bey’in mezarlıklarda ne aradığı muammasının çözümlüyle meşguldük. Bunu konuşuyor, bunu düşünüyorduk. Sizin de aynı meseleye dair görüşmek üzere buraya gelmeniz garip bir tesadüf değil midir?”

Müezzin Efendi derin bir hayretle: “Tesadüf değil oğlum, tesadüf değil... Bu hâl bizi ikaz için maneviyatın bu surette tecellisidir. Çünkü buraya ben kendiliğimden gelmedim. Beni veliyullahtan¹⁹ bir zat gönderdi.”

Üç delikanlı, saffetini taşıran ihtiyar müezzinin bu son sözünü gözleriyle birbirine tefsir etmek için yine bakıştılar. Nihayet Nihat sordu: “Müezzin Baba, sualimi affedersiniz. Siz veliyullahla münasebette mi bulunuyorsunuz?”

Bir tasdik süzgünlüğüyle başı göğsüne düşen ihtiyar: “Eyvallah...”

“Onlar size fikir ve iradelerini ne vasıta ile bildirirler?”

“Rüya âleminde.”

“Demek buraya böyle bir emirle geldiniz...”

“Evet... Bu mesele ile meşguliyetiniz esnasında gelmem, keyfiyetteki maneviyatı size izah için kâfi değil midir?”

“Hakikaten...”

¹⁹ Ermiş kimseler.

Gençler, hâlin garabeti önünde bir müddet düşündüler. Sadi sessizliği bozarak: “Hangi veliyullah tarafından geliyorsunuz?”

“Komşunuz Bukağılı Dede Hazretleri tarafından...”

“Getirdiğiniz manevi emir nedir?”

“Dede Hazretleri dün gece mana âleminde ziyaretleriyle bu hakiri müşerref ve dilşad buyurdular...”

“Manevi istekleri nedir?”

“Pek celalli idiler, ‘Frengâne tecrübeler yapmak sevdasıyla İslam kabirlerini abdestsiz kirli elleriyle karıştıran o Tayfur’a bizzat veya biri vasıtasıyla söyle, küstahlığında bundan ileri varmasın. Söz kâr etmediği surette gel, bukağılarımı²⁰ çöz,’ buyurdular.”

Müezzin bu sözleri o kadar büyük bir iman samimiyetiyle söylüyordu ki rüyasında ihtiyarın böyle bir tebliğe muhatap olduğuna gençlerin şüphesi kalmadı. Adamcağızın saflığına hürmeten bu psikolojik meseleyi kurcalamaya lüzum görmeyerek Sadi: “Peki, başüstüne Müezzin Efendi. Merak etmeyiniz, elimizden geldiği kadar nasihat vererek Tayfur Bey’i ikaza uğraşırız...”

Müezzin Efendi kendini dinlemeye gelen Bukağılı’nın ruhunu arar gibi açık pencereden, mehtabın gümüş örtüsü altında esrarlı bir şekilde uyuyan kabristana bakarak:

“Oğullarım, dikkat ediniz. Tayfur Bey bu kâfırane fiilinde ısrar ederse neticenin dehşetini göreceksiniz...”

Üç genç, Bukağılı Dede’nin böyle bir tebliğ ile müezzine görünmesini bir keramet saymaktan, yani rüyayı gösterenden ziyade görenin pek samimi itikadından meydana gelme ruhi bir keyfiyet olduğuna emindiler. Lakin kendilerini büyük bir cazibe ile işgal eden bu garip mesele üzerine müezzinin de bu suretle müracaatı meraklarını bütün bütün tutuşturdu.

20 Ağır cezalıların ayaklarına takılıp ucuna pranga bağlanan demir halka.

3

Kararları üzere ertesi akşam Sadi'yle Feyzi, Nihat'ın evinde toplandılar. Üç bisiklet avluda alesta duruyordu.

Üç genç, her biri bir pencere önünde, gözler Tayfur'un sokak kapısına dikili büyük bir beşarete²¹ bağlanır gibi uzun, sıkıntılı, sabır ve tahammülü yakan bekleme saatleri geçirirler.

Konağın kapısı açılmıyor değildi. Lakin beklediklerinden başkaları girip çıkıyorlardı.

Bir gece, iki gece, üç dört gece hep böyle... Gece ilerledikçe karşiki kapıyı gözetlemek için üçünden biri pencere önünde gözcü kalarak nöbetle uyuyorlardı.

Nihayet beşinci gece Feyzi pencere önünde nöbet beklerken sevinçle arkadaşlarını uyandırarak:

“Kalkınız, kalkınız müjde! Doktor Ferhat bisikletle geldi. İşte konağa giriyor...”

Bu uyandırma üzerine üçü de yangın haberi alan itfaiye neferleri süratiyle hazırlanarak bisikletlerinin başına indiler.

Hepsinin cebinde dolu revolverleri ve makinelerindeki-lerden başka birer elektrik fenerleri vardı. Şimdi üçü de araladıkları kapıdan birer küçük çarpıntı ile karşiki konağı gözetliyorlardı. Nihat'ın hesabına göre Doktor Ferhat bu gece alışılagelden bir saat kadar geç kalmıştı.

21 Sevindiren haber, müjde.

İçerde de epey durdular. Acaba niçin çıkmıyorlardı? Yoksa bir mâni sebebiyle bu gece esrarengiz seyahatlerinden vaz mı geçmişlerdi?

Üç arkadaş bu endişedeyken konak kapısının iri kanatlarından biri menteşeleri üzerinde gacırdayarak açıldı. Tayfur önde, Doktor Ferhat arkada makinelerini ellerinde yürüterek sokağa çıktılar. Kısa külotları, diz çorapları, sırtlarında iri çantaları yine esrarlı seyahate doğru yollanacaklarını gösteriyordu.

Saat biri geçiyordu. Bisikletlerinin fenerlerini yakmadılar. Ufukları kapalı, dar sokakların havasında henüz görünmeyen son dördündeki küçük ayın hafif ışığı gecenin koyu karanlığını kırarak ortalığa şafağımsı bir aydınlık serpiyordu.

Meraklı yolun seyyahları bisikletlerine atlamadılar. Caddeye çıkmadılar. Arka yollardan konuşa konuşa telaşsızca gidiyorlardı.

Kırk beş elli adım ara verdikten sonra takipçiler de yola düzüldüler.

İki arkadaşının ortasında yürüyen Sadi: “Arkadaşlar, bu takibimizde gayet ehemmiyetli davranmak lazımdır.”

Feyzi: “Şüphesiz...”

Sadi: “Sallapati bir iş yapmayalım...”

Nihat: “Bir plan dâhilinde hareket edelim. Meselenin en mühim yönü takibimizi onlara sezdirmemektir.”

Feyzi: “Bunun için ne yapmalıyız?”

Sadi: “İzzetinefis meselesini bir tarafa bırakalım. İçimizde en iyi bisiklete binen kimdir?”

Feyzi: “Üçümüz de fena binmeyiz. Lakin senin her ikimize üstünlüğünü inkâr edecek kadar da vicdansız değiliz...”

Sadi: “O hâlde bisikletlere binince ben otuz metre kadar ileriden gitmeliyim. Siz birbirinizden ayrılmayarak bu mesafe dâhilinde beni takip etmelisiniz.”

Nihat: “Neye iyi o?”

Sadi: “Evvela üçümüz beraber takip edersek çabuk görürüz. Arkalarından bisikletliler geldiğini hissederlerse belki kuşkulanırlar. Sırlarına eremeyiz. Bir bisikletli ötekileri daima görüş mesafesi dâhilinde bulundurmakla beraber kendini onların nazarlarından koruyabilir. İkincisi şimdi önümüzdekilerin hangi yolları takiben hangi sur kapısına gideceklerini bilmiyoruz. İstanbul’un ücra mahallelerindeki o dar, dolambaç sıçan yollarını düşününüz. Birbirine yakın üç eğri büğrü köşe dönerek önünüzden kaybolurlarsa belki artık onları bulamayız. Bizim o semtlerde dolaştığımız yok. Oralarda, ömrümüzde hiç geçmediğimiz sokaklar var. Bundan dolayı ben size öncülük edeceğim. Benim işaretlerime göre hareket edersiniz. İcabında üçümüz birleşir ve yine ayrılırız.”

Ödekiler hâlâ yayan gidiyorlardı. Kendi planına göre Sadi ilerledi. Ötekiler münasip bir mesafede gerilediler. Tayfur’la Doktor arka sokaklardan yürüye yürüye caminin köşesinden eski Saraçhane Caddesi’ne çıktılar. Parka doğru ilerliyorlardı.

Birdenbire cadde genişleyip mesafe açılınca hâlâ hazin fakat yirmi dakika evvele nispeten artan ay ışığında ödekilerin nazarlarından gizlenmenin güçleştiğini gören Sadi, sokak başını terk etmeyerek bekledi. Araya hayli bir mesafe verdikten sonra arkalarına düştü.

Onlar tramvay yolunu takiben Deve Hanı’na doğru gidiyorlardı. Fatih Camii hizasını geçtiler. Meyilli yan sokaktan Edirnekapı Caddesi’ne çıktılar. Hemen makinelerine atladılar. Sadi adım adım ödekileri takiple dönüp dönüp elleriyle arkadakilere de işaret ediyordu. Arkadaşlarına derhâl acele etmeleri emrini verdi. Arkadakiler de caddeye ve sonra bi-

sikletlere fırladılar. Üç kısma ayrılan bu beş genç hemen incin olmayan, تنها cadde üzerinden kaldırım taşlarının vücutlarına verdiği mütemadi titremelerle sarsıla sarsıla uçuyorlardı.

Beyoğlu Caddesi'nden geçerseniz yüksek beton binaların çehrelerinde memleketin uğradığı mütemadi felaketlerden bir haraplık eseri görmezsiniz. Bu musibetlerin ağırlığı altında inleyen, çöken, biten, İstanbul'dur.

Yüzlerinden rüzgârdan başka bir himmet elinin silmediği sefalet pudrası altında kaşşamış²² bu barakacıklar,²³ aralarına karışan mezarlık parmaklıklarıyla sıralanarak sarkan saçakları, dökülmüş kafesleri ve sakat, kambur, bel vermiş vaziyetleriyle caddenin iki tarafını dolduruyordu. Memleketteki beslenme zorluğu ve ticaretin iflasını, kaşeksiye²⁴ uğrayarak küçülen dükkâncıklardan anlamak pek kolaydı.

Zincirlikuyu'yu geçtiler. Öndekiler takip olunduklarını anlamadan, arkalarına dönüp bakmadan bacaklarının bütün kuvvetlerini pedallara vererek koşuyorlardı. Fakat Çukurbostan duvarının ortasına doğru gelince birdenbire durdular. Sadi sol taraftaki çeşmeye yirmi otuz adım kala sokağın cüzi kıvrıntısından istifade ile sağ tarafa sindi. İşaret vererek arkadaşileri de durdurdu.

Makinelerinden birine bir sakatlık arız olmuş olmalı ki birkaç dakika onu tamire uğraştıktan sonra yine bindiler. Yola düzöldüler.

Çukurbostan'ı geride bıraktılar. Yine sol taraftaki çeşmenin önünden yukarı kale kapısına doğru hızlandılar.

Cadde enli, az meyilli ve iki tarafı dolambaçsızdı. Öndekilerin nazarlarından gizlenmenin güçleştiğini gören Sadi,

22 Eskimek, dağılmaya yüz tutmak.

23 Bugünkü medeni memleketlerin gökleri örten binaları yanında, bizimkilere ev namını vermeye büyük cesaret ister. (Yazarın notu)

24 Kötü beslenme, süregelen veya kötücül bir hastalığın seyri sırasında oluşan ileri derecede zayıflık, bitkinlik ve çöküntü durumu.

çeşmenin karşı köşesine saklandı ve arkadaşlarına yaklaşma işareti verdi. Nihat'la Feyzi hemen yetiştiler.

Sadi: “Şimdi takibimizin müşkül kısmına geldik. Onlar kale kapısını bulmayınca biz bu köşeyi terk edemeyiz. Çünkü görülürüz...”

Nihat: “Onlar kapıdan çıkınca hemen arkalarından yetişmezsek önümüze açılan dört yol ağzından hangisine gittiklerini nasıl anlayacağız?”

Sadi: “Eğer Sur Caddesi'nden Topkapı'ya doğru giderlerse pek uzun bir mesafeye kadar kendilerini uzaktan görmek mümkündür. Eyüp tarafına saldırırlarsa yine gözlerimizin önünden pek çabuk kaybolamazlar. Hamidiye Köyü'ne uzanan mezarlık caddesine dalarlarsa yine nazarlarımızın istikametinden çarçabuk kaçamazlar. Fakat orta kahvenin yanından inen dördüncü mezarlık yoluna kaçarlarsa kendilerini pek kolay göremeyiz ama diğer üç yolda vücutlarından eser sezemezsek o çarpık tarafa gittiklerini anlarız...”

Sadi hem seri bir telaffuzla fikir beyan ediyor, hem de gözlerini ileriye uçan bisikletlerden hiç ayırmıyordu.

Öndekiler kapının tonozuna yaklaşmak üzereyken Sadi: “Haydi, şimdi uçmalıyız... Birbirimizden ayrı gitmeye de lüzum yok...”

Gerçekten üçü uzunlamasına bir hat üzerinde bir sıraya uçtular. Öndekiler, kapının siyah çerçevesi içinden kaybolduktan az vakit sonra onlar da yetiştiler. Kale kapısını dış surla bağlayan, kaldırımını iri minder büyüklüğünde taşlardan döşenmiş kuru köprüden dört yol ağzına aktılar...

Hemen birer birer yolları bütün dikkatleriyle gözden geçirmeye başladılar. Feyzi, elini Hamidiye Köyü'ne giden sağdan ikinci yola uzatarak: “İşte... İşte omuz omuza kaldırımların çukurlarına gire çıka dalgalanarak gidiyorlar.”

Yolun iki tarafında ormanlık gibi dikilen sık mezar taşlarında, gençlere ayakta bakan hassas, sinirli birer ölü manzarası vardı. Dirilerin bile ölü hâlini aldıkları gecenin bu sakin ve sessiz saatinde huzurlarını ihlale gelenlerin kim olduklarını anlamaya uğraşıyorlar zannolunuyordu.

Feyzi: “Ne müthiş oluyor... Gece yarısı böyle uçsuz bucaksız büyük mezarlıklardan hiç geçmemiştim. Yüz binlerce ölünün içinde birkaç diri ne kadar yabancı, ne kadar zayıf, ne kadar ürkek kalıyor.”

Nihat: “Şu kabirlerin içinde yığın yığın çürüyen kemiklerden başka bir şey olmadığını bilmiyor musun? Öndekilere baksana hiç ürküyorlar mı?”

Feyzi: “Onların biri filozof, öbürü doktor.. Bu imansızlara, ‘Kemik nedir?’ diye sorarsanız size bunun fosfat ve florür döşo,²⁵ karbonat döşo²⁶ ve benzeri şeylerden meydana geldiğini söylerler.”

Nihat: “Yalan mı? Mesele başka türlü ise bizi ikna et...”

Feyzi: “Ben ne cami vaiziyim, ne filozofum, ne doktorem, ne kimyagerim... Kimsenin itikadını düzeltmekle vazifedar değilim. Herkes zihninin varabildiği kadar düşünür. Aklının erdiğine inanır, fakat şu tepelerden denizlere kadar inen bu nihayetsiz mezarlıklarda ölümün asırlardan beri toplanmış bir maneviyatı, bir heybeti var. Sessiz dişleriyle

25 (Fr.) *Fluorure de Chaux*: Kalsiyum florür.

26 (Fr.) *Carbonate de Chaux*: Kalsiyum karbonat.

cesetleri yutan bu çukurların üzerine insanların vehmi öyle korkunç garibeler yığmıştır ki mezarlık deyince yüreğinde soğuk bir ürküntü duymayan insan bulunmaz. Avarının cadı-ları, hortlakları hep buralardan çıkar. Cinleri, perileri itikat-sızları, hürmetsizleri çarpmak için hep buralarda dolaşır...”

Nihat: “İşte itiraf ediyorsun. Avarının bu mezarlıklara yığ-dığı vehim, diyorsun. Sonra bu vehimden ürküyorsun.”

Feyzi: “Bu çukurların içinde eriyen ve eriyecek bütün varlıkların esrarı gömülü. Mezar deyince en kâfir, en mün-kirlerin yürekleri titrer diyorum sana.”

Nihat: “Ben mezarlardan avamca bir korku ile titremem. Ha insan kemiği, ha hayvan kemiği... Kurban Bayramı’nda etini yedikten sonra kemiklerini bahçeye gömdüğünüz koçun mezarından niye korkmuyorsun?”

“Ben kuru lafa itibar etmem.”

“Kuru laf değil... Hissimi söylüyorum.”

“Hakikaten bu ölüm tarlasından korkmuyorsan sana şim-di şuradan geniş bir mezar kovuğu göstereyim. Gir içine yat. Yoksa bana karşı başka türlü iddianı ispat edemezsin...”

“Her nerede olursa olsun yere kazılmış bir çukurun içine girip de topraklara bulanmak hoşuma gitmez.”

Biraz önden giden Sadi: “Lafa son veriniz. Biz buraya böyle iddialar için değil, başka maksatla geldik. Öndekileri gözden kaybedeceğiz. Buraların öyle bir ‘akustik’ hâli var ki küçük bir lakırdı büyüyor. Dalgalanıp gidiyor. Seslerimizi öndekilere işittirirsek iş falso olur...”

Soldaki çeşmeyi, sağdaki mezarcı kulübesini geçmiş-ler, su terazisinin önüne gelmişlerdi... Birer büyük sandığa benzeyen pehleleri²⁷ çarpılmış eski biçim mezarlar istifsiz,

27 Taş sandukalı mezarlarda sandukanın yan taşı (Sandukasız mezarlarda baş ve ayak taşlarının arasına konan büyük yassı taşla da pehle dendiği için teşmil yoluyla “büyük ve yassı taş” anlamına da kullanılmıştır.)

düzensiz bir yığıntı ile iki tarafı dolduruyor, düşey vaziyetlerini kaybetmiş bazı taşlar fısıldaşan iki insan gibi baş başa vermişlerdi.

Henüz en tepeye yükselemeyerek arkadan akseden ay francalası şeklindeki nuru baygın küçük kamer, eşyayı asıllarının birkaç misli büyütüyor; servileri yerlere uzanmış müt-hiş birer gulyabani yapıyor; fesli, kavuklu taşların zemine düşürdüğü acayip gölgeleriyle mezarlığın korkunç bir kari-katürünü çiziyordu.

Üç delikanlı, gölgeleri birer deve kadar tümseklenen bisikletlerinin üzerinde yolun müsait taraflarını arayarak, taş-tan taşla hoplayarak nefes nefese gidiyorlar. Gittikçe diriler şehrinden uzaklaşıp ölümler malikânesine dalıyorlar. Kabirle-rin muammalarındaki esrar, sükûnetlerindeki heybet artıyor. Sanki adım adım başka bir âleme yaklaşıyorlar. Başka bir ya-ratılışa karışıyorlar, gezegenlerden birine yükseliyorlar.

Feyzi birdenbire: “Nereye gidiyoruz Allah aşkına?”

Sadi: “Öndekilerin gittikleri yere...”

Feyzi: “Onlar hangi esrara ermeye koşuyorlar?”

Sadi: “Bilmem... Şimdi öğreneceğiz.”

Feyzi: “Biz bu takibe tuhaf bir merakla eğlence şeklinde başladık. Fakat böyle vakitsiz bu ölüm tarlalarının içinde do-laşıp ahiret kokusu aldıkça çocukluk ettiğimizi anlıyorum.”

Nihat: “Neden?”

Feyzi: “Birader, bu mezarlar dirilere birer kucak kemikten başka hiçbir sır vermezler. Şimdiye kadar bu esrarın arkasın-dan koşanlar beyhude yorulmuşlardır. Belki kimyagerler bir gün altının birkaç maddenin bileşimi olduğunu ispat ederler fakat hiçbir fen adamı, hiçbir kimse ölüye ahiretin esrarını söylemez. Tayfur’la Ferhat budalalık ediyorlar, bir imkân-sızın peşinden gidiyorlar.”

Sadi: “İşte iyi ya, biz de bu budalalığın türünü anlayacağız. Yoksa şu mezarlardan karşımıza bir zevzek ölü çıkıp da onun bize, ‘Buyurunuz şuraya, birer kahve, cigara içelim de öbür dünya hakkında size güzel bir konferans vereyim,’ demeyeceğini pekâlâ biliyoruz.”

Şimdi Hamidiye Köyü’ne doğru genişleyen ufuk gittikçe esrarlı, hafif, rüyalı bir nur ile açılıyor, yolculara öte tarafta toplanıp bekleyen ruhlarla görüşmeye gidiyorlarmış gibi bir vehim geliyordu.

Sadi ani bir hareketle makinesinden yere atlayarak yavaşça, “Dikkat! Öndekiler bisikletlerden indiler. Galiba menzil burası, bakalım ne yapacaklar?” dedi.

Arada tahminen iki yüz metreden ziyade bir mesafe vardı. Fakat yol genişleyerek servilerin karaltısından kurtulmuş olduğu için Tayfur’la Doktor’un hareketleri seçiliyor, hafif ay ışığı arkadan vurduğundan öndekileri gösterdiği nispette geridekileri onlardan saklıyordu.

Üç arkadaş, aradaki mesafeyi muhafaza ederek beklediler... İleridekiler karşı karşıya bir müzakerede idiler. Lakin mesafenin uzunluğundan hiçbir lakırdı işitilemiyordu...

Beş altı dakika konuştuktan sonra besbelli kararlarını verdiler. Makinelerini sırtlayınca sağ taraf yani Eyüp tarafındaki mezarlığa daldılar...

Sadi: “Haydi kaçırmayalım. Önderliği yine bana veriniz, daima servileri mezar taşlarını siper alarak ilerleyelim...”

Nihat: “Yoldan mı ilerleyelim? Kabristanın içinden mi?”

Sadi de bunu düşünüyordu. Hareket işareti vererek: “Durmayalım. Onların mezarlığa girdikleri noktaya kadar yoldan gidelim. Başka türlü takip edersek o mezar taşı ormanlığı içinde beyleri gözden kaçırırız...”

Bisikletleri elleriyle yürüterek hızlıca ilerlemeye başladılar...

Sadi kaldırımların bozukluğu içinde sarsılan sesiyle di-yordu ki: “Onlar bizi uzaktan bu yol üzerinde görseler yolcu sanırlar. Fakat kabristanın içinde kendimizi seçtirsek tabii kuşkulanırlar...”

Nihat: “Nereden saptıklarına iyi dikkat ettiniz mi?”

Sadi: “Evet... Evet... Çitlembik midir? Meşe midir? Kab-ristan sınırında bir top ağaç var. İşte tam o hizada girdiler...”

Üç dakika sürmedi. Top ağaca vardılar. Mezarlık zemini az bir meyilden sonra birdenbire aşağı dikleniyordu. Taşların gerilerinde siperlenerek ileriye baktılar. Ne bir mırıltı işittiler ne de önlerinde hareket eden bir karaltı gördüler...

Nihat, ümitsizce: “Kaybettik mi?”

Küçük ayın ışığı bayırın çukuruna düştükçe sönüyor, hiç-bir şey seçtirmez bir belirsizlik içinde kararıyordu...

Sadi, engin karanlığın bu yoğunluğunu gözleriyle delme-ye uğraşarak cevap verdi:

“Henüz takibimizin ümit kesecek bir anında değiliz... La-kin zorluk başladı. Şimdi üçümüz enine bir hat üzerine açı-larak kendimizi göstermemeye dikkat ede ede aşağı inelim. Onların karaltılarını gördüğümüz veya seslerini işittiğimiz zaman sinelim. O vakit yalnız birimiz yaklaşıp. İkimiz alar-ga dursun.²⁸ Fakat dikkat ediyor musunuz? Evvelden batıya doğru giderken şimdi kuzeye döndük. Ay aydınlığı arkamız-dan vururken şimdi yanımızdan geliyor... Onların nazarların-dan korunmak daha güçleşti... Ona göre itina lazım...”

Üç delikanlı bisikletlerini omuzlayarak hırsız adımlarıyla meyli inmeye başladılar. Yazın kavurmuş olduğu kuru otlar-ın, dikenlerin, çalılarının arasından sonbahar yeşilliği sürüyor-du. Sinesinde çürüttüğü insan etiyle yağlanan toprağın ağır havasını, servilerin, kekiklerin antiseptik kokuları yatıştırı-yor fakat teneffüsün her yudumunda uhrevi bir koku ciğerle-

²⁸ Çekingen davranmak, uzak durmak, sokulmamak.

ri sıkıyor ve daima kalpleri iki dünya sınırında gezinildiğini hatırlatan bir hüznle eziyordu.

Bir aralık seyreden serviler, ağaçlar yine sıklaştı. Bazı nakışlı, yazılı taşlar upuzun toprağa gömülerek kaldırım meydana getirmiş, bazı büyük pehleli mezarları zemin, tamamen ve sanki bütün hüviyetleriyle yutmak için hasretli bir sarılışla kavrayıp kendine çekmişti.

Sıklaşan gölgeler küçük ayın ışığını şimdi büsbütün boğuyor gibiydi. Karaltılar kâbus gibi ve bu dünyadan olmayan şekillerle korkunçlaştı. Şimdi gözler, kulaklar, burunlar, zihinler hayat dışında duygularla doluyorlar, başka şeyler görüyorlar, işitiyorlar, kokluyorlar, düşünüyorlar. Kendilerini esrar dolu bir âlemin eşiğinde buluyorlar gibiydi.

Üç genç, sekiz on metrelik enine bir hat üzerine, adımlarını terazileyerek, etrafı süzerek inmektelerken sağ uçta bulunan Feyzi'nin heyecandan kısılmış bir sesle “Hişt... Hişt...” dediği işitildi.

Ortada giden Nihat sordu: “Ne var?”

Feyzi: “Dinle işitirsin...”

Nihat dinledi. Hart, hart, hart sanki yılan kadar iri bir kurdun büyük bir kütüğü kemirmesi gibi tekdüze bir ses duydu.

5

Üçü de duyular. Bütün dikkatleriyle kulak verdiler... Şimdi o hart hartlara arada bir homurtu gibi nahoş bir ses daha karışıyordu. Hiçbir notaya gelmeyen, ne olduğu tayin edilemeyen bu sesler gündüz ortasında alelade bir surette işitilse belki kulaqlara bu kadar vehim doldurmazdı. Fakat gittikçe sönen bir ay, gittikçe çukurlaşan bir mezarlık, esrarla heybetlenen karaltılar... Bütün bu dekor asap üzerinde insanı garip bir ürpertiyle titretecek fena bir tesir yapıyordu.

Sadi öbür uçta, yani seslerin geldiği tarafa en uzak noktada bulunduğu için sordu: “Ne oluyoruz?”

Nihat: “Acayip, korkunç sesler geliyor...”

Sadi: “Nereden?”

Nihat: “Geldiği yer belli değil... Belki etrafımızdaki mezarlardan...”

Sadi: “Ölü ses vermez. Hele şu kabirdeki kemiklerin lisana geldiği hiç görülmüş bir hadise değildir. Yürüyelim...”

Feyzi, hat istikametindeki hareket noktasını terkle Nihat’ın yanına gelerek: “Ya cadılar? Hortlaklar? Sessiz mahlukat mıdır?”

Sadi: “Böyle şeylere inanıyor musunuz?”

Feyzi: “İnanmıyordum ama şimdi içime şüphe geldi. Bu rivayetleri hep toptasak ansiklopedilerden büyük ciltler vücuda gelir... Bunların hepsi asılsız mıdır?”

Sadi: “Şüphesiz...”

Feyzi: “Avrupa uleması içinde bile bunlara inananlar var... Bu meşhur isimleri benim kadar sen de bilirsin... Ruhîyata, manevîyata ve müspet ilimlerden hariç kalan tabiattaki meçhul kuvvetlere dair yazılmış ciddi eserleri okumamışsan da işitmişsindir.”

Sadi: “Azizim, bu meselenin burada münakaşasını münasip bulmuyorum. Ne vakit pozitif bilimlerin âlimleri hortlak efendiyi veya cadı hanımı yakalarlar, boyunlarına zinciri takarlar, hayvanat bahçesine getirirler, neden dolayı ve ne suretle hortladıklarının tarihçesini lazım gelen açıklıkla anlatarak kafeslerinin üzerine asarlarsa bunun bir hakikat olduğuna herkesle beraber ben de amenna derim. Şimdi bu bahsin sırası değil, yürüyelim. Ödekileri kaybettik.”

Nihat: “Sahi... Nereye sıvıştı onlar? Hiç sesleri çıkmıyor...”

Feyzi: “Ya çarpıldılarsa?”

Sadi: “Böyle ahmakça söz istemem. O kadar defadır buralara geliyorlar çarpılmadılar da bu gece mi ecinniye, hortlağa uğrayacaklar?”

Hart hartlar yine duyuldu. Feyzi Sadi’ye: “İşitiyor musun?”

“İşitiyorum...”

“Bu acayip ses nedir? Nereden geliyor?”

“Aşağıdakilerin görmeyeceklerini bilsem şimdi elektrik feneriyle etrafı arardım...”

Nihat: “Olmaz... Hem aşağıdakileri kuşkulandırmış oluruz. Hem de...”

Delikanlı sözünü bitirmeden sustu. Sadi sordu: “Ey, hem de?”

Bu defa lakırdıyı Feyzi tamamlayarak: “Hem de hortlağın kızdırmış oluruz. Çünkü onlar aydınlık sevmezler. Yarasa tabiatlıdırlar. Bir rivayete göre de cadı, kocaman bir yarasa imiş...”

Sadi: “Haminnenden²⁹ iyi hikmet dersleri almışsın.”

Feyzi’nin tereddüdü üzerine durdular. Bir müddet hart hartları dinlediler. Ses bazen duruyor, bazen yavaşlıyor, bazen artıyordu...

Sadi nihayet sordu: “Feyzi, gelmeyecek misin?”

“Bu sesler içime acayip bir korku getirdi. Bile bile çarpılmak istemem doğrusu...”

Sadi: “Nihat sen?”

Nihat: “Ben de biraz korkmuyor değilim. Fakat sen yürürsen refakat ederim...”

Sadi: “Feyzi biz Nihat’la gidiyoruz. Sen burada tek başına kal... Bakalım korkan mı çarpılacak? Korkmayan mı?”

Feyzi telaşla: “Ben gitmeyince tabii sizi de salıvermem...”

Sadi: “Biz seni gitmeye zorlamadıktan sonra sen kalmak için nasıl zorlayabilirsin?”

Feyzi: “Arkadaşlık böyle olur. Anca beraber kanca beraber...”

Yine sustular. Hafif bir rüzgâr servileri fısıldattı. Uzaktan bir kakhaha kuşu acı alaylarını gecenin esrarı içine saçarak güldü.

Güldü, güldü, sanki, “Delikanlılar korkmayınız. Burada ben varım. Çarpılırsanız yine böyle gülerim...” demek istiyordu. Şüpheli hortlak yine homurdadı. Sadi birdenbire sinirlendi. Hemen yerden bir taş kavrayarak bütün kanının

29 Yaşlı ve saygı duyulan kadın.

feveranıyla sesin geldiği tarafa fırlattı. Nihat ile Feyzi mezarlığın bütün habis ruhlarına karşı harp ilanı demek olan bu son derecede küstah hareketten fena hâlde şaşırarak gözleri taşın düştüğü noktaya yönelmiş, çarpılmış gibi öyle kaldılar.

Sadi, kendisi de bu cüretinin neticesinden kopacak kıyamet-i anlamak ister bir merakla bakışlarını karanlığa dikti. Eli revolverde bekliyordu. Üçünün de tecessüsten³⁰ kırılmayan gözlerinin önünde, biraz ileride bir karaltı kabardı. Hortlak, zırtlak her ne ise bu canlı bir şeydi. İşitilen sesin şimdi kesilmiş olmasına bakılırsa hart hartları yapan mahlukun bu olduğu anlaşılıyordu. Üç insan ve bu meçhul, hareketli karaltı karşı karşıya durdular. Sadi aşağıdaki Tayfur’la Ferhat’ı ür-kütmemek için bu mezarlık canavarı tarafından hücum vuku bulmadıkça ateş etmemeye karar vermişti.

Üç arkadaş, bu canlı karaltının ne olduğunu merak ettikleri gibi, galiba o da gece yarısından sonra kabristanda bu ölü sessizliği içindeki inziva rahatını bozanların kimler olduğunu anlamak için bakıyordu.

Hemen hemen bir dakika süren ve iki tarafın birbirini seçemediği bu elim karşılaşmadan sonra hortlak sanki, “Ne benden size zarar gelsin, ne sizden bana...” filozofluğuyla ağır ağır yokuştan aşağı yürüdü, kendinin habis bir mahluk olmadığını anlattı.

Nihat: “Galiba mezarlığın serinliğini, otlarını, kekiklerini ahırın bozulmuş havasına, mahbusiyetine tercih eden bir öküz...”

Sadi avuçlarının içinde boğduğu bir kahkaha ile: “Öküz değil, koca kulaklı bir eşekti. Fark etmediniz mi?”

Feyzi göğsünde birikmiş korkuyu birkaç puflama ile boşalttıktan sonra: “Bunun bir öküz veya merkep olduğunu haydi kabul edelim. Ya o hart hartlar neydi?”

30 Merakını gidermeye çalışma, görme, anlama merakı.

Sadi: “Hayvan hart, hart yerden ot koparıyor, burnuna toz, diken doldukça hızla nefes verip dışarı defetmek istiyordu. Seni bu mübarek yerde donuna işetecek kadar korkutan, zavallı bir merkebin işte bu kadar tabii hareketleriydi. Oh, eşekten korkan adama yalnız kahkaha kuşları değil mezarlardaki ölüler bile güler...”

Mezarlık bayırı altında kaybolan karaltının arkasından hâlâ gözlerini ayıramayan Feyzi: “Uydurup benzetip söylüyorsunuz. O, hayvan mıydı? Ne idi? Yüzünü, kulağını nasıl fark ettiniz? Ben kör değilim ya hiçbir şey seçemedim...”

Sadi: “Ne olursa olsun, o bizden korkup çekildi ya, şimdi işimize bakalım...”

Üçü de mezarlık bayırının bir dere gibi çukurlandığı vadiyi seçebildikleri kadar gözetleye gözetleye bir sıraya inmeye başladılar.

Feyzi: “Ah, ah! Bu nihayetsiz mezarlık, Kâğıthane yoluna, Bahariye dergâhına kadar uzanır. Göz önünden kaybettiğimiz Tayfur’la Ferhat’ı bu ölü mahşerinin içinde artık nerede bulacağız?”

Sadi birdenbire: “Sus... Sus... Bir ses işitiyorum.”

Şimdi üçü birden etrafa kulak kabarttılar. Evet, hafif bir inilti, mırıltı gibi bir şey duyuluyordu. Rüzgâr mıydı? Kuş mu, başka hayvan mı?

Nihat: “Mezarlığı sükût ve sükûnet yeri zannetmek yanlış bir şeymiş... Vehim verici ne kadar acayip ses duyuluyor...”

Sadi: “Çürüyen cesetlere üşüşen hayvanlar vardır. Sırtlanlar, porsuklar, dağ fareleri ve daha neler... Bu geniş imarette yiyecek aramaya gelirler. Tabiat hiçbir yeri boş ve atıl bırakmaz...”

Feyzi: “Şimdi burada bir sırtlanla karşı karşıya gelmek hoş bir şey olmaz... Belki deminden rastladığımız bu türdendi... Belki bir mezarda ölü kemiriyordu...”

Sadi: “Hepimizin ceplerimizde dolu revolverler var... Üç babayiğit bir porsukla baş edemezsek yuf bize...”

Nihat ansızın haykırmak istedi: “Gördünüz mü? Gördünüz mü?”

Sadi: “Neyi?”

Nihat: “Şurada, şurada... En karanlık noktada bir şey parladı söndü...”

Feyzi: “Mezarlığa nur iniyor...”

Sadi: “Bu, Frenklerin *feu follet*³¹ dedikleri şeydir... Yalnız mezarlıklarda olmaz. Süprüntülüklerde de olur. Bataklıklarda da. Hayvani ve nebati maddelerin çürüdükleri yerlerde fosfor hidrojeniden yükselen ani bir parıltıdır.”

Nihat parmağıyla işaret ederek:

“İşte, işte bir daha oldu ve sönmedi. Hâlâ devam ediyor...”

Bu defa parlayan şeyi Sadi’yle Feyzi de gördüler... Elektrik ışığına benzeyen saf bir aydınlık sütunu çukurda, mezarların arasında dolaşıyordu.

Sadi bunu görünce:

“Ha... Bu, Frenklerin *feu follet* dedikleri değil... Bu âdet bizim Tayfur’la Ferhat’ın elektrik fenerleri... Mezarlıktaki araştırmaları her ne türden ise işte bu çukurda ona başladılar... Müjde, beyleri yakaladık. Aman ses etmeyiniz, merak ettiğimiz sırra bu gece ereceğiz. Yavaş yavaş siz arkamdan geliniz. Dur dediğim noktada durunuz. Hortlaktan, çarpılmaktan korkmayınız. Bakın onlara hiçbir şey olmamış. Biz niçin orta oyununun *ahtapetası* gibi çarpılalım? Hem biz onlar gibi uhrevi mahfazalarını karıştırarak ölüleri gücendirecek, cadıları kızdıracak bir maksatla gelmedik. Aman aman, yokuştan aşağı adımlarınızı hesaplı atınız. Omuzlarımızdaki

31 (Fr.) *Feu follet*: Saman alevi.

bisikletlerin ağırlıkları altında kayarak, düşerek mevcudiyetimizi onlara hissettirmeyelim.”

Şimdi dengeli adımlarla ve nefeslerini bile ağır alarak büyük bir ihtiyatla iniyorlar, indikçe aşağıda iki kişinin konuştuğu yukarıya aksediyordu.

Seslerin yarı anlaşılır olduğu bir noktaya kadar yaklaştılar ve âdeta bir tiyatronun paradisinden³² sahneyi seyrediyorlarmış gibi uygun, balkonumsu bir mevkiye geldiler. Mezar taşlarının arkasına saklandılar. Önlerindeki pek meraklı temaşanın bu gizli seyircileri göz ve kulaklarını bütün dikkat ve hayretleriyle mezarlık esrarının ilk faslına verdiler...

32 Bir tiyatroda en üst balkon.

6

Gözleri önüne açılan manzara hakikaten insanın asabına fenalık, vücuduna ürpermeler getirecek müthiş bir muamma mahiyetindeydi. Tayfur ile Ferhat, pehlesi kırık bir sandık gibi devrilmiş, yanı açık bir mezarın önüne karşı karşıya çömelmişler. Elektrik fenerlerinden birinin ışığını kabrin kovuğuna vermişler, ötekini harice...

Önlerinde bir yığın ölü kemiğini karıştırıp karıştırıp bir şeyler konuşuyorlar. Mesafe, kelimelerin onda ikisini, üçünü eritiyor. Bununla beraber meallerindeki muammalı muğlaklıktan sarfinazar edilirse cümlelerin çoğu işitiliyor, yalnız kati mana anlaması müşkül.

Mezar taşlarının arasında, elektrik ışığı ile birbirine karışan alaca gölgeler içinde şeytani bir suret alan Tayfur, önündeki kemik yığınının bir kısmını avuçlayarak: “İnsan yarasa iken vücut ve dimağın yavaş yavaş olan evrimi uçuş üzerine olaydı şimdi hep cennet kuşları gibi uçacaktık. Yarsa, kuyruğunu iki yandan kaplayan ince deriyi hem dümen hem de ‘paraşüt’ yani siper-i sukut olarak kullanır. Tayyarecilerin henüz bundan niçin örnek almadıklarına şaşıyorum. Yarsa, memeli ve kanatlıdır. Tayyarecilik evrile evrile insanın vücuduna takılır iki kanat ile bir kuyruktan ibaret bir şekilde basitleşecektir. Ve çocuklarımız yürümeye başladıkları zaman uçmak da öğrenecekler ve kuş yavruları gibi neşeyle cıvıldayarak damdan dama havalanacaklardır. (Elindeki kemikleri oynatarak) Asıl maksadım el parmakları ile ayak parmakları arasındaki farkı göstermektir. Malum ya, yarsanın

kanadı fevkalade büyümüş bir eldir. Parmakların arasındaki perde kanat teşkil ediyor.”

Doktor Ferhat: “Şimdi bu kuramları bırak. İşimizi görelim. Yine mezarlardan aradıklarımızı bulamadan sabahı edeceğiz. Ölülerin ruhları artık beni rahatsız etmeye başladı.”

Tayfur: “Rica ederim dinle, birkaç cümle ile sözümü bitireceğim. Sonra asıl mühim işimizi göreceğiz... Bu yuvarlak dünya bir cennet değil, belki ona çıkış yeridir. Çünkü cennet olan gezegenlerde insanların uçması lazım gelir... Bu mezarların içinde cennet, cehennem arıyoruz. Hâlbuki tabiat ezeli ve değişmez büyük kanunlarını her fert hakkında istisnasız tatbik eder. Sevakâr, günahkâr neticede hepimiz yanacağız. Günah içinde sönen dünyalar en darıplı kızıl nar hâlinde maddi manevi çürümüşlüğünden kurtulup tasfiye gördükten sonra tekrar hayata doğar. İhtiyarlığın sonu ölüm ve cifedir. Hayatın evveli ateştir...”

Sadi usulcacık arkadaşlarına: “Ne saçma rivayet...”

Nihat: “Peki, ama bu garip felsefeyi belgeler gibi elinde tuttuğu ölü kemikleri ne oluyor?”

Feyzi: “Bu tuhaf felsefeden dem vurmak için konağı bırakıp da gece yarısı mezar başına gelmekte ne mana var?”

Nihat: “Biraz sabredersek belki her şeyi anlarız. İfadelerine nazaran insan kemikleri karıştırmaktaki maksatlarına henüz girişmediler...”

Sadi: “Öyle bilim adamlarımız, ediplerimiz, filozoflarımız vardır ki benzerleri ne Hint’te çıkar ne Çin’de... Aman aman dinleyelim...”

Tayfur avucundaki kemiklerden iki küçüğünü ayırarak: “İşte selamlar arasındaki nispet. Bunları tertiplemek ne müşkül...”

Ferhat kemiklere bakarak: “Bu nispet ön kol kemiğiyle dirsek kemiğinin ucundan başlar, el tırağı ve el parmaklarına

yani son selama kadar devam eder. Bunun için bize aynı ölünün parmakları lazım...”

“Oh bu mümkün mü, monşer? Çürüyen cesetlerin kemikleri birbirlerine karışır...”

“Fakat son kemiği toprak oluncaya kadar kendine has kimliğini muhafaza eder...”

“Bilmiyor musun, yarın kıyamette bir mezardan yalnız bin Mehmed adlı çıkacağını söylerler. Böyle binlerce Ahmed’in Mehmed’in içinden yalnız birisinin kemikleriyle uğraşmak...”

“Kaç zamandır ellerimizle mezar kaza kaza tırnaklanmızın arasını ölü toprağıyla doldurduk. Sana bir şey teklif edeceğim ama...”

“Nedir?”

“Taze bir ölü üzerinde bir tecrübe yapsak?”

“Hiçbir dehşetten çekinmem. Fakat bunun çok mahzurları var. Evvela senin taze ölü dediğin kaç günlük bir şeydir biliyor musun? Haftalık, on beş günlük, belki bir aylık... Şu toprak yığınlarının altında bunun en tazesini nasıl keşfedeceğiz? İkincisi burada musluklar, mermer ameliyat masaları, anti-septik eczalar, aletler yok... Üçüncüsü yakalanırsak kanunen cezaya çarpılırız. Biz işimizi kuru kemik üzerinde bitirmeye bakalım.”

Kemikleri karıştırarak bir müddet düşündüler. Doktor Ferhat gözlüğünü düzelterek bir kemik muayene ettikten sonra: “Faturamızın kaydına, ufakların mevcuduna bak. Bu kemikler işimizi görecektir mi anlayalım...”

İkisi baş başa eğilerek: “Selam-ı evvel... Selam-ı sani... Selamı intihaî...”³³ gibi anlaşılmasız birtakım tabirler ile ince bir hesaba giriştiler. Her ne ise sayı düzgün gelmiyor daima yerden kemik alıyorlar, avuçlarındakilerle tatbik ediyorlardı.

33 Birinci selam, ikinci selam, son selam.

Onlar böyle ölü kemikleriyle satranç oynar gibi meşgul olurken Sadi: “Hep bu gördüğüm, işittiğim şeylerden bir hakikat anladıysam Arap olayım...”

Nihat: “Bunlar ispritizma³⁴ falan derken büyücülüğe mi başladılar acaba?”

Feyzi: “Ben başka türlü hissediyorum. Zaten böyle bir şeyler de duymuştum.”

Nihat: “Ne duymuştun?”

Feyzi: “Bu kale burçlarından birinin altında Konstantin zamanında gömülmüş tılsımlı bir define varmış...”

Sadi: “Bu masalı Rumlara duyur da başımıza bir mesele çıkarsınlar...”

Feyzi: “Ne meselesi çıkacak. Rumlar Yanya’da Tepedelenli Ali Paşa’nın elli milyonluk definesini arayıp durmuyorlar mı?”

Nihat: “O tılsımlı define ile bu ölü kemiklerinin münasebeti?”

Feyzi: “Tılsımı bozmak için bir ölü eli lazımmış.”

Sadi: “Eğer Ferhat’la Tayfur böyle aptalca avami hülyaların arkasından geziyorlarsa yuf onların gençliğine, medeniliğine...”

Aşağıdaki manzara yine yukarıdakilerin sözlerini boğazlarında bıraktı. Tayfur elini mezar kovuğuna sokarak iki tarafı yumru, koskoca bir uyluk kemiği çıkardı. Ferhat’a uzatarak: “İşte sana bir uyluk kemiği...”

Doktor yerden aynı cinsten bir uzun kemik daha kaldırdı. İkisini birbirine ölçtüler. Ve sonra sordu:

“Acaba bu iki uyluk kemiği aynı insanın mı?”

34 (Fr.) *Spiritisme*: Ruhun ölmediğine inanan, gereğinde ölülerin ruhlarıyla ilişki kurulabileceğini ileri süren inanış.

“Bu benimki daha kalın, daha uzun ve diz kapağı daha iri... Bu oldukça taze, seninki ağarmış, büzüşmeye yüz tutmuş...”

“Haydi deneyelim. Hangisi daha sağlam anlaşılır.”

Meç³⁵ talimi yapar gibi iki kemiği birbirine çarptılar. Üçüncü çarpışmada Doktor’un uyluk kemiği kırıldı. Sağlam çıkanı boylu boyunca çantaya koydular.

Yine önlerindeki uhrevi mahfazanın kovuğuna el daldır-
dılar. Çıkardıkları kemikleri ortaya döktüler.

Doktor: “Parmağın üçüncü kemiklerinden sonra ta sağrı kemiğinden boyun omurgasına kadar olan kısmın üzüntüsünü ne yapacaksın?”

Tayfur: “Kaburgalar için bir kederimiz yok ya?”

Doktor elini mezara sokup çıkararak, “İşte bir köprücük kemiği...” dedi.

Bu esnada siyah, kesif bir bulut küçük kameri tamamıyla yuttu. Mezarlık, yüreğe bilinmez nasıl uğursuzluk dolduran bir karanlığa boğuldu... Doktor’la Tayfur’un bulunduğu mevkîye nazaran otuz beş kırk metre kadar aşağıdan ufak bir şimşek çaktı. Bir iki saniye mezar taşları gündüz gibi aydınlandı. İki arkadaşın yüzlerinde ve kemik yığınının üzerinde ani bir ışık oynadı. Söndü. Yine her şey karardı. Aynı zamanda bir hışırtı da oldu. Gecenin hudutsuz karanlığı içine dalgalanıp uzanan baykuşun kahkahası da bu uğursuzluğa dem tuttu...³⁶

Doktor elindeki köprücük kemiğini yere fırlatarak ufak bir heyecanla: “Bu nedir?”

Tayfur hayretle etrafı gözden geçirip dinleyerek: “Korkuyor musun?”

“Korkmuyorum. Fakat görüp işittiğimiz şeyin bir hayalet olmadığına eminim...”

35 Süngü gibi yalnız batırılarak yaralamaya yarayan, kısa, düz ve ensiz kılıç.

36 Bir çalgıya başka bir çalgı veya sesle eşlik etmek.

“Azizim, hayalet hakikate çok benzediği zamanlarda insanı aldatır. Belki de korkutur...”

“Bunun bir hayalet olmadığını tekrar ediyorum çünkü benim görüp işittiğini sen de görüp işittin...”

“Evet...”

“Kulağa ve göze ait bir sanrının aynı anda ikimizde de birden vukuu, bu pek ender bir hadise sayılır...”

“Hayalet değilse belki bir *feu follet*’tir...”

“*Feu follet* bir noktada parlar, söner ve ses vermez.”

“Aman Doktor sen de kocakarılaşma. Mezarların korkunçluğu avam içindir. Bu vehimli korkudan şairler, ressam-
lar, musikişinaslar sanat için hisse çıkarırlar. Hep bu güzel sanatlar kupkuru maddiyat üzerine işlemez. Onlar mezarlara esrarlı mahiyetler verirler. Ölülerini söyletirler. Bu dünyanın sakinlerine öbür dünyadan da panoramalar gösterirler. Şu etrafımızdaki çukurlar da hep şu önümüzdekine benzemiyorlar mı? İçlerinde kuru kemik yığınının başka ne var? Bunlardan ruhlar, cadılar, hortlaklar çıkaran hep avamın şairiyetidir... İnsanlığın büyük çocukları da hakiki miniminiler gibi masal severler. Hurafeler onların en tatlı zihnî gıdalarıdır...”

Birdenbire yine o küçük şimşek çaktı. Ve bu defaki aydınlığı hayli sürekli oldu.

Tayfur: “Hava bulutlandı. Galiba yağmur yağacak... Bu hakiki şimşek olmalı...”

Doktor: “Hakiki şimşek değil, bu başka bir şey... Hiç gök gürlemesi işitilmiyor. Hem dikkat etmiyor musun, mezarlığın her tarafı aydınlanmıyor. Parıltı yalnız bizim tarafa doğru vuruyor... Ve kuzeyden geliyor...”

“Bu ne olabilir?”

“Bilmem...”

“Herhâlde tabiatüstü bir hadise değil, insani bir şey...”

“Ecnebi donanmalarının havada gezinen projektör sütunları olmasın?”

“Işık, Kâğıthane Deresi istikametinden geliyor. Orada donanma tasavvuru garip olmaz mı?”

“Şimşek tayyarelerden gelmesin?”

“Onların motor gürültüleri iki saatlik yoldan duyulur... Öyle bir şey işitmiyoruz.”

Bu esnada yine alev birbiri ardınca iki defa tutuştu. Mezarlığın bir kısmını gündüz etti söndü.

Bu tabii bir hadise değil gayritabii bir şeydi. Beylere hayretle karışık hafif bir korku geldi. Gözlerinin önünde bir şey oluyor fakat sebebini tayin edemiyorlardı.

Doktor, kimler tarafından işitilmekten korktuğunu bilmez tuhaf bir ihtiyatla yavaşça: “Elektrik fenerlerini söndürelim. Parıltının kaynağını kolay tayin ederiz.”

Fenerleri söndürdüler. Beklediler. Hiçbir şey parlamadı.

Doktor: “Acayip şey... Bu şimşek sanki bizimle eğleniyor...”

Tayfur: “Ne o Doktor, sesin titriyor. Oh, mesela korkuyor musun?”

“Korkmuyorum, kızıyorum...”

“Niçin?”

“Etraftan bizimle eğlenenler olmasın diye...”

“Kim eğlenecek? Bu vakit buralarda kim bulunur?”

“Kim bilir? Elin işsiz güçsüz haytaları çok...”

Hemen o anda gevrek, ahenktar, billurî bir şelale şıkırtısıyla uzun bir kahkaha duyuldu.

İki dost karanlıkta bir müddet birbirinin gözbebeklerini arayarak bakıştıktan sonra Doktor: “O ne?”

Tayfur: “Kahkaha kuşu...”

“Kahkaha kuşu gülmek için bu kadar münasip bir saniyeyi seçmeyi bilmez...”

“Bazen insanı hayretlere düşüren böyle garip tesadüfler olur...”

“Tesadüf haydi peki fakat baykuşun kahkahasında kulaklara uğursuzluk dolduran bir acılık vardır. Bundaki ahenk, le-tafet yüreğimi gıcıkladı... Bu genç, güzel bir kadın gülüşüne benziyor...”

“Haydi Doktor sen de, sesinden bir kadının gençliği an-laşılsın lakin bu delalet güzellik hususunda her zaman doğru bir netice vermez. Ben yüzü güzel sesi çirkin, sesi güzel yüzü çirkin kadınlar bilirim... Her şeyden geçtim bu zamanda kab-ristanda bir güzel kadın tasavvuru akla sığmaz. Şimdi bize gülse gülse ancak baykuşlar, cadılar güler...”

Yine o anda Jüpiter’in meşalesi yandı. Bu sefer iki dost, alevin kaynadığı kaynağı iyice gördüler. Bu şimşek otuz beş kırk metre kadar ileride, cami maksuresi³⁷ gibi sekiz on me-zarı içine almış yüksek bir setin arkasından fışkırıyordu...

Doktor şimdi bu defa heyecanı saklanamaz ve daha çekin-gen bir sesle: “Artık bunun lamı cimi kalmadı...”

“Neyin?”

“Alev bir mezardan çıkıyor...”

“Evet, bunu inkâr edemem...”

“Yalnız tasdik para etmez, bu garibeyi izah lazım gelir...”

Her ikisi de şaşırmış, kararsız, birbirinden makul bir izah beklemekte iken yine aynı istikametten hazin, iniltileyle tit-reyerek uzanan hüngürtüler gelmeye başladı. Ümitsizlik ve ıstırabın son perdelerinde çırpınan bir kalbin matemlerini tercüme eden bir ağlama... Öyle etkili bir ağlama ki işitip de ağlamamak mümkün değil...

Tayfur, vücudunun en ince asabına kadar ruhunu titreten bir üzüntü duydu. Semavi fakat cehennemde inleyenlerin ah-larından akseden bu musikinin sihriyle sarsılarak: “Yooook, bu her türlü tahmin ve tasavvurun üstüne çıkıyor... Bu inilti-

37 Camilerde, parmaklıklarla çevrilmiş yer.

lerle beraber kalbimde birbirine sarılmış yılanların burgulandıklarını hissediyorum. Bu ağlamalar bana tabiatüstü geliyor. Lakin gece vakti şu ölüm diyarı dekorunun korkunçluğundan istifade ederek bize oyun yapanlar var. Bizimle eğleniyorlar...”

Doktor, göz ve kulakları esrarın geldiği tarafa yönelmiş ve âdeta ürkmüş bir hâlde: “Tabiatüstü bir hadiseye hiç ihtimal vermez misin? Mesela yüzde... Bir, iki...”

“Hayır...”

“En müspet ilim ve fen sahalarında henüz aydınlatılamayan karanlık noktalar var...”

“Ne demek istiyorsun? Sen, bu taşıdığımız ruh kafesinin bütün esrarını görmüş, en ince asap damarlarını cımbızla karıştırmış bir fen adamı, aceleden izahı mümkün olmayan bir vaka karşısında hemen beni cadıların, hortlakların vücutlarına imana mı davet ediyorsun?”

Ağlama, hazin dalgalarla gecenin karanlığı içinden süzülüp hâlâ geliyordu... Bir müddet daha dinlediler. Nihayet Tayfur dayanamayarak: “Bu inlemeler hafakanla göğsümü tıkıyor. Ben gidip bu kahkahaların, ağlamaların çıktığı mezarı arayacağım...”

“Çocuk olma... Bekle...”

“Niçin bekleyeceğim? Neyi bekleyeceğim?”

“Farz edelim ki bu tabiatüstü değil tabii bir iştir, bizimle eğlenenler var... Fakat düşünelim ki bizimle niçin eğlensinler?”

“Sonradan saflığımıza gülmek için...”

Doktor sesini fısıltı derecesine indirerek: “Ben bu vakada güldürücü hiçbir hâl görmüyorum. Gülmek, güldürmek için böyle vakitsiz peşimize takılıp da buralara kadar kim, kimler gelir? Böyle bizi korkutmaktan maksatları düşmanlıktan baş-

ka ne olabilir? Biz iki canız. Bakalım onlar kaç kişidir? Ve nasıl silahlarla donanmış bulunuyorlar?”

Doktorun bu sözleri yabana atılacak gibi değildi. Tayfur düştüğü sinir buhranı içinde ne düşüneceğini bilmiyordu. Bununla beraber cebinden revolveri çıkarıp tetiğe alarak: “Birader, bu gizli seslerin failleri hortlak veya insan olsunlar mademki onları düşman sayıyorsun, bu hakkını ben de teslim ederim. Sen de silahını tetiğe al. Her türlü ihtimale karşı hazır bulunalım...”

Ferhat da bu kumandaya derhâl itaat gösterdi... Lakin mezaradaki alaycı, onların bu hazırlıklarına derhâl kandilli kahahasını salıverdi.

Tayfur titreyerek: “Of, karanlıkta açılan bu uğursuz ağzın gülmesine de ağlamasına da artık sinirlerim tahammül etmiyor. Haydi, yavaş yavaş, geri geri tepeye doğru çekilelim...”

Doktor gözleriyle karanlığı delmeye uğraşarak: “Ağır ağır dönüşü bizi bırakırlarsa...”

“Kimler?”

“Bu gülüp ağlayanlar...”

“Niçin bırakmasınlar?”

“Cin insan, elbette bu garip tezahürde bir sebep var... Şakalarını kısa keserlerse teşekkür ederiz. Nahoş cilvelere kalırlarsa hâlimiz haraptır...”

“Birbirimizi yüreklendirecek yerde cesaret kesecek şeyler söylüyorsun...”

“Hiçbir tehlike küçük görülüp gösterilmekle savulmaz. Biz şimdi onların malikânesindeyiz, etrafımızda beşeri, şeytani ne türlü pusular var bilmiyoruz...”

Mezarlık, karanlık, ürkütücü meçhul sesler... Kabirlerden çıkan şimşekler, alaylar, matemler, hep bu tehditkâr tezahür-

lerden zihinleri donan iki dost kaçmak mı, kalmak mı, yoksa silahlarıyla bu hasımlara karşı bir muharebe mi açmak lazım geleceğini çabucak tayin edemediler.

Hakikati anlayarak tehlikeden kurtulmak nasıl mümkün olacaktı? İki delikanlının korkuları şimdi gittikçe derinleşiyordu. İçlerinde karanlıktan ürken çocuklar gibi ince bir titreme vardı. Fakat bu korkularını açıktan açığa birbirine itirafa sıkılıyorlardı.

Bu mezarların arasında, hakikaten dolaşan rahmani, şeytani ruhlar var mıydı? Ölü kemiklerini karıştırmakla bunları kızdırmış mı oldular? Belki bu öfkeli ruhlar, o çukurların içindeki dağılmış vücut kafeslerinin sahipleri idiler... Bu ruhlar kızınca iddia olunduğu gibi mezarlarına hürmetsizlik edenleri çarpıyorlar mıydı?

İki arkadaş böyle rivayetleri, itikatları hep masal diye dinlerlerken şahidi oldukları şu garip hâl karşısında şimdi avamın vücut verdiği bu hadiseleri doğru ya da yanlış olma ihtimali olan bir önerme suretinde muhakemeye uğraşıyorlardı.

Onların içinde kıvrandıkları bu müşkül hâle acır gibi en hassas, en titrek yürekten taşan bir ağlama, karanlığı ince ve ruha işleyen matemiyile inletmeye başladı.

Tayfur'un sinirlerine saralanır gibi bir ürperme geldi. Kendini tutamadı: "Oh Ferhat, onlar ruh ise biz insanız. Onlar ölü ise biz diriyiz... Bu görünmezlere nispeten iki kat bir varlığa sahibiz. Yani hem ceset hem ruh sahibiyiz... Şu karşımızda cilvelenen şeyler vehim olsun, hakikat olsun, uydurma olsun niçin bu kadar korkuyoruz? Bir ölü dirilmez. Bu ilmen, fennen, aklen kanıtlanmış bir hadise değildir. Fakat bir diri ölebilir. Bunun için bu ölüler biz dirileri öldürürlerse kendilerine benzetmiş olurlar. Ruh ruha yine onlarla kozumuzu pay edebiliriz..."

Yine aynı noktadan üç yaylım şimşek çaktı. Arkasından o eğlenen kakkahanın hevenkleri karanlığı titretti...

Tayfur şimdi kendini hiç tutamadı. Sanki uğradığı ani bir cinnetin hezeyanlarıyla karanlığa haykırarak: “Kahkaha dirilerin hakkıdır ve belki de sen bir dirisin. Ölü, hayata karşı olan son sırtışını donmuş dudaklarında ebedî bir kasımayla mezara götürür. Ölü hayatın bütün yalanlarına derin fakat sessiz güler ve dünyanın tüm felsefelerinden kuvvetli bu tebessümüyle gömülür... Toprağın üzerinde kalan bütün hısımlar ve akrabası ona ağlarken, ölü yerin altında gülerek çürür... Her şey fani, iskeletin dişlerinde taşlaşan bu tebessüm ebedîdir. Üç dört bin sene sonra mezarlarından çıkarılan firavunların kemik kafaları bugün tahtlarından kovulan hükümdarların akıbetlerine hâlâ gülüyorlar... Senin ara sıra çaktırdığın şimşekten ben korkmam. Çünkü yıldırımdan eski zaman cühelası korkardı. Yeni zaman adamları yıldırımı yakalayıp hapsediyorlar. Hatta ondan küçük bir kutu içinde bir parça benim cebimde var... Nasıl şeysin? Ben de seni görmek isterim...” dedi.

Tayfur küçük projektörünü bütün o esrarın cilvelendiği noktaya çevirdi. Elektrik ışığının aydınlattığı manzaranın dehşeti karşısında ikisinin de gözleri büyüdü. Ağızları açıldı. Boğazları kurudu. Sinirleri boşandı. Alevler, sesler çıkan uhrevî aile maksuresinin³⁸ arkasından bembeyaz kefenlere bürünmüş, yalnız yüzleri meydanda, bir sıraya üç iskelet, öbür dünyadan bakan siyah çukur gözleri, düşmüş burunları, etsiz, dudaksız, sade kuru dişlerden çevrilmiş ağızlarıyla gülüyorlardı...

Tayfur arkadaşının bileğinden tutup tıkana tıkana sıkarak: “Hayalet mi bu? Ne görüyorum? Kefenler içinde dimdik üç ölü... Kılıflarının kara deliklerinden alaycı, tehditkâr bize bakıyorlar...”

Ferhat aynı şiddetle arkadaşının elini sıkarak onun korkusuna iştirakini anlattıktan sonra: “Senin gördüklerini aynen ben de görüyorum. Hayalet değil, hakikat değil, ne olduğunu

38 Aile mezarlığı.

anlayamadığımız ve hiçbir zaman anlayamayacağımız dünya ile ahiret arasında bir garabet... Bu olsa olsa yalnız bir suretle izah olunabilir...”

Tayfur, artan titremeleriyle hâlâ Doktor’un bileğini sıkarak: “Nasıl?”

“İkimiz de cinnetin eşiğinde bir akıl karışıklığına uğramış olabiliriz. Şu gördüğümüz canlı ölümler, akılları tam kimselere gözükmeyenler sanırım...”

Tayfur titremelerin diline sirayetiyle kekeleyerek, “Eğer delirmenin eşiğinde isem ben bu kapıdan içeri girip tam çıldırmak isterim,” dedi.

Revolverini üç kefenli iskelete yönelterek dan, dan, dan ateş etti...

Cadılar, hayaletler silah kurşunları karşısında erirler, dağlırlar, havaya karışıyorlar; lakin bunlar ne kaçtı, ne dağıldı ne de yerlerinden kıpırdadı. Sırtkan, inatçı, çukur gözlerinin sebatkâr tehdidiyle hâlâ dimdik bakıyorlardı. Kurşunlar adalesiz, kalpsiz, damarsız kuru kemik vücutlarının bir tarafından girip öbür yanından çıktı mı, yoksa nüfuzu mümkün olmayan kalın zırhlara çarpar gibi üzerlerinden akıp yerlere mi düştü, bu belli değildi... Yalnız bu fâni olmayanlara kurşunun tesir etmediği ve etmeyeceği anlaşıldı.

Nefsi müdafaa yolunda son şiddet, son çare, son silahını kullanıp da tehlike karşısında aczini anlayan bir zavallının ümitsizliği ve artık gel öldür, ne yapacaksan yap teslimiyetiyle Tayfur titrerken üç kemik vücudun öteki âleme ait bir ahenkle birleşen ve baykuşları ürpertecek en acı kahkahaları koptu.

Bedbaht delikanlı, Ferhat’ın kolları arasına düştü. Kendini kaybetti...

Ertesi günü Kırk Sekbanlar Mahallesi'ne garip, heyecan verici, halkın dedikodusuna müsait zeminde bir haber yayıldı. Türlü tefsirlerle ağızdan ağıza dolaşıyor, her işiten bir, “Hiyyy aman ya Rabbi...” ile küçük dilini yutarcasına nefesini içeri çekiyor, söz her dudak arasında ballanarak dal budak salıvere salıvere mahalleden mahalleye, semtten semte yayılıyordu.

Tayfur Bey'le Doktor Ferhat büyü yapmak için gece mezarlıklardan ölü kemiği toplarlarken çarpılmışlar...

En büyük merak Sadi, Nihat, Feyzi'yi, bu üç delikanlıyı sarmıştı. Çünkü akıllar almayan, her türlü muhakemeleri şaşırtan, hakikate benzemeyen, bununla birlikte gözlerinin önünde cereyan eden o müthiş sinemaya hayretten, korkudan titreyerek seyirci olmuşlardı.

Tayfur kefenli iskeletlerin üzerine revolverini boşaltıp da tıpkı “tir”de yani nişan atma salonunda daneyi geyiğin alını ortasına isabet ettirince hayvanın acı bir seda koparması gibi o esrar dolu ölümler de kahrkahr salıvermişlerdi. Bu nasıl olmuştu?

Garabet, daha doğrusu uğursuzluk Tayfur'un bayılmasına netice verince Feyzi iki çenesi birbirine çarparak: “Arkadaşlar, ukalalık istemem. Siz alabildiğine itikatsızlık edebilirsiniz. Lakin ben gözlerimin önünde geçen bu mezarlık mucizesine inanmaya mecburum... Bu üç iskeletin ağlamlı, kahrkahlı davetleri, teşvikleri üzerine bu mezarlığı dolduran

bütün ölülerin üzerimize yürümeyeceklerini ne biliyorsunuz? İlk önce Tayfur bayılır. Sonra Ferhat çarpılır. Daha sonra bu temaşanın son saf seyircileri yani biz yengece döneriz. Bir merak sebebiyle buraya kadar geldik. Göreceğimizi gördük. Daha ötesini merak etmek cinnettir. Ölüler sırlarını öğrenmeye gelenlerden hoşlanmazlar. Haydi bakalım, şuradan sıvışalım. İmansız geldik. Allah’a şükür imanlı gidiyoruz...”

Sadi: “Bu zavallı gençleri bu elem verici hâl içinde bırakıp gitmek insaniyet midir?”

Feyzi: “Mezarlığın uğursuzluğuna, gazabına uğramış kimselerin içine karışıp da aynı uğursuzluğa tutulmak istemem. Onların buraya ne fikir ile mezar karıştırmaya, kemik toplamaya geldiklerini biliyor musunuz?”

Sadi cevap vermedi. Nihat da gözü aşağıda sessizce dinliyordu. Feyzi devam etti: “Bu kefenli üç ahiret sakininin kemikten yüzlerini gördük, gülüp ağlamalarını işittik. Bu tezahürlerine mahremiyetimiz bakalım onların hoşlarına gitti mi? Şimdi şuradan usulca sıvışmak isterken bu cüretimizden dolayı bizi çalyaka ederek, ‘Efendiler nereye? Burada temaşa ettiklerinizi başkalarına anlatmaya mı gidiyorsunuz? Hayır, bu olamaz. Sırrımıza erenler burada kalırlar,’ demeyecekleri ne malum? İşte görüyoruz ki dünyanın altında da üstünde de ihtilal var, bu kadar asırlardan beridir sessiz, şikâyetsiz mezarlarında çürüyen ölüler galiba ezeli kanunlara itiraz etmek için başkaldırıyorlar. Ahiretin bu beyaz orduları dünyanın yeşillerinden, kızılılarından çok dehşetli...”

İki arkadaşı, Feyzi’nin bu saçma sapan görünen fakat hakikatte birçok noktaları başlarına gelenlere uygun olan diskurunu dinledikleri esnada maksurenin arkasından diki-len iskeletler kaybolmuştu. Doktor Ferhat, kabristanın gece uğursuzluğundan bir ayak evvel kurtulmak için bazı uzuvlarını ovarak, bazılarını silkerek arkadaşını ayıltmaya uğraşırken ve Tayfur da azıcık kendine gelip de edilen hitaplara

cevap vermeye başlarken tıpkı eski cadılı haile³⁹ sahnelerinde görüldüğü gibi yine aynı noktadan üç nöbet alev taşmış ve kefenli üç kemik kafa Tayfur'un ayılıp gittiğine razı olamayacaklarını anlatır bir ısrar ile yine maksurenin arkasından boylu boylarınca gözükerek kahkahaya ve sonra ağlamaya başlayınca Feyzi, "Tayfur'la Ferhat bu iki maceraperest cüretlerinin cezasını çekiyorlar. Üzerlerine ölümlerin gazaplarını celp ettiler... Bunun apaçık belli olmasına karşı ahmakça ısrar edip de aynı hâle uğramak istemem. Onlara yardımda bulunmak insaniyetperverliğiyle burada kalıp da mezarlık sakinleriyle kontra gidecek iseniz size Allah'a ısmarladık. Ben selameti hemen buradan ayrılmakta buluyorum..." demişti.

Bu akıl almaz, fennî kafaların ciddiyetlerine sığmaz, iza-hı mümkün olmaz vaka karşısında ne diyeceklerini şaşırان Sadi'yle Nihat da Feyzi'nin mantığını kabul etmek zorunda kalarak hemen kabristanı terke mecbur olmuşlardı.

Büyük yola çıkıp da bacaklarının bütün kuvvetlerini pedallara vererek kaçarlar, Feyzi: "Oh hele çarpılmadan kabristanın uğursuzluğundan kaçıyoruz. Lakin henüz kendi kendimize geçmiş olsun demeye korkuyorum. Çünkü henüz geçirmedi. Arkamızdan kefenli bir sürü iskelet koşuyor sanıyorum... Hadise yerinden uzaklaşıyoruz ama iki tarafımız mezarlık, hâlâ onların malikânesindeyiz... O mübarekler için mekân değiştirmek hiçbir şey değildir. İsterlerse şimdi bizi derhâl enselerler..."

Sadi: "Büyük bir insaniyetsizlikte bulunduk. Ben hâlâ bu itikattayım. İki ırkdaşımızı o kadar elemli, tehlikeli bir vaziyette bırakıp kaçmak mertliğe yaraşmaz."

Feyzi: "Kalaydın ne yapabilecektin? İşte gördün ya bunlara kurşun kâr etmiyor... Hiç zarar vermeden yağmur tanesi gibi üzerlerinden akıp gidiyor. İnanılmaz bir hadiseye şahit olduk. Fakat biliyorum, sen hâlâ inançlı değilsin. Dua bil-

39 Manzum biçimde yazılmış trajedi.

mezsın. Aşır okuyamazsın. Gazaba gelmiş bu ölüleri hangi kuvvetle kaçıracağını? Bana sorarsan bu kefenlileri haklı buluyorum çünkü beylerin ne maksatla kemik karıştırdıklarını biliyor musun?”

Nihat: “Biz onların bu garip maksatlarını öğrenmek için geldik. Fakat hiçbir şey anlayamadan gidiyoruz...”

Üç delikanlı böyle enine boyuna konuşa konuşa fakat hiçbir yönden meselenin ucunu kulpunu bulamayarak sabaha karşı bitap eve düştüler. Yatak, yorgan aramadan her biri bir tarafa serildi. Vakanın heyecanı ile dimağları uyuşmuş gibiydi. Yorgunluk her şeyi galebe etti. Gençlik uykusu gıdasını cebirde müsamaha göstermedi. Daldılar.

Gözlerini açtıkları vakit odayı güneşin nur ve hararetiyle dolmuş buldular. Şimdi kıpır kıpır bakışlarla birbirlerine soruyorlardı: “O geceki macera ne idi? Rüya mı? Hayal mi? Efsane mi? Birisi bunlara sihir mi yaptı? Esrar mı içirdi? Haşhaş mı yedirdi?” Hiçbir tabire gelmez bir rüya, hiçbir hakikatle tefsir olunmaz bir macera, fakat yalan değil... Hâlâ, hâlâ derin bir uykudan sonra bu gece vakası bütün intibalarıyla, bütün dehşetiyle zihinlerinde yaşıyordu. Şöyle gözlerini yumunca kefenli iskeletleri görüyorlar, kahkahalarını, ağlayışlarını işitiyorlardı.

Sadi: “Biz vakanın seyircisiydik. Üzerimize bir uğursuzluk sıçratmadan hele kurtulduk. Fakat asıl macera sahipleri ne hâlde? Öldüler mi, döndüler mi? Tayfur’un konağına birini yollayıp da hakikati anlasak...”

Nihat, ihtiyar uşak İshak Ağa’yı malumat almaya gönderdi.

Feyzi: “Sadi sen aklını beğenmiş bir adamsın. Çok şeye de inanmazsın... Söyle bakalım şu gördüğün hâl ne dersin?”

Sadi: “Doğal olmayan bir hâl derim...”

Feyzi: “Doğal değil ama vaki...”

Sadi: “İspirtizmacıların da gösterdikleri akla, fenne uymaz birçok gariplikler var...”

Feyzi: “Sen bana şunu söyle ki açıkça gözlerimizin önünde cereyan eden bir vakayı yalnızca akla, fenne uymadığı için inkâr mı edeceğiz?”

Sadi: “Birader, ölü mezardan kalkıp gülmez, ağlamaz... O gördüklerimiz takır takır üç iskeletti. Bilirsin ki gülmek için kalp lazım, ciğer lazım, gırtlak lazım. Hasılı bütün takımıyla bir ağız, bir seda organı lazım. Daha doğrusu hayat lazım...”

Feyzi: “Sade kemikten çatılmış bu üç mahluk karşımızda gülüp ağlamadılar mı?”

Sadi: “Evet...”

Feyzi: “Ya bu üç kuru kafanın gösterdikleri mucizeyi katiyen inkâr edeceksin ya tasdik: ‘Evet işittim, iskelettiler güldüler ama ölü gülmez,’ gibi saçma bir lakırdıyı kabul etmem...”

Sadi: “Dahası var...”

Feyzi: “Nedir?”

Sadi: “Gördün ya iskeletlerin bürünmüş oldukları kefenler yepyeni ve sakız gibi beyazdı...”

Feyzi: “Evet...”

Sadi: “Peki, bir ölü etleri tam olarak çürüyüp dökülünceye kadar mezarda yatar da kefeni o çürümeden hiç etkilenmeyip böyle deliksiz, lekesiz bembeyaz nasıl kalır?”

Feyzi: “Sen muhakemeni hep akla, mantığa, fenne, tabiiyete uydurarak yürütmek istiyorsun... Hiç tabiatüstüne yanaşmıyorsun. Azizim, fevkalade bir istisna karşısındayız...”

Sadi: “Benim fikrimce tabiatüstü olmaz. İnsanlar akıl erdiremedikleri şeylere böyle derler... Onlar, tabiatın kanunları haricinde vuku buluyor zannettikleri garipliklere bu namı

verirler. Hâlbuki tabiatın kanunları haricinde hiçbir şey vuku bulmaz...”

Feyzi: “Tabiatın kanunları haricinde hiçbir şey vuku bulamayacağına bu kadar katiyetle emin olduktan sonra o, üç kuru kafanın önünden titreyerek bizimle beraber nah kuyruk niye kaçtın? Mademki tabiaten ölünün diriye tecavüzü imkânsız imiş niçin yanlarına giderek bunun aldatıcı bir görüntüden başka bir şey olmadığını ispata himmet etmedin?”

Sadi: “Ölünün mezardan çıkması, dile gelmesi tamamıyla tabiat kanunlarına muhaliftir. Fakat mademki bu imkânsızlık karşımızda bir imkân şekline girdi, mutlak bunda bir şeytanlık var... Onlar bize tehditkâr gözüktüler. Böyle şeytani bir meçhuliyetin üzerine gitmekte büyük bir tehlike olabilir. Bununla birlikte fikrime uyarak bana cesaret veren birkaç kişi daha olsaydı belki üzerlerine yürümekten de çekinmezdim...”

İshak Ağa, Tayfur’un konağından şu haberi getirdi:

“Beyler, gece yarısı bisikletlerle gitmişler. Ortalık ağırlıken bir kira arabasıyla dönmüşler. Fakat aman ya Rabbi ne hâlde: Birinin bacağı kırılmış, ötekinin kolu... Konağa doktorlar, çıkıkçılar girip çıkıyorlar. Birçok zevat geçmiş olsuna geliyorlar... Beyler büyük bir uğursuzluğa uğramışlar. Fakat keyfiyetin içyüzü her ne kadar gizli tutuluyorsa da ihtiyar müezzin hakikati ezan gibi mahallelinin kulağına okumuş... Abdestsiz eller ile mezarda kemikleri karıştırılan bütün kabir ehli bu tecavüzden korunmak ricasıyla Bukağılı Dede Hazretleri’ne müracaat etmişler. Hazret de mana âleminde müezzine görünerek sandukaya bağlı bukağıyı çözmesini emretmiş. Müezzin Baba aldığı emri derhâl yerine getirdikten sonra mescitte alenen, ‘Dedenin zincirini çözdüm. Bu gece vuku bulacak hâli bekleyiniz. Tayfur’la Doktor, konağa sağ dönmeyeceklerdir...’ demiş. Bu ihbarından sonra iki gencin konağa kırık dökük lakin canlı döndüklerini öğrenince müez-

zin Bukağılı'nın evliyaca sabrına şaşmış. Bu geceki felaketin ilk manevi ihtar olduğunu ve bu kâfirane cüretin tekrarı hâlinde cezanın son şiddete varacağını anlatmış...

Hep bu lakırdılara seksen mübalağa, türlü gariplikler karışarak vaka ortada çalkanıyormuş...”

Sadi: “Bakınız üç iskeletten sonra meseleye bir de veli girdi. Rüyada müezzine görünmüş. Bukağıyı çöz demiş. Müezzin Baba her şekilde rüya görebilir. Fakat dikkat etmişsinizdir ya Dede Hazretleri'nin bukağısı sandukanın parmaklığına bağlanmıştır. Hazretin lahitteki mübarek ayağı serbesttir. Manevi uçuşlarına bu zincir parçası mâni olamaz. Demir halkalar ile bir veliyullahın değil herhangi bir ölünün ruhu hapsedilemez. Bu hakikat pek açık iken kürek mahkûmu gibi dedenin sandukasını zincire vurmaktan gizli, açık ne mana çıkarılır? O veli ki gerektiğinde uhrevi mahfazasını terk etmek istediği vakit müezzin gibi bir dirinin yardımına muhtaç kalıyor. Bu aciz onun velilik şanına nasıl yaraştırılır? Müezzin Efendi'den sormalı, dedeyi tekrar zincire vurdu mu? Yoksa salma mı bıraktı? Bu mühim hususu anlamak çarpılmaya müstahak mahalle günahkârlarının selametleri namına elzemdir.”

Münakaşa böyle uzamakta iken Nihat Bey *kart dö vizit*'inin⁴⁰ üzerine:

Dün geceki esrar dolu maceranızın garip bir suretle seyircisi olduk. Meraktan ölüyoruz. Ziyaretimizin kabulüne imkân varsa rahatsız etmeye hazırız.

ibaresini yazdı. Ev sahibi bu satırları iki arkadaşına gösterek: “Ne dersiniz? Bu kartı Tayfur'a göndereceğim. Kabul edilirse belki merakımızın giderilmesine yardımcı olacak bazı şeyler öğrenmiş oluruz.”

Nihat'ın bu fikri kabul gördü. Kart gönderildi.

40 (Fr.) *Carte de visite*: Kartvizit.

Az vakit sonra “Buyursunlar,” cevabı geldi. Üç arkadaş kadim mimari üslubumuzun son numunelerinden bu tekke tarzındaki meskenin yağhane direkleri üzerine tutturulmuş geniş avlusuna girdiler. Genç bir uşağın kılavuzluğunda uzun merdivenlerden çıktılar... Geniş sofalardan geçtiler. Konağın birçok kısmı tekrar şık camekânlarla bölünmüş, fazla pence-reler kapatılmış, tavanlar değiştirilmiş, boyalar, ıstampalar, kâğıtlarla duvarlar tazelandirilmiş... Her taraf genç elbisesi giymiş kocakarılar gibi yeni usulde döşeli...

Misafirler hastaların yattığı mabeyin⁴¹ odasına alındı. Tayfur’la Ferhat karşı karşıya iki ceviz karyolaya uzanmışlardı. Vücutlarında çarpılma, yüzlerinde büyük bir ıstırap eseri yoktu. Fakat henüz betleri benizleri yerine gelmemiş ve gözlerindeki derin bir hayretle karışık korku durgunluğu hâlâ yok olmamıştı. Hâlâ dimağları, geniş odanın loş havasında sırtan üç iskeletle meşgul gibiydi...

Ferhat’ın sargılı kolu görünüyor, Tayfur’un kazazede bacağı yorganın altında duruyor, fazla olarak alnı da gazlı bezle sarılı bulunuyordu.

Misafirler hastaların yüzlerini görmeye müsait üç koltukluya yerleştikten sonra Nihat geniş bir memnuniyet tebessümüyle: “Sizi çok iyi gördüm. Felaket mi diyeyim, uğursuzluk mu? Uğraştığınız garip macera hakkında o kadar mübalağa ettiler ki sizi lakırdı edemeyecek bir hâlde bulacağımızı zannettik...”

41 Konaklarda harem ile selamlık arasındaki daire veya oda.

Tayfur yorgun, ezik bir tebessümle karşılık vererek: “Bilirsiniz, mahallelinin eskiden beri aleyhimize bir bedhahlığı⁴² vardır. Tamamen çarpılmadığımıza çok kişi üzgün... Eyüp ölüleri bizi işte bu kadar çarpabildiler. Bilmem hiddetlerini yenemeyerek bu gece oradan buraya gelmeye üşenmeyip de infiallerini tamamlarlarsa o da talihimize...”

Sadi: “Beyefendi, mahalle mutaassıplarını o kadar kızdırıyorsunuz ki delisinden velisine kadar hepsi fena hâlde aleyhinizde... Ve en son aleyhtarınız olan büyük maneviyattan haberiniz var mı?”

Tayfur: “Duyduk, duyduk... Aleyhimize tahriken dedenin bukağısını çözmüşler...”

Doktor Ferhat yüzünü buruştura buruştura bağlı kolunu aşağı yukarı oynatarak: “Emekleri pek de boşa gitmedi... Mezarlıklara çok seferlerimiz var, dün geceye gelinceye kadar iskeletlerin uğursuz tehdidine uğramamıştık...”

Feyzi: “Bu mucize karşısında henüz hiçbiriniz kendinizi ıslah etmemişsiniz. Fennî, manevi mahiyetini izah edemediğiniz bir hadiseden huşusuz hafif bir eda ile bahsediyorsunuz.”

Ve sonra delikanlı kaç zamandır düştükleri merakı, başladıkları takibi ve nihayet dün gece şahidi oldukları tabiatüstü olayları, korkularını, fırarlarını hep ayrıntılarıyla anlattı ve sonra sordu: “Bütün mezarlık sakinlerini aleyhinizde ihtilale davet eden iskeletlerin yaman tehditlerinden nasıl kurtuldunuz?”

Doktor Ferhat geçirdikleri vartanın dehşetini ima ederek dudaklarını ısırıp başını sallayarak: “Karşımızda cümbüşlenen manzara bir sinema şeridinden aksetmiyordu. Çünkü böyle sedalı bir makine henüz icat olunamadı. Hayalet değildi. Hakikat hiç değildi. Çünkü her ikisini de olabilmek için lazım gelen zıt şartlardan birer kısım vardı. Fakat insan kendini bir tehlike önünde görünce onun vehmî bir şey ol-

42 Başkasının kötülüğünü isteyen, kötü yürekli.

duğunu biraz anlasa bile yine korkuya galebe edemiyor. İşte Tayfur'un bayılması bu türdendi. Ben de ne düşüneceğimi şaşırmıştım. Heyecandan gittikçe hissiyatım bulanıyor, di-
mağıma bir duman çöküyordu. Ben de kendimden geçersen bizi kim ayıltacaktı? Karşımızda oynayan hakiki hayal, ma-
hiyeti itibarıyla olumsuzdu. Lakin tehlike olumlu idi. Biz on-
lara kurşun attık, tesir ettiremedik. Fakat bu üç kefenli bizi
kahkahalarıyla öldürebilirlerdi.”

Feyzi: “Evet, evet... Sizin elinizde bir müdafaa çareniz vardı. Revolverleriniz. Silah ateşinin para etmediğini görün-
ce hayal, hakikat, her ne ise hasımlarınıza karşı hayatınızı ko-
ruyamayacak bir acizlik içinde kaldınız... Korkunuz arttı.”

Doktor Ferhat Bey, yatağının yanındaki tütün iskemlesin-
den bir tutam cigara aldı, misafirlerine birer tane fırlattıktan
sonra bir de kendisi yakarak: “Onların kurşundan etkilenme-
diklerini görünce bilakis korkum hafıfledi.”

Bu sözden hiçbir şey anlamayan misafirler birbirine bakı-
şınca, Ferhat: “Yüzlerinizde şaşkınlık emareleri görüyorum.
Çünkü sözümü garip buldunuz. Kurşundan yaralanıp ölmek
için canlı olmak şarttır. Bu iskeletler ruhla hareket etmiyorlar.
Kurşun beden kafeslerinin bir tarafından girer, öbür yanından
çıkarak. Bazı kemikleri zedelese bile bunlarda esas uzuvlardan
birinin zarara uğraması veya büyük bir damarın açılmasıyla
bizim bildiğimiz suretteki ‘fizyolojik’ ölümün meydana gel-
mesi mümkün değildir...”

Nihat şaşkın gözleriyle Ferhat’ı süzerek: “Demek bu iske-
letlerin canlı olmalarını kabul etmiyorsunuz?”

Ferhat: “İskelet nasıl canlı olur a beyim? Şu sandalyenin,
masanın, etajerin dirilme ihtimali varsa iskelet de canlanabi-
lir. İskelet yalnız insan bedeninin kupkuru bir kafesidir. Geç-
miş bir hizmetinden başka hayatla münasebeti yoktur.”

Nihat: “O hâlde bu gördüklerimiz nasıl hareket ediyorlar?
Nasıl gülüp ağlıyorlardı?”

Ferhat: “Meselenin muğlaklığı, muammanın canı işte burada...”

Feyzi: “Yine ulu orta inançsızlık ediyorsunuz... Siz hep maddiyat üzerine konuşuyorsunuz. Manevi bir kuvvetin, görünmez bir ruhun, bir iskelete girerek cilveleneceğine niçin ihtimal vermiyorsunuz?”

Ferhat: “Görünmez bir ruhun bir cismi hareket ettirmesi yalnız masa başına toplanmış ispiritizmacıların ifadelerinde kalan bir keyfiyettir. Yoksa bir ruh veya herhangi bir kuvvet gelsin mezardan kemikleri toplasın birbirine tuttursun. Sonra bu kefenli çatıyı insanları tehdiden ağlatsın, güldürsün. Bunu ne maddiyat kabul eder, ne maneviyat, ne akıl, ne fen...”

Feyzi: “Böyle akla, fenne uymayan kuvvetlerin meçhuliyeti önünde hüküm vermek tehlikelidir. Bir şey ki akılla ölçülüp muhakeme edilecek değildir. Birçok hususlarda yarılan, kısa kalan idrakımızın kılavuzluğunu hakikat sanmalıyız...”

Ferhat: “Aklımız ile muhakeme etmezsek ne ile düşüneceğiz, beyefendi? Ben hüküm vermiyorum. Böyle bir şeyi aklımın kabul etmediğini söylüyorum...”

Feyzi: “O hâlde aksini ispat etmelisiniz...”

Doktor Ferhat derin bir yüz ekşitme ve kuvvetli bir sesle: “Edeceğim...”

“Oh, dinliyoruz. Hepimizi minnettar bırakırsınız...”

“Fakat bugün değil. Şu saatte olamaz... Şu kolumuzun, bacağımızın incikliği geçsin. Vaka mahalline bir daha gideceğiz. O iskeletleri göreyim, karşımızda bir daha dirilsinler...”

“Çarpılmaktan korkmuyor musunuz? Bu defa böyle hafif inciklerle kazayı atlattınız, belki ikincide büyük bir felakete uğrarsınız...”

“Bizi onlar çarpmadı. Kemik parçaları insan çarpamaz... Biz kendi ahmakça telaşımızdan ayıldık, bayıldık. Yerlere kapandık. Mezar taşlarına çarptık. Kaçarken bisikletten kaldırımlara yuvarlandık... Öyle tabiatüstü bir manzara ile karşılaşınca aklımızı, soğukkanlılığımızı kaybettik.”

“Siz kaçarken onlar arkanızdan koştular mı?”

“Hayır, nereden göründülerse hep o noktada kaldılar. Onların ancak mezar setinin arkasından sırtabilen birer kukla olduklarını işte bundan anlıyorum. Fakat hareket ipleri kimin, kimlerin elindedir? İşte bu hakikati keşfetmek için her şeyi göze alacağım...”

Tayfur: “Ölü, diri her kim iseler bizi korkutanlardan intikam alacağız. Böyle asılsız garipliklerden ürkerak kaçtığımızı nedametle şaşıyorum... Biz batıl inançların düşmanınız. Çocukların, budalaların titreştikleri şeylerden biz de heyecanlara uğrayalım. Vallahi düşündükçe kendi kendimden arlanıyorum... Cadı, hortlak, Karakoncolos,⁴³ Çarşamba Karısı ve daha böyle miniminilerden ak saçlısına kadar cühelayı titreten türlü türlü isimler var. Bu hayalleri bugünkü fennin kuvvetli nurları tanıtmadı. Hele vilayetlerde, kasabalarda, köylerde mezarlık üzerine uydurulmuş ispatlı şahitli ne menkıbeler söyleniyor. Rumeli’den Romanya’ya, Macaristan’a, Lehistan’a, Rusya’ya, Almanya’nın doğusuna doğru uzanmış ve asırlardan beri zihinleri altüst eden âlimleri, cahilleri uğraştıran ne varlığına ve ne de yokluğuna karar verilemeyen bir vampir meselesi vardır. Vampiri görenler, ona ısırılanlar dopdolu. Hiçbir kasabalı göremezsiniz ki ecdadından biri böyle bir kazaya uğramamış olsun... Vampirler gece mezarlarından çıkarlar, yakalayabildikleri dirilerin boyunlarından ve karınlarından kanlarını emerlermiş... Birkaç asır evvel Fransız papazları vampir vakalarına dair Sorbon’un⁴⁴ tasdiki altında eserler neşretmişler. Bu sahifelerde en inançsızların

43 Kış cini.

44 Sorbonne Üniversitesi: Fransa’nın en köklü üniversitesi.

tüylerini ürpertecek neler de neler... Hayat faturasından ilmî, hayati mevkisi olmayan bu mahlukat kan emdikten sonra mezarlarına döner yatarlarmış. Asıl garabet bu emme emilme keyfiyetinin fizyolojik tesirindedir. Kan emen bu ölüler mezarlarında semirirler, yağlanırlar, kuvvetlenirlermiş, emilen diriler günden güne sararıp solarak nihayet kabristana giderlermiş. Dirilerin kanına susamış bu müthiş düşmana karşı kasaba ahalisi harp ilan ederek gece mezarlıkları bekler, vampiri yakalayınca göğsünü açıp yüreğini kopardıktan sonra leşini büyük ihtimamlarla yakarlarmış. Çünkü iyi yanmazsa ceset yine dirilirmiş... Velveleleriyle asırları dolduran bu rivayetler hep yalan mı? Mezarlıklardan tutulup yürekleri sökülerek yakılanlar acaba hangi mahluklardır? Herkesin ismini işitip cismini göremediği bu garibelerden niçin müzelerde birer numune yok... Hortlak, vampir ne şekildedir? Üç ağızlı, çifte burunlu, yüz dişli, kanatlı mıdır? Kaç ayak üzerine yürür? Canlı mahlukat türlerinden hangisine mensuptur? Bir ölü hortladıktan sonra kozaya giren tırtıllar gibi mezarında nasıl şeklini değiştirir? Erkeği dişisi olur mu? Çiftleşirler mi? Tutulup yakılmazsa sonsuza kadar yaşar mı? Karıncaya, örümceğe, en ufak haşarata dair ciltler dolduran natüralistler, vakit vakit mezarlıkları, kasabaları altüst eden bu müthiş canavardan niçin birkaç satırcıkla bile bahis açmıyorlar? Pozitif ilim ve fenlerin bu sessizliğine karşı gelme her gün yeni yeni tefsirlerle yürüyor. Taze taze vakalarla yüreklerimiz titretiliyor. Bu garip inanç yalnız Doğu'da değil dünyanın her tarafında yaygındır. Avrupa lisanlarında *Revenant*⁴⁵ ve *Fantome*⁴⁶ ve *Esprit*⁴⁷ ve *Spectre*⁴⁸ ve daha böyle bir sürü kelime vardır ki gözle görülen fakat elle tutulamayan garibeleri ifade ederler. Fennin tetkik cımbızıyla tutulamayan bu uydurma şeylere dair ciltler ciltler doldurulmuş ve belki bugün bahis, münevver kimseler arasında eskisinden pek fazla hararetili

45 (Fr.) *Revenant*: Hayalet.

46 (Fr.) *Fantome*: Hayalet.

47 (Fr.) *Esprit*: Ruh.

48 (Fr.) *Spectre*: Hayalet.

bir münakaşa devresine girmiştir. Bugünkü ispiirtizmacılar bu hayaletlerin fotoğraflarını almak derecesinde iddialarında terakki gösterdiler. Karanlıklara nüfuza uğraşan fennin yeni meşalelerine karşı bu karanlık şeyler bütün inatlarıyla belki daha asırlarca ve belki de ebediyen sebat göstereceklerdir. Çünkü medeni, vahşi bütün memleketlerin viraneleri, harabeleri, kaleleri, surları, hanları, hamamları, şatoları, ormanları, dereleri, dağları, vadileri, mezarlıkları hayat kanunları haricinde yaşayan bu mahluklarla doludur. Ve bunları bu kökleştikleri yerlerden silip süpürmek hiçbir fennin, hiçbir dehanın haddi değildir. Küçüklüğünüzden beri dedenizden, büyükananızdan, teyzenizden, halanızdan, amcanızdan az mı cadı, peri hikâyesi dinlediniz? En güvenilir, en ciddi, ağırbaşlı, en muhterem kimseler bunlarla kaç defa karşı karşıya geldiklerini veyahut esrarengiz bir surette cilvelerine uğradıklarını size anlatmadılar mı? Bunların hayırlarını görenler az, şerlerine uğrayanlar çoktur. Bu mahlukatla geçinmesi zordur. Çünkü çabuk incinirler. Fakat neden bilmem yine insanların bulundukları yerlere sokulurlar. Bazı medeni milletler gibi beğendikleri meskenleri parasız işgal ederler. Artık o hanenin cephesine ‘tekin değildir’ levhası asılır. Gidip de onlarla birlikte oturmak gayrı kimin haddine... Geceleri evde gürültüler, patırtılar olur. Boş odalarda koşuşurlar. Taşlıkta, mutfakta, kuyu başında tıklar tıklar nalınlarla gezinirler... Pat küt, gacır gucur kapıları açarlar, kaparlar... Bazı eşyayı karmakarışık dağıtırlar. Kendilerine mahsus işaretlerle hane sahibinden kurban, şerbet isterler... Bazı sefilleri mezbeleden hoşlanırlar. Geceleri oralara süprüntü dökmek maazallah çok tehlikelidir. Bazıları temiz ve titiz mizaçtır. Oturdıkları yer silinip süpürülmezse hürmetsizleri, tembelleri cezalandırmak için çarparlar, çengele çevirirler. Daha muzırları, daha sokulganları vardır. Bunlar hanenin bir köşesinde ikametle yetinmezler. Ağrı, sızı türlü dert hâlinde ihtiyarların vücutlarına yerleşirler, aşk, seveda ateşi saldırısıyla gençlerin damarlarına, delilerin dimağlarına dolarlar... Bunlar için barınma kanunu,

adliye, icra daireleri para etmez. Cin ilminde mütehassıs huddam⁴⁹ ehline müracaat edilir. Bu musallatların Müslüman'ı, gâvuru, Yahudi'si, Çingene'si vardır. Dinî ve cinsî mensubiyetlerine göre hoca, papaz, haham, falcı, sihirbaz, Kıptiler çağırılır. Müslimleri hep Arapçaya vâkıf olmalı ki işgal ettikleri vücutlardan daima o lisanla ihraçlarına uğraşılır. Pabucu, sarığı büyük, cüppeli, sürmeli püfçüler gelir. Her cümlesi 'uhruc'⁵⁰ ile başlayan uzun bir dua okur. Hoca bu cin mikroplarının hastadan geçmek suretiyle kendi vücuduna üşüşmelerinden korktuğu için titrer, celallenir, haykırır. Bu tehlikeli nefes için ücreti fazla ister. Ve görüşmek üzere onları ayrıca kendi meskenine davet eder... Fikirlerini anlar... Kaç yüz kuruşa yerleştikleri yeri terk edebileceklerini sorar... Bu hastalıklardaki en fena karışıklık gâvur perisinin Müslüman vücuduna girmesidir. Maazallah böyle bir afet vukuunda hocanın öd ağacıyla papazın günlük tütsüsü birbirine karışır... Bu iki duman arasında hasta sararır, solar. Sıfırı tüketir... Havas ehlinin⁵¹ tehditkâr rivayetlerine bakılırsa camii, türbe, kilise, havra, tavan arasından bodruma kadar meskenlerimiz, vücutlarımız bunların saldırılarından korunmuş değildir. Gece üzerlerine uğramamak için destursuz adım atmamalı. Daima dört yana okuyup üfleyip gezmeli, pencereden dışarıya bakmamalı, bir şey fırlatmamalı ve her kımıldanışta bu gözlere görünmezlerin şerlerinden titremeli... Mademki mesele bu kadar nazik ve tehlikelidir, acaba niçin huddam vasıtasıyla bir yolu bulunup da bu hırçın mahlukatla bir anlaşma imzalanmıyor? Dünya yüzündeki hudutlarımız ayrılmıyor? Nereleri onların, nereleri bizim anlaşılın. Bu çarpanlar bizim konakta da kaynayıp taşıyorlarmış... Görenler çok. Burada doğdum, büyüdüm fakat henüz güzel yüzlerini görmekle müşerref olamadım. Evin içinde kimin kalçasına sızı girse, kimin bir tarafı seyirse, kim bir uğursuzluğa uğrasa onlardan,

49 Cin çağıran hocaların belli dualar okuyarak kendilerine bağladıkları ve istedikleri hizmeti gördürdükleri cin veya cinler.

50 Arapça cmir kipi, "Çık" anlamında.

51 Bir toplumda okumuş yazmış olanlar sınıfı, ileri gelenler, seçkin sınıfı.

hep onlardan bilinir. Geçenlerde ansızın bir kedimiz öldü. Hayvanın ölümü onların üzerlerine siymiş⁵² olmasına bağlandı. Ben ya bir hayır veya şerlerine uğramak için dolaşırım. Ve ne kadar cin, peri nizamnamesine muhalif hareketler varsa on kat sunturlusuna giderim. Bilmem neden bana aldırıyorlar. Kocakarılar eninde sonunda onların bir fenalığını çekeceğimi söylüyorlar.”

52 (Kedi, köpek vb. için) işemek.

Doktor Ferhat, Tayfur'un bu uzun diskurunu cigara dumanlarına boğarak dinledikten sonra:

“Her şey itikada bağlıdır. Kendini hasta zanneden hastalanır. Vehim, fena şeyler doğurur. Halkın hakikatle arası iyi değildir. Daima gıdasını hurafelerde arar. Fen, ilim düsturlarından kuvvet almamış, kültürel terbiye görmemiş, tecrübî muhakemeye alışmamış dimağlar için cinleri, perileri, ruhları, cadıları kaldırırsak pek yavanlaşan hayatın şairaneliği kalmaz. Mesela dünyadan sonra bir ahiret olması cehennem korkusuyla beraber yine inançlılar için ne büyük bir tesellidir. Halk yalın kat hayattan hoşlanmaz. Daima ölümün, karanlığın ötesinde bir şeyler olmalı. Üzerinde yaşadığımız bu hayat sahnesinin etrafı da esrarla sarılmış bulunmalı. Her şeyi bize ayan eden gündüz aydınlığı makbul değildir. Gördüğümüz bu âlemin içinde göremediğimiz bir diğerrinin bulunduğu vehmiyle oyalanmalıyız... Ruhla vücut gibi her şey iki kat olmalı... Maddi olmayanda hiçbir vücut tasavvur olunamadığı için evvelden ruhları cismani farz ederlermiş. Voltaire nükteli bir tenkitle der ki: ‘Aşırı derecede müphem var sayılan cismaniyete bir derece tayini mümkün olamadığından ruhlar gitgide her nevi maddiyetten büsbütün tecrit edildi... Fakat geride sağlam olarak ne kaldığı da malum değildir.’

Voltaire'in dediği cismani olmayan ruh bugün ispritizmacıların ellerinde yine cisimleniyor. ‘Magnezyum’ ışığı yardımıyla objektife giriyor, plağa aksediyor. Sonra camın üzerinde biraz ölüye, biraz diriye benzer, şiş suratlı, pat burunlu, iri

baygın gözlü, vücudunun hudutları müphem, belirsiz yamru yumru bir şey lakin her hâlde bir cisim görüyoruz. Bu hangi mezardan kalkıp lütfen merceğin önüne kadar geliyor? Ruhun çürüyen kalıbı vuku bulan davete icabet için derhâl nasıl bir bedene bürünüyor? Hep bunlar bu işi sanat edinenlerin hokkabazlıklarıyla oluyor. Ölmek, her gün yüzlerce vukuunu gördüğümüz olağan bir durum... Fakat dirilip mezardan çıkmak, yine insanlar arasına karışarak türlü vasıtalarla onlarla görüşmek çok merak edilecek bir hadise... İşte ruhiyun⁵³ namını alanlardan birtakım şarlatanlar insanların bu meraklarından hayrete şayan bir iş çıkarmanın yolunu buluyorlar... Eğer ispritzmacıların ölümleri diriliyorlarsa cadıların mezarlarından kalkmalarına niçin o kadar şiddetle itiraz ediyoruz? İkisi de aynı hadise değil mi? Biz inanırsak onlar cüretlerinde o kadar ilerleyeceklerdir ki bir gece gazinoda otururken bir medyum gelip de, ‘Köşebaşındaki mezarlıkta merhum pederinizin ruhu görüşmek için sizi bekliyor,’ dediği vakit bu davete hiç şaşmayacağız... Eğer dünya ile ahiretin arası bir mezar çukurundan ibaretse bu hiçbir şey değil. Biz cahil, saf insanlar daima olmayacak şeylerin olmasını isteriz. Tabiatın ezelî, ebedî kanunları dâhilindeki akıl ve muhakemeyi durduran hadiselerle şaşmayı bilmeyiz... Kâinatın genişliği, sınırsız ve hesapsız yıldızların hareketleri güneşlerden gelen ışınların hayat verici tesirleri, her muhite göre gelişen hayatın sayılamaz şekillerde çeşitliliği... Bunlardaki azameti, kudreti, düzeni, hendeseyi görmezler. Şaşmak için isterler ki hep bu kanunlar doğal akışların tersine hareket etsinler. İsterler ki bir ölü kellesini koltuğunun altına alarak gezinsin. İsterler ki ay bir balon gibi arzın yüzeyine inerek tekrar yükselsin... İsterler ki bir deve insan doğursun. İsterler ki bir kadın, bir kaplumbağa dünyaya getirsin. Su boğmasın. Ateş yakmasın. Denizin üstünde karada yürünüyor gibi ayaklarımızla tıptış tıptış gezilsin... Çaresiz bir hasta bir nefeste ayağa kalksın...”

53 Ruhlara inananlar.

Bütün bu sözleri o ana kadar derin bir sessizlikle dinleyen Sadi, gözlerinin zeki bakışıyla Doktor'a dönerek: "Beyefendi bütün bu açıklamalarınızdan memnun olduk ve istifade ettik. Fakat asıl merak ettiğimiz noktanın lütfen izahını rica ederiz..."

Tayfur anlamak ister gibi bir duruşla söze karışarak: "Merak buyurduğunuz nokta nedir?"

"Eğer bu hususun sizce mahremiyeti gerekli ise cesaretimi affedersiniz..."

"Lütfen buyurunuz, anlayayım..."

"Gece yarıları bu kadar külfet ve zahmetlere girerek sur dışındaki mezarlarda kemik karıştırmaktaki yüce maksadınız nedir?"

Tayfur, Doktor'un yüzüne baktı. Bu سوالin cevabını dosdoğru vermekte bir mahzur olup olmadığını birer ince tebesümle birbirlerine sordular. Nihayet hane sahibi: "Efendim, bu meseleye hariçten bakılırsa pek merak verici bir şekilde görünüyor. Hâlbuki bu, haddizatında ne büyük bir sırdır ne de o kadar meraka değer bir şey..."

"Eğer ifşasında bir beis yoksa hakikatin izahıyla bizi... Nasıl söyleyeyim, bir büyük meraktan değil, âdeta azim bir elemenden kurtarmış olacaksınız..."

Tayfur küçük bir tebessümle: "Efendim, ben evimde ve hariçte her ne yapsam bu mahalleliye merak olur ve her hareketim ayıplanır... Bazı kimselerin âleme uymayan birtakım merakları hatta delilikleri olabilir. Bunları ayıplamak pek ayıp şeydir."

Sadi: "Şüphesiz..."

Tayfur: "Mezarları karıştırmaktaki maksadımı garip bulmamanız şartıyla size ifşa edebilirim..."

“O tarafı endişe etmeyiniz. Sizinkileri gölgede bırakacak bende de pek tuhaf meraklar vardır... Mizacen birbirimizden pek uzak değiliz sanırım, beyefendi...”

Tayfur, incinmiş bacağını yorganın altından yüz buruşukluğuyla birkaç defa kımıldattıktan sonra ağır ağır başladı:

“Avrupa’ya seyahatim esnasında Paris’te bir salon gördüm. Malum ya bir salon döşeme işi yalnız para ile olmaz. Bunun için evvela zevk sahibi olmak gerekir, sonra çok bilgi, malumat, tecrübe, ihtisas ister... Bu âdeta mühim bir fendir. Fiyatça kıymeti her ne kadar büyük olursa olsun elinize geçen her eşya döşeme işine karıştırılamaz. Bilgisizce seçilmiş bir şey zevkinizdeki noksanı, acemiliği derhâl gösterir... Meşhur Fransız edibi Theophile Gautier, İstanbul seyahatinde Abdülmecid’in sarayını gezdiği vakit odaların birinde, anahtarla kurulunca küçük bir denizde gemilerin hareket ettiği bir oyuncak saat görmüş... Yaman bir tenkit ile diyor ki: ‘O saat böyle mükellef bir saraya değil belki zenginleşmiş bir bakkalın evine yaraşır...’ İşte bu türden eşyanın zevkî, tarihî, sanat ahengini bozan bir üslupsuzluk hemen işi falso eder... Avrupa, Amerika zenginlerinde türlü merak vardır. Kimi tabloya, kimi heykele, kimi altın, gümüş, tunç sanat eserlerine, çiniye, halıya, ipekli dokumalara vd. ilgi gösterirler. Sonra koleksiyoncuların cinnnetleri her türlü ölçüyü geçer. Değerli, antika, adi, akla gelmez şeyler toplarlar. Milyonerlerin her biri işte böyle bir merakla maluldür. Bu uğurda sarf edilen milyonlar her türlü tahminin üstündedir. Azizim, şimdi Avrupa da züğürtledi. Amerika’nın bu yolda eşya toplamasını zevk edinen zenginleri Eskidünya’da bu türden ne kadar hazineler varsa memleketlerine çekiyorlar. Bazı zenginlerin otelleri âdeta birer güzel sanatlar müzesidir. Pek zengin olmayıp da bu hastalığa tutulanlar vardır. Şöyle böyle kimse için bu yıkımdır. Bu yolda eşyanın kıymetleri ekseriya göreceli, itibaridir.⁵⁴ Bugün meraklısı için beş bin lira eden

54 Gerçekten öyle olmadığı hâlde öyle sayılan, saymaca, fiktif.

bir şeyi alelacele satmak isterseniz beş yüz lira tutmaz. Bizim Türkler arasında da birkaç koleksiyoncu bulunduğunu işitip dururum. Fakat böyle kimselerin vefatlarında para ihtiyacıyla kıvranan vârisleri hemen antikaları satışa çıkarırlar. Memleketimizde bu tür eşyanın değerlerini takdir edecek ve hususiyle böyle ‘lüks’ merakı uğruna kucak kucak para verecek zenginler bulunmadığından hazineler kıymetindeki o nefis şeyler birkaç madrabazın elinde çürür, kapatılır, ziyan olur gider. Benim salonumda da babadan kalma kıymetli bazı şeyler bulunur. Antika halı, çanak çömlek kapkacak sevdası bende de vardır. Ara sıra bedestenleri, çarşıları, antikacıları dolaşırım, düşürebildiğim şeyleri toplarım. Avrupa’da zengin fakat doğuştan, akılca eksantrik denilen bir zatın birtakım garip şeylerle dolu olan salonunda gördüğüm ve herkesi dehşete düşüren bir şey tuhafıma, âdeti hoşuma gitti. Tasavvur buyurunuz. Salonun bir köşesinde geniş bir nöbetçi kulübesi, içinde, sırtına hamam sileceği gibi beyaz bir kefen almış takır takır bir iskelet... Elinde bir kum saati tutuyor... Kulübenin üstünde şu ibare yazılı:

Ömrünün ölen saniyelerini sayıyorum. Benden korkma. Ben senin derinin içindeyim... Bu kafesten uçan ruhum da sendedir. Ben sende mazimi görüyorum. Sen kemik alnının üzerinde istikbalini oku. Bir gün dirileceğim. Söyleseceğiz... Fakat bu mucizeden sonra yaşamayacaksın...

Bu ‘mistik’ yazılar hakkında hane sahibinden izahat rica ettim. Şu cevabı verdi: ‘İtalya’da büyük mezarlıklardan birinin şapelinde aynen cephesinde bu ibare yazılı bir kulübenin içinde böyle bir iskelet varmış... Genç papazlardan birisi mesleğine uymayacak küstahça bir cüretle küçük kilisenin تنها bir gününde içeriye güzel bir kız atmış. Tam dudak dudağa aşk müziğinin derin perdelerinde inlerlerken iskelet kınayan titremeler içinde dile gelmiş... Korkudan kız ölmüş, papaz çıldırmış... Ben, bu vakayı, tarihî bir kitapta okumuştum. Kilise tarihleri bu yolda hurafeler ile doludur. Yalnız ben

inceleme yapmak için bu mucizenin vuku bulduğu yere kadar gittim. İhtiyar papazlar bu garibenin sıhhatini bana temine uğraştılar. İskelet aziz, mübarek adamların kemiklerinden kurulursa bu türlü manzaranın rezaletine tahammül edemeyerek mutlaka haykırırmış. Tabii ben bu masala inanmadım. Fakat haneme böyle sembolik bir bekçi koymak bilmem neden zevkimi okşadı. İşte bu noktaya iskeleti diktim. Hayli senedir ki bu karakol kulübesinde bu muhterem ölü, hanemin namusunu bekler. Lakin evimde onu kızdıracak bir iffetsizlik vuku bulmamış olmalı ki bağırıldığını hiç işitmedik...”

Ev sahibinin bu sözlerini dinledim. Ben de az çok garabet meraklısı olduğumdan salonumun bir köşesine bir nöbetçi kulübesi yerleştirerek içine kefenli bir iskelet koymak hevesine düştüm. Salonlarda kıymetli kıymetsiz her türlü süs eşyası bulunabilir. Fakat azizim, düşününüz bir kere: Kulübesinde elinde kum saatiyle bekleyen bir ölü. Buna hemen hiçbir yerde tesadüf olunmaz. Gören bir kere şaşkınlıktan haykırarak, çokları dehşetten titreşecekler. Eşyadan hangi şey izleyenlerin üzerinde bu büyük tesiri yapabilir? Evet, evet karar verdim. Ben de salonuma böyle bir bekçi dikeceğim. Fakat aile namusunu bekletmek için değil, kendi garip şeylere olan tutkumu tatmin için... Lakin gönlümü hoş edecek bu fanteziye meta nerede satılır? Böyle bir mal hangi fabrikaya, hangi ticarethaneye sipariş edilir? Buna müşteri olacak Parisli mösyö ve benim gibi eksantrik akıllı, dünyada kaç kişi bulunur? Güçlük baş gösterince arzum daha ziyade büyüdü. Fikrimi Doktor’a açtım. Düşündü, ‘Hiçbir imalathane böyle bir siparişi kabul etmez. Ve zannederim ki bu kanunen yasak olan bir şeydir. Çünkü herhangi bir sebeple bahçenizi kazdırır iken insan kemiklerine tesadüf etseniz keyfiyeti derhâl savcılığa haber vermek lazım gelir. Mezarlıktan başka mahallerde insan enkazı bulunması gizli kalmış bir cinayet eseri olabilir,’ dedi. Güçlük burada başladı. Fakat önüme çıkan engellerin hiçbirinden yılmadım. Bin müşkülâtla Doktor’u ikna ettim. Kendimiz bir insan iskeleti çatmaya karar verdik... Bu ka-

fesi kurmak için muhtaç olduğumuz keresteyi mezarlıklardan başka nereden tedarik edebilirdik? Bazı ulu kabristanlarımızdan geçerken ortaya saçılmış kemikleri bastonumun ucuyla çok defa kovuklara ittiğimi biliyorum. Avrupa mezarlıklarında mermer haçlar, sütunlar, heykellerle donanmış bir park görürsünüz. Bizde oradan buradan çökmüş çukurlar, açılmış kovuklar... Böyle bir maksat için istediğiniz kadar kemik toplayabilirsiniz. Lakin beyefendiler biliyor musunuz parçaları tam bir insan kafesi kurmak için büyük küçük tam yüz doksan sekiz parça kemik toplamak gerekiyor. İşte hep çatılarımız bu kadar parçadan eklenerek yapılmış birer tabiat yapıyız... İnsan kafesinin omurgası bel kemiğidir. İki parça kuyruk sokumundan başka tam yirmi dört omurga kemiği lazım... Çatı yani göğüs kafesi bunun üzerine kurulacak... Kihf (baş) bunun üzerine oturtulacak, kollar, kalçalar buna bağlanacak vs... Bu omurgayı tabii şeklinde vücuda getirmek için omurgalar arasında uyum lazım... Mezarlık mezarlık dolaşıp kovuk karıştırmaktan maksadımız işte bu... Bir takım düzmek için bulduğumuz kemiklerin bazıları nispetsiz büyük, bazıları küçük... Bazıları fazla çürük, kırık... Kol ve bacak kemikleri gibi büyüklerini bulmakta o kadar güçlük çekmedik. Lakin küçüklerini yani pek miniminilerini hep ele geçirerek yüz doksan sekiz parçayı tamamlaması güç... Ne ise pek az eksikimiz kaldı. Bize kaçık deyiniz, ne isterseniz söyleyiniz. Başladığımız işi başarmadan bırakmayacağız... Birkaç hafta sonra salonda yol yol beyaz ve kırmızıya boyalı bir nöbetçi kulübesi içinde elinde kum saati tutan kefenli bir iskelet göreceksiniz...”

Sadi: “Beyefendi hariçten ve bir bağınaz nazarıyla bakılınca bu hareketiniz garip görünebilir. Özellikle maksadınızı anlamadan size mezar kovuğu karıştırırken tesadüf edenler aleyhinizde türlü dedikodulara meydan verecek yanlışlara düşebilirler. Biz bile meraktan ölüyorduk. Bu açık ifadenizle bizi âdeta büyük bir elemenden kurtarmış olduğunuz için teşekkürler ederiz...”

Feyzi: “Beyefendi, müsaade ederseniz bendenize merak olan mühim bir yön daha var. Onu da sormak isterim...”

Tayfur: “Buyurunuz...”

Feyzi: “İtalya’da mezarlık kilisesinde vuku bulan tabiatüstü hâlin konağınızda aynen tekrarından korkmuyor musunuz?”

Tayfur: “Neden korkacağım? İskeletin dirilmesinden mi? Tuhaf söylüyorsunuz beyefendi, İtalya’daki vaka şüphesiz bir masaldır. Böyle hurafelere insan kulak assa batıl düşünceye mağlubiyetle hareketlerini sınırlaya sınırlaya küskütük bir budala olur. Âşıkane kucaklaşmalardan gücenerek ölü dirilmez, beyefendi. Bizim ulu mezarlıklarımızda yatanlar gece gündüz kim bilir bu türden ne kadar sarmaş dolaşlara şahit oluyorlar... Hiçbiri çukurundan başını kaldırıp da, ‘Tuuu utanmazlar!’ demiyor.”

Doktor: “Beyefendi İtalya’daki vaka tekrar edemeyen mucizelerdendir. Evvelden güya böyle şeyler olurmuş. Şimdi yirminci asrın fen adamları önünde artık iskeletler canlanamazlar... Kadim kilise hurafelerinin her biri bir sebep üzerine uydurulurmuş. Belki bu da bazen tabutlardaki genç kız cenazelerine kadar tecavüzden çekinmeyen ateşli papazlara gözdağı vermek için tertip edilmiş bir şeydir...”

Sadi: “Evvelden bizim Feyzi şüphecilerden bir çocuktu. Dün gece mezarlıkta korktu. Birdenbire imana geldi. Fakat göğsü bir anda o kadar fazla itikat bağladı ki kocakarıları güldürecek şeylere bile artık inanır oldu.”

Tayfur: “Ben mezarlıktaki iskelet oyununun perde arkasına gizlenen hayalcilerini yakalamadıkça rahat edemeyeceğim.”

Büyük bir şaşkınlıkla gözleri büyüyen Feyzi: “Demek gece o mezarlığa bir kere daha gideceksiniz...”

Tayfur yorgan altından ayağını oynatarak: “Ayağımın ağrısı geçer geçmez... Bir kere değil, muammayı halletmek için kaç defa icap ederse o kadar gideceğim... Bakalım kabristana masa oynatan, ruh davet eden, tecessüt yapan⁵⁵ ispritizmacılar mı gelmiş? Anlayalım. Beyler isterseniz hep birlikte gidelim... Bu işte çokluğun faydası vardır. Zararı yoktur.”

Sadi: “Memnuniyetle...”

Nihat: “Hayhay...”

Tayfur: “Feyzi Bey sizin sesiniz çıkmıyor...”

Feyzi: “Vazgeçiniz. Böyle şeyde inat olmaz. Çocukluk lazım değil...”

Tayfur: “Bizi niyetimizden vazgeçirmeye uğraşmayınız çünkü beyhudedir. Biz mutlak gideceğiz. Siz yalnız gelip gelmeyeceğinizi söyleyiniz.”

Feyzi: “Hakikati ben de merak etmiyor değilim... Ruhlarla sohbetinize katılmamak üzere beraber gitmek isterim. Hiç olmazsa şöyle bir tarafa çekilip nasıl çarpılacağınızı seyretmiş olurum...”

55 Ruhu maddeleştiren.

Tayfur'un pederi Hikmetullah Paşa, Yunanistan'da kalan büyük çiftliklerle ecdattan torunlara her geçtiğinde gittikçe eriyen bir servet bırakarak vefat etmişti. Tayfur, eski hanımefendiler tipinde, çocuğunun üstüne titreyen, her hareketini mazur gören, her arzusunu yerine getirmeyi validelik vazifesinden bilen bir ananın elinde alabildiğine şımarık büyüdü. Şöylece bir tahsil ile Mülkiye Mektebi'nden çıktı. Memuriyete iltifat etmedi. Yaratılıştan pek zevk ve eğlenceye düşkün bir çocuk değildi. Lakin rehbersizdi. Her ne görse öğrenmek hevesine kalkar, az vakitte ondan bıkar, diğer yeni bir arzuya düşerdi. Her şey ile uğraştı. Ciddi hiçbir şey öğrenemedi. Validesi oğlunun bu binbir çeşit meşgalesini zekâsının olağanüstü taşkınlığına bağlar dururdu.

Küçük beyin ara sıra edipliği, şairliği de tutardı. Zamanın ediplerinden hemen hiçbirini beğenmez, mevcut olmayan başka bir üslup, başka bir düşünme usulü icadıyla uğraşır. Birkaç satır için haftalarca didinir. Gerçi düşüncü, yazma tarzı kimsenin yazdığına benzemez. Sözlerinde zihinleri boğan siyah bir derinlik vardır. Öyle müşkülpesendâne yazar ki ne demek istediğini kendi bile anlayamaz...

Yeni hevesler içinde bu merakla bocalayan gençler çoktur. Süzülüp süzülüp bütün fikirlerin, bütün üslupların üzerinden uçmak isterler. Bu kendi zevkleri için yazan yeni heveslere mahsus bir fantezidir. Maişet derdiyle bir gazete idarehanesinde yazı heyeti masasına oturan bir yazar üç günde bu tuhaf illetten şifa bulur. Çünkü orası âdeta bir yazı örsüdür.

Kuyumculuk eder gibi satıra bir inci yerleştirmek için yarım saat düşünmeye vakit yoktur. Cümleler açık ve kolay anlaşılır olacak. Binlerce okurun anlayacakları açık bir dili yazmaya mecbursunuz. Yazarlığın ne demek olduğunu bilmeyen bu fanteziyeci çocuklar bazı mecmualara ücretsiz yazı gönderirler... Bedavacılığı kâr sanan müdürler o kuşdili makalelerin sû-i hazmından⁵⁶ vereme yakalanarak ölen mecmualarını nihayet matbuat mezarlığına gömmek acısına uğrarlar. Bu hakikat birçok emsaliyle sabittir.

Bütün bu meşguliyetleri arasında Tayfur'un genç kalp ve zihninde aşk perisi de sığınacak bir yer buldu...

Konakta bir ahretlik⁵⁷ vardı. Nâsıra güzelce bir Tatar kızı. Siyah çekik gözleri, ufak burnu, dolgun, pembe yanakları hazin bir letafetle Tayfur'un gönlünü çekti. Kız, mahzun güzelliğiyle beye her bakışında sanki, "Ben de seni seviyorum..." derdi. Nâsıra, konakta bir paşa kızı gibi terbiye gördü. Okur, yazar, çalar, çağırır... Hassas, zeki fakat karanlık ruhludur... İnsandan kaçır. O cinli tekkenin içinde, kuytu yerlerde dalgın dalgın dolaşır. Karanlık gecelerde hafif peri adımlarıyla en korkunç yerlerde gezinir.

Konak halkı bu kızın tekin olmadığına karar vermişti. Çenesi düşük kocakarı Müride Hanım derdi ki: "Bu kız karışıktır. Bu her saatte, her yerde gezer çarpılmaz. Çünkü bütün periler onun amcaları, teyzeleridir. Kimden korkacak? Derya padişahının oğlu bu kıza âşıktır. Nâsıra, hiçbir insan kocaya varamaz. Çünkü peri âşığı kıskanır... Vay olur bu kıızı almaya heveslenen delikanlının başına..."

Kocakarının bu söylediklerine gülen Tayfur, Derya padişahının oğlu ile rekabete çıkmayı pek zevkli buluyordu. Kıza açılmak için fırsat kollamaya başladı. Bir gece arkasına düştü. Nâsıra, konağın gündüz bile gezilmekten korkulan küflü,

56 Sindirim bozukluğundan.

57 Besleme kız, beslek.

uzun, dolambaç maltalıklarında⁵⁸ alışkın adımlarla mumsuz dönüp dolaştıktan sonra demir parmaklığı siyah sarmaşıklarla örülmüş mezarlığa nazır bir pencerenin önüne oturdu. Dalgın düşünüyordu. Derya padişahının oğluyla sevişmeye mi geldi? O kadar kasvetli, تنها bir yeri seçmekten maksadı ne idi? Yavaş yavaş yumuşak adımlarla yaklaşıp birdenbire, “Nâsıra...” dedi.

Kız bu ansızın hitaptan hiç ürkmeyerek en tabii sesiyle cevap verdi: “Efendim...”

“Ne yapıyorsun burada?”

“Hiç...”

“Hayır, hiç değil... Burada oturup düşünüşünde bir sebep var... Çok dalgınsın. Fakat böyle yerde herhâlde neşeli bir şey düşünülmez. Gönlünün matemini mutlak bana söyleyeceksin...”

“Bey, farz ediniz ki buraya mahzun gönlümle hasbihâl etmeye gelmiş olayım... Efendizademsiniz, beyimsiniz. Lakin cebren gönlümün esrarını döktürmek yetkisine sahip değilsiniz... En hakir bir esirin bile kendince masum sırları olabilir. Bunların bütün insanlarca mukaddes tutulması lazım gelir sanırım...”

“Nâsıra, senin o masum gönül esrarıyla ben o kadar alakadarım ki...”

“...”

“Niçin susuyorsun?”

“Ne söyleyeyim beyim?”

“Bu ana kadar ağızlarımız bir şey söylemedi. Yalnız gözlerimizle konuştuk... Ben bu vasıta ile kalbimin en derin esrarını sana döktüm. Anlattım... Sanıyorum...”

⁵⁸ Malta taşı ile kaplı sofa, avlu.

Nâsıra şimdi sesinde biraz heyecan dalgalanarak: “Beyefendi, gözlerinizde ara sıra bazı ifadeler okudum. Fakat bunlara diğer türlü mana vermek aklımdan geçemezdi. Çünkü bunu haddimin üstünde bilirdim...”

“Gözlerimin sessiz ifadelerini şüpheli bulabilirsin. Fakat ağzımın apaçık itirafına ne diyeceksin? Nâsıra, seni seviyorum...”

Nâsıra başını sarmaşıklı pencereye dayadı. Bütün vücudunu sarsan küçük hıçkırıklardan başka cevap vermedi.

Tayfur biraz şaşırarak: “Ne o? Ağlıyorsun... Kederli şeyler için ağlanır... Aşkımın seni bu kadar üzcccği aklıma gelmezdi...”

Nâsıra inleyerek: “Bey, ben bir ahretlik parçasıyım. Siz bir beyefendisiniz... Birbirine denk olmayan gönüllerin aşklarından ekseriya felaket doğar...”

“Ne demek istiyorsun Nâsıra?”

“Aşk sizin için bir eğlence, benim için bir elemdir.”

“Benim aşkım sana niçin elem oluyor?”

“Ben bir kere sevmek ve sonra ölmek isterim.”

“Oh, pek garip bir mahluksun Nâsıra... Seni cinlerin zapt ettiğini söylerlerdi de inanmazdım. Yoksa hakikaten dedikleri gibi peri padişahlarından birinin oğluna nişanlı mısın? Bu sarmaşıklı pencerenin önünde onunla görüşmeye mi geldin?”

“Oohh... Beyefendi. Oohhhh sizin gibi modern bir genç böyle kocakarı sözlerine elbette inanmaz. Benimle eğlenmek için böyle söylüyorsunuz...”

“İnanayım inanmayayım... Seni o peri padişahının oğlundan kıskanıyorum... Gönlüm böyle bir efsaneye bile tahammül edemiyor...”

Nâsıra, Tayfur'un nefesinin yüzünü yakacak kadar kendine yaklaştığını görerek birdenbire geri çekildi. Kızın bu çekincesi genç beyi sinirlendirdi: “Ne kaçıyorsun? Sevdiğimi anladın da kendini naza mı çekiyorsun?”

“Oohh, bey elbette kaçacağım...”

“Niçin?”

“Çünkü bu ana kadar bir erkek vücuduyla temasa gelmedim...”

“Peri padişahının oğlundan başka...”

“Ne peri ile... Ne insanla...”

Tayfur kızın belinden kavramak için bir ikinci hamle gösterdi. Nâsıra aynı şiddetle geri atıldı.

Bu defa delikanlı sesinde bir kızgınlıkla titreyerek: “Beni daha ziyade hırslandırmak için böyle yapıyorsun sanıyorum... Yoksa diğer türlü bir fikir ile benden kaçtığını bilsem?”

Nâsıra, karanlığa yaşlarını saça saça göğsü kabarıp inerek: “Bir hizmetçi kıza işte böyle ilanaşk edilir...”

“Hakiki aşta derece yoktur. O bir sultana da böyle ilan edilir. Sana da, ötekine de...”

“Beyefendi, ben cemiyetin yüksek sınıfına mensup bir kız olaydım muhabbetinizin ilanından beş dakika sonra bana sarılmak cesaretini gösteremezsiniz. İtirafınıza bir cevap almak lüzumunu hissederdiniz.”

Tayfur, bir bozgunluk sarartısıyla geri çekilerek: “Ha Nâsıra, affedersin, bunu sormayı unuttum. Çabuk cevap ver. Benim için pek acı da olsa hakikati söyle. İşte titreyerek bekliyorum...”

“Beyefendi, hizmetçi gibi konuşmayacağız; küçük bir müddet için bir ahretlik olduğumu unutacaksınız değil mi?”

“Bu sözler neden icap ediyor bilmiyorum. Zaten ben sana hiçbir gün bu konakta ahretlik nazarıyla bakmadım...”

“Olabilir; fakat şu saatteki aşk ilanınızda bir efendilik, bir amirlik olduğunu inkâr edemezsiniz... Ben seni seviyorum. Hemen bana boyun eğmelisin tarzında davrandınız...”

“Aldanıyorsun Nâsıra, pek aldanıyorsun... Bugüne kadar senin gözlerinde kendime karşı bir muhabbet okumuş olduğumu söylemedim mi? İşte bunu tarafından bir itiraf sayarak uzun söze lüzum görmedim... Söyle... Hür bir vicdanla söyle... Zannım yanlış mı?”

“Beyefendi rica ederim, bana müsaade veriniz. Cevabımı birkaç gün sonra alırsınız...”

“Ne demek? Gönlünün benden hoşlanıp hoşlanmadığını bilmiyorsun da bunu birkaç gün sonra mı anlayacaksın? Söyle. ‘Seviyorum,’ de. Bu tek kelime benim için kâfidir.”

Kız gönlünün meyliyle gizli bir kuvvet arasında eziliyormuş gibi başını sarmaşıklı demir parmaklığa verdi. İçinin alevleriyle birkaç defa kıvrandı... Bu şekil ve gayriiradi itiraf her türlü sözden kuvvetliydi. Tayfur derin bir aşkla sevildiğini anladı. Yine kızın belinden sarılmaya atıldı. Fakat Nâsıra bu defa da bütün şiddetiyle silkinip kaçarak, “Beyefendi, kimin tarafından olursa olsun bir kızın ilk ilanda bir muhabbeti kabul etmesi terbiyeye uygun değildir. Lakin ben söylemek istemediğim bir şeyi hâl ve tavrımla gayriiradi anlattım...” dedi.

Hıçkırıklara boğuldu. Tayfur şimdi nazik, çekingen bir uzanışla sevgilisinin saçlarını okşamak isteyerek: “Terbiyece kırk yıl evvelki kızlara benzemeye kalkıyorsun. O zamanlar geçti. Mazi âdeta masal oldu. Sevda meselesinde şimdi bir genç kız bir genç erkeğe her hissini açık söyleyebilir... Hakiki gönül bağları böyle riyasız itiraflarla kurulur. Bu şimdi ayıp değil, övülmeye değerdir.”

“Beyefendi, ben öksüz, kimsesiz bir Tatar kızıyım. Burada ancak sayenizde bir hüviyete sahibim. Siz bir paşazadesiniz. Aramızda yerden göğe kadar bir uçurum var...”

“Oh Nâsıracığım, darılma ama saçma söylüyorsun. Şimdi insanlar arasında böyle farklar kalmadı. Herkes Hazreti Âdem sülalesindendir.”

“Hayır, hayır beyim... Bu farklar hâlâ vardır ve eskisi gibi derindir. Şimdi valideniz hanımefendiyle şurada kulübede oturan çöpçünün anası Nazife Kadın eşit midir? Ve çöpçü ile siz aynı toplumsal seviyede misiniz?”

“Böyle karanlıklarda kendi kendine düşünme düşünme tuhaf fikirler peyda etmişsin. Farzımuhal olarak aramızda böyle toplumsal bir hendek tasavvur etsek bile emin ol Nâsıra, benim aşkım her türlü uçurumları doldurup düzleyecek bir yüceliktedir...”

“Ah beyim, ah... Paşazade olmanız beni çok korkutuyor...”

“Niçin? Nâsıracığım niçin?”

“Pederinize çekersiniz diye...”

“Ne demek? Pederimin çok fena bir adam olduğu hakkında kanaatin mi var?”

“Paşalar nikâhlı nikâhsız çok evlenirler de...”

“Hesabında çok yanılıyorsun. Beni babama benzetmen büyük haksızlıktır. O, zamanının adamı imiş... Ben de bu devrin çocuğuyum. Ben yaşta iken pederim belki sekiz defa evlenmiştir. Lakin işte görüyorsun ya ben hâlâ ergenim.”

“Ben ölünceye kadar bir erkeğin yegâne zevcesi olmak isterim...”

“Benim emelim de bu... Sekiz karı ortasında sürülen hayat, şimdi horozlar için bile ayıp görülüyor...”

Tayfur bütün hararetiyle kızın narin vücudundan kavradı.

Nâsıra: “Olmaz... Bırak...”

Tayfur ergenliğinin olanca ateşiyle kükreyerek: “Bırakmam... Bırakmam...”

“Bırak... Bırak nikâhsız senin olmak istemem.”

“Nâsıra! İlk nikâh, kız ile oğlanın gönüllerinde, vicdanlarında kıyılır... Bizim nikâhımız çoktan oldu bitti.”

“Şeriatsız birleşen gönüllerin cezasını daima kızlar çeker...”

Kızcağız kendinden iki defa kuvvetli bu aşk kıskaçlarının arasında beyhude debelendi, çırpındı. Bağıramadı. Sesine koşacakların karşısında beyi böyle bir tecavüzle itham, kendinin o aile içinde manevi ölümü demekti. Senelerden beri gizli bir muhabbetle Tayfur’u seviyordu. Namusu, iffeti, sadeti, hayatı pahasına o konaktan atılmak istemezdi. Bütün müdafaası gittikçe sönen hazin bir iniltiden ibaret kaldı. İştahını bastırmaktan başka bir kaygısı olmayan bir yırtıcı canavarın pençesine düşmüş biçare bir av gibi bekâretinin kanlı ölümüyle o merhametsiz kucakta kendinden geçti...

Tayfur ile Doktor Ferhat'ın incikleri bir haftada iyileşti. Bu defa beş arkadaş pür silah, küçük bir çete hâlinde, mezarlık hortlaklarıyla vuruşmak için karanlık bir gecede bir otomobil ile yola çıktılar. Ta vaka mahalline inen mezarlık hududunda arabadan çıktılar.

Her tarafı adım adım dinleyerek bayır aşağı yürüdüler. Bu defa yakından hart hurtlar duymadılar. Gecenin karanlığı içinde daha karanlık uğursuzluklar saçıyor zannolunan baykuş ötüşmeleriyle havlamalar, horoz ü ürü üüüleri, Eyüp damlarında dövüşen kedi miyavlamaları gibi bir şeyler duyuluyor, sahanın genişliği içinde hep bu sesler yayılıp bayılıyor, yine derin bir sessizlik oluyordu.

Zuhurat⁵⁹ gecesi kemiklerini karıştırdıkları mezarın önüne geldiler.

Tayfur: “Etrafta hiçbir depresme yok. Acaba iskelet opereti kaçta başlayacak?”

Feyzi: “Rica ederim küçümsemeyiniz. Burası mezarlık... Şu çukurlarda dindaşlarımızın, ecdadımızın kemikleri var... Böyle mübarek bir mahal için ‘operet’ tabiri büyük bir hürmetsizliktir.” Tayfur: “Ooo, Feyzi Bey, cadılardan evvel siz kızmaya başladınız. Azizim benim mübarek mezarlara, ölümlere hiçbir sözüm yok. Ben hortlaklara söylüyorum. Onları kızdıralım ki bir ayak evvel meydana çıksınlar da çarpışacak mıyız, ne yapacağız anlaşılın...”

59 Hesapta olmayan, gerçekleşeceği düşünülmeyen, umulmayan durum ve olaylar, olağan dışı şeyler.

Bu edilen lakırdıların etrafta yaptığı tesiri anlamak için bir müddet sustular. Karanlığı dinlediler... Hiçbir yandan bir infial, hiddet eseri görülmedi... Her tarafı kaplayan ölüm, es-rarengiz, ebedî sessizliğine bürünmüştü.

Tayfur: “Biz bu hortlak efendileri, cadı hanımları nasıl se-laya davet edeceğiz?”

Doktor: “Galiba hasımlarımızın bu gece oyun vermek için hazırlıkları yok...”

Tayfur: “O hâlde buradan boş dönmek için biz de işi-mize bakalım...”

Doktor: “Eksik kemiklerimizi tamamlayalım, değil mi?”

Tayfur: “Evet, yine o mezarı açalım. Bu mezar ile o iske-let operası arasında bir münasebet var.”

Pehlesinin yanı düşmüş, altı açılmış kabrin önüne gel-diler. Elektrik fenerlerini ahiretin bu kapkara menfezlerine çevirdiler. Yetişebildikleri kadar elleriyle, bastonlarının çen-gelleriyle bu eski mezarın kurumuş muhteviyatını dışarı çek-tiler. Aradıkları omurgadan birkaç parça ve el tarağı, ayak tarağı takımı tamamlayacak kemikler buldular...

Feyzi şimdi kemiklerin ne için toplandığını bildiği hâlde yine Tayfur ile Doktor Ferhat’ın bu hareketlerini ölüme karşı bir hürmetsizlik, mezarlara bir tecavüz suretinde düşünmek-ten kendini alamayarak:

“Tayfur Beyefendi, karnı tok, sırtı pek olan insanların iş-sizlikten ne yapacaklarını bilemeyerek türlü türlü meraklara uğradıklarını işitirdim ama şimdiye kadar bu türlüşünü duy-mamıştım. Ah beyim ah... Böyle mezar karıştıracağınıza, siz de keşke kelebek, böcek vesaire koleksiyonu yapmak sevda-sına düşseydiniz ne olurdu... Ben bu merakınızın sonunu pek uğurlu görmüyorum.”

Tayfur, Feyzi’nin bu saflığına ince bir alayla cevap ver-di: “Birader şu kovukların içinde çürümeye mahkûm olan bu

kemikleri biz buradan alıp eve götüreceğiz. Ecza ile temizledikten sonra bunlardan bir insan kafesi çatacağız. Salonumuzun en muteber bir köşesine yerleştireceğiz. Ölüyü mezardan kaldırıp tekrar doğduğu yere götürüyoruz demektir. Bundan ne fenalık tasavvur ediyorsunuz?”

“Beyefendi, ölü mezarda yaraşır. Diri evde... Çünkü cesedin bir an evvel çürüyüp toprak olması istenir.”

“Feyzi Bey ruha inanıyorsanız cesede hiç ehemmiyet vermemeniz lazım gelir. Çünkü hayatımız müddetince de cesedimiz aynı vücut değildir. Daima değişir. Hayat daimî şekillenme ve aşınmadan başka bir şey midir? Bir sene zarfında neler yiyip içiyoruz? Bunlardan ne miktarını def edip atıyoruz? Ve ne miktarı ne kadar müddet için bedenimizde kalıyor? Altmış yetmiş yıl içinde her saniye hariçten mübadele ile işleyip değişen bir makinenin hangi zamanını asıl itibar edeceğiz? Hücrelerin aşınıp yenilenmemesi ölüm demektir. Biz eskiden beri devam edip duran bir yanlış hissin tesiriyle makine durduktan yani organizmamız faaliyetini ebediyen tatil ettikten sonra hâlâ vücudumuzun hayatla alakasını kesmiş olmasına bir türlü inanamıyoruz. İşte bu yanlıştan birçok batıl fikirler doğuyor. Cadı, hortlak ve emsali asılsız şeyler halk arasında itibar buluyor. O derecede ki eskiden ve hâlâ bazı kavim ve kabileler mezarlara yiyecek, içecek, giyecek şeyler ve kullanacak ev eşyası koymakla ölüleri hayatın levazımına muhtaç sanmak gafletinden uyanamamışlardır. Hayat durduğu andan itibaren vücut leşe döner. Ve bu hususta artık bir koyun, bir maymun, bir insan cesedinin arasında fark kalmaz. Hepsi tabiatın aynı kanununa uyarak çürür.”

Bu yolda aralarında yine birçok münakaşa geçtikten sonra Doktor Ferhat Bey karanlıklar içinde hayalet seçmeye uğraşarak: “Şaşılacak şey... Geçen defaki görüşlerinde yalnız biz onlardan korkmamışız. Onlar da bizden ürkmüş olmalılar ki bu gece kıpırdamaya cesaret edemiyorlar...”

Sadi: “Belki bu akşam daha ustalıkli bir numara oynamaya hazırlanıyorlar...”

Tayfur: “Geçen defa biz iki idik, onlar üç idiler... Yine adeden bize galip gelmek için belki başka cadıları aleyhimize teşvike uğraşıyorlar.”

Doktor: “Bu karanlık geceye o küçük şimşekler çok yaraşır ama etrafta hiçbir şey parlamıyor. Şöyle yavaş yavaş o ‘ateşgede’⁶⁰ maksureye doğru yürüsek?”

Feyzi: “Dikkat edelim... Dikkat... Ben bu sessizliğe iyi mana veremiyorum... Bu sessizlik beni en gürültülü tezahürlerden ziyade korkutuyor. Bizi müthiş bir pusuya düşürmek niyetinde olmasınlar?”

Nihat: “Bunlarda da harp hilesi var mıdır?”

Tayfur: “Şüphesiz. Çünkü son vefat edenlerin içinde çok harp sanatı muallimi var.”

Sadi: “Öyle ise artık diriler rahat otursunlar da her milletin ölüleri harp etsinler...”

Nihat: “Tuhaf olur. Mesela mezar taşlarının tarihlerini okuyup üç yüz on sekizlileri silah başına çağırmak...”

Sadi: “O zaman Bismarck, Cavour, Gladstone gibi eski diplomatlar da masa başına...”

Tayfur: “Bırakınız Allah aşkına bu adamların diplomaside isimleri çıkmış. Bir zamanlar bütün âlemin siyaseti bu meşhurların ellerinde idi. Bu ilimde doğru bir yol takip etmeyi bileydiler yirminci asrın ilk çeyreği böyle kanlara bulanmazdı. Bütün bu fenalıkların köklerini eski vakitlerde aramalıdır. Bu zamanın bu umumi savaşından ben hep bu adamları mesul tutuyorum.”

Nihat: “Ölmüş meşhur kumandanlar harbe girişirlerse büyük Napoleon’dan dolayı Fransızlar kazanırlar...”

60 Mecûsî tapınağı, ateşe tapanların mukaddes ateşlerinin yandığı yer.

Sadi: “İşte o zaman İngilizler bu yaman adamın St. Helen adasındaki kemiklerini Panteon’a iade etmiş bulunduklarına pişman olurlar...”

Böyle konuşa konuşa vakit geçirdiler. Sabah perilerinin serin nefesleri gelmeye, tan yeri ağarmaya başladı. Kuş cıvıltıları mevkinin hüznü üzerine ağaçlardan neşe saçıyorlardı. Ne mezarlardan depreşen oldu, ne de şuradan buradan bir tehdit sedası duyuldu.

Tayfur: “Akıl alır şey değil... Mezarlık o mezarlık, biz yine o adamlarız. Geçen gece ne yaptıksa bu gece de yine aynen onu tekrar ettik. O geceki kabahatimize tahammül edemeyip de bu akşamki küstahlığımıza böyle derin bir sessizlikle müsamaha göstermek... İşte düşünüp düşünüp de halledemediğim bir ikinci muamma da bu...”

Doktor: “Tamamıyla gündüz olsun, etrafı karış karış dolaşalım. Muammanın anahtarını bulamazsak da belki küçük bir iki vidasını olsun yerinden oynatmış oluruz.”

13

Güneş doğdu, kabristanın enli yapraklı devedikenleri, ısırغانları üzerinde parıldayan şebnemler şafakla sönen yıldızlar gibi kayboluyorlardı. Beş arkadaş, altından şimşek çaktığını görmüş oldukları maksureye doğru yürüdüler.

Burası sekiz on insan kalıbının parçalarını tabiata terk etmek için dinlendiği, etrafı demir parmaklıklı dikdörtgen bir setti. Güneyden yüksekliği bir metre yoktu fakat bu mevkinin bayırlığı münasebetiyle kuzeyden hemen iki metreyi aşıyordu.

Tayfur arkadaşlarına bu derin tarafı göstererek, “İşte şimşek buradan çıkıyordu...” dedi.

Hepsi dikkatle baktılar. Bu çukur yerde, duvarın dibinde göze çarpacak hiçbir fevkaladelik görmediler. Toprak hiç örselenmemiş, zeminin enginliğinden başka bir oyuk, bir çukur da yoktu...

Doktor, “Buradan demirci ocağından fışkırır gibi saf bir alev çıkıyordu. O işleyen körük acaba nereye kurulmuştu?” dedi.

Herkes bu suale bir cevap düşünürken Tayfur Bey yandan setin kenarına çıktı. Mezar taşlarını okumaya uğraşarak:

“Bakalım bu maksure içinde kimler yatıyor... Erenlerden, velilerden kimseler var mı?”

Hepsi fırlayarak dikdörtgenin etrafına dizildiler. Kitabeleri okumaya uğraşıyorlardı. Başı koca sarıklı, iki buçuk ar-

şnılık bir mermer silindirin altında yatan Kengirivî⁶¹ Hatip Feyzullah Efendi, oğlu Gıyasettin, zevcesi Emine Şerife Hanım, biraderi Mehmet Âşır ve diğerleri... Vefat tarihleri 1269, 1281, 1290 vs... Dünya evinden birer birer göçüp, ahiret yurdunda toplanmış bir aile halkı...

Doktor: “Bu muhterem aile içinde hortlayacak bir günahkâr göremiyorum. Hatibin vefatı yetmiş seneyi bulmuş. Öteki ölülerin arasında da kefeni solmamış bir tazesı yok... Buraya en son geleni kırk yıl evvel toprağa girmiş...”

Feyzi: “Şu maksurede yatanların kemikleri hile kalmamıştır...”

Tayfur: “Biz araştırmamızı, tetkikimizi bu noktadan yürütecek değiliz...”

Nihat: “Ne demek istiyorsunuz?”

Tayfur: “Biz, mezarlarından kalkıp bize oyun yapan ölüleri aramıyoruz.”

Feyzi: “Ya ne arıyoruz?”

Tayfur: “Evvela mevkinin böyle bir oyuna sahne olmakta ki kabiliyetini araştıracağız. Sonra burada aktörlerin izlerini arayacağız. Bunlar bedene bürünmüş ruhlar değildir. Sizin, benim gibi iki ayakla yürüyen, iki gözle gören, ciğerle tenefüs eden, dimağla düşünen mahluklardır. Facialarını mezaristanda oynamaktan başka ahiretle bir münasebederi yoktur...”

Feyzi: “Mezarların içinde diri adam aramaktaki işe aklım ermez...”

Tayfur: “Ben mezarların içinde diri adam aramıyorum. Bu kabristan sanatkârlarının izlerini bulmaya uğraşıyorum...”

Sadi: “Beyefendi, fikrinizi anladım. Siz daima deney ve gözleme dayanan noktalar üzerinde yürümek istiyorsunuz.”

61 Çankırılı.

Tayfur: “Teşekkür ederim Sadi Bey, siz anladınız. Artistler sahnelerini bu Hatip Feyzullah Efendi’nin maksuresi arkasında kurmayı seçtiler. Niçin? Çünkü burası âdeta kazılmış bir siper, daha doğrusu iki duvar arası toprakla doldurulmuş bir tabya gibi korunaklı... Yukarıdan ne kadar kurşun atılsa kör noktaya işlemez...”

Feyzi kendini zapt edemeyerek: “Hey gidi hey... Ben bu laflardan hiçbir şey anlayamıyorum...”

Sadi: “Niçin?”

Feyzi: “Çünkü o gece görünen iskeletler setin arkasına saklanmadılar. Yüz yüze meydanda durdular. Sizin attığınız kurşunlara kahkahalar ile güldüler...”

Tayfur: “Esası kavrayamayan zihinler için mesele biraz muğlak görünüyor. Bunu size tamamıyla anlatmak uzunca izahatla olur. Buna şimdi vakit yok...”

Feyzi: “Meseleyi bana anlatabilmek için evvela sizin anlamış bulunmanız lazım gelir... Hâlbuki siz de benden fazla bir şey bilmiyorsunuz. Hep bilinmezlik üzerine faraziyyat yürütüyorsunuz. Bu karanlık işin içinde olumlu nokta bulmak mümkün müdür?”

Nihat: “Bu maslahat Mısır’daki eski eserlerin hafriyatından ziyade ehemmiyet kazandı. Çünkü orada birçok yerleri kaza karıştıra elbette bazı şeyler bulmaya, öteberi keşiflere muvaffak olursunuz. Fakat burada bütün mezarların muhteviyatını dışarı boşaltsak akşamdan gülüp ağladıktan ve gezinip şimşekler çaktırdıktan sonra tekrar mezarına çekilerek uyumuş bir cadıya tesadüf edemeyiz.”

O aralık kabristanda takke üzerine ufak yeşil sarıklı, abalı, seyrek sakallı, zayıf çalık benizli bir adam peyda oldu. İpinden tuttuğu bir koyunu otlatmak için toprağın en çimenli tarafını arayarak dolaşıyor, hem de edilen sözlere kulak kabartıyordu.

Hayvanı otlu bir yere bağladıktan sonra beylere yaklaşıarak el göğüste dedevari, merhabalı bir selamla:

“Başlarınız sağ olsun beyefendiler, cenazeniz mi var? Erkenden buraya toplanmışsınız. Lahit yaptırtmak istiyorsanız (eliyle Eyüp tarafını göstererek) mezarcılar şuradaki kahvededir. Daha gelmemişlerse Kahveci Ömer Ağa’ya söyleyiniz, o çarçabuk hepsini buldurtur.”

Tayfur bu “sabah dedesini” yukarıdan aşağı uykusuz, yorgun gözleriyle süzerek: “Dedem, çok şükür cenazemiz yok...”

Dede derin bir tekbirle: “Bugün olmazsa yarın... Buraları bizi bekliyor. Dünya fani, ahiret baki...”

Zaten sinirleri gergince olan Tayfur: “Baba ne cenazemiz var ne de bu yakınlarda ölmeye niyetimiz...”

“O, niyetle olmaz evlat; çağrılınca hep gideceğiz. Yarına sağ çıkacağını kimse bilmez. Hayat nedir? Bir küçük soluktan ibaret bir şey. Bakınız şurada uyuyanlara...”

“Bu uyuyor dediklerinin içinde yerlerinde rahat yatmayan afacanlar da var...”

“Estağfurullah... Estağfurullah o nasıl söz?”

“Nasıl olacak basbayağı söz.”

“Burada çok evliyaullah, şeyh, âşık, Allah dostu vardır. Özellikle cezbe ehlinden Hallac-ı Mansur Hazretleri burada yatar...”

Tayfur dik bir bakışla: “Hallac-ı Mansur kıyamette çıkacak derler...”

“O kıyametteki başka, bu namda ondan önce yaşamış olanlar vardır. Fars’ın Beyzâ şehrinde, Halife Muktedir-i Billah zamanında gelmiş cezbe erbabından bir Mansur Hallaç

vardır. Buradaki Bursavî'dir.⁶² Hep bu manevi kişiler toplanırlar. Mübarek kandil gecelerinde zikrederler. Biz kelime-i tevhitlerini aşağıdan duyarız.”

Tayfur Bey bu adamın ağzından kendi araştırmasını aydınlayabilecek bir söz almak için bu defa tatlıca bir tebesümle: “Dede Efendi siz bu kabristanda geceleri olan biten şeylerden az çok haberdar olmalısınız...”

“Eyvallah... Eyvallah...”

“Geceleri buralardan zikirler işitiliyor...”

“Eyvallah...”

“Daha neler oluyor?”

“Kandil kandil nurlar iner...”

“Kadir gecesi, kandil gecesi, cuma gecesi hasılı herhangi bir gece bu mezarlıkta kemik kafalı, kefenli ölülerin gezindiğini görenler, bunların gülüp ağladıklarını işitenler var mı?”

“Eyvallah... Eyvallah... Ezcümle bu fakir...”

“Bu bapta bize biraz malumat lütfeder misiniz?”

“Buralarda geceleri kuru kafalar kum gibi kaynarlar. Bazen tabur olurlar... Abdestsiz dolaşanları çarparlar...”

“Sesleri duyulur mu?”

“Bazı geceler ilahi okurlar. Amin çağrışırlar... Ocak yakarlar...”

“Ocakta ne pişirirler?”

“Kim bilir, kendilerince bir aş, belki helva, belki aşure...”

“Helvayı, aşureyi yedikten sonra hazınetmek için belki şu çayırılıkta birdirbir oynarlar...”

62 Bursalıdır.

Dede istiaze⁶³ ile ellerini kaldırarak: “Yok, haşa... Böyle bahiste küçümseme caiz değildir...”

“Helva pişirip tabur olduktan sonra birdirbir oynamalarında ne mahzur tasavvur olunur? Kabristana dair hep bildikleriniz bu söylediklerinizden ibaret midir?”

“Daha çok esrara vâkıfım...”

“Lütfetmez misiniz?”

“İfşaya izin yoktur... Fakat bütün civar halkının malumu olan vakalar vardır. Mesela buralarda kelleleri koltuklarında iki Arap dolaşır. Sarhoş Apti, Alüfte Sünbül hortladılar... Kabirdekiler bu iki günahkârın kavga ve şamatalarından hursuzdur...”

“Demek komşu rahatsızlığı ahirette de var...”

“Dünya komşuluğu geçici fakat buradaki müebbetir... Geçenlerde gece vakitsiz ağrısı tutan zevcesine ebe çağırarak için buradan kestirme gitmek isteyen Lûtfi Efendi’yi üç beyaz kefenli kovalamış...”

“Üç beyaz kefenli mi?”

“Evet...”

“Demek mezarlıklarda da geceleri aşağıki mahallelerdeki kadar vukuat oluyor?”

“Evet, beyefendi evet... Bazı ruhlar şerli olurlar. Kalıplar dinlenseler de onlar rahat durmazlar... Bu beyaz kefenliler üç ortak kadınmışlar... Birbirini kıskanmaktan hortlamışlar...”

“Bu üç hortlak hanımın mezarları nerede?”

“Bunlar Merkez Efendi civarında hortlamışlar. Hazretin gazabıyla buraya sürülmüşler...”

63 “Eûzü billâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm”, “neûzü billâh”, “esteîzü billâh”, “inaâ-zallah”, “el-iyâzü billâh” gibi Allah’tan yardım ve iltica talep eden sözlerden biriyle Allah’a sığınma.

“Çok şey... Bu ne kadar vukuat... Bir de mezarlık zabıtası lazım...”

Tayfur Bey bir sorgu hâkimi gibi sorguladı. Dede söyledi, söyledi. Fakat çoğu ipe sapa gelmez şeylerdi. Bu bir küfe çürük sözden iki üç sağlamını bulup çıkarmak mümkün olmadı. Yalnız bu üç ortak hortlaklarla beylerin mezarlık mace-ralarındaki üç kefenli arasında adeden bir uygunluk görünüyordu. Fakat bundan bir hakikat çıkabilir miydi? Gittikçe iş masallaşıyor, hakikat, efsaneler içinde boğuluyordu. Civarda dolaşan adamların herhangisinden sorsanız gece mezarlıkta kefenlilerin gezinmesine, kuru kafaların dile gelmesine, ateşler parlamasına, şimşekler çakmasına hiç şaşırın görülmüyor, hep bu garibeler adi, cari, daimi vukuattan sayılıyor. O surette ki bu ahiret sakinlerinin de aşağıki mahallelerin ahalisi kadar hırçınlıkları var. Onlar da komşu komşuya dalaşıyorlar, semtten semte sürülüyorlar. Gece yolcu çeviriyorlar. Zikrediyorlar, ilahi okuyorlar. Namaz kılıyorlar. Onların da ibadet edenleri, günahkârları var... Dünyanın bütün iyilikleri, fenalıkları, zevkleri, elemeleri, ihtirasları, sevapları, günahları orada da mevcut... Hemen hemen yerin altındakiler de üstündekiler gibi yaşıyorlar. O hâlde Allah'ım ölmek neye yarayacak? Hayatın mihnetlerinden, facialarından kurtulmak için intihar edenler beyhude zahmete girmiş oluyorlar...

Şimdi bu üstleri apaçık hurafelerin üzerine kurulacak esastan doğru bir netice çıkarılabilir mi? Fakat dünyada böyle olmayan, içine masal karışmayan ne var? En medeni, en dikkatli milletlerin tarihleri de böyle değil mi? Devlerin kaleler bina ettiklerini, dişi kurtların insan yavrularını emzirdiklerini ve daha bu türden tarihlerde neler neler okumuyoruz. Her tarihçi bu eski efsaneleri yeni kitabında tekrar etmiyor mu? Yaratılış gününden beri süren hep bu yalanlar ne için? Âdemoğlu hakikatten ziyade masaldan hoşlandığı için, değil mi? Hayatın bütün cazibesi işte bu yalanlardadır...

İçinde bulunduğumuz hayat bizim için muammaların en büyüğüdür. Ve henüz dâhil olmadığımız ahiret âlemi şüphesiz daha muğlak bir sırdır. Münevver güneşin altındaki bu gezegene türlü türlü manalar verdikten sonra gözlerimizi kapadığımız saniyeden itibaren her varlığın üzerine simsiyah ve ebedî bir perde indirerek, “İşte ölüm budur...” dersek kimseyi memnun etmiş olmayız...

Tayfur böyle söylendi, söylendi ve en sonunda dedi ki: “Kimsenin itikadını incitmemek için, hayatı ölümle uzatanlara bir şey demiyorum... Fakat insaf ediniz. Şu çukurlara gömülü kuru kemiklere dayanarak göz önünde uydurulan bunca garipliklere aldanmayı da insanlığıma yediremiyorum... İftira hiçbir zaman makbul sayılmamıştır. Fakat ölüleri böyle dedikodulara karıştıran müfterilerden büsbütün nefret ediyorum... Ben bu araştırmanın arkasını kesmeyeceğim. Tesadüf edeceğim mânilerden yılmayacağım. Ya onlar beni çarparak beni can sıkıntılarımından kurtulurlar, ya ben sağlam bir netice yakalayıp gönül rahatına ererim... Mutlak bu iki suretten biri olacak... Ey mezarlar, dışarıda gezinenlerin sözlerini işitip anlıyorsanız beni dinleyiniz. Mademki kandil, cuma, pazartesi gecelerinde buralarda şenlik oluyormuş, bu mübarek akşamlarda daima gelip aranızda bulunacağım. Dirilerin ahmaklıklarından çok ümitsizim. Onlardan ümidimi kestim. Aydınlanmamı sizden bekliyorum... Bugün salı. Bu cuma gecesi yine buradayım...”

O cuma gecesi için kabir ziyareti hazırlığı başladı. Bütün arkadaşlar bu üçüncü gece seferine katılmayı kabul ettiler. Yalnız Feyzi itirazda bulunuyordu. Hepsini akıl ve ihtiyata davete uğraşarak:

“Bu âlem gariplikler dünyasıdır. Fennen, ilmen, aklen yaratılış esrarının hangisinin aslına ulaşmak nasip oldu ki siz bu kabristan hadisesinin meçhuliyetini keşfe uğraşıyorsunuz. Çocukluk etmeyiniz. Tekin olmayan yerler, mahiyetleri meçhul gizli kuvvetler vardır. Mezarlıkları büsbütün maneviyyatından ari sanmak hatadır. Çarpılmak kelimesi uydurulmuş manasız bir söz değildir... Hangi merakın sevkiyle olursa olsun mezarlardan gizlice kemik toplamak ölümlere hırsızca bir tecavüz demektir. Ölüye hürmeti her din, her kitap emrediyor; ölü deyince bunun kabirdeki kemiklerini muhterem tanımazsak nesine hürmet etmiş olacağız? Ah, ah! Ruh niçin gözlere görünmüyor diye mevcudiyeti hakkında şüphe götürür bin türlü itirazlara kalkışıyoruz. Ruh gözle görülür, el ile tutulur bir şey olsa onu derhâl çalyaka ederek çubukları sık bir demir kafese tıkip birkaç kuruşa seyrine baktırtırız. Ben bu kemik hırsızlığının akıbetini hayırlı görmüyorum.”

Feyzi uzun uzadıya itirazlarla Tayfur’u bu sevdadan vazgeçirmeye çok uğraştı. Fakat başarılı olamadı. Çünkü şimdi mesele yalnız kemik toplamak sadeliğinden çıkarak canlanan iskeletlerin esrarını anlamak gibi pek muğlak bir safhaya girmişti.

Feyzi kimseye söz kâr ettiremediğini görünce meselenin cazibesinden o da kendini kurtaramayarak o cuma gecesi için yapılacak sefere katılmaya mecbur kaldı.

Perşembe gününün cumaya dönen gecesinde gece yarısından sonra hepsi bir otomobile doldular. Yine mezarlık hududunun aynı noktasında indiler. Şoföre, ortalık ağarsa da bir yere savuşmayarak her hâlde dönmelerini beklemesini sıkı sıkıya tembih ettikten sonra kozalaklı bahçeye daldılar...

Ahiretin zulmetine yine gece karanlığı çökmüştü. Lakin bayırın dikliğine artık ayakları alıştı. Nerede hendek, çukur var biliyorlar, elleriyle hangi serviye, mezar taşına dokunmak lazım geldiğini tayin ediyorlardı. Yüreklerinde pek eskisi kadar korku da kalmadı. Bu beka bahçesini pek yadırgamaz oldular... Kalplerine, civar mezarların kendilerini artık çok yabancı bulmadıkları zannı da geliyordu.

Pehlesi düşük kabrin önüne indikleri esnada hemen yanı başlarında denecek kadar yakın bir serviden bir gece kuşu son nefestekilerin ıstırap iniltilerine benzeyen “hu hu hu”larını ziyaretçilerin tepelerinden aşağı saçtı...

Feyzi elinde olmadan titreyerek: “Bu gece, bu uğursuz kuşun bu kadar yakından ‘safa geldiniz’ deyişini beğenemedim...”

Tayfur: “O hayvancağız teşrifat⁶⁴ kaidesi bilmez... Kimseye ne safa geldiniz der ne de uğurlar olsun... O kuşun dilinden bu manayı sen çıkarıyorsun. Onun ötmesi bizim geldiğimiz saniyeye tesadüf etti. İşte bu kadar...”

Hepsi alçak, yüksek birer mezarın yanına, köşesine iliştiler... Şimdi hep karanlığı gözetliyorlar, dinliyorlardı. Yine evvelki gecelerdeki gibi anlaşılmaz fısıltılar içinde korkutucu bir sessizlik... Yine mezarlardan servi kokularıyla karışık yayılan ağır, nemli bir hava... Bu seferlerle edinilen alışkanlığa rağmen yine yürekleri sıkın uhrevi bir hüznün...

64 Resmi şekilde ve kurallara, geleneğe göre davranma.

Sadi: “Sanki bir tiyatroya gelmişiz gibi dizildik. Perdenin açılmasını bekliyoruz.”

Feyzi hemen sinirlenerek: “Birader, sözünün başına hiç olmazsa bir, benzetmek gibi olmasın, ilave et... Mezarlık tiyatroya benzetilmez...”

Sadi: “A kardeş avamın tiyatroyu bir rezalet yeri sanmaktaki hatasına iştirakten sen de hâlâ kendini alamıyorsun. Tiyatro hayatın hakiki temsilinin sahnesi olan bir sanat cilvegâhıdır. Vakalar bir mütefekkirin dimağının prizmasından çıkarak oraya yansır. Bundan dolayı sahne, mezar, türbe ve vs... Her tür mukaddesatı kucaklayabilir. Onun için yasak yoktur. Bugün sinema, hayatı sessiz bir surette fakat her türlü ayrıntısıyla canlandırıyor. Her günkü vakalardan başka orada ilim, fen için de geniş, pek faydalı bir saha meydana geliyor. Bir tohumun toprak içinde nasıl açıldığını, bir bitkinin nasıl büyüdüğünü, bir damlacık kanda ve diğer kültürlü sınıflarda mikropların nasıl türediklerini, mücadelelerini, yaşayışlarını görüyoruz. Hiç şüphe yok ki sinemanın bizi büsbütün şaşırtacak ve bize fayda sağlayacak bir istikbali olacaktır.”

Doktor: “Etraftan yine hiçbir titizlik tezahürü görülüyor. Galiba muhterem ölümler bu defa bizi sessizlikleriyle üzecekler... Sırlarını bizden kıskanıyorlar... Hiç depreşmiyorlar...”

Feyzi: “Affedersiniz. Ufak bir pıtırı duysanız alaylarla tefsir ediyorsunuz. Hiçbir şey işitmeseniz ona da türlü mana veriyorsunuz. Sizi nasıl memnun edebileceklerini onlar da anlayamadılar.”

Tayfur: “Geçen defaki ziyaretimde ben onlara bu gece geleceğimi söyledim...”

Feyzi: “Bundan ne çıkar?”

Tayfur: “Buradaki ebediyen uyumuş muhterem ölümlere hiçbir diyeceğim yok... Benim işim hortlaklar, cadılarla... Bu afacan mahlukatın bize görünmek için bazı hazırlıklara ihtiyaçları olabilir fikriyle bu ihtarda bulunmuştum...”

O anda, karanlıklardan acı bir kahkaha koptu... İnanan ve inanmayan delikanlıların hep birden benizleri attı. Omurgaları üzerinde soğuk bir titreme gezindi.

Sadi: “Baykuş...”

Tayfur: “Evet, demin tepemizde öten kuş biraz öteye gitti. Orada gülüyor...”

Doktor: “Pek de baykuş diyemeyeceğim...”

Şimdi hepsi sustular. İki ihtimal arasında düşünüyorlardı.

Tayfur hafifçe titrek bir sesle: “Galiba nihayet kızdırmayı başardık...”

Feyzi: “Sesinizde bir üşüme var. Korkuyor musunuz, beyefendi?”

Tayfur: “Üzerimde bir tuhaflık, bir asabilik var. Lakin korkudan değil... Pek garip bir vaka karşısında bulunuyoruz. Bunun aldatıcı bir şey olduğunu bilmekle beraber insan, tesirinden de büsbütün kendini kurtaramıyor...”

Feyzi: “Bu da korkunuzu dolaylı surette itiraf demektir.”

Tayfur: “Kahkahadan korkulur mu?”

Feyzi: “Bu, bildiğimiz neşeli manadaki kahkahalardan değil... Ferahlı bir yürekten kopmuyor. Mezarlıktan geliyor.”

Tayfur: “Mezarlıktan geliyor ama herhâlde mezarlardan değil...”

Feyzi: “Bilmem ki ne tasavvur ediyorsunuz. Evindeki rahat uykusunu bırakıp da bize kabristanda hortlakları temsil etmek için böyle gece yarılarında sonra ağlayan, gülen kim olabilir? Ve bu garip hareketteki hakiki sebebi nedir?”

Tayfur: “İşte bizim de merak ettiğimiz bu ya...”

Karanlığı alaylarıyla kamçılaman uzun, ürpertili bir kahkaha sağanağı daha sinirleri titretti.

Doktor: “Bu gece hep gülüyorlar...”

Tayfur: “Neşeleri var...”

Feyzi: “Neşelerini, kederlerini sonra anlayacağız...”

Tayfur: “Ne demek istiyorsunuz?”

Feyzi: “İlk geldiğimiz gece bize kefenleriyle gözüksüler. Bu, işte biz varız. Bir daha buraya gelmeyiniz. Haddinizi bildiririz, makamında bir ihtardı. Biz uslanmayarak bir daha geldik. Büyük bir tahammül ile sustular. Mevcudiyetlerini hissettirecek bir harekette bulunmadılar. Fakat üçüncü ziyaretimizde işte artık kahkahalarını tutamadılar. Bu geceki maceramızın sonu feci olacak sanırım... İşin gidişi onu gösteriyor. Hepimizi de çarpıp çağanoza çevirseler hakları var...”

Yine birdenbire Çankırılı Hatip Feyzullah Efendi’nin ailece yattıkları setin arkasından beyaz bir alev, hava bozulurken bulutlar arasından çıkan küçük şimşekler gibi parladı, söndü.

Feyzi: “Hah gözünüz aydın. Nihayet gazaplarını göstermeye başladılar...”

Nihat: “Yine aynı noktadan ışık fışkırıyor.”

Feyzi: “İşte, orası tekin değil...”

Tayfur: “Bunda tekinlik, çiftinlik yok... Görünmek için o noktayı seçmelerindeki sebebi size evvelce anlattım... Orası bir kör nokta oluşturuyor. Bundan dolayı buradan atılacak kurşun duvarın altına gizlenenlere tesir etmez...”

Feyzi: “Azizim, siz aynı şeyi söylüyorsunuz. Ben de size aynı sözleri tekrara mecbur oluyorum... Bunlar kör noktadaki yere sığmıyorlar. Boylu boyunca karşımızda duruyorlar. Biz kurşun attıkça gülüyorlar...”

Tayfur: “Bakalım bu gece iş nasıl olacak?”

Feyzi: “Şimdi elli altmış iskelet ellerinde tırpanlarla kar-

şımıza dizilirlerse en babayiğidimizin ödü kopmayacağını hanginiz temin edebilirsiniz?”

Yine acı bir kahkaha ile hepsinin kulak zarlari sızladı.

Feyzi: “Alimallah alay anını o kadar güzel seçiyor ki...”

Şimdi beş delikanlı önlerinde fevkalade bir manzaranın ortaya çıkmasını bekleyerek gözlerini Hatip’in aile maksuresine diktiler... Hafif hafif parıltılar görünüp görünüp sönüyordu.

Tayfur: “Bu gece herhâlde boş dönmeyeceğiz...”

Feyzi yürek çarpıntısıyla: “Ne demek istiyorsunuz? Bu akşam mutlaka çarpılacak mıyız?”

Tayfur: “Çarpılmak zaten çok korkmaktan olur. Korkan düşünsün... Fakat ben o maksatla söylemedim...”

Feyzi: “Ne maksatla söylediniz?”

Tayfur sol böğründen sarkan çantadan küçük bir fotoğraf makinesi çıkararak: “Boş dönmeyeceğimizi işte bunun için söyledim. Bu mezarlığın insaniyetli ortakları elbette bu gece bize birkaç manzara lütfederler...”

Feyzi hiddet ve rica ile karışık bir galeyanla Tayfur’un koluna sarılarak: “Aman beyefendi, ne yapıyorsunuz?”

“Hiçbir şey... Fotoğraf alacağım.”

“Onlara karşı fotoğraf kullanılamaz. Kızarlar... Ve onların hayalleri karanlık hücreye girmez.”

“Mis gibi girer... Çünkü gözün gördüğü her şeyi fotoğraf makinesi de görür. Çünkü göz de mükemmel bir fotoğraf cihazıdır...”

Tayfur makinesini arada bir çakan parıltılar üzerine ayar etti.

Şimdi bu beş arkadaşın içinde hortlama hadiselerine karşı yarı imanlılar, şüpheliler, hemen büsbütün itikatsızlar vardı. Feyzi'nin kafasında, gözleri önünde, apaçık mahiyette ciltelenen gariplikleri büsbütün reddedecek kuvvet yoktu. O, gece yarısı mezarlıkta olmayacak bazı manzaralar gösteren, sesler çıkaran birtakım hokkabazların bulunmalarına ihtimal veremiyordu.

Bu mizaçta çok insanlar vardır. İmanları sağlam bir temel üzerine kurulu değildir. Hiçbir şeyi iyi tahlil ve muhakeme edemezler... Çok defa şüpheler içinde yuvarlanırlar. Fakat inkârdan korkarlar... Cezalandırılma endişesiyle titrerler. İnanmamak tehlikeli olabilir. Lakin inanmaktan ne zarar gelir? Bundan dolayı her ihtimale karşı imanlı bulunmaya uğraşırlar.

İşte Feyzi bunlardan biriydi. Yine bir parıltı oldu. Bir servi ile iri bir mezar taşı arasından iskelete benzer bir hayal göründü, kayboldu.

Feyzi: "Sizinle beraber geldiğime pişman oldum... Ayıp değil ya, sinirlerim bu asılları meçhul zuhurata tahammül edemiyor. İşte başladılar..."

Tayfur: "Korkuyor musunuz, Feyzi Bey?"

Feyzi: "Ne yalan söyleyeyim... Evet..."

Tayfur: "Mezarlık hududunda otomobil bekliyor... Yokuştan yukarı ağır ağır gidebilirsiniz."

Feyzi: “Ya yolda fevkalade korkunç bir şeye tesadüf edersem?”

Tayfur: “O da sizin talihinize...”

Şimdi Feyzi kalmakla gitmekteki iki tehlikeden daha zararsız olanını seçmeyi düşünüyordu. Tayfur’un makineyi tutan eline sarılarak: “Beyefendi, rica ederim gözükeceklerin fotoğraflarını almak sevdasından vazgeçiniz... Çünkü bu cüretinizle onları çok, pek çok kızdıracaksınız.”

Tayfur gülerek: “Korkmayınız kızmazlar... Çünkü onlar objektifin önünde durmaya alıştırlar. Avrupa, Amerika ispiirtizmacıları her zaman bu tabiatüstü varlıkların resimlerini çekip gazetelerinde, risalelerinde yayınlıyorlar. Mezarların meçhuliyeti içinde çürümektense bu suretle meşhur olmak her şekilde onlar için kârlıdır...”

Bu esnada bir şimşek çaktı. Hatip’in mezarı arkasından uzun boylu, kefenli bir iskelet sırtarak reverans yaptı. Çekildi. Tayfur’un elindeki enstantane şimşekle aynı hızda tıkr tıkr işledi. Manzara seri geçti. Fakat o çukur gözlü, dudaksız ağızlı hayal veya hakikat bütün açıklığıyla gözüktü. Artık bu apaçık durumu inkâra kimsede mecal kalmadı.

Feyzi korkudan kekeleyerek: “Şimdi buna ne dersiniz?”

Hepsi birden: “Amenna ve saddakna...” cevabını verdiler.

Bu hayaletler üzerine şakalaşanların yüreklerine titreme, dillerine kekemelik geldi.

Feyzi: “Korkmakta hakkım yok mu imiş? Hepiniz de acayıpleştiniz. İnanmıyorsunuz da niye titreşiyorsunuz? Ya inanmalı, ya bunun ne olduğunu izah etmeli... Tayfur Bey bir şey söylemiyorsunuz?”

Tayfur: “Sizin göz merceğine aksedip kaçan şakacı garibe şimdi benim ‘şasi’min⁶⁵ içinde mahpustur. Beni onu

65 Fotoğrafçılıkta içine duyarlı bir cam veya kâğıt konulan, yassı, ışık geçirmez kutu.

ürkütmeden kırmızı ışık altında eczaya batıracağım. Sonra sevimli kara gözlerini, dişlek ağzını size doya doya seyret-tireceğim...”

Aşağıdan birbiri arkasına üç dört defa şimşek çaktı. Feyzi iki çenesi birbirine çarparak: “Gittikçe korkum artıyor. Kendime buyuramıyorum. Bu şimşeklerden sonra görünecek şeylere bakmaya tahammülüm kalmadı. Rica ederim, biriniz bana yarı yola kadar refakat ediniz. Kendimi otomobile atayım...”

Sadi: “Gideceksen uğurlar olsun. Böyle zamanda kimse sana lalalık edemez. Perde açıldı. Ölülerin dirilere oynadıkları bu harikulade dramın hiçbir meclisini kaçırmak istemeyiz... Perde kapansın sonra hep birden gideceğiz.”

Feyzi: “Perde kapanıncaya kadar hep birden sağ kalacağımıza senediniz var mı?”

Aşağıdan gelen bir homurtu ağır ağır karanlığa yayıldı... Feyzi, “Duramıyorum gideceğim,” dedi. Tayfur ortaya çıkacak hiçbir manzarayı kaçırmamak için bütün dikkatini elindeki makineye vermişti. Ötekiler de tabiatüstü bir hâli beklerken kendilerini unutmuş gibiydiler. Feyzi sözüne hiç aldırman olmadığını görünce oradan çekilmeyi daha tehlikesiz buldu. Her ihtimale karşı cebindeki revolverini, elektrik fenerini yoklaya yoklaya yokuşa saldırdı.

Setin altından birkaç ağızdan kahkahalar koptu. Feyzi’nin kaçışına mı gülüyorlardı?

Bir müddet setin alatından kaynayan ışıklara baktılar. Homurtuları dinlediler.

Nihat: “Feyzi çekildiğine akıllılık etti galiba...”

Sadi: “Onun çekincelerine, itirazlarına şimdi sen mi vekâlet edeceksin?”

Nihat: “Birader itiraz değil, kendimizi pek maceraperest bir vaziyette görüyorum...”

Doktor: “Nasıl?”

Nihat: “Karşımızda bir şeyler cilvelenip duruyor... Biz bunların mezarlardan çıkma mahlukat olduklarına inanmıyoruz. Haydi, bu safdilliği kabul etmeyelim. Fakat şu gördüğümüz şeylere doğru bir mana da verebiliyor muyuz? Meçhul faraziyeler içinde yüzüyoruz. Size soruyorum ki burada niçin bekliyoruz?”

Vücut bulmuş ruhların veyahut o nama hareket edenlerin fotoğraflarını almak için mi, yoksa onları kızdırıp kendimize hücum ettirmek için mi? Böyle bir hücum gerçekleştiğinde kendimizi herhangi bir silahla müdafaa edebilmek için saldırıganların ne yaratılıştta, ne tabiatıta şeyler olduklarını bilmemiz lazım gelir... Şimdi üzerime bir iskelet atılıp da beni kefenli vücudunun altına alsa onun bilmem kaç eklemli kemikten parmaklarıyla boğazımı sıkmasına hacet kalmadan korkudan ben ölür giderim. Bu çarpışmadan sağ çıkacak içimizde bir babayığit göremiyorum. Hepimiz aynı hâle uğrarız.”

Tayfur: “Bu merhum dirilerin taktiklerini öğrendik. Setin dışına çıkamıyorlar...”

Nihat: “Buna ne ile hükmediyorsunuz?”

Tayfur: “İlk görünüşlerinde, geçen tecrübemizle...”

Nihat: “İlk hadise kuvvetli bir tecrübe zemini olamaz...”

O anda dik mezarlığın yukarısından, “Aman Allah aşkına yetişiniz, bitiyorum...” diyerek yardım isteyen boğuk boğuk bir ses boşandı.

Doktor: “Bu ne?”

Sadi: “Feyzi can havliyle bağılıyor...”

Nihat: “Acaba cadılar yakalayıp da oğlanın kanını mı emiyorlar?”

Bu suale aşağıdan ağız kalabalığıyla kopan alaylı kahkahalar cevap verdi.

Tayfur: “Sadi, Doktor, kardeşlerim soğukkanlılığınızı kaybetmeyiniz. Fenerlerinizin düğmelerine basınız. Vaka yeri aydınlansın... Ne oluyor görelim. Ben makinerni idare ile meşgul olacağım...” Böyle hareket faydalı mıydı, tehlikeli mi onu muhakemeye vakit yoktu. İki delikanlı bu emrin karşısında manyetizmalanmış gibi hemen fenerlerinin düğmelerine basarak ışık huzmelerini Hatip’in mezar setine verdiler.

Gözleri önüne açılan manzara en imansızların ödlerini koparacak bir dehşette idi. Kefenli, kemik kafalarının üzeri beyaz sarıklı, bir sıraya dizilmiş upuzun beş iskelet tekke dervişleri gibi sağa sola sallanarak “hu hu hu hu hu” nidalarıyla zikrediyorlardı.

Doktor korku ve hayretinden elinden feneri düşürerek, “İşte bu her türlü akıl ve tabiat haricinde bir fenomen,” dedi.

Sadi derisine sinekler üşüşmüş bir beygir gibi tüm vücuduyla titreyerek: “Dikkat ediyor musunuz? Biz beş kişiyiz, onlar da beş. Adam başına bir iskelet düşüyor...”

Hiçbir söze ehemmiyet vermeksizin “enstantane”siyle meşgul olan Tayfur: “Beş olsun, altı olsun hepsi şasiye girdi...”

Yukarıdan taşlar, serviler arasından canhıraş bir şekilde yardım isteyen Feyzi’nin, “Amanın kardeşlerim beni kurtarınız...” feryadı bir daha duyuldu.

Aşağıda sarıklı iskelet dervişleri hu çekiyorlardı. Bu zikrin âmininde ne olacağı malum değildi. Yukarıdan Feyzi canı yana yana adam çağırıyordu. Bu dört arkadaş şüphesiz şimdi iki tehlike arasında bulunuyorlardı. Bu iki dehşetten acaba hangisi daha tehlikeliydi? Bulundukları yerde mi kalsınlar, aşağı mı kaçsınlar, yukarı mı?

Sadi, “Ben bu mezarlık tekkesinin müritlerini uzun uzadıya görmeye tahammül edemiyorum. Baktıkça fenalaşıyorum...” dedi. Fenerini söndürdü.

Tayfur: “Ben bir düzine kadar resim aldım. Şimdi karanlıkta hâlin neticesini bekleyebiliriz.”

Nihat: “Aşağıdan hücum vuku bulursa nereye kaçacağız? Kuş yavruları gibi her birimiz bir tarafa dağılırsak daha berbat oluruz... Bakınız Feyzi dinlemedi. Gitti. Şimdi bizi imdadına çağırıyor...”

Sadi: “Zavallının sesi kesildi. Ne oldu acaba? Cadılar nefesini mi tıkadılar?”

Nihat: “Söyleme birader. Öyle bir hâlin gerçekleşmesi hepimiz için büyük felakettir...”

Doktor: “Aramızdan birisinin bu şekilde kayboluşu adli büyük tahkikata, soruşturmalara kapı açar...”

Sadi: “Yalnız o değil... Onu boğan cadıların bizi sağ bırakacaklarını ne biliyorsunuz?”

O esnada yukarıdan hışıl hışıl, inim inim bir karaltının indiği görüldü...

Nihat: “O ne?”

Doktor: “Bilmem... Üzerimize bir karaltı geliyor...”

Sadi: “Bu dost gelişi değil...”

Tayfur: “Revolverleri tetiğe alınız...”

Karaltı sekiz on metre mesafede durarak yorgun bir sesle: “Sakın ha silaha davranmayınız. Benim...”

Hep birden namluları indirerek, “Feyzi geliyor...” dediler. Karaltı yürümeye başlayarak, “Evet, evet benim... Üzerime ateş etmeyiniz. Zaten ölmedik yerim kalmadı...” dedi.

Ağır ağır arkadaşlarının yanına indi. Hemen yere uzanarak: “Müsaade ediniz. Birinizin dizine başımı koyayım... Sonra Allah rızası için iki yudum su...”

Tayfur telaşla: “Ne gördün? Ne oldun?”

Feyzi ezile bayıla: “İnsanın ödü karaciğerinde safra kesesinin içinde midir? Nerededir? Bilmiyorum... Size temin ederim ki o kese patladı. Ödüm sıcak sıcak içime yayıldı. Zannediyorum ki artık yaşamayacağım...”

Sonra Nihat'ın kucağına kendini bırakarak bayılmış gibi sustu. Hepsi başına toplandılar.

Sadi: "Birader bayılma kendine gel. Şimdi sana su bulmak imkânı yoktur. Ne oldun? Anlat çabuk..."

Feyzi baygın baygın: "Ne mi oldum? Hey gidi hey... Hortlakları gördüm. Sizi nasıl görüyorsam fenerimin ışığıyla işte öyle ayan beyan gördüm..."

Tayfur telaşla: "Nerede gördün? Söyle fotoğraflarını çekmek isterim..."

Feyzi, Nihat'ın kolları arasında silkinir gibi titreyerek: "Nerede mi gördüm? Babayiğit isen şuradan yirmi otuz adım ileriye açıl... Karşı karşıya gelirsın. Bir tane değil, iki tane değil... Bak sen onların fotoğraflarını mı alırsın, yoksa onlar senin canını mı alırlar?"

Aşağıdan artan bir cezbe ile gelen "hu hu"ları dinledikten sonra Tayfur: "Evet, bu gece ya onlar benim canımı alırlar ya ben onların guguklarını⁶⁶ anlarım..."

Feyzi: "Bu kadar alenilik karşısında hâlâ guguktan bahsediyorsunuz..."

Nihat: "Anlat Feyzi anlat... Bu hortlak dediklerin aşağıda hu çeken kemikten dervişlere mi benziyorlar?"

Feyzi: "Hayır hayır... Bunlar sakallı, başları hacılar gibi kefiyeli, mezarların arasında dolaşıyorlar... İkisi harap bir

66 (Burada) Hile.

kabrin üzerinde oturuyorlardı. Beni görünce ayağa kalktılar. İşte o zaman sıfırı tükettim. Haykırmaya başladım... Kaçmak isterken ayaklarım köstekleniyordu. Tıpkı müthiş bir kâbus-tan uyanmaya uğraşır gibi ben beyhude telaş ettikçe arkam-dan dörtmala koşan küheylanların ayak seslerine benzer bir şeyler duyuyordum...”

Tayfur korkudan ziyade arzudan titreyerek: “Ah, ah! Bu kefiyeli hacıları da bir kere plağa alsam... Bunlar ister rahma-ni olsunlar, ister şeytani, ister insani her hâlde fotoğraf albü-müme hakikaten pek nadir resimler ilave etmiş olurdu...”

Tayfur Bey elinde fotoğraf makinesiyle Feyzi’nin geldiği tarafa doğru saldıracak: “Haydi Doktor, haydi Sadi Bey siz benimle geliniz. Fenerlerinizin kuvvetli ışıklarıyla bu hort-lakları arayınız. Bu mezarlığın dervişlerini gördük. Hacıla-rıyla da gözlerimizi nurlandıralım. Nihat Bey’le Feyzi bu-rada kalsınlar... Çok uzaklaşmayacağız. Daima birbirimizi duyacak mesafede dolaşacağız...”

Teklif bütün mezarlıktaki gizli ve aşikâre tehlikelere mey-dan okur bir cürette idi.

Nihat’la Feyzi’nin kopardıkları itirazları dinlemeden Tay-fur, Doktor, Sadi üçü yürüdüler. Tayfur iki arkadaşını cesaret-lendirmek için: “Evet, bu mezarlıkta bir şeyler var... Bu inkâr olunmaz. Hep bu tabiatüstüye benzeyen hokkabazlıklar, bizi korkutmak veyahut ki şu saatlerde bu mezarlığa gelenleri ür-kütmek maksadıyla yapılıyor. Ben aklımın eremediği şeyle-ri mucize sanacak safdillerden değilim. Evet, bu bir trajedi oyunu... Bu işlerin arkasında hilebazlar var... Bunlar vücut bulmuş ruh, hortlak, cin, insan, her ne olurlarsa olsunlar kendilerinden yılmış, korkmuş görünmeyelim... Sonra daha ziyade dalımıza binerler. Onların bizim üzerimize tecavüzle-rini beklemeyelim... Biz onların üstüne gidelim...”

Doktor’la Sadi fenerlerinin düğmelerine bastılar. Bu kü-çük projektörden karanlıkların içine uzanan ışıklar, servi

gövdeleri, mezar taşları üzerinde alacalar yaparak çapları büyüdükçe kuvvetleri azala azala kabristanı ışıkla taramaya uğraşırken Tayfur da rast geleceği hortlağı merceğe düşürmek için elindeki makineyi hazırda tutuyordu...

Oh, nihayet kırk beş elli adım ileride dolaşan gerçekten kefiyeli sakallı iki garibeye tesadüf ettiler... Bu iki acibe elektrik mehtabıyla aydınlanır aydınlanmaz, düşünür gibi eğişmiş oldukları başlarını hemen havaya kaldırdılar...

Tayfur'un elindeki makine işlerken Sadi gözlerinin bütün tetkik kudretiyle ileri bakarak: "Bizim Feyzi hiç mübalağa etmemiş, hortlak cenapları tıpkı dediği şekilde..."

Tayfur Fransızca cevap vererek, "*Ça y est* (Makineye girdi)" dedi.

Hortlaklar sanki gafil avlanarak kendilerini plağa kaptırmış olduklarına kızmışlar gibi hemen ışık sütunundan büsbütün karanlığa kaçtılar.

Doktor: "Bu hacılar aşağıki kemik dervişleri gibi insancıl değiller. Aydınlıktan da hoşlanmıyorlar."

Sadi: "Bu kefiyeli mahlukların dört ayak üzerinde yürüdüklerine dikkat ettiniz mi?"

Doktor: "Tabii..."

Tayfur: "Ne demek tabii?"

Doktor: "İşittiğime göre hortlak mitolojideki *sentor*⁶⁷ gibi yarı insan, yarı hayvanmış..."

Tayfur: "Tuhaf şey... Demek hortlaklar mezarlarından böyle garip bir başkalaşım ile çıkıyorlar?"

Sadi: "Biliyorsunuz ya *sentor*lar insanlarla ettikleri muharebede mağlup düştüler..."

Tayfur: "Bu gece darısı bunların başına..."

67 (Fr.) *Centaure*: Yunan mitolojisinde yarı insan yarı at varlık.

Sadi: “Bu mezarlık hacılarına harp açacak mıyız?”

Tayfur: “Elbette...”

Aşağıdan “hu hu”lar, kahkahalar, arada bir ağlamaya benzer iniltiler geliyordu.

Sadi: “Onları aşağıda yalnız bıraktığımıza iyi etmedik. Zavallı Feyzi şimdiye kadar belki de korkudan çarpılmıştır.”

Tayfur: “Bu çocuk büyükannesinden çok masal dinlemiş olmalı...”

Doktor: “Beşimiz topluca bulunsaydık daha iyi olurdu. Çünkü onlarda da iki revolver, iki fener var...”

O aralık arkalarından bir mırıltı duydular... Her şeyde doğal olmayan bir tehlike sezdikleri için dinlediler. Ayak sesleriyle beraber mırıltılar gittikçe yaklaşıyordu.

Tayfur sordu: “Kimdir o?”

Uzak olmayan bir mesafeden ses geldi: “Biziz...”

Sadi: “İşte Nihat’la Feyzi geliyorlar...”

Doktor: “İsabet, isabet...”

Gerçekten ikisi yaklaştılar. Feyzi inleye inleye: “Bittim... Bittim...”

Tayfur: “Yine ne var?”

Feyzi: “Kellesi koltuğunda bir Arap gördük...”

Tayfur biraz tuhaflaşarak: “Sahi mi söylüyorsunuz?..”

Feyzi: “Ah, ah bu mezarlıkta hakikat hayalet, hayalet hakikat oluveriyor...”

Sadi: “Nihat, kafasını koltuğu altında bir bohça gibi taşıyan bu kesik başı sen de gördün mü?”

Nihat: “Evet, yakınımızdan öyle acayip bir karaltı geçti. Lakin kellesi boynunun üzerinde miydi? Koltuğunda mı ne

yalan söyleyeyim pek iyi fark edemedim... Korktuk. Yanınıza koştuk...”

Tayfur: “Şimdi uzun söze vakit yok... İskelet dervişleri kefiyeli hortlakları şasilerime hapsettim. Kelleleri koltuklarında dolaşan Araplar varsa bu üçüncü fevkalade numuneye de rast gelmek isterim. Mezarlıklarda yaşayan, belediyelerce kayda geçmemiş bu diri ölülerin fotoğraflarını yayınladığım vakit, bu çeşitlere Eski ve Yenidünya’da bütün isprizmacıların parmakları ağızlarında kalacaktır...”

Sadi etrafı dinleyerek: “Aşağıda hâlâ devran devam ediyor.”

Sadi: “Etrafınızda dört ayaklı sakallılar dolaşıyor...”

Doktor: “Piyasaya kesik başlar da çıktı...”

Tayfur: “Ne duruyoruz? Yürüyelim. Mademki kefiyeliler ışıktan, insandan korkup kaçtılar. Korkanı takip etmelidir. Şimdi şöyle sağa yürüyelim. Bir devir ile goygoycuların arkalarından bir çevirme hareketi yapalım. Bakalım Hatip Efendi setinin arkasında nasıl bir tezgâh kurulmuş... Alevler hangi ocaktan kaynıyor? Sarıklı ölüler hangi mezarlara girip çıkıyorlar? Yolda kesik başa tesadüf edersek ne mutlu... Sersemin koltuğundan bu meşhur kanlı kelleyi kapabilen alimallah milyoner olur. Bu ana kadar hiçbir müze böyle bir nadireyi teşhir ile müşerref olmamıştır.”

Feyzi: “Mukaddes ölülere karşı bu kâfirce gazaya ben katılamam. Burada da yalnız kalamam. Beni kime emanet edeceksiniz...”

Tayfur: “Seni Allah’ın birliğine emanet edip gideriz...”

Feyzi: “Hepimize akıl ve tabiat haricinde bu kadar şeyler gözüktü. Pek müthiş olması muhtemel meçhul bir tehlikeye karşı böyle zart zurtla hareket olunmaz... Aklınızı başınıza alınız...”

Tayfur: “Biz buraya nasihat almaya değil, esrar anlamaya geldik.”

Sadi: “Oyunbozanlık etme Feyzi... Canını hepimizinkinden ziyade kıymetli tutman doğrusu kanıma dokunuyor...”

Tayfur: “Haydi, arkadaşlar çevirme hareketiyle iskeletlerin kaçış yollarını keselim. Kefiyeli hortlaklarla birleşmelerine mâni olalım... Nerede bir garibe görürsek takip edeceğiz. Üzerimize atılırlarsa silah kullanacağız. Haydi, haydi arş... Biz, yirminci asrın çocukları torunlarımızı artık büyükbabalarımızın hurafelerinden kurtarmalıyız... Bilirsiniz ki insanlar her hakikati ve her fikir hürriyetini can vererek kazanmışlardır.”

Bu cesaret verici nutuk önünde hepsi “arş” kumandasına uyarak yürüdüler... Feyzi’nin gelip gelmediğine hiç ehemmiyet veren yoktu. Zavallı delikanlı, o da yüreğinde o büyük korku ile orada yalnız kalamadı. Cadı selasına gidenleri takiben yürümeye mecbur oldu. Lakin en arkada korkak adımlarla ilerliyor, mezarlık cilvekârlarından biri ortaya çıkarsa bütün lisanhâliyle, “Ben size itaat ediyor ve inanıyorum. Bana dokunmayınız. Ötekileri çarpınız,” demek ister gibi onlara karşı gözlerinden yalvarışlar akıyordu.

Çok yürümeden kefiyelilerden birine tesadüf ettiler. Fakat ne garip! Serpuşunun⁶⁸ altında acayip bir manzara alan Hacivatvari sakalıyla dönüp dönüp arkadakilere bakarak ve daima fenerlerin ışıklarından kaçarak dört tabanı üzerine koşuyordu.

68 Başlık.

Tayfur: “Aziz kardeşlerim. Bu, zararsız bir hortlağa benziyor. İnsandan kaçıyor.”

Nihat: “İnsanı yalnız bulsa acaba tutup kanını emer mi?”

Tayfur: “Bir şey söylesem inanır mısınız? Ben bunu kefiyelenmiş keçiye benzetiyorum... Gazetelerde risalelerde okumadık mıydı? Afrika Arapları köpeklerin başlarına kefiye sarıp onları insana benzeterek Fransız topçularını aylarca kandırmamışlar mıydı? Böyle kefiyeli, bürmüslü⁶⁹ bir sürü köpeğin arkasından gülle yağdırıp durmuşlardı. Harp hilesini yalnız Avrupalılar bilmezler ya bazen de böyle Afrikalıların gülünç hilelerine aldanırlar.”

Nihat: “Fransızlarla Araplar harp hâlinde iken böyle bir tuhafılık olmuş. Biz şimdi kimlerle muharebe ediyoruz? Bir sürü keçinin başlarına kefiye saran kimdir? Bundan maksat nedir? Bizden ne istiyorlar?”

Tayfur: “Bu suallerinizi bir revolver kurşunuyla halletmek mümkündür.”

Nihat: “Nasıl?”

Tayfur: “Şimdi şu önümüzden kaçanlardan birini vururuz. Keçi midir? Hortlak mıdır? Cesedin muayenesinden derhâl anlaşılır...”

Feyzi boğuk bir avaz çıkararak: “Amanın sakın ha... İşte o zaman başımıza kıyamet kopar...”

69 Arapların giydiği bir üst giysisi.

Tayfur ani bir cinnete tutulmuş gibi kimsenin reyini alma-ya lüzum görmeden revolverini çekti. O kefiyelilerin üzerine keçi niyetine ateş etti. Ulu mezarlığın içi gümbürdedi. San-ki karanlığa sinmiş bütün ruhlar, cesetler, hortlaklar titredi... Feyzi yarı baygın, Nihat'ın omzuna yaslandı.

Hortlak vuruldu mu? Kurşun boşa mı gitti? Bunu tahkik için kimsede ileriye bir adım atmak cesareti görülüyordu.

Tutulduğu ani cinnetin hükmünden kurtulamayan Tayfur, şuursuz kimselere mahsus bir saldırmayla karanlığa atıldı. Arkasından Doktor ve ondan sonra Sadi yürüdüler. Ötekiler-den ayrı düşmemek için Nihat, Feyzi'yi ileriye sürüklüyordu; hep ellerindeki fenerlerin ışıklarını karanlığa döktüler. Fevkalade bir asabiyet heyecanı ile Tayfur'un eli kaymış olmalı ki ortada vurulmuş ne hortlak, ne keçi hiçbir ceset görül-müyordu... Şimdi sol tarafta kalmış olan Hatip'in mezarı tara-fından bu muvaffakiyetsizliğe ahenkli inlemeye benzer kah-kahalar koptu...

Tayfur, “Kefiyeli hortlaklar kaçtıysa sarıklı iskeletler işte bu yandan gülüyorlar,” dedi.

O tarafa saldırmak istedi. Fakat Doktor ile Sadi kollarına yapışarak, “Bu mezarlık garibeleri ölü olsunlar, diri olsunlar mademki bize karşı husumet ilan ediyorlar, böyle maksatları, asılları, türleri meçhul karanlık mahlukatın üzerine atılmaya seni bırakmayız...” ihtarıyla arkadaşlarını zapta uğraşırlarken hemen pek yakınlarından dört ayaklı bir kefiyeli geçiyordu. Bu garibeye dikkatli bakmak için hepsine birer şaşkınlık geldi. Bu esnada kollarını serbest bulan Tayfur, bu defa so-ğukkanlılığını biraz muhafazaya muvaffak olarak revolveri-ye nişan aldı. Kurşunu yapıştırdı. Acı bir feryat koptu. Keçi melemesine, yaralanan uzvunun ıspazmozuyla⁷⁰ beraber tit-reyen bir insan sesine benziyordu. Hortlaklar nasıl bağırlar? Beş arkadaştan hiçbiri bunu bilmedikleri için tabii bu o mu-dur, değil midir tayin edemediler... İştibildikleri şey, türünü

70 Spazm, kasılma.

anlayamadıkları o muztaribâne sedadan ibaret kaldı. Çünkü vurulan mahluk ok gibi bir süratle aşağı doğru uçtu. Gözleri önünden kayboldu.

Yine bir hakikate eremediler. Keçi miydi? Hortlak mı? Revolverin patlaması anındaki haykırışına bakılırsa kurşunu yediği anlaşılıyordu. Fakat nasıl kaçtı? Can alacak bir uzvundan vurulmadı mı? Yoksa bu, hakikaten vücuduna kurşun işlemez bir mahluktan da insanların bu katilane tecavüzlerine karşı hiddetinden, nefretinden mi bağırdı?

Tayfur hiddetle: “Silah atmazsınız, attırmazsınız, üzerlerine gitmezsiniz. Gitmeye bırakmazsınız. Dört ayak üzerine yürüyen o sakallı herhâlde kurşunu yedi. Fakat gebermedi. Görüyorsunuz ya hiçbirimiz de çarpılmadık.”

Bir inleme duydular. Hepsi kulak kabarttı. Tayfur şimdi biraz sevinçle: “Anladınız mı bu inilti nereden geliyor?”

Nihat: “İleriden...”

Tayfur: “İleriden... O malum, fakat inleyen kimdir?”

Feyzi: “Serviden tutunuz da en ufak böceğine kadar bu mezarlıkta her şey inliyor...”

Tayfur: “Deminden vurduğum mahluk inliyor... İşte ben böyle iddia ediyorum...”

Bu söze Feyzi’den başka itiraz eden olmadı. İddia pek asılsız değildi.

Tayfur devam etti: “Sesin geldiği tarafa gidelim. Tahminim doğru çıkarsa aradığımız ipucunu yakalamış oluruz.

İnilti tarafına doğru yürüdüler. Seda hayli ara veriyor sonra yine işitiliyordu... Sesli, manasız bir inleme... İstirap anlarında insandan da gelebilir hayvandan da...

Elektrik fenerlerinin ışıklarıyla fevkalade uzun, nurani birer asa gibi karanlıkları araya araya yürüyorlardı.

Işık sütunlarının son aydınlatma hududunda iki sakallı fark ettiler. Hayvan yahut hortlak bu defa kaçmıyorlar, at cambazhanelerinde marifet yapan hayvanlar gibi bir mezar setinde ön ayakları üzerinde şahlanmaya benzer bir vaziyette gerilerek bakıyorlardı. Sanki gözlerinde böyle vakitsiz kabristanının huzurunu bozan bu insanların ne çeşit kimseler olduklarını anlamaya uğraşır bir merak vardı.

Tayfur yine revolve davranmak istedi. Fakat bu defa Doktor kolunu tutarak: “Bunlar bize fenalık edecek mahlu-kata benzemiyorlar. Bilakis bizden kaçıyorlar... Bize zarar vermeyenleri niçin öldürmeli...”

Feyzi: “Tuhaf söylüyorsunuz. Zaten vursanız da öldüremiyorsunuz ki...”

İki garip mahluk leh ve aleyhlerinde edilen sözleri anlamışlar gibi hemen kaçarak karanlığa karıştılar.

İnilti yine duyuldu. Hem bu defa çok yakından geldi. Sesin üzerine yürüdüler... Elektrik sütunları iki servinin ortasında kümbetlenen bir karaltı gösterdi. Üzerine varıp varmamak için tereddüt ettiler. En cesurları birkaç adım daha attılar.

Doktor hayretle: “Ne görüyorum?”

Sadi iki üç adım daha atarak: “Kefiyelilerden biri oraya uzanmış yatıyor...”

Tayfur muzafferâne: “İşte dediğim çıktı. Deminden vurduğum dört ayaklı sakallı son bir gayretle buraya kadar gelmiş, ileri gidememiş, yere uzanmış. Şimdi üzerine varınca hakikat anlaşılacak...”

Tayfur bu hükmü kendi hesabına büyük bir güvenle veriyordu. Fakat bu garibenin üzerine varması mühim bir mesele idi. Yine de Tayfur yürümek istedi. Yine kolundan kavradılar. Feyzi korkak, titrek: “Tayfur Beyefendi siz buna keçi diyorsunuz. Benziyor olabilir. Fakat bir de zıddını düşününüz. Olmaması ihtimali de yok mudur? Bunların birkaçına tesa-

düf ettik. Adetleri ne kadara varıyor bilmiyoruz. Bu kadar keçi kefiyeleyip de mezarlığa salıveren kimdir? Bunlara keçi diyorsunuz. İskeletlere ne diyeceksiniz? Bilirsiniz avcılıkta bir kaide vardır... Yaralı canavarlardan⁷¹ vurulmamışlardan ziyade korkulur... Çünkü intikamları pek müthiş olur...”

Dört ayağı, kuyruğu, soğan kabuğu renginde tüyleri, yine öyle sarışın sakalı vardı... Boynuzları besbelli kefiye ile örtülmüştü. Evet, bu bir keçi idi. Lakin onu garipleştiren o kefiye sivri sakalına, uzun kirpikli ela gözlerine muammalı bir hacılık manzarası veriyordu.

Ona kefiyeyi saran kimdi? Bu garibenin şeklinde, bütün gözler, onun adı bir keçi yahut hortlak olmasını ispata yardımcı olabilecek izler aramakta iken hayvan başını kaldırdı. Hasımlarına gözlerini dikti. Hepsi birkaç adım geriye sektiler. Bu bakışında sanki, “Beni vurdunuz, niçin arkamdan geliyor-sunuz? Daha ne yapacaksınız?” mealinde bir serzeniş var gibiydi... Sonra hortlak, fenerlerin ışıklarına karşı gözlerini kapıştırarak kısık kısık meledi. Bu tamamıyla bir keçi sesiydi.

Tayfur: “Hayvan postuyla, sakalıyla, bütün şekliyle, sedasıyla ‘Ben keçiyim,’ diyor da biz hâlâ inanamıyoruz... Başındaki bez parçasının hilesine kapılıyoruz. İşte ben gidiyorum. Kefiyeyi çekeceğim. Boynuzlarını size göstereceğim...”

Feyzi, Tayfur’un kolundan çekerek: “Gitme beyefendi...”

Tayfur Bey silkinerek: “Niçin?”

“Çünkü bu gördüğünüz mahluk keçi değil...”

“Gözlerime mi inanayım, sana mı?”

“Sizi yanına çekmek için öyle görünüyor. Keçi gibi me-
liyor...”

“Timsahların insanları aldatmak için minimini çocuk gibi ağlama taklidi yaptıklarını biliyordum ama hortlakların aynı hile ile keçileştiklerini bilmiyordum...”

71 (Burada) domuz anlamındadır.

Tayfur Bey şiddetli bir silkinişle kolunu Feyzi'den kurtararak hortlağın yanına atladı. Hemen seri bir hareketle başından kefiyeyi çekiverdi. Hayvanın arkaya kulaklarına doğru kıvrılmış iki boynuzu meydana çıktı. Hepsinden bir alkış koptu, Feyzi gözlerine inanamaz bir garabetle alıklaştı kaldı.

Tayfur: “Neyi alkışlıyorsunuz? Benim kahramanlığımı mı? Hortlak hazretlerinin safkan bir keçi olmasını mı?”

Doktor: “Her ikisini de...”

Tayfur elinde kefiyeyi sallayarak: “İşte bu bez parçası bizi bunu hayvanın başına bağlayan şakacı ele kadar götürecektir. Hortlakçılığımız burada nihayet buldu. Şimdi adliye memurluğu vazifemiz başladı.”

Tayfur Bey keçiye yaklaştı. Artık ona bir düşmanlığı olmadığını anlatmak için yüzünden, boynundan, ağır ağır kuyruğuna doğru bütün vücudunu okşamaya başladı. Hayvancağz bu okşamaya itaatle melül melül bakıyordu. Alt kalçaya doğru gezdirirken eline kan bulaştı.

Tayfur: “Vah, vah zavallıyı işte burasından vurmuşum. Günahı bu kefiyeyi ona saranın boynuna...”

Sadi: “Efendim, bu yapma hortlak keçi ile uzun uzun meşgul olacak vaktimiz yok. Bu sahtekârlığın meydana çıkması üzerine hemen sıcaklığına iskeletlerin guguklarını keşfe koşmalıyız.

Yaralı kechiyi kendi hâline terk ile fenerlerinin nur sütunlarını Hatip Efendi'nin mezarı tarafına çevirdiler. Tuhaf şey, artık oradan ne kahkaha geliyordu; ne ağlama... Sıralanan beş iskeletten de eser yoktu. Mehtabın birer tavus kuyruğu gibi gittikçe açılarak aşağılara uzanan ışıklarını takiben bütün dikkatleriyle etrafı araştırırlarken yokuş aşağı uçar gibi koşuşan birkaç beyazlı gördüler...

Doktor: “Şaşılacak şey, bunlar ne?”

Tayfur: “İskelet oyununun büyük sanatkârları.”

Sadi: “Dikkat ediyor musunuz? Sahne üzerinde *danse serpentine*⁷² oynar gibi kanat açarak koşuyorlar.”

Tayfur: “Evet, evet kelebek gibi uçuyorlar.”

Doktor: “Belki de hâlâ bize kefenli ölü korkusu vermek için son komedilerini temsil ediyorlar...”

Sadi: “Ah kimdir bunlar? Kimdir? Bize karşı bu kadar oyun ne için?”

Tayfur: “Hortlağın kefiyesini çekip altından keçiyi çıkarırlar elbette bunların kefenlerini soymaktan da korkmazlar... Bu hakikat iskeletleri canlandıran, keçileri hortlak yapan o keskin zekâlar için keşfolunamayacak bir şey değildir...”

Şimdi uçuşan, bu insan cesametindeki iri mezarlık keleklerini fenerlerinin aydınlıklarıyla kovalayarak hep birden arkalarından boşandılar... Fakat arada hayli mesafe vardı.

Kovalayanlar kaçanların bulundukları noktaya geldikleri zaman ötekiler gözden tamamıyla kaybolmuşlardı.

Tayfur feneriyle her tarafı araştırarak: “Nereye kaçtılar?”

Feyzi dalgın dalgın: “Çıkışmış oldukları mezarlara girdiler...”

Tayfur: “Hâlâ mı avamî cadı, hortlak itikadı üzerine hareket edeceğiz?”

Feyzi mağlubiyetinin acısıyla yüreği sızlayarak: “Siz kendi fennî, felsefî nazariyenizle hareket ediniz de kefenlilerin nereye kaçtıklarını bulunuz...”

Tayfur: “Feyzi Bey, hilesi tutulan hokkabazın artık oyununa itibar edilmez...”

Feyzi: “Hangi hileyi tuttuğunuzu anlayamadım.”

72 1800’lerin sonunda Avrupa’da popüler olan bir dans türü.

Tayfur: “Yaralı keçi şurada duruyor. Kefiyesi de işte elimde...”

Feyzi: “Binbir gece masalları hoş hurafelerdir. Fakat kimse onları aldanmak için okumaz.”

Doktor: “Bu pek acayip mezarlık temsilinin usta oyuncular gerektiğinde ortadan kayboluvermek için elbette kendilerine münasip kulisler hazırlamışlardır. Bu sahne onlarındır. Biz ise buraların yabancısıyız...”

Sağa baktılar. Sola baktılar. Aşağı indiler, yukarı çıktılar. Bu kefenli, kanatlı cadıları nereye kaçırdıklarını keşfedemediler. Yine bu gece araştırmaları sabaha kavuştu. Ortalık ağarıyordu.

Tayfur: “Yine gündüzü ettik. Fakat bu gece boşuna sabahlamadık. Elimizde bu kefiye ile o yaralı keçi varken bu oyunun hünerverlerini çalyaka etmekten hiç ümidimi kesmem...”

Sadi: “Hükmünüz doğru... Bu iki emare ile her şey keşfolunabilir... O hâlde keçiyi kaçırmamak için bir ağaca bağlamalıyız...”

Nihat: “Yaralı hayvan nereye gidecek?”

Doktor: “Yarası pek ağır değildi...”

Bağlamak için yanına koştular fakat hayvanın yerinde yeller esiyordu.

Feyzi geniş bir memnuniyet tebessümüyle: “Bence mesele hiç muğlaklığını kaybetmemiştir. Kelebekleri uçurdunuz. Keçiyi kaçırdınız. Elinizdeki bez parçasıyla bakalım hangi hakikate ereceksiniz?”

Tayfur: “Haydi şöyle aşağı doğru inelim. Sabaha kadar ölü kisvesine bürünmüş esrarlı mahluklarla uğraştık. Şimdi biraz da dirilerden tahkikat yapalım. En umulmadık yerden çok mühim şeyler öğrenilir.”

Biraz yokuş indiler. Zemin oldukça düzlendi. Mezarlık hududunda irili ufaklı yedi sekiz hane gördüler... Aradıkları esrar acaba bu damlardan birinin altında örtülü müydü?

Kapılara, pencerelere dikkatle baka baka evlerin önünden birkaç defa aşağı yukarı geçtiler.

Bir tarafa meyleden bir felçli gibi çarpılmış, kaplamaları mantar kesilmiş, yer yer mezarlardakileri andırır bir fecaatle kaburgaları sayılan bir buçuk katlı bir evceğizin, kafesi dağılmış yırtık perdeli penceresinden ak saçların ortasında sırttan bir kocakarı çehresi görüldü. Beyler bu bânûya⁷³ gece tesadüf etmiş olsaydılar belki, “Aradığımız cadıyı işte bulduk...” sevinciyle kurşunu yapıştırdırlardı.

Kocakarı boğazını temizlemek için bir iki defa öksürdükten sonra yırtık perdenin ucunu başına örterek pencereden uzandı, “Hu, efendiler bana bakar mısınız?” sorusuyla seslendi.

Tayfur usulcacık yanındakilere, “Sabahleyin senin suratına bakanın kırk yıl işi rast gitmez...” dedi.

Sonra bu sabah cadısına yüksek sesle cevap vererek: “Bakarız. Niçin bakmayalım büyükhanım...”

Kocakarı: “Siz polis misiniz?”

Tayfur, arkadaşlarına bellisiz bir göz kırptıktan sonra: “Evet, biz polis hafiyesiyiz... Bu ne zarafet, ne keramet... Nasıl anladınız?”

Kocakarı: “Ben doğdum doğalı İstanbul kaldırımını çiğniyorum. Anlamaz mıyım hiç... Siz buraya olan bitenleri tahkiye geldiniz değil mi?”

“Evet, büyük hanımcığım... Ne biliyorsanız Allah rızası için söyleyiniz...”

Kocakarı iri bir nefes boşaltarak: “Celleşanehu! Efendi

⁷³ Kadın, hanım.

ant verme... Benim içimde lakırdı durmaz zaten, yalvarma-
san da söyleyeceğim...”

“Teşekkür ederiz.”

“Geceleri mezarlıkta silahlar patlıyor... Daha neler oluyor
neler...”

“Evet, çok şeyler oluyormuş...”

“Hacı Zahid’in karısı Nebile için ‘mezarında hortladı’ di-
yorlar. O karıyı sağlığında damadıyla söylerlerdi. Günahı üs-
tünde kalsın. (Entarisinin yakasını ısırarak) Vehal istemem.
Vebal istemem. Zaten benimki başımdan artıyor... İşittiğimi
söylüyorum... Elin ağzı torba değil ki çekip de büzesin. Hak-
lı söyler. Haksız söyler. Uydurur söyler. Yaraştırır söyler...
Vaktiyle beni de kaynımla söylemediler miydi? Çeneleri tu-
tulsun, tutuldu. Çoğu toprağın altına girdi. Girdi ama ne bi-
leyim? Çeneleri mezarlarında da durmuyor... Ahiret evinden
hâlâ ortalığı birbirine katıyorlar... İşte böyle dedikodu üze-
rine benimki beni helâk-i (talâk) selâse⁷⁴ ile bıraktı... Sonra
yine ateşime dayanamadı. Yandı. Yandı. Ayaklarıma kapandı.
Çocuklar gibi hüngür hüngür ağladı. ‘Ben ettim sen etme,’
dedi. Benim yüreğim yufkadır. İçim götürmez. Tekrar var-
mak için ben ‘peki’ dedim ama şeriat razı olmadı. Hülle⁷⁵
lazım geldi. Kör, çipil, mendebur bir herif buldular. Bir ge-
celik nikâh kıydılar, ikimizi de bir odaya kapadılar. Ne çıkar-
sa kelden körden çıkar. Mıymıntılığına bakmadı da musibet
beni yakamdan döşeğe çekmeye başladı. Ben ‘olmaz’ diye
avaz avaz haykırdım. O, illa ‘Allah’ın emri yerine gelecek,’
ısrarıyla bağırır... Eski kocam dışarıdan bizi dinler... Homur
homur binbir ya sabır çeker...”

Doktor, Tayfur’un kulağına: “Bu uğursuz karı bize iki
yeni havadis vermek için bütün kirli mazisini dinletecek...”

74 İslam dininde bir kocanın karısını boşadığını üç defa söylemesiyle gerçekleşen kesin boşanma.

75 Medeni Kanun’un kabulünden önce, kocasından üç kez boşanan kadının, yine eski kocasıyla evlenebilmesi için yabancı bir erkeğe bir günlüğüne nikâh edilmesi.

Tayfur: “Büyük hanımcığım, bir gün geliriz de inşallah iki fincan kahvenizi içerek bu eski dertlerinize dair uzun uza-dıya konuşuruz.”

“Ah olur civanım olur. Ev benim değil sizin, buyurunuz inşallah...”

“Bugün, sade geceleri şu mezarlıkta geçen vukuata dair malumat vermenizi rica ederiz...”

Kocakarı şimdi biraz alışkanlıkla başında perdenin ucunu kaydırarak: “Beyefendi, bu sene mezarlıkta hortaklar çoğalmış... Bu da iâşe ekmeklerinden oluyor diyorlar... Yiyip de sağ kalanlar kuduruyor, ölenler hortluyormuş... Tımarhaneler dolmuş. Kabristanlar da doldu. Her gün cenaze cenaze... Artık topraklar insan almıyor... Kârlarına kesat ölü yıkayıcılarla mezarlıklar ihya oldu. Hep bu fenalıklar niçin oluyor biliyor musunuz? Zamane karıları pek çok doğuruyorlar. Birtakımları çocuklarını dünyaya getirir getirmez boğuyorlar. Viranelere, kuyulara atıyorlar. Lağımlara tıkıyorlar... Muharebeler, renk renk, türlü çeşit hastalıklar âdemoğlunu tarlaların ekinleri gibi biçiyor fakat yine dünya insanla doluyor. Kıtlık oluyor, herkes birbirini yiyor... Fena adamlar dünyadan gittikten sonra ahirette de rahat durmuyorlar. Ben kırk yıldır şu mahalledeyim. Bu senelere gelinceye kadar cadı, hortlak vukuatının bu kadar çoğaldığını bilmiyorum... Beyefendiler sekiz on tavuğum var. Evvelden beş on yumurta alırdım. Şimdi yumurta nerede? Her gün tavuklarımdan bir ikisini eksilmiş buluyorum. Güya mezarlardan çıkan cadılar çalışırlarmış. A artık ne yapacağız? Ölüsü dirisi hırsız... Geçinmesi pek zor oldu... Ah ben biliyorum, ben biliyorum... Hep bu işleri diriler yapıp ölülerin üstüne atıyorlar... Ah ne diyordum. Bu gece kabristanda dan dun tabancalar atıldı. Bilirsiniz ya... Bilmem kaç sene evveli idi. Yine böyle dışarıda silahlar gümbürderken pencereden başını dışarı çıkaran Eyüp imamı vuruldu. Hakuran kafesi⁷⁶ gibi bir evceğizim var. Benim değil, Al-

76 Orası burası açık, her yerinden hava giren harap yer.

lah'ın. Her kimin varsa Rabbim bağışlasın... İçeriye kurşun girecek diye ödüm kopuyor. A a, insan kim vurduya gider... Arayan soran yok... Bilmem nasıl oldu bugün buraya sizin yolunuz düştü... Ne polis, ne candarma, ne zaptiye... İstersen soyul, istersen vurul, gelip de hâlin nedir diyen yok..."

Sadi: "Hanım nine bu geccki patırtıdan ne duydun?"

"Ne duyacağım, Sütçü Cemal'in keçisini vurmuşlar..."

Doktor: "Cemal de keçilerini gece mezarlığa niçin salıveriyor?"

Kocakarı: "Ah ne yapsın? Keçileri sütlü... Ot, yem pahalı... Hayvancağızlar otlasınlar diye salıveriyor... Fakirlik... Geçinme dünyası bu... Ona bazı derin hocalar, 'Keçilerini kabristana salıverme. Hayvandır bu, mezar falan bilmez küçük büyük kabahatini oraya, buraya salıverir. Taşların üzerlerinde yazılar, ayetler var. Hayvanlara bir şey olmasa da bir gün mutlak sahipleri çarpılır...' yolunda nasihatler verdiler. Ali'nin karısı Ayşe öyle ölü, diri, mezar falan bilmez. Aptaldır. Dilimin döndüğü kadar ben de söyledim, 'A keçinin tersi'⁷⁷ siyah leblebi gibidir. Kokusuna bayılırım. O pislik sayılmaz ki... Evde kabın kaçığın içine her tarafa leblebilerini dökerek gezerler. Kurudan kuruya bir şey bulaşmaz,' dedi. Bu da lakırdı mı ya? Fareninki de kurudur ama gönül bulandırır..."

Tayfur büyük bir sabırsızlıkla: "Hanım sen bu gece olanları anlat. Keçi, fare terslerini lafa karıştırma..."

"Anlatacağım. Sözüm oraya gelecek... Bu gece Cemal de, karısı Ayşe de 'Keçileri ahıra kapadık. Dışarıya salıvermedik,' diye bin yemin ediyorlar..."

Tayfur: "Salıvermemişler de keçileri dışarıda nasıl vurulmuş?"

Kocakarı sesini alçaltıp korkmuş bir tavır alarak: "Ah, işte yavrucuğum bu da bir esrar... Bazı geceler gizli bir el

77 Dışkı.

ahırın kapısını açıp bütün hayvanları dışarı salıveriyormuş. Daha tuhafı var ama söylemeye korkuyorum. Evimde yalnızım. Oğlum askere gitti. ‘Şehit düştü,’ dediler. Gelinim, ‘Ben kocasız oturamam,’ diye aldı başını savuştu... Bana derdini söyletmeyiniz (ağlayarak), yirmi sekiz senedir dulum. Benim canım yok mu?”

Sadi: “Hanım şimdi derdini lafa katma... Söyledik ya, onu bir başka gün gelip uzun uzadıya dinleriz...”

Kocakarı baygın baygın: “Laf lafı açıyor da... Gönlüm de sizden pek hoşlandı da... Eş dost kalmadı. Evde yalnızım. Kiminle konuşayım? Gün olur ki görüşmek için odundan adam ararım... Rabbime çok şükür bugün sizi gönderdi... Kırk bir kere maşallah da maşallah hepiniz de tosun gibisiniz.”

Sadi: “Teveccühünüze teşekkür ederiz. Fakat hanım, siz de tombul tombulsunuz...”

Kocakarı ezgili, gevrek gülerek: “Ah ne şuhluğum kaldı. Ne tombulluğum. Siz beni evveli görmeliydiniz... Yüzüme bir bakan döner bir daha bakardı.”

Sadi: “Şimdi neniz var ki? Hâlâ pek âlâsınız...”

Kocakarı hazin, inleyen bir sesle: “Dert beni yıprandırdı. Gönlüm, içim karardı. Evvelki şenliğim yok...”

Sadi: “Kendinize bir iyi yoldaş bulsanız neşeniz yine geri gelir...”

Doktor, Sadi’nin kulağına: “Kocakarıya güzelliğini o kadar ballandırmasana, ‘İçeri buyur,’ derse sonra ne yaparsın?”

Sadi: “Vekâleten sizden birini gönderirim... Hâlâ geçer akçe olduğunu anlatmadıkça kocakarının ağzından sır alınmaz...”

Tayfur: “Büyükhanım, ‘Daha tuhafı var ama evimde yalnızım söylemeye korkuyorum,’ dediniz, alt tarafını açmadınız.”

Kocakarı: “Sırasıyla hepsini söyleyeceğim... Ha ya zahir, evimde yalnızım korkuyorum. Bu gece keçiler ahıra ne hâlde dönmüşler biliyor musunuz? Hepsinin başı kefiyeli... Hayvanlar ne de acayip olmuşlar görerseniz. Tıpkı hacı babama dönmüşler. Allah rahmet eylesin, bilmem hangi tarihte idi, dedem hacdan öyle başı kefiyeli, gözleri sürmeli geldi. Evin kapısını yeşile boyattık. Hacı yağları süründük kutlama yaptık...”

Tayfur, Sadi’nin kulağına: “Bu kocakarıda laf var ama ağzından işe yarayacak iki söz almak için iki yüz çürük martaval dinlemeli...”

Doktor: “Allah Allah şaşılacak şey... Kim bağlamış keçilerin başlarına kefiyeleri?”

Kocakarı: “Güya ötekiler...”

Tayfur: “Ötekiler kim?”

Kocakarı: “Mezarlardan çıkanlar...”

Tayfur: “Mezarlardan çıkanlar mı var?”

Kocakarı: “Duyduğumu, gördüğümü söylemeye korkuyorum. Çünkü evim mezarlığın içinde. Belki bir gece beni de çarparlar... Gece yarısı bu kefiyeli keçilere rast gelenlerin ödleri kopuyor. Mezarlıkta hortlaklar dolaşüyor diye türlü korkunç hikâyeler işitiliyor, dedikodular oluyor. Şeytan gibi sabahleyin karşıma çıktınız. Beni söyletiyorsunuz. Mezarların arasından ışıklar parladığını kaç defa gördüm. Kahkahalarını, ağlamalarını, ahlarını ve fıganlarını işittim... (Sesini alçaltıp gözlerini büyüterek) Beyaz kefenlilerin birbirlerini kovaladıklarını penceremden seyrettim... ‘Gördüğünü kimseye söyleme, böyle göre göre erer evliya olursun,’ diye bana tembih ettiler... Fakat ben ne kadar dilimi tutmaya uğraşsam muzibin biri önüme çıkıyor, beni söyletiyor... Bu gece çıkan kefenliler nereye kaçsalar beğenirsiniz?”

Tayfur bir sevinç çırpıntısıyla: “Nereye kaçtılar büyük hanımcığım?”

“Bânû Hanım’ın bahçe kapısından içeri girdiler... Üç müydüler? Dört müydüler? Karanlıkta pek iyi sayamadım...”

“Bânû Hanım kim?”

“Didon Sıtkı Paşa’nın kızı. Tanımaz mısınız?”

“Bu isimde bir paşa işittiydim ama kızını tanımıyorum...”

“Paşa çoktan ölmüş... Frenk’e çok benzemiş de onun için adını Didon koymuşlar... Bu Bânû Hanım’ı Bebek’in üstündeki Amerikan Mektebinde okutmuşlar... Adı Müslüman... Kaçgöç yok... Beyoğlu matmazellerine benziyor. O da babasının kızı... Ona da Didon Hanım demeli. Ona birkaç kız daha misafir gelir... Fingir, fingir, fingir mahalleyi yerinden kaldırıp oturturlar... Günahları üstlerinde kalsın... Delikanlılara büyü mü yapıyorlar, ne yapıyorlar... Sütçünün Ayşe kaç defa kapılarının önünde, bahçelerinde ölü kafaları görmüş...”

Tayfur âdeta heyecanla: “Büyük hanımcığım, Didon Paşa’nın kızı bu Bânû Hanım’ın evi nerede?”

Kocakarı dört kapı aşırı bahçe ortasında soluk aşı boyalı küçük, harap bir ev göstererek: “İşte orası...”

Tayfur hayretle: “Koskoca bir paşa kızına böyle evde oturmak yaraşır mı?”

“Burası kendi evi değil... Azatlı dadıları Arap Gece Safa’nın evi... Kendilerinin Cihangir’de döşeli dayalı koskoca konakları var. Birkaç kere gittimdi. Bütün dünya tabak gibi ayakaltında... Bahçeler, havuzlar, fiskiyeler, güller, kame-riyeler yalancı cennet... İçinden çıkmasını canım istemedi. Şimdi konakta ecnebi zabitleri oturuyor. Bunlara haydi yallah etmişler... Buraya üstlerindeki üstünde, başlarındaki başında böyle dımdızlak koltuklarında birer bohçacıkla geldiler. Alelacele sığınacak kendilerine göre bir kira evi bulamamışlar.”

Tayfur: “Öyle yüksek bir mektepten çıkmış, Cihangir gibi ferahlı bir semte alışmış bir paşa kızı bu ahiret köyünün kenarında nasıl oturuyor?”

Kocakarı: “İlahi bey, o kız gam, keder tutmuyor; dünya umurunda değil. Kah kah kah kih kih kih başına kendi gibi tazeleri topluyor. Vallah zıpzip taşı gibi sıçıyorlar... Sokakta görseniz bilemezsiniz. Erkek zannedersiniz. Arap’ın bahçesi büyüktür. Bânû’nun kolları omuz başlarına kadar açık, baldırları meydanda, elinde uzun saplı süzgeç gibi delik delik bir şey... O duvar senin, bu duvar benim top mu oynuyorlar? Ne yapıyorlar? Anlayamıyorum...”

Tayfur: “Topu kiminle oynuyor?”

Kocakarı: “Dedim ya... Mektep arkadaşları mıdır, nedir? Kendi gibi hoppa kızlar buraya misafir geliyorlar. Bazı defa genç oğlanlar da geliyor. Kimine ağabeyimin kayını diyor. Kimine halamın oğlu diyor. İçyüzünü Mevlam bilir. Günahları üstlerine kalsın... Kaçar yaşında herifler bilmem ki? Şimdi dünyada bıyıklı adam kalmadı. Suratlarına ot mu tutunuyorlar? Ne yapıyorlar?”

Kocakarıdan bundan ziyade malumat almak mümkün olmadı. Daima küçük bir hakikati bin gereksiz sözün içinden eleyip çıkarmak lazım geliyordu.

Kadına teşekkür ederek yürüdüler...

Evin önünden biraz açıldıktan sonra Tayfur neşeli bir dalgınlık içinde: “Bana ipin ucunu yakaladık gibi geliyor... Bu mezarlık cadılarının elebaşısı Didon Paşa’nın kızı Bânû Hanım olsa gerek...”

Sadi: “Biz bu meselede cadı ararken araştırmamızın neticesinde bir meleksima ile karşı karşıya gelirsek çok şaşarım.”

Tayfur: “Nasıl etsek de şu Bânû Hanım’a bir çatsak?”

Nihat: “Gidelim çat çat kapıyı çalalım. İzahat isteyelim...”

Sadi: “Elin kapısını çalıp izahat istemeye ne hakkın var? Pek hışırca bir muamele olur...”

Nihat: “Hışırca ne demek? Kaç gecedir bizi mezarlıklarda maymun gibi oynatıyorlar...”

Sadi: “Cadı oyununu oynayanların bu kızlar olduklarına elinde kanıtın, delilin var mı?”

Nihat: “İşte şu kocakarı içtenlikle bize söyledi. Dün gece kefenli cadılar Bânû Hanım’ın evine girmişler... Kapılarının önünde kaç defa ölü kafaları görmüşler... Bunlar neye delalet eder?”

Doktor: “Bunlar, yüzde elli Bânû Hanım’ın ve arkadaşlarının bu cadı oyununun failleri olduklarına delalet eder. Lakin meselede en evvel bir saik, bir sebep aramalıdır. Bu kızlar, bu müthiş komedyayı bize niçin oynadılar?”

Tayfur: “Yalnız bize mi oynadılar? Yoksa her gelene geçene oynuyorlar mıydı?”

Nihat: “Geçen defaki gelişimizde tesadüf ettiğimiz dede kıyafetli adamın söylemesine nazaran gece yarısı ağrısı tutan karısına ebe çağırmaya giden Lûtfî Efendi’yi de kovalamışlar ya?”

Feyzi: “Pek yanlış düşünüyorsunuz. Birkaç kız bu pek korkunç oyunu bu kadar muvaffakiyetle nasıl oynayabilirler? Evvela bu tarafı aydınlatmakla işe başlamalısınız... Ben buna hiç ihtimal vermiyorum. Böyle şeyi aklım almıyor doğrusu...”

Tayfur: “Feyzi Bey, biz senin gibi düşünmüyoruz. Sen daima meseleyi bir muamma kisvesine sokmaya uğraşıyorsun. Hâlbuki geçen defa bize pek muğlak görünen bu bilmecenin birkaç mühim noktası gün gibi aydınlandı. Sütçü Cemal’in ahırını açıp hortlak süsü vermek için keçilerin başlarına kefiyeler sararak mezarlığa salıverenler bu kızlardan başka kimse değildir...”

Feyzi: “Böyle katiyetle söylemek için elinde delilin var mı diyorum sana?”

Tayfur elini havaya kaldırarak, “İşte delilim...” dedi. Yaralı keçinin başından çıkarmış olduğu kefiyeyi gösterdi.

Feyzi: “Bu bez parçası iddianıza nasıl delil olabilir?”

Tayfur: “Bu bez parçasının iddiamı ispata o kadar kati bir delaleti var ki... Hakikati şimdi hepiniz anlayacaksınız...”

Tayfur Bey, bezi iki eliyle hepsinin gözleri önünde açarak: “İşte bakınız bu, renkli ketenden ufak bir masa örtüsü... Eski fakat esasında şık bir şeymiş. Bu türlü eşya, Eyüp’ün bu sütçü, mezarcı evlerinde bulunmaz. Bunun kibar bir konaktan çıkmış olduğu hiç söz götürmez...”

Feyzi: “Bu kadarı iddianıza kati bir delil olamaz...”

Tayfur: “Bu kadar değil, dahası var... (Bezin bir köşesini göstererek) Bakınız burada altın sarısı *koton perle*⁷⁸ ile işlenmiş İngilizce bir ibare var (okuyarak): *Woman was born to be the companion of man, not his slave.*”

Feyzi: “Mana murat olundukta?”

Tayfur: “Kadın, erkeğe arkadaş olmak için doğmuştur. Esir olmak için değil...”

Doktor: “Tayfur Bey’in hakkı var. Bu İngilizce ibarenin manasını anlayarak bu örtünün ucuna işleyecek Eyüp’te hiçbir kadın tasavvur edemiyorum...”

Sadi: “Evet, evet... Bânû Hanım mektepten erkeklere karşı kadınlık bayrağını açarak çıkmış. Cinslerinin eski âdet ve kayıtlardan kurtulmasına çalışan kadınların içinde İngiliz *Süffrajeter*’lerinden⁷⁹ yamanları yoktur... Mektepten aldığı terbiye tamamıyla etkili olmuş. Örtü kenarına, havlu ucuna, yastık köşesine, peçete ortasına ibareler işlemek kadınlığın *Emancipation*’u⁸⁰ için bir reklamdır, erkeklere karşı gözdağıdır, her fırsattan istifadeye atılmaktır. Kim bilir dün akşam kaç keçiyi kefiyelediler. Bez yetişmedi, küçük hanım bu tuhaf işte kulanmak için masanın üzerinden örtüyü çekti, aldı...”

Tayfur büyük bir memnuniyetle haykırdı: “Bravo Sadi Bey, tıpkı benim gibi muhakeme ediyorsun.” Feyzi yayık bir alaycı tebessümüyle: “Bu muhakemeniz ile sanki hadisenin müşkül taraflarını izah etmiş olabiliyor musunuz?”

Tayfur: “Evet, evet... Mesele birkaç sağlam nokta üzerine kurulduktan sonra öbür tarafları kendi kendine yürür... Her şey açıklık kazanır.”

Feyzi: “Hatip Feyzullah Efendi’nin mezar seti arkasından ağlayıp gülen, kurşundan etkilenmeyen iskeletlerin mekaniz-

78 Parlak ve kalın bir cins iplik.

79 (İng.) *Suffragette*: Kendini kadın hakları savunucusu olarak adanmış kadınlar için küçümseyici anlamda kullanılan kavram.

80 (Fr.) *Émancipation*: Özgürleşme.

maları hakkında doğru malumat isterim. Çünkü ömrümde hiçbir muammanın merakı dimağımı böyle şiddetle sarsmamıştır.”

Tayfur: “Feyzi Bey birader, insanı meraktan çatlatan en ustalıklı, en garip, en akılmaz hokkabaz hünerlerinin gugukları anlaşıldıktan sonra ehemmiyetleri kalmaz. Çünkü sizi hayretlere düşüren o marifetin püf yeri pek sade bir şeydir. Emin olunuz işte bu da öyle... Hakikati anladıktan sonra aynı hayal kırıklığına uğrayacaksınız.”

Feyzi: “Bu husustaki düşündüklerinizi, daha doğrusu keşiflerinizi, kıyaslarınızı makul olmayan şeylere inanmamaktaki mazeretimi nazarıdikkate alarak söyleyiniz...”

Sadi: “Tayfur Bey müsaade ederseniz evvela pek garip bulduğumuz bu meseleyi birkaç sade cümle ile ben izah edeyim...”

Tayfur: “Buyurunuz...”

Sadi, Feyzi’ye dönerek: “Birader, gece fena hâlde ürktüğünüz hortlakların başlarına bezler sarılmış Sütçü Cemal’in keçilerinden başka bir şey olmadıklarına kanaat getirdiniz ya?”

Feyzi dalgınca: “Evet, bunu makul bulurum...”

“Makul bulurum değil, bu bizce doğruluğu kanıtlanmış bir hakikattir. Daha araştırmalarımızın devamını sütçünün ahırında sürdüreceğiz. Orada yaralı keçiyi göreceksin. Ve daha hükmümüzü kuvvetlendirecek başka şeyler de işiteceksin... Şimdi kelleleri koltuklarında gezen Araplar kalıyor. Bunlara tesadüf ettiğini söylüyorsun. Bu garibeler senin muhayyilenden başka ne mezarlıkta, ne ahırda hiçbir yerde mevcut değildir. Birkaç ağızdan böyle bir söz işittin. Dimağın bunların üzerine işledi. Bu kuruntun karanlıkta gözlerinin önünde cisimleşti. İşte hakikat bundan ibaret. Ağlayıp gülen, kurşundan etkilenmeyen iskeletlere gelince bunlar hakkında

da bizi doğru bir muhakemeye sevk edecek bir ipucu yakaladık.”

Feyzi büyük bir hayret içinde sordu: “Nedir?”

“Kocakarı, Didon Paşa’nın kızı Bânû Hanım’ın kapısı önünde ölü kafaları bulmuş olduklarını söylemedi mi?”

“Evet...”

“Bunun için ne düşünüyorsun?”

“Olabilir a... Mezarlık sırtındaki evlerin kapıları önüne böyle bir şey yuvarlanabilir...”

Sadi tam bir inançla gülererek: “Hayır... Ölü kafaları mezarlardan çıkıp da yuvarlana yuvarlana evlerin kapıları önüne gitmezler.”

“Ya bunlar oraya kadar nasıl gelmişler?”

“Bunlar oraya kadar gelmemişler. İskelet kuklalarını oynatan hanımlar telaşla evlerine kaçarlarken ellerinden bu kafaları düşürmüşler, belki de düşürdüklerinin pek farkında olmayarak içeri girmişler...”

Feyzi: “Ne söylüyorsunuz? Ürktüğümüz müthiş şeyler kukla mıydılar?”

Sadi: “Tamamıyla ve bütün manasıyla kukla idiler...”

Feyzi, zihninde halli müşkül, çatal çatal bir şey düşündüğünü imaen yüzünü buruşturarak: “İşte bunu aklım almadı...”

Sadi: “Ben şimdi aldırırım. Frenklerin *prosesyon*⁸¹ dedikleri kilise alaylarına hiç tesadüf etmedin mi? Haçları, putları sıırıkların ucunda sokak sokak dolaştırırlar. İşte bu hanımlar da aynen böyle tepelerine birer ölü kafası geçirdikleri sıırıkları beyaz çarşafıara sararak karşımızda oynattılar. Kendileri maksure setinin arkasına, kör nokta dâhiline sığınmışlardı.

81 (İng.) *Procession*: Ayin alayı.

Yukarıdan atılacak kurşunlardan korunacaklarına tamamiyla emin olarak bize bu oyunu yaptılar. Gülen, ağlayan tabii kendileri idi. Artık bu kemik kafalı *fantoş*'ların⁸² üzerlerine istediğin kadar ateş et. İsabet ettirebileceğin kurşunla olsa olsa sırtığı zedeleyeceksin. Çarşafı deleceksin. Kemik kafayı patlatacaksın. Ettiğin her ateşe karşılık aşağıdan alacağın cevap tabii kahkahadan ibaret olacak... Parlayan ışıkları da pili büyükçe bir elektrik lambasıyla yapmak mümkündür."

Tayfur hemen Sadi'nin boynuna sarılarak: "Kafalarımız ayrı amma dimağlarımız nicelik ve nitelik bakımından birbirinin aynı; çünkü ben de tıpkı böyle düşünüyordum."

Feyzi: "Aynı şeyleri düşünmüş olmanız düşündüklerinizin hakikat olmasını icap ettirmez."

Tayfur: "Objektif muhakematta doğru kıyaslara alışmış iki zihnin aynı iz üzerinden yürümelerinin bence ehemmiyeti büyüktür. Siz, subjektif düşünüyorsunuz Feyzi Bey... Zihninizde sizi doğru yola gitmekten men eden sabit fikirler var. Onların ağlarından bir türlü kurtulamıyorsunuz... Tesadüf ettiğimiz garabet, Sadi Bey'in söylediği suretten diğer türlü açıklanabilir ya da çözülebilir değildir."

Feyzi: "Beyefendi bugün ilimler, fenler 'prensip'lerine hatta değişmez sanılan kanunlarına itiraz ediyorlar. Sizin bulduğunuz şu izah sureti herhâlde benzetilip de söylenen lakırdılardan ibarettir. Her şey dediğiniz gibi olsa da Didon lakabıyla anılan Sıtkı Paşa kızı Bânû Hanım'ın en cesur erkeklerin iliklerini donduracak tehlikeleri göze aldırarak bize böyle bir mezarlık faciası oynamasındaki sebebi, hikmeti bir türlü aklım almıyor. Garabet içinde garabet... Meselenin bütününe dahil edilmesi lazım gelen bu tarafına da makul bir surette izah bulmak icap eder..."

Tayfur: "Bu esas üzerine yürüyerek hadisede hiçbir karanlık nokta bırakmayacağız..."

82 (Fr.) *Fantoche*: Kukla.

Doktor: “Fakat bu, burada böyle çene yarıştırmakla olmaz...”

Tayfur: “Evet, hakkınız var. Şimdi Bânû Hanım’dan bir mülakat isteyeceğiz...”

Doktor: “Acaba nasıl karşılık göreceğiz?”

Nihat: “Pek nazikâne bir hüsnükabul ümit etmiyorum...”

Sadi: “Niçin?”

Nihat: “Akşamki sahnenin artistleri yorgun düştükleri yataklarında şimdi derin uykuda olsalar gerek. Vereceğimiz rahatsızlıkla onları sinirlendireceğiz. Kabul olunacağımızı hiç ummuyorum...”

Tayfur: “Tabii böyle alay malay gitmeyeceğiz... İçimizden en cazibeli, cerbezeli birisini temsilci seçelim...”

Nihat: “Tayfur Bey çok kurnazsınız. Hep bizi daraya çıkarıp küçük hanımla siz müşerref olacaksınız...”

Tayfur: “Seçimle azizim, seçimle...”

Feyzi: “Kızların bu husustaki amaçlarının ne olabileceğini tayin etmeden böyle bir harekete kalkışmak abes olur.”

Tayfur: “Feyzi Bey, kalbinizi müsterih etmek için mutlak bir amaç tayini lazımsa bu da zannettiğiniz kadar müşkül bir keyfiyet değildir. Gerçi bu hanımlara dair yalan yanlış, kocakarıdan işittiklerimizden başka kati bir şey bilmiyorsak da zahir hâle nazaran aşağı yukarı bazı hükümler verilebilir. Bânû Hanım’ın Cihangir’deki konakları işgal edilmiş. Kim bilir o semtte ne türlü eğlencelere alışmış olan Bânû burada dadının dört beş odalı harap evinde, bu ahiret diyarında neyle vakit geçirecek? Kocakarının tarifine göre bahçede ‘tenis’ mi oynuyormuş, ‘kroket’ mi? Fakat sonra o çağda, o terbiyede bir kız bu mezarlık havasını teneffüs ede ede boğulur. Yerinde tek duramaz. Cevval zekâların üzerine muhitin ne büyük tesiri olduğunu bilir misiniz? Yalılarda yaşayan kediler bile fa-

reden başka balık tutmasını da öğrenirler... Burada mezarlıkta bir oyun çıkarmaktan gayrı bir *distraksiyon*⁸³ zemini yok. Biz sizin takibinizden evvel de buraya birkaç defa gelmiştik. Elektrik fenerleriyle mezarları karıştırırken pencerelerinden besbelli bizi görmüş ve bu tarzda araştırma yaptığımızdan büyük bir meraka düşmüş ve nihayet o malum surette bizi ürkütmeye karar vermiş olacaklar... Ve doğrusu oyunlarını bu pek korkunç sahnede muvaffakiyetle oynayarak bize epey heyecanlar çektirdiler. Nihayet hilelerine tamamıyla mağlup olmayıp keçinin başından kefiyeyi kaptığımızı görünce artık dikiş tutturamayacaklarını anladılar kaçtılar...

83 (Fr.) *Distraktion*: Eğlence.

Uğradıkları garip hadiseye Tayfur ile Sadi'nin buldukları izah sureti bu idi. Doktor izahı doğru buluyor, Nihat kararsız, Feyzi itiraz eden konumda bulunuyorlardı.

Tayfur: "Kırk dereyi bir tepe keser. Gidip Bânû Hanım'la görüşmek için ben kendimi tarafınızdan vekil seçiyorum."

Nihat: "Ne vesile bulup da gideceksin? Kapıyı çalıp da, 'Mezarlıkta şöyle böyle cadı hadisesi oldu. Bizim keşfimize nazaran o hortlaklar da sizsiniz,' denemez ya..."

Tayfur: "Tabii böyle damdan düşer gibi söylemeyeceğim. Tahkikata giriştiğimi nazıkçe anlatarak masa örtüsünü göstereceğim. Bunu tanıyıp tanımadıklarını sormaktan işe başlayacağım... Evvela meseleyi onların üzerine hiç mal etmeyerek aydınlanmam hususunda mümkün olabildiği kadar yardımlarını rica edeceğim..."

Daha diğer türlü ufak tefek itirazları dinlemeyerek Tayfur Bey yürüdü. Dadı Gece Safa'nın yorgun bir kuş gibi iki kanadı birer tarafa sarkmış sokak kapısını çaldı. Avludan, "Kımdır o?" nidası koptu.

Tayfur: "Dadı kalfa, lütfen biraz kapıyı açar mısınız?"

"Dur açayım..." müjdesinden sonra kapı içeriye devrilir gibi bir çarpıklıkla aralandı. Gece Safa başta bir kırmızı çatma, kollar sıvalı, etekler belde gözüktü. Simasından yaşı belli olmayan zencilerden biri idi.

Gece Safa: "Sen kımsın ayo?"

Tayfur: “Kim olduğumu anlatması şimdi uzun. Mümkünse biraz küçük hanımı görmek isterim...”

“A yediği naneye bak... Kim olduğunu söylemeden koçu hanım sana görünür mu hiç?”

“Pek mühim, pek acele bir iş için geldim.”

“Postacı mısın? Kağada imza mı koydurtacaksın?”

“Postacı değilim fakat işim ondan daha aceledir...”

“Koçu hanım hasta... Gece nezleye tutuldu. Yatıyo...”

“Sen kaldır. Haber ver. Sonra mesul olursun karışmam ha...”

“Mesrur mu olurum? Hiçbir şeycik olmam...”

“Sen sözümü dinle, dadı..”

Yukarıdan nazik bir ses: “Dadı nedir o?”

Gece Safa birdenbire babalanarak: “Hah işte kalktı. Erkek sesi duydu mu dayanamazsınız. Mutlaka ne olduğuna anlayaca...”

Yukarıdan: “A sus... Ne istiyor? Kimdir? Anlayalım...”

Gece Safa: “Kim olaca? Geçen gunkunu gibi bir delikanlı... Yine başıma ne iş çıkaracan ayo?”

Küçük hanım hafif adımlarla merdivenden inerek: “Sen çekil bakayım... Nedir anlayayım?”

“İşte çekildi... Anla... Tatlı tatlı konuş...”

Bânû Hanım başında beyaz yünden bir bone, arkasında göğsü boynuna kadar kapalı bir spor fanilas ve bir kısa eteklikle görünerek: “Kimi istiyorsunuz, beyefendi?”

Tayfur: “Bânû Hanımefendi’yle mi müşerref oluyorum?”

Bânû: “Ta kendisi efendim...”

Kızdaki endam, tabii süzme, altın parıltılı ela gözler, tazeliliğinin tam baharında pembe yanaklar, gül goncası ağız, Tayfur’u ani bir hayranlıkla şaşırttı. O, bu derece tapılmaya layık bir kız ile karşı karşıya geleceğini ümit etmiyordu.

Delikanlı, böyle müstesna bir güzelliğin muhatabı olmaksızın doğan sarsıntısını belli etmemeye uğraşarak: “Rahatsız ettim efendim, çok mahcubum...”

Bânû Hanım bakışı kadar tatlı bir sesle: “Estağfurullah...”

Tayfur kızarak: “Bilmem nasıl bir cüretle buraya kadar geldim. Şimdi ziyaretimin sebebini arz etmeye bir çocuk gibi sıkılıyorum...”

“Söylemek cesaretinizi kıracak kadar korkunç bir mahluk değilim zannederim...”

“Bilakis efendim bilakis...”

Tayfur kekelememek için sustu. Heyecanını yatıştırmak istiyordu. Biraz dinlendikten sonra:

“Ziyaretimin maksadını pek garip bulmanızdan korktuğum için tereddüt ediyorum...”

Kız, bu sözden büyük bir meraka düştüğünü ima eder gibi delikanlıya birkaç baygın nazar kaydırarak bekledi.

Tayfur, kızın büyüleyici güzelliği önünde âdeta pusulayı şaşırmış olmasından dolayı kendi kendinden utanır gibi bir hâle geldi. Niçin sıkılıyordu? Kaç akşamdır mezarlıkta o kadar maharetle cadılığı temsil eden bu fettan kız değil miydi? Onun cazipliği bu günahını affettirmek için bir mazeret olabilir miydi? Böyle ilk mülakatta münakaşa etmeden sırf kadınlığın sihriyle mağlup düşmeyi erkekliğine yediremeyerek kendini toplamaya uğraştı. Sesine metanet vererek:

“Küçük hanım, büyük bir zatın kızı olduğunuzu yüksek, modern bir terbiye görmüş bulunduğunuzu öğrendim. Bir

müşkülün çözümü için size müracaat etmek cesaretini gösterdim...”

Bânû Hanım fıkır fıkır cevap verdi: “Herkesin ithamıma dayanak gösterdikleri şeyleri sizin birer meziyet telakki ettiğinize teşekkür ederim. Müşkülünüzün çözümüne gelince ne yazık ki kendimde böyle bir iktidar göremiyorum...”

“Emin olunuz küçük hanım, müşkülümü bu Eyüp semtinde sizden daha iyi halledebilecek bir fert düşünemiyorum...”

“Sözünüzü değerimin üstünde bir teveccüh sayarak dinliyorum...”

“Birkaç gecedir bu mezarlığın ölüleri, dirileri rahatsız edecek haşarılıklarda bulunuyorlar...”

“Öyle diyorlar, birtakım garip rivayetler biz de işitiyoruz...”

“Yalnız işitiyor musunuz? Bu beyaz kefenlilerle, bu kemik kafalılarla, kelleleri koltuklarında gezenlerle, kefiyeli hortlaklarla hiç karşı karşıya gelmediniz mi? İnsanın ilişkilerini donduran kahkahalarını, ağlamalarını hiç işitmediniz mi?”

“Oh... Oh... Oh... Allah göstermesin böyle *aparisyon*’ları⁸⁴ görmedim.”

Tayfur pek şaşırmış bir eda ile: “Onlara bu kadar komşu bulunup da hiçbir şey görmemek şaşılacak şey... Biz ta filan yerden geldik de gördük...”

“Böyle şeylere pek inanmam. Fakat lakırdıları olurken-bilmem neden- titrerim...”

“Bazı geceler silah gürültüleri duymuyor musunuz? Özellikle bu gece sabaha karşı?”

Bânû Hanım bir alın hareketiyle ince kaşlarını kavislendirip hemen sezilemeyecek küçük bir tereddüt duraklaması

84 (Fr.) *Apparition*: Hayalet.

geçirdikten sonra: “Duyduk. Bütün komşularla beraber biz de işittik...”

“Eh buna ne mana veriyorsunuz?”

“Bu koca ulu mezarlık... Gece vakti türlü vukuat olabilir.”

“Bu hususta bendenizi hiç aydınlatamaz mısınız? Çok rica ederim efendim...”

Bânû Hanım büyük bir şaşkınlık edasıyla başını kaldırarak: “Ne gibi beyefendi?”

“Evvela işittiğiniz rivayetler ne yolda şeylerdir? Lütfediniz, minnettarınız olurum...”

“Oh, mesela birkaç vakittir geceleri bu mezarlıklara birtakım gençler dadanmışlar. Elektrik fenerleriyle kabirleri eşip karıştırıyorlarmış. Geçen akşam bir ikisi çarpılmış. Kaçmışlar. Sonra yine gelmişler. Galiba ölü kemikleri topluyorlarmış. Avrupa’ya satıyorlarmış. İşittiklerimiz bunlar. Aslı var mı, yok mu bilmiyorum. Mahalle halkının zaten masal düzmekten başka ne işleri vardır. Fakat beyefendi, ne olursa olsun mezar karıştırmak pek iğrenç bir harekettir. Hele kemik ticareti... Aman ya Rabbi ne günlere kaldık. Her taraftan iflas ettik de şimdi ecdadımızın kemiklerini mi satacağız?”

Bu avamî itham karşısında Tayfur’un nefretle yüreği kabarak: “Budalaca uydurulmuş bu şeylere inanıyor musunuz?”

“İşittiklerimi söylüyorum efendim...”

Tayfur kızın yüzüne biraz dikçe bakarak: “Küçük hanım, o dediğiniz gençlerden biri işte karşınızda duruyor...”

Bânû Hanım pek korkmuş gibi, iki avucuyla yüzünü kapayıp tekrar açarak: “Oh aman Allah’ım, sizin gibi sevimli bir genç mümkün müdür ki mezar karıştırsın? Kemik çıkar-sın?”

“Kulunuzu sevimli bulmuş olmanız, bu aciz mevcudiyetim için dünya saadetlerinin en büyüğüdür lakin hanımcığım, yalanı sevmem, asmaya götürseler doğrudan şaşmam... Sizi nefretten titreten bu büyük günahı işledim... Fakat kemik ticareti yapmak kastıyla değil. Akla gelmez diğer türlü bir merak sebebiyle...”

Bânû Hanım beyaz, ince yumuşacık parmaklarıyla tekrar yüzünü kapayarak: “Ne sebeple olursa olsun bu hususta sizi asla mazur göremem. Eğer üzerinizde ufak bir nüfuzum olaydı (baygınca bir bakışla yutkunarak) bir parçacık söz geçireceğimi bileydim sizi bu nahoş meraktan kurtarmaya uğraşırdım. Bu hareketim hem sizin için, hem de mezardakiler için ne büyük bir iyilik olurdu.”

Kızın bu hayırseverce temennisi önünde Tayfur’un yüreğinde tatlı, mesut bir his kaynadı. Bu turfanda kızın bir bakışta gönülleri kapan güzelliğinden, cazibesinden başka ne saf, ne samimi bir kalbi vardı. Hile, riya bilmiyor, düşündüğünü hemen söyleyiveriyordu.

Tayfur, göğsünü dolduran kaynar hissin gözlerinden kıvılcımları saçılarak: “Küçük hanımcığım, gösterdiğiniz samimiyete karşı samimi olmamayı büyük bir nankörlük sayarım. Sizinle tanışmam hemen on beş yirmi dakikayı geçmedi. Fakat hayatım mesut tesirinizle sarsılmaya başladı. Sözlerinizin ta vicdanıma nüfuzundan emin olabilirsiniz. Her emriniz başım üzerine... Lakin mezarlardan kemik toplayışım etraftan tefsir edildiği gibi ticaret fikriyle değildir. Nazarınızda bu büyük günahıtan sıyrılmak için hakikati anlatmak isterim. Biraz başınızı ağrıtaçığım fakat buna zaruret görüyorum...”

Bânû Hanım, ihtiyar Gece Safa’ya seslenerek: “Dadı, beyefendiye bir iskemle getir...”

Gece Safa, bir tarafa çarpılmış beliyle sallana sallana, otları pürüzlenmiş bir iskemle getirdi. Avlunun bir köşesine koydu. Dikkatli ve şaşkın bir gözle genç misafire bakarak:

“Ayo sen küçük hanımın eski ahababı imişsin de niçin söylemedi? Ben seni birdenbire bilemedi ki... Galiba ikiniz de bir nektepte okudunuz? Hani Hisar’ın üstündeki mektepte... Orada bir tekke vardır. Şeyhin başındaki kavuk tamam on iki dilimdir. Allah rahmet eylesin, paşa sağken biz oraya çok gittik. Sade mi? Şekerli mi? Soyle... Ben eski ahabapları çok severim... Seni şimdi hatırlıyorum... Adın İzzet değil mi? Senin de bir Çerkez dadın vardı Çeşme Fettan... Bir gün koçu hanımla beraber havuza düşmediniz mi? Sırılsıklam ikinizi de ben çıkardım. Ne afacandınız, ne afacandınız, ne afacan... Şimdi bir parça akıllandın mı? Bizimki pek akıllanmadı. Senin yanında böyle durduğuna bakma... Kendi kendine kalınca zıp zıp sıçrar. Ağaca çıkar, dama çıkar, (şakadan bir tehditle kızın yüzüne bakarak) daha ne yapar söyleyeyim mi? Ha!”

Bânû: “Haydi dadı, haydi... Sen beyefendiye bir kahve pişir...”

Arap yürür.

Küçük hanım: “Beyefendi, kusuruna bakmayınız, bir çocuk kadar saf yüreklidir.”

Tayfur, İtalya’da mezarlık kilisesindeki vakayı, salona bir iskelet koymak merakının kendine nereden geldiğini anlatır. Bânû Hanım hikâyeden pek memnun olur. Ellerini çırparak, “Ne iyi, ne iyi...” onayıyla Tayfur’un bu pek orijinal fikrini alkışladıktan sonra sorar:

“İskeleti tamamlamak için lazım gelen kemikleri hep topladınız mı?”

“Evet, evet. Noksanımız kalmadı gibi bir şey...”

“İskelet kurulup da elinde kum saatiyle bekçi kulübesinin içinde salona yerleştirildiği vakit görmek isterim. Evvela güzel döşenmiş bir salona çok merakım vardır. İkincisi bu tertibiniz ‘alegorik’, ‘sembolik’, harikulade, ‘orijinal’, ‘jeniyal’⁸⁵ bir şey...”

“Ziyaretinizle hanemi şereflendirir, beni bahtiyar edersiniz...”

“Beyefendi, etrafın hakkınızdaki kötü sözlerine, fena tefsirlerine aldanarak aleyhinizde hasıl ettiğim ilk kötü fikirden dolayı affınızı rica ederim.”

“Ah efendim, insan ne kadar münevver fikirli olsa muhitin bu türlü aldatınalarından kurtulmak mümkün mü? Lüzumundan ziyade uzayan bu ilk ziyaretimin verdiği rahat-

85 (Fr.) *Génial*: Dahiyane.

sızlıktan pek utanmakla beraber ricamda ısrardan kendimi alamıyorum...”

“Nasıl rica efendim? Emredersiniz...”

“Bu mezarlık hadiseleri hakkında mümkün olabildiği kadar aydınlatılmamı istirham ediyorum. Tekrar bir rahatsızlık veriyorum, fakat ne yapayım? Mutlak... Mutlak hakikate ermek isterim.”

Bânû Hanım yüzünden esen hafif bir pembelikle: “Beyefendi, bildiğim kadarını arz ettim.”

Diğer konularda pek sevimli bir samimiyet gösteren küçük hanım acaba neden bu noktada hemen ketum bir vaziyet alıyordu? Onlar avluda bu lakırdıları ederken viran evin üst katında hafif hafif gezinmeler, çıtırtılar, pıtırtılar oluyordu. Yukarıda kimler vardı? Besbelli gece Bânû ile beraber iskeletler faciasını oynayan diğer sanatkârlar.

Tayfur, kızın letafetiyle büyülenmiş olmakla beraber bu hakikati başka bir mana ile yorumlamaya yol aramıyordu. Evet... Evet, mezar başında kafaları sarıklı iskeletlere hu hu çektirten yukarıdaki arkadaşlarıyla beraber bu hanımdı. Bu hakikatin aksi ortaya çıkmadıkça Tayfur bu fikir ve zannından dönemeyecekti. Kıza bunu itiraf ettirmek pek müşkül olacak, belki de hiç mümkün olmayacaktı. Şimdi ne yapmalı?

Delikanlı kapalı bir surette kıza hücumla karar vererek dedi ki: “Küçük hanımcığım müsaade ederseniz bir سوال var...”

“Bir değil, on سوال sorabilirsiniz.”

“Sizin kapınızın önünde bu sabah bir ölü kafası bulmuş olduklarını söylüyorlar...”

Bânû Hanım korkulu ürpermelerle gözlerini yumarak: “Aman beyefendi demeyiniz... Fena oluyorum...”

“Bundan malumatınız yok mu?”

“Hayır, katiyen...”

Böyle bir şeyden Bânû’nun katiyen haberdar olmaması mümkün müydü? Tayfur’u bir düşünce aldı. Kız besbelli böyle kati inkârla üzerine şüphe davet edeceğini anlayarak: “Ben ölülerden çok korkarım da... Böyle bir şey olmuşsa da belki benden saklamışlardır. Durunuz sizin yanınızda sorayım...”

Mutfağa seslenerek: “Dadı... Dadıcığım...”

Arap, elinde kahve tepsisiyle görünerek: “Ateş geçmiş de yeniden yaktım. Affedersiniz. Kahva geç kaldı...”

Bânû: “Dadı...”

Arap: “A canım?”

Bânû: “Bak beyefendi ne diyor...”

Arap: “Ne diyo?”

Bânû: “Bizim kapının önünde ölü kafası görmüşler...”

Arap: “Gormuşlarsa ne olmuş? Yeni bir iş mi bu? Ben kaç defa bizim komurlükte buldum. Hem dört tane beş tane birden... Bir tanesi de sarıklıydı... Yine bu sabah hepsini topladım. Koturdum. Şurada çukura gomdum. Hacı Recep’in karısı soyladi. Geceleri şurada bu kafalar hu hu çekiyorlarmış... Cemal’in ineklerinin, keçilerinin gece sütlerini içiyorlarmış...”

Bânû: “Dadı sus, içime fenalık geliyor...”

Arap: “Ne var fenalık gelece ayo... Ben kırk yıldır bu mezarlıkta oturuyorum... Onlar bana alışa. Ben onlara alışam. Sen hiç korkma ayo... Onlar sana bana çarpmaz... Bizim içimizde kotuluk yok Elhamdülillah...”

Bânû çırpınarak: “Onları bizim kömürlüğe kim getirip bırakıyor?”

“Bilir miyim ben ayo? Kandi kandılarına mı geliyorlar? Bize buyu yapmak için mi getirip bırakıyorlar?”

“A bize kim büyü yapacak?”

“Belki sana goz koyan gozlüklü oğlan?”

Gece Safa ağzını bir tarafa, kışını öbür yana çarpıtarak kırıta kırıta misafire kahveyi verdikten sonra mutfığa gider...

Bânû, gelincik gibi kızarmış bir sima ile: “Beyefendi işte gördünüz ya, dadımdan da doğru bir cevap alınamaz ki... O kadar, o kadar saftır ki gece rüyada gördüklerini hakikat diye bize anlatır... Bunların aklının bir incir çekirdeği doldurmadiğini iddia eden zat, bunu büyük bir tecrübe üzerine söylemiş. Kömürlükte gördüğü ölü kafaları da bu türden olacak...”

Oh hiç şüphe yok, patlak veren bir hakikati Bânû tamire uğraşıyordu. Tayfur hücumun ikinci adımını atarak:

“Size daha garip bir şey söyleyeceğim...”

Bânû başını iki omzunun arasına gömerek korkulu titremeleriyle: “Rica ederim bey, artık korkutmayınız...”

“Mademki bu mevkide, şu evde oturuyorsunuz. Hakikati bilmeniz, bilmemenizden hayırlıdır.”

“Peki, dinliyorum...”

“Gece, kefenli dört beş iskelet buraya kaçmışlar...”

Kızın korkudan gözleri büyüyerek: “Nereye?”

“Sizin eve...”

“İşte bu çok fazla... Kim söylüyor bu yalanı?”

“Yalan, gerçek olduğunu bilmem... Şurada komşunuz bir kocakarıdan duydum...”

“Şu bunak Hasibe mi?”

“Adını bilmiyorum. Ak saçlarıyla penceresinden cadıları seyreden bir cadı...”

“A şerrine lanet... O aldığını bulduğunu söyleyen, ortalığı dedikoduya boğan bir mahalle karısıdır. Kendisiyle konuşma-

dığımız için bize pek garezdir... Demek mezarlığın cadılarını bu gece bizim eve doldurmaya kalkmış... Bu nasıl iftira? Validem, büyük validem, büyük kız kardeşim, teyzem Beşiktaş'ta dayımın evinde oturuyorlar. Biraderim askere gitti. Mesken buhranından hısımsı, akraba hep oraya üşüştiler. Ev, Galata'dan Bebek'e hareket eden tramvay gibi dolu... Pek sıkıldım. Oturamadım. Buraya dadıcığım Gece Safa'nın yanına kaçtım..."

Arap mutfaktan: "Ohh ne iyi etti de kaçtı. Benim evini, gönlünü şenlendirdi.

Yar üstüne yar sevmek

Olur mu hiç ne demek?

Ud ile bu şarkıyı beyefendi söylesene... Piyanosu konakta kaldı. Yalnız udunu getirdik."

Bânû gülerek: "Ah dadıcığım, eğer onların da zencileri varsa bir siyah melektir..."

Dadı: "Bizim memleketin şeytanları, melekleri hep siyah tır... Ben orada hiç beyaz adam gormedi. Buraya gelip de beyazları görünce odum koptu. Ama şimdi alıştı..."

Tayfur: "Vukuat bundan ibaret değil..."

Bânû: "Daha neler olmuş?"

Tayfur: "Sütçü Cemal'in ahırını açmışlar, hayvanları mezarlığa salıvermişler..."

Bânû: "Bunu biz de duyduk..."

Tayfur: "Keçilere korkunç birer şekil vermek için başlarına kefiyeler sarmışlar..."

Bânû: "A daha neler..."

Tayfur, ceketinin altından keten örtüyü, bu reddedilmesi mümkün olmayan vesikayı ortaya çıkararak: "İşte sahte hortlaklardan birinin başından çekip aldığım kefiye... Küçük bir masa örtüsü, kenarına da İngilizce bir ibare işlenmiş..."

Bânû büyük bir hayretle iki adım geriye çekilerek: “Aman ya Rabbi...”

Gece Safa bir elinde yarı çentilmiş bir soğan, ötekinde kara saplı bir bıçakla mutfaktan dışarı uğrayarak:

“Ne oldu ayo? Ne var? (Örtüyü görünce) A a bizim koçu hanımın çay masasının örtüsü, konaktan getirdidi... Yukarıda masanın üstünden birdenbire kayboldu... Bunu kım aşırđı diye merak edip duruyordu. A nereden çıktı bu şimdi?”

Bânû hayretler içinde: “Örtü bizim... Fakat ne suretle bu, evden uçarak keçilerin başlarına kefiye olmuş?”

Tayfur manidar bir bakışla kızı süzerek: “İşte, ben de sizden bunu soracaktım...”

Bânû dövüne dövüne: “Oh... Oh... Ölü işi mi? Diri işi mi? Demek ki evimizin içinde birtakım esrarengiz eller dolaşüyor... (Gece Safa’ya dönerek) Dadı, ben evde yokken bugünlerde buraya kimler geldi? Kimler gitti?”

Arap düşünerek, “Oyuncakçının kızı Safiye geldi, kahvacının karısı Kamile geldi... Bunların elleri uzun mudur? Vallah şimdiye kadar denemedim. Ah, ah kımseye inan kalmadı... Arkandaki komleğine bile...” dedi.

Arap mutfağa çekildi. Tayfur gözlerindeki manidarlığı artırır artırır küçük hanıma bakarak: “Bu muğlakça mesele, dadınız Gece Safa’nın saflığıyla halledilebilecek bir mahiyette değildir. Buna biz aramızda bir izah sureti bulmalıyız... Günlerden beri beni sinirlendiren bu garip hadiselerin anahtarını bulabilmek hususu benim gayretimden ziyade sizin himmetinize ihtiyaç gösteriyor...”

Bânû’nun güzel çehresi pembeliklerle ebrulanarak: “Ne demek istiyorsunuz? Anlayamıyorum beyefendi...”

“Bendeniz bu anlaşılmaz mezarlık vakalarının merakına tutularak birkaç geceyi buralarda geçirdim. Bu semtlerin yabancısıyım. Gecenin simsiyah meçhuliyeti altında, etrafımda

birtakım hokkabazlıklar oldu. Küçük hanımefendi siz buralı gibisiniz. Sütçü Cemal’i, zevcesi Ayşe’yi, ahırını, ineklerini, keçilerini ve bundan dolayı bu gece garibelerine ait teferruatı benden iyi tanıyorsunuz... Siz bu hususta daha isabetli muhakeme yürütür ve daha doğru düşünebilirsiniz...”

Bânû Hanım’ın yüzüne pek yaraşan bir asabiyetle kaşları çatılarak: “Sözlerinizde açık hakikatler değil, kapalı imalar görüyorum. Biraz daha açık söylerseniz minnettarınız olurum...”

Tayfur yumuşak bir hücumla: “Küçük hanımcığım, hortlak şekline sokulan keçinin başından kendi elimle aldığım kefiyenin size ait bir masa örtüsü olduğunu tasdik ediyorsunuz...”

“Evet... Bu hakikati niçin inkâr edeyim?”

“Dadınız kömürlükte başı sarıklı ölü kafaları gördüğünü söylüyor...”

“Evet, buna da hayır diyemeyeceğim...”

“Komşularınız gece mezarlıktan kaçışan beyaz kefenlilerin buraya girdiklerini söylüyorlar...”

“Söyleyebilirler...”

“Sizin olağanüstü bir zekâyâ sahip olduğunuz görünüyor...”

“Oh, bundan dolayı mezarlıklarda oynanan o feci komediyaların başaktristi ben miyim demek istiyorsunuz?”

Tayfur şimdi biraz mahcubiyetle: “Hayır, pek de öyle değil...”

“Bahis tuhaflaşıyor. Buna nezaket sığmaz, açık konuşalım beyefendi...”

“Kapalı konuşmuyorum... Hatta lüzumundan fazla açık konuştuğuma da biraz pişmanım...”

“Diyeceğinizi deyiniz... Cevabımın dosdoğru ve kati olacağından da şüphe etmeyiniz.”

“Muammanın netice itibarıyla bu haneye girerek kaybolan esrar hakkında bildiğinizi söylemenizi rica ederim.”

Bânû Hanım son derece gücenmiş bir şekilde birdenbire titizlenerek: “Ortada bir cinayet mi var?”

“Hayır...”

“Zabıta memuru musunuz?”

“Hayır...”

“Amatör *detektiv*⁸⁶ misiniz?”

“Hayır...”

“O hâlde, mezarlıkta cereyan eden garabetlere dair ne yetkiyle benden izahat istiyorsunuz?”

Pek tatlı başlayan bu mülakatın böyle birdenbire ekşimesinden Tayfur acı bir heyecanla sarsıldı. İleri varmış olduğunu anlayarak: “Hiçbir sıfat ve yetkiyle sormuyorum. Yalnız fevkalade nezaketinizden cesaret alarak kaç zamandır merak-tan beni öldüren bu pek garip hadise hakkında lütfen beni aydınlatmanızı istirham ediyorum. Keyfiyet bundan ibaret...”

“Buna imkân yoksa?”

“Sağlık olsun... Bu vesile ile sizinle görüşmek bahtiyarlığım benim için büyük bir nimettir...”

86 (İng.) *Detective*: Dedektif.

Tayfur işi tatlıya bağlamak lazım geldiğini anladı. Verdiği rahatsızlıktan dolayı küçük hanımdan af ve merhamet dileyerek ayrıldı...

Ağır ağır arkadaşlarının yanına dönerken şöyle düşünüyordu: “Şu viran evin içine ne fikirle girdim ne hâlde çıktım. Ben kendimi metin bir erkek sanırdım. İlk kez gördüğüm bir kızın ela gözleri, efsunkâr sözleri karşısında bütün metanetim eridi. Ne kadar gönül sihirbazı bir mahluk... Bir parça daha dursam beni ayaklarına kapandırarak... Ben buralardan kaçmalıyım... Bu kız, varlığımın üzerine pek müthiş bir tesir yapacak... Sözü uzatmaya da zaten lüzum kalmadı. Bu cadı oyununun başartistinin bu küçük hanım olduğuna yemin edebilirim. Beyaz çarşafli hayaletlerin o eve kaçmış olmaları, keçinin başından çıkan kefiyenin kendilerine ait bir masa örtüsü olduğunu itiraf etmeleri, dadının kömürlükte sarıklı iskelet kafaları gördüğünü söylemesi, hep bu deliller hakikati ispata kâfi değil midir? Bânû benimle görüşürken yukarı sofada tıpır tıpır hafif peri ayaklı mahluklar geziniyor, kıpır kıpır bir şeyler oluyordu. Bunlar hiç şüphesiz bu mezarlık ‘trup’unun⁸⁷ diğer sanatkârlarıydı. Fakat ben arkadaşlarımın yanına gidince ne diyeceğim? Zaafımı itiraf mı edeceğim? Evde, bir bakışta insanı çarpan güzel bir kız bulunduğunu söylesem hepsini meraka düşürmüş olurum. Bu periyi görmeye giderler. Gece uğursuzluğundan kurtuldukları cadıya gündüz çarpılırlar...”

87 Bir tiyatronun oyuncularından oluşan tiyatro topluluğu.

Arkadaşlarının yanına geldi. Hepsini birer mezar taşına yaslanmış, kimini yorgunluktan yarı uyuklar bir hâlde, kimini cigara içmekte, kimini günlük defterine bir şeyler kaydetmekle meşgul buldu...

Feyzi, Tayfur'un neşesiz döndüğünü görünce: "Nerede kaldın birader? Biz burada uyuduk. Rüya gördük, uyandık. Hâline bakılırsa bir şey anlayamadan dönmüşe benziyosun..."

Tayfur: "Öyle..."

Feyzi: "Ben size demedim mi?"

Tayfur: "Hakkın var..."

Feyzi: "Asırların halledemediği bir meseleyi yirmi dakikada anlaşılır mı zannettin?"

Tayfur can sıkıntısıyla tekrarladı: "Hakkınız var dedik ya..." Doktor Ferhat, Tayfur'un hâlindeki garabetin farkına vardı. Onun kafasında gizli tutmaya uğraştığı bir şey olduğunu anladı. Fakat ses çıkarmadı.

Nihat şaşkın bir seda ile: "Tayfur Bey, sizde bir tuhaflık var. Buradan pek heyecanlı, cerbezeli gittiniz. Fakat sönük, bezgin döndünüz..."

Tayfur: "Yorgunum. Ağzımı açacak hâlim yok."

"Siz gideli bir saati geçti. Bu müddet zarfında ne yaptınız? Bize üç dört cümlelik bir haber yok mu?"

"Gösterilen evin kapısını çaldım. Karşıma beli kırık ihtiyar bir Arap çıktı. Ne benim söylediğimi o anladı, ne onun dediğini ben anladım. Nihayet Didon Paşa'nın kızıyla görüştüm. O da yüzüne bakılmaz alık salık bir şey... Hasibe Hanım'ın rivayetince Amerikan Mektebinden çıkmış. Benim keşfime kalırsa salaşpur tahsil evinde bile okumuşa benzemiyor... O evde bu şüphelendiğimiz rolleri oynayacak kimse yok..."

Sadi: “Götürdüğünüz kefiyeyi ne yaptınız?”

Tayfur biraz durgunlukla: “Orada bıraktım. Geldim...”

“Demek artık her türlü tahkikattan, takibattan geçiyorum...”

Feyzi memnun, muzaffer: “En iyisi de bu...”

Sadi: “Bu kadar yorgunluklara, zahmetlere katlandık. Hortlakların keçi olduklarını anladık. İskelet hokkabazlarını kaçırdık. Muammanın düğümünü gevşettik. Tam bu garip esrara ereceğimiz anda bu davadan geçmeye doğrusu aklım ermedi...”

Tayfur: “Birader, bu işte benim asıl maksadım bir iskelet imali idi. Lazım gelen insan enkazını topladım. Şimdi düşünüyorum. Keyfiyetin öte tarafı benim için dedikodudan ibaret kalıyor. İşimi gücümü bırakıp da boyuna bu cadı, hortlak muammasıyla uğraşacak değilim ya... Vakitleri müsait olanlar bu işle istedikleri kadar meşgul olabilirler. İşte mezarlık, işte sütçü Cemal’in ahır, işte Didon Paşa’nın azatlısı Gece Safa’nın hanesi...”

Sadi büyük bir hayretle arkadaşına bakarak: “Evvelden bu mezarlık hadisesinde insani bir guguk sezinliyordum. Fakat şimdi işte akıl ermez bir maneviyet bulunduğu inanacağım geliyor; çünkü Tayfur Bey, siz kafada bir gencin uğradığı bu ani değişim ancak tabiatüstü bir hâle delalet eder. Gece sizi çarpamayan cadılar, zannediyorum ki gündüz büyülemeye muvaffak oldular.”

Bu sözde Didon Paşa’nın kızı Bânû’ya dair bir ima vardı. Tayfur muhatabının fevkalade zekâsını takdirle beraber meseleyi derinleştirmekten çekinerek bahsi kapatacak surette lafı idare etti...

Zaten beş arkadaş heyecandan, uykusuzluktan bitap düşmüşlerdi. Semtlerine döndüler, döşeklerine uzandılar. Tayfur yorgunluğuna rağmen pek az uyuyabildi. Kalbinde, mezar-

lıktaki heyecanları daha hafif bırakacak bir galeyan vardı. O kısa uykusunda hep Bânû Hanım'la uğraştı. Onu kendine dargın görüyor, barışmak için sıcak gözyaşlarıyla ayaklarına, eteklerine atılıyor, kız şiddetle reddediyor, kan, terler, çırpıntılar içinde uyanıyordu...

Böyle didinmekten, döşekte daha ziyade yorgunluk duydu. Kalktı, bir sigara yaktı. Oturdu. Doktor Ferhat'la bir odada yatıyorlardı.

Şimdi ağır, uzun nefeslerle tütünün dumanlarını bu uğradığı derde karşı bir deva gibi yutup yutup tekrar salıvererek düşünüyordu. Ne oldu? Bânû'ya tutulmuş muydu? Buna pek ihtimal vermiyor, o ana kadar sevdaya asi ve inatçı duran gönlünün böyle ani bir sihirle yumuşamasını kabul etmiyordu...

Tayfur, gençliğinin bugününe kadar yalnız Nâsıra'ya karşı kalbinde bir sıcaklık duymuş, bu aşk yangınının başlangıcını vuslat kaynağıyla hemen söndürmüştü. Yeni uyanan bu heves de acaba o türden miydi? Bânû'nun hayali pembe sümbülleri kışkandıracak büyüleyici bir sima ile kâh mütebessim, kâh çatık karşısında dolaşıyordu. Bu pek latif hakikat neden böyle çarçabuk hayal oluverdi? Bir daha onu artık ne vesile ile nerede görebilecekti?

Kızdan ayrılırken yakında bir daha görüşmek için bir bahane hazırlayamamış olduğuna çok teessüf etti... Ümitsizliklere düşmekte iken sonra birdenbire hatırına geldi. Toplanan kemiklerden bir iskelet kurulduğu vakit Bânû Hanım bunu görmeye geleceğini vaat etmemiş miydi? Mümkün olabildiği kadar bu işi hızlandırmak lazımdı...

Tayfur'un böyle uflaya puflaya yatıp kalkması, birbiri arkasına sigaralar püfürdetmesi, Doktor Ferhat'a merak verdi.

Sualden kendini alamayarak: "Tayfur, kendi kendine keçiler hakkında tahkikata gidip döndüğün zamandan beri sende bir gariplik var. Kadim ve samimi arkadaşlığımız namına bunu sana sormaya kendimde bir yetki görüyorum. Sen de

yine o nam ile bana doğru cevap vermeye acaba vicdanında bir mecburiyet duyacak mısınız?”

Tayfur gönlünden kabarıp taşan yeni hissini döküp biraz hafiflemek istemekle beraber bilinmez nasıl şuursuz bir endişe ile bu sırrını herkesten saklıyordu. Fakat Doktor, hayatının en ince elyafına kadar karışmış pek samimi bir dostu olduğu için böyle bir sırrın ondan ebediyen gizli tutulmasına imkân olmadığını anlayarak: “Evet, kardeşim ben Gece Safa’nın evine doğru dürüst bir insan olarak girdim. Oradan çarpılmış çıktım.”

Bu itiraf karşısında Doktor Ferhat şaşkın bir sessizlikle dostunun yüzüne bakakaldı.

Tayfur devanı etti: “Didon Paşa’nın kızı Bânû Hanım’da müstakbel bir zevce gördüm...”

Doktor Ferhat artan bir hayretle: “Bugüne kadar senin ağzından izdivaç lakırdısı işitmemiş olduğum için sözünü çok tuhaf buluyorum...”

“Bu ana kadar izdivaç arzusu göstermediğim, hayalimdeki nadireyi bulmayı imkânsız bildiğim içindi. Şimdi onunla karşı karşıya geldim... Hemen izdivaca karar verdim...”

“Tayfur bu ne ani ateş, ne acele karar...”

“Huyumu bilirsin... Ben aklıma eseni yaparım.”

“Bari bu parlayan arzu karşılıklı mı?”

“Onun için kati bir şey söyleyemem... Bânû ilk önce bana pek iltifatkâr bulundu. Benim kabalığım üzerine sonra biraz bozuştuk. Yine barıştık...”

Doktor, dalgın bakışlarla dudaklarını bükerek: “Neler işitiyorum? Ömründe birinci defa tesadüf ettiğin bir kız ile vuku bulan yarım saatlik mülakatta bozuşmalar, barışmalar... Bu garip şeylerin hiçbirini şimdiye kadar tecrübe ettiğim ciddiyetinle asla telif edemiyorum...”

“Azizim, hayatta ciddi olan ne vardır? Her şey hava ile, mizaçla, muhitle değişir. Eğer ciddiyet bir hâl üzere istikrar-da ise rica ederim bana kâinatta bunun bir numunesini gös-ter...”

“Azizim sen Gece Safa’nın evine evlenmek için bir kız seçmeye değil, zikreden iskeletler hakkında araştırma yap-maya gitmiştin. Buna dair bir şey söylemiyorsun.”

“Müsaade et de yine söylemeyeyim...”

“Gittikçe hayretimi artırıyorsun Tayfur... Erdiğin hakikat neden sence mahremiyeti icap ettiren bir sır oluyor?”

“Bânû’nun esrarı benim de esrarım olduğu için.”

“Acayip... Acayip, pek acayip...”

“Acayip macayip ne yapaalım? Hakikat bu merkezde.”

“Zannederim ki arkadaşlarının içinde samimiyetçe benim cümlesine bir üstünlüğüm olacak...”

“Şüphesiz...”

“O hâlde beni olsun meraktan kurtar...”

“Lakırdı aramızda kalacak...”

“Merak etme...”

“Namusuna emanet olarak söyleyeceğim...”

“Söyle bu iskelet oyununu idare edenlerin elebaşısı kim-dir?”

“Bânû...”

“Kendi böylece sana itiraf etti mi?”

“Hayır, hayır... Kendisi böyle bir iddiayı şiddetle reddedi-yor. Kızıyor, köpürüyor...”

“O hâlde demek ki sen buna kendince hükmediyorsun?”

“Evet...”

“Yanılmayasın?”

“Yanılmam. Delillerim pek kuvvetli... Bize cadı oyununu oynayanların başında bu kız var... Fakat şimdilik benden ayrıntı isteme...”

“Peki, ama beni bir meraktan kurtardın. İkincisine düşürdün...”

“Nedir?”

“Beş altı erkeğe karşı büyük bir maharetle bu müthiş komedyayı oynayan bir kız ileride kocasına ne açmazlar yapmaz... Bunu ne cesaretle almaya hevesleniyorsun? Bu cüretlerinde bir ahlaksızlık görmüyor musun?”

“Hayır... Bilakis zekâsının şiddetini görüyorum. Şimdi balısin beyhude tarafını bırakalım. Bu emelim uğrunda benimle beraber uğraşmaya söz ver. Cenkleşeceğim zorluklarda bana muavin ol... Çünkü çok zorluklara çatacağımı hissediyorum. Bânû’yu buraya bir ayak evvel getirmek için hemen bugünden tezi yok iskeleti kuralım...”

Bu işte uzman bir Lehli doktor buldular... Vidalar, tellerle bütün eklemleri hareket etmek üzere bir haftada iskelet kuruldu. Eğik bir biçimde yol yol kırmızı ve beyaza boyanmış bir nöbetçi kulübesi içine oturtuldu. Omuzlarına beyaz bürmüs⁸⁸ gibi bir kefen sarıldı. Ellerine kum saati verildi. Kulübenin cephesine İtalya'daki iskeletten naklen şu ibare yazıldı:

Ömrünün ölen saniyelerini sayıyorum. Benden korkma... Ben senin derinin içindeyim. Bu kafesten uçan ruhum da sendedir. Ben sende mazimi görüyorum. Sen kemik alnımın üzerinde istikbalini oku. Bir gün dirileceğim. Söyleşeceğiz. Fakat bu mucizeden sonra yaşamayacaksın...

Bu, geniş, süslü salonun bir köşesinde ebediyetten açılmış bir pencere gibiydi. İçinde bir nefer ahiret adamı hayatın kaslı, yağlı, sinirli, atar ve toplar damarlı bütün elbisesinden soyunmuş, zamanın tahribatına karşı hissiz, siyah gözlerinin remzi, nihayetsiz çukurluğu içinde fanilere bakıyor, sınırlı kum taneleriyle sınırsız ölçmek için eline o saati verenlerin saflıklarına tebessüm ediyordu.

Onun ebedî sessizliğinde, kulübenin cephesine yazılan ibareden daha çok açık ve derin bir ifade vardı. Sanki diyordu ki: "Ey fani insan, vehim ve hayal içinde yaşıyorsun. Zamanı ölçmek için icat ettiğin aletler, takvimler o kadar gülünçtür ki... Senin çarşamba, perşembe dediğin hafta günleri ne zamandan başlar? Ne vakit nihayet bulacaktır? Astronomların,

⁸⁸ Geleneksel olarak Berberi ve Cezayirli erkekler tarafından giyilen, sivri uçlu genellikle beyaz renkli, kaba yünlü kumaştan uzun bir pelerin.

müneccimlerin, muvakkitlerin bunu sana haber verebilirler mi? Böyle esassız bir hesap üzerine biriktirdiğin ayların, senelerin ebediyet çetelesinde bir hakikat ifade edebilirler mi? Durmayıp dönen bu Mevlevî dünyanın yuvarlak sathına yine kendi kendine hareket eden güneşten akseden ışık hangi noktada bir saniye sabit kalabilir ki sen zaman var diyorsun? Hayat da zamanla yürüyen bir şeydir. Hayal içinde hayal... Sen şimdi var mısın? Bir zaman evvel ben de kendimi senin gibi var zannederdim. O, mağrur, memnun olduğum varlığımdan yadigâr işte bu kemikler kaldı. Onlar da yok olmaya mahkûm... Baban ananla birleşti. İki vücudun kıvılcımından sen doğdun. İşte sana iki esrar evi: Ana rahmiyle mezar... İçinde halk olduğumuz, çürüdüğümüz iki kovuk... İşte aşkın aktığı iki mecra... İşte Şefika'yı Şefik'e pek tatlı gösteren iki uç ortasındaki baştan çıkarıcılık... Ben sendeyim. Sen bende-sin. İşte netice bu... Biz daima beraberiz. Bizi ayrı ayrı görenler aldanıyorlar.”

Salonu ziyaret eden bağnazlar bir ölünün dirilerle beraber ikametini hoş görmüyorlar. Serbest fikirliler buna türlü manalar veriyorlar. Bu iskeletin önünde kimi mütebessim, kimi üzgün, kimi düşünceli bulunuyor... Tayfur'un konağı etrafında hayli dedikodu oluyordu. Âlem bu, hangi şeye gözler aynı tasvipkârlıkla bakmış? Hangi şey hakkında dimağlar aynı şeyi düşünmüş? Ağızlar aynı hükmü vermiştir?

Herkesin bu zıt düşünceleri Tayfur'ca ehemmiyetten âriydi. O, Bânû Hanım'ın genç kalbi, bu insan kafesi önünde nasıl bir kederle çırpınacak? Garip şeylere tutkun dimağı nasıl bir galeyanla taşacak? Bunu görmek, işitmek merakıyla tutuşmuştu.

Kızı ne suretle davet etsin? Gece Safa'nın evine kadar kendisi mi gitsin? Yoksa o adrese bir mektup mu göndersin? Buna bir karar vermek için kendi kendine düşündü. Doktor

Ferhat'la müzakereler etti. Nihayet bizzat gitmeyi daha nazikâne buldu.

Bir sabah Gece Safa'nın evine uğradı. Çat çat kapıyı vurdu. Arap, keçiyle insan arasındaki titrek sesi ve değişmez soru kelimesiyle cevap verdi: "Kimdir o?"

"Dadı benim."

"Sen kimsin ayo?"

"Hani geçen haftalarda gelen..."

"Buraya gelip gidenin hesabı mı var? Ben ne bileyim ayo hangisisin?"

Ziyaretçilerin bu çokluğu karşısında başı dönen Tayfur bir iki yutkunmadan sonra: "Benim... Hani ya sizin keten masa örtüsünü mezarlıkta keçinin başında bulup da getiren delikanlı..."

Gece Safa kapıyı açarak: "Dur bakayım hangisisin? Aklında kalmıyo ki, şimdiki kızlara kadından çok erkek misafir geliyo..."

"Ben Bânû Hanım'ın mektep arkadaşı İzzet Bey değil miyim? Hani ya küçük iken hanımla beraber havuza düşmedik miydi? Sen bizi sıırıslıklam sudan çıkarmadın mıydı?"

"Ha ha ha aklına şındı geldi. İzzet Bey, İzzet Bey... Buyur bakalı oyo, nerede kaldın?"

"Küçük hanımı çağırır mısın?"

"Koçu hanım yok..."

Tayfur'un benzi sarararak: "Nereye gitti?"

"A o deli fişek iki gun bir yerde oturur mu ayo? Kız kardeşinin yanına gitti. Cevri Bey aldı, goturdu."

"Cevri Bey kim?"

Gece Safa acayip bir tebessümle: "Akraba..."

“Bânû Hanım buraya ne zaman gelir?”

“Kım bilir ayo... Bedriye, Zübide, Mebrure, Bidar, Üm-mühan hapsi bir araya toplanırlarsa yine barabar buraya gelirler...”

“Geçen defa ben küçük hanımı görmeye geldiğim zaman bu hanımlar hep burada mıydılar?”

“Öyle ya, öyle ya... Siz Bânû ile burada avluda konuşurken onlar yukarıdan sizi dinliyorlardı. Sen gittikten sonra hepsi yukarıda turşu gibi yattı. Bilmem neden yorulmuşlar, nezle olmuşlardı... Bir kahva pişireyim mi? İşte iskimli otur... Sen yabancı değilsin İzzet Bey...”

Tayfur, Gece Safa'nın bu ikramından çok memnun oldu. Arap yanında kimse olmadığı zamanlarda eski masallardaki ay ile, kaya ile konuşan kahramanlar gibi kedilere hikâye söyleyen, farelerle kavga eden, ayağını burktuğu için nalına gücenen takımdandı. Tayfur bir kahve müddetinde dadının ağzından çok esrar alabileceğine seviniyordu.

Gece Safa takunyalarını sürüye sürüye, çarpık belini kıra kıra, buruşuk dudaklarını çiğneye çiğneye kahveyi getirdi.

Tayfur fincanı alırken: “Dadı ben senden çok hazzettim. Şöyle karşıma otur bakayım. İçim açılsın. Seninle iki satır konuşalım...”

Arap en tatlı kahkahalarını salıvererek: “Aha benim paşam... Eksik olma tosunum... Seni ne kadar göreceği geldi İzzet... Dadın ne yapıyor? Büyük hanım ne yapıyor? Bunadı mı?”

“Dadım iyi, çok çok selamı var...”

“Gittiğin vakit benden de soyle... Bol bol selam soyle...”

“Yine geceleri beyaz kefenliler geziniyor mu? Kömürlükte ölü kafaları görüyor musun?”

“Sorma İzzet evladım sorma... Geçen gece üç tanesini bizim eve girerken gordum. Bizim komurlukta kaç tane kafa istersen var... Sırıklar... Koçu hanıma haber verdim. Bana, ‘Sakin ha kımsaya söyleme. Sonra evinin adı çıkar,’ dedi... Bana ant verdi. Yemin ettirdi. A söylemem... Söylemem. Sonra çarpılırım...”

“Şimdi kömürlükte ölü kafaları var mı?”

Gece Safa esrarlı bir süzülüşle: “Var... Var... Gaz sandığının içine koydular. ‘Bunlar burada dursun... Uğurdur. Kımsaya söylersen uğur bozulur...’ dediler. Ben de senden başka bir kula söylemedim.”

Tayfur yalvaran bir tebessümle: “Dadıcığım bu kafaları bana gösterir misin?”

“A olur mu ayo hiç? Sandığın ustune bir eski keçe parçası örttüm. Daha üzerine birkaç odun koydum. Ben bile açık bakmasına korkuyorum... Nah böyle çukur çukur gozları, iri iri dişleri var... Biz de öldükten sonra öyle mi olacağız ayo? Benim etimin altındaki kemiklerim siyah mı acaba? Pek merak ediyorum...”

“Hiç merak etme dadı. Senin kemiklerin bizimki gibi beyazdır. Sen siyah koyunun etini pişirirken kemiklerinin bembeyaz olduğunu görmedin mi?”

“A sahi ayo... Bunu hiç aklına gelmedi...”

Tayfur, Gece Safa’nın nasırlı, pürüzlü parmaklarını kendi elleri içine alarak: “Ah dadıcığım, seni ne kadar sevdiğimi bilsen?”

“A bilirim ayo... Eski dost sevilmez mi hiç?”

“Sana çok ama pek çok yalvarırım. Bana bu kemik kafaları göster... Dadıcığım ah benim şeker kaymak dadıcığım...”

“A o kadar yalvarma içim goturmaz... Gostarırsam kımsaya söylemez misin?”

“Söylemem, söylemem...”

“Yemin et...”

“Yeminlana, kasemlena, emliha, yemliha...”

“Elverir, gel arkandan...”

Maltaları çatlamış, açılmış, tesviyesi bozulmuş mutfakın bir köşesindeki kömürlüğe girerler... İnsan yüksekliğinde dörtgen küçük bir pencereden dökülen kararsız, çekingen, esmer bir ışık burayı kâfi derecede aydınlatamadığından Tayfur’un gözleri loşluğun içinde evvela bir şey seçemez fakat giderek alışır... Buraya kömürlük denmesine rağmen o kara yakacaklardan köşede küçük bir yığıncağın görülüyor. Diğer köşedeki kazmalar, kürekler, beller delikanlının dikkatini çeker. Muayene için eğilir. Eliyle yoklar. Bunların uçlarını taze çamurla bulaşık bulur. Yeni hafriyatta kullanılmış olduklarını anlar. Bu kazma küreklerle bahçe mi kazılmış, mezarlık mı? Bu toprak ameliyesini yalnız başlarına kızlar mı yapıyorlar? Yoksa içlerinde erkekler de var mı? Nihayet birtakım çalı çırpının öte tarafında dadı dört beş odun kaldırır. Gaz sandığının üzerinden keçe parçasını alır... Altında düzensizce birbiri üzerine yığılmış insan kafaları, yürekleri boğan uğursuz bir manzara ile sırtır...

Tayfur’u feci bir garabet içinde bir düşünme alır. Çözümünü kolaylaştırdım sandığı muammanın anlaşılmaz bir safhasına daha girdiğini hisseder. Yüksek bir tahsil ve terbiye görmüş bir paşa kızının niçin böyle mezarlık kazdığını, kömürlüğe bir yığın kemik kafa topladığını, bunları bir hazine gibi gizlediğini izaha sebepler arar... Zihninde yeni yeni şüpheler uyanır. Evet, Bânû’nun kabristanla bir işi, ilk bakışta akılların alamayacağı bir derdi var. Mezarlıkta bir şey mi arıyor? Yoksa oraya bir şey mi gömüp gizliyor? İşin içinde bir cinayet mi, bir define mi, modern bir sihirbazlık mı var? Bânû Hanım’ın, validesinin, kız kardeşinin ikametgâhlarını bırakıp da böyle vakit vakit mezarlık ortasında bir haneye çekilmesinde elbette mühim bir sebep var...

Tayfur birer birer kafa taslarını sandıktan çıkarıp sayar. Tam altı tane bulur. Son gece Hatip Feyzullah Efendi'nin mezar seti arkasından göründüklerinden bir fazla... Hepsini ayrı ayrı dikkatle muayene ederken birinin sağ şakağında kendi revolver kurşununun çapına denk bir delik görür. Karşılına üç iskelet çıktığı akşam revolver attığını hatırlar. Bu kuru kafa o gece vurulmuş olmasın? Belki öyle... Belki değil...

Sonra kazma küreklerin bir tarafında sapları hemen dört arşın uzunluğunda altı tane büyük haç görür. Evvela bunlara zihne mülayim gelecek bir mana veremez. Sonra haçın tepesine kemik kafayı geçirip iki koluna da çarşaf dolayarak buna bir insan iskeleti şekli verilmiş olmasını düşünür.

Vakaya hangi yüzünden bakılsa kafaların kömürlükte bulunmaları, Bânû Hanım'ın bunlar ile bir oyunu bulunduğu hakikatini gösteriyor. Fakat kızın türlü türlü ağır şüpheler veren bu esrarengiz kusuru Tayfur'un sevdasına halel getirmez. Gönlünün bütün ateşiyle Bânû'yu delicesine sevmeye devam eder.

Daha başka esrar keşfetmek için kömürlüğün orasına burasına bakınmakta iken kapının yanında gözüne bir çöp tenekeşi ilişir. Arap'a şüphe getirmeyecek bir ihtiyatla eğilir içine bakar. Birtakım süprüntü, çör çöpün arasında yırtılmış yazılı kâğıtlar, kartpostala benzer bir şeyler fark eder.

Gece Safa'yı bir parçacık yanından savmak için: "Dadıcığım pek susadım. Bana bir bardakçık su lütfeder misin?"

"A ne demek... Getireyim sana, hem de koçu hanımın iyi suyundan..."

Dadı telaşla gider. Tayfur yalnız kalınca hemen elini tenekeye sokar. Süprüntüleri avuçlar. Yarı yırtılmış, yarı buruşturulmuş birkaç kartpostal ile beraber Türkçe, İngilizce yazılı parça parça edilmiş kâğıtlar bulur. Diğer süprüntülerle olan temastan murdarlaşmış olmalarına, fena kokularına ehemmiyet vermeyerek hemen hepsini ceketinin yan cebine tıkar...

Dadı su dolu zarif bir billur bardakla gelir. Tayfur hakikatte susamamış bulunup da maslahat icabı öyle demişken bardağın Bânû'ya ait olması ihtimalinden iştahlanarak tatlı tatlı suyu içer. Bitirir...

Gece Safa: “Oh tosunum... Şakarlar, afiyetler olsun...”

“Teşekkür ederim, dadı..”

“Teşekkür edenlerin çok olsun e mi...”

Tayfur artık görecektir başka işi kalmadığını anlayarak cep defterinden kopardığı küçük bir sahifenin üzerine kurşun kalemle şu satırları yazar:

Küçük hanımefendimiz,

İskelet kuruldu. Salonun bir köşesindeki kulübesinde kemik parmakları ve ebedî tebessümüyle fanilerin ömürlerini ölçüyor. Teşrifinizle bendenizi ihya ve belki ona da can bahşetmiş olacaksınız.

*Size büyülenmişçesine gönül vermiş olan
Hikmetullah Tayfur*

Not:

Adresim: Ağa Yokuşu kurbunda Kırk Sekbanlar, numara 19.

Bu kâğıdı dörde büküp dadıya uzatarak: “Gelir gelmez, bunu küçük hanıma veriniz...”

“Aha benim gözelim baş üstüne. İnşallah yine buyurunuz. Kusura bakma. Ev bizim değil sizin. Dadınız Çeşme Fettan’a çok çok selamlar. Benim yerine gozlarından öpüver. Niçin gelip de bir kerecik beni gormuyor ayo? Elekli Baba’da kısmatımıza baktırdığını unuttu mu? Benim talihine bir askar, onun talihine bir katıp çıktıydı.”

Tayfur Bey, Gece Safa'nın pek coşkun muhabbetinden kaçarak konağına döndü. Bânû'yu aradığı yerde bulamaması kalbinde onun için pırıldamaya başlayan ateşi yelpazeledi... Kızın esrarına erişmek artık hayatının en meraklı meşgalesini teşkil ediyordu.

Odasına kapandı. Cebinde getirdiği süprüntüleri masanın üzerine döktü... Çer çöp içinde altın arayanlara mahsus bir itina ile en ufak parçayı dikkatinin en ince eleklerinden geçi-
rerek bu pis kokulu şeyleri bir bir ayırdı.

Alt köşesinden cüzi bir kısmı kopmuş bumburuşuk bir kartpostal buldu, prese koydu. Kâğıdı düzeltti. Bunun ortasında elinde raket ile tenis oyunu kıyafetinde Bânû'nun bir fotoğrafı vardı. Başında saçlarını zapt eden bir çatkı, kolları dirseklerden yukarıya kadar açık bırakan bir gömlek, kısa bir “jüp”...⁸⁹ Küçük hanım kendini tamamıyla tenis şampiyonu meşhur Matmazel Lenglen'e⁹⁰ benzetmişti. Didon Paşa'nın kızı o kıyafette o kadar latif, o mertebe cazipti ki Tayfur bil-lur kolları, süzme baldırları seyrede ede doyamadı. Bu resim Bânû'nun kendi hususi makinesiyle çekilmiş olacak... Belki de beğenilmeyerek atılan bir prova idi...

Tayfur kartı evirdi, çevirdi üzerinde bir harf yazı bula-madı. Bu sebze süprüntüleriyle karışık kâğıtların içinden bir ikinci kart daha çıktı. Bunda baş tarafı tamamıyla kopmuş bir

89 (Fr.) *Jupe*: Etek.

90 Suzanne Lenglen: 1921-1926 yılları arasında dünya tenis sıralamasında birinci olan Fransalı kadın tenis oyuncusu.

erkek resmiyle sonunda řu birkaç satır yazıyı gördü:

Verdiğin söz geçen defakine benzemesin. İsnat ettiğin kabahatlerin faili olmadığımı ispat etmek benim için güç bir şey değildir. Bu pazara, mutlak bu pazara... Mazeret kabul etmeyeceğimi peşin söylüyorum. Orövvar...⁹¹

Sadullah Cevri

Bu satırlar, akıcı bir ateş ıstırabıyla Tayfur'un dimağından kalbine yıldırım gibi aktı. Delikanlı bu umulmadık ve ani yıldırımın tesiri içinde kendi kendine güldü. Deli mi oluyordu? Ne oluyordu? Yalnız Gece Safa'dan adını işitip de şahsını, hüviyetini tanımadığı bir genç yine kendince yarı meçhul bir kıza birkaç satırlık bir kart yazmış... Kelimelerde bir teklifsizlik, hatta iki genç gönöl arasında muammayı andırır bir şive, bir cilve var... Olabilir a... Bu genç kız ile oğlan akraba imişler. Belki de birbirlerine âşıktırlar. Bu da pek muhtemel; çünkü öyle görünüyor. Tayfur, Bânû'yu Cevri'den kıskanıyor muydu? Ne yetkiyle? Kız ona herkesten evvel kendinin olacağına dair söz vermemişti ki... Farzımuhal olarak Tayfur bu sözü verilmiş saysa bile bu bir maziydi. Gönlünü Bânû'nun hâliyle, istikbaliyle alakadar saysa da onun dünkü hareketine karışmak, bundan dolayı üzüntülere düşmek sırf cinnet olurdu. Lakin insanlık, özellikle gençlik, hele sevdada ne tuhaf şey... Bazı noktalarda bütün iradesinin yok olması önünde adam haklıyı, haksızı, sevabı, hatayı, mantığı kaybediyor... Yalnız ruhundan kopan bir feryadın arkasından gidiyor...

Kartın üst tarafı kopmamış olsaydı çirkin mi, güzel mi, zeki mi, ahmak mı? Cevri'nin simasını görerek bu hususta doğru yanlış kendince bazı ahkâm çıkarabilirdi. Kâğıdın olması, bu da talihsizliğine ait kötü bir tesadüftü.

Yazılı, yazısız öteki süprüntü kâğıtları da dikkatinin en ince süzgeçlerinden geçirdi. İyi, kötü tam mealde kendince mühim bir şey keşfedemedi...

91 (Fr.) *Au revoir*: Hoşça kal, güle güle.

Gece Safa'nın evini ziyareti üzerinden üç gün geçti. Bânû'dan hiçbir cevap çıkmadı. Kız, dadısının evine dönmedi mi? Yoksa döndü de orada gördüğü küçük davetnameye ehemmiyet mi vermedi? Tayfur'a yüreğini kızgın cımbızla didikleyen bir şüphe daha geldi. Bıraktığı ufak tezkere Cevri'nin eline geçmiş olmasın? İmzayı, "Size büyülenmişçesine gönül vermiş olan Hikmetullah Tayfur," diye açık, cesur bir muhabbet ifadesiyle atmıştı. Ne büyük ihtiyatsızlık, çocukluk ettiğini anladı. Evet, evet bu açıklık, bu cesaret Cevri'yi çok kışkırtabilir. Huylandırabilirdi. Böyle imza atışın saymakla tükenmez pek çok diğer mahzurları da vardı. Tezkereyi kızın validesi, kız kardeşi, biraderi, diğer akrabası da görebilirlerdi. "Bu zıpçıktı Tayfur kimdir? Sana yazdığı tezkerede böyle teklifsiz, pervasız lisan kullanmak cesaretini nereden alıyor?" sualiyle kızı azarlamalarında haklı sayılırlardı.

Tayfur yüreğinin feveranına kapılarak nasılsa büyük bir ihtiyatsızlıkta bulunmuş, tamiri mümkün olmayan uğursuz bir hata işlemişti.

Bir hafta geçti. Didon Paşa'nın kızından hiçbir haber esmedi. Tayfur'un ıstırapı arttı. Alışılmış meşguliyetleriyle eğlenemiyor; evde, sokakta bir yerde duramıyor. İçi içine sığmıyor, neticesi gittikçe kararan bu uzun bekleyişin karşısında âdeta saatten saate sararıp soluyor, kâh kıza bir mektup daha yazmayı, kâh telgraf çekmeyi, kâh kendini bir otomobile atarak Gece Safa'nın evine gitmeyi düşünüyor ve netice itibarıyla hiçbirini yapamayarak üzüldükçe üzülyordu.

Koca konağın içinde onun gözlerinden bu derin ıstırapını okuyan yalnız bir can vardı: Nâsıra... Delikanlının ruhu tutuşalıdan beri kız elim bir tetkikle onun hiç peşini bırakmıyor, yaşlı gözleriyle, karşısında sine sine yanan bu volkanın parlama sebebini keşfe uğraşıyordu.

Nâsıra Tayfur'u, onun Bânû'yu sevdiğinin on katı bir ateşle, tahammül olunmaz bir aşkla seviyordu. Efendisini ya-

kan bu elemi, kendi hayatı pahasına söndürmeyi büyük bir teselli, bir saadet biliyordu. Fakat hakikatin ne olduğunu nasıl anlarsın? Kız bu uğurda hiçbir şeyden çekinmemeye karar verdi. Bir gün Tayfur konakta yok iken odasına girdi. Kilitli yazıhanesine, dolaplarına anahtar uydurdu. Nihayet pres ile düzeltilmiş, Bânû'nun ucu yırtık kartını buldu. O, beyin çekmecelerinde, sandıklarında, bürolarında hasılı neresinde nesi var hepsini kendi eliyle koymuş gibi bilirdi. Özel bir itinayla gizlenmiş bu ütülü kart fevkalade dikkatini çekti. Bu, her zamanki kâğıtların arasına yeni girmiş pek uğursuz manzaralı bir yabancıydı.

Elleri, kalbi, ruhu titreyerek Bânû'ya baktı. Baktı. Aynanın önüne gitti, ani bir humma ile Tayfur'un kanını tutuşturan bu güzel kızın resmini kendi çehresiyle karşılaştırmaya girişti. Kendine güzellikçe üstün bir rakibe karşısında bulunduğunu gördü. Kâğıdı parça parça edip kırıntılarını da ateşe atmak istedi. Lakin bunun aslı sağ dururken resmini yok etmekten ne çıkardı? Hayır, hayır bu fotoğrafı yok etmemeli... Belki bir kopyasını çıkarmalıydı. Hemen *şambrnuvar*'a⁹² koştu. Kartın üzerindeki şeklin suretini çizdi. Aslını getirdi yerine koydu. Her şeyi düzeltti. Gözleri kilitledi. Çekildi.

Şimdi Nâsıra geceleri odasına kapanıyor. O da Bânû'ya âşık olmuş gibi resmi karşısına koyuyor. Kendi kendine:

“Güzel kız, söyle sen kimsin? Bu ne açık saçık kıyafet... Müslüman mısın? Kâfir misin? Söyle... Hangi dinden, milletten olursan ol, her şeyden evvel körpe bir kadınsın. Kolların, bacakların apaçık... Resmine erkeklerin bakacaklarını hiç düşünmedin mi? Yoksa birtakım masum, toy delikanlıcıkları günaha, derde sokmak için mi böyle soyundun? Bu kılıkta Tayfur ile tenis oynadın mı? Evet, insanlar için cehennem lazım. Özellikle şimdiki kadınlar için... Ahiret kanunlarını dünyadakiler gibi şiddetlendirmeli. Şimdiki kadınların vücutları lokanta camekânlarında soslarla, yeşil salatalarla,

92 (Fr.) *Chambre noir*: Film banyosu yapılan ışısız oda. Karanlık oda.

lezzet ve tazelikleriyle gelip geçenleri imrendirmek için süslenen yemekler gibi teşhir olunuyor... Süslenip süslenip de süzüle çalkana sokaklarda boy gösteren kadınlar hâllerinin lisanıyla: ‘İşte bana bakınız da imreniniz. Bir sepet çileğc, bir salkım olgun üzüme, bir tabak kaymağa, sulu armuda nasıl mideniz depresir, ağzınız sulanırsa işte beni de öyle içiniz çeksin.’

Fakat efendim sokaklarda ipekler, renkler, kokular içinde salına kırıta giden kadınların ekseriya süs fantaziyelerini tatmin eden birer erkek sahipleri var. Ve onlara imrenen erkeklerin de birer zevceleri... Efendim, cemiyeti harap eden en büyük haram ve haramilik işte budur. Kadınlar hep erkeğin zaafından istifade izi üzerinde yürürler. Bir erkeğin makyajında, giyinişinde kadını imrendirmek için hiçbir tarafını açtığını yahut boyayıp, telleyip pullayarak hiçbir uzvunu teşhir ettiğini görmedim... Balolarda çeşitli erkeklerle yarı bellerine kadar üryan dekolte kadınların kılıklarına bakınız... Kadın eşitlikte erkeklerle omuz öpüşüne kalkışmaya, kıyafetini düzeltmekle başlamalıdır. Devekuşunun tüyünü tepesine, denizlerden, istiridyelerden çıkan boncukları orasına burasına takındıktan, kulaklarını delip cici bici sallantılar geçirdikten sonra, ‘Ben pek akıllıyım...’ demek gülünç olmaz mı? Zavallı mahluk bir kere başını eğip de ökçelerine baksana. Seni işte bu garip hâle sokan modacı, kafadaki dimağının hafifliğinden cesaret aldı. Yürümüyorsun. Sekiyorsun. Kendine işkenceyi süs sanıyorsun. O moda garibelerini çıkar. Çıplak ayaklarıyla parmaklarının uçlarına basarak yürü ve bunun letafeti neresinde olduğunu bana söyle... Bu ökçelere verilen paralar hastanelerde gıdasızlıktan ölenlere sarf edileydi kim bilir insaniyet ne kadar nüfus kazanırdı. Bugün hangi eskicinin önünden geçseniz mutlaka onu uzun ökçe çivilemekle meşgul bulursunuz. Ekmek bulamayan kadınlar bile topuklarının altına bu sivri yumurcakları koymak cinnetinden kurtulamıyorlar... Kendinize reva gördüğünüz bu azaplar, girdiğiniz bu gülünç kıyafetler ne için hanımlar? Ne için? Kendinizi

akılca denk belki de üstün saydığınız erkeklere fazla beğendirmek, için değil mi? Merak etmeyiniz maryanın⁹³ tüyleri her ne kadar yıkanıp taranmamış olsa da tabiatın zorlamasıyla anında koç onu beğenir. Zannetmem ki tabiat sahibi bir erkek ayağında sivri ökçeli iskaripini olmadığı için güzel bir kadını bırakıp da yalnız modaya bu uygunluğundan dolayı bir çirkinini tercih etsin. Zekânızı ancak makyajınızla göstereceğinize ölçülü bir zevk ve sadelikle ispat edebilirsiniz, yüzünü beş renge boyayan, sokakta vücudunun yarısını açan, arkadan vasat bedeninin bir kısmını indirip öbürünü bindirerek yürüyen kadın akıllı başında bir erkeği değil ancak kendi kendini aldatır. Matmazel misin? Müptezel misin? Gözünü Tayfur’a dikme... Vallah ikisini birden çıkarırım. Onun gönlü benimdir. İzdivaç saadeti bana vadedilmiştir. Hayatımı onun mesudiyetine adayacağım. Söz aldım. Söz verdim. Sevdasına güvenerek imam nikâhından evvel gönül akdiyle onun oldum... Şimdi sen araya girersen ben ahlaksız bir kız seviyesine inerim. O adi bir aldatan olur... Aşkımızın, hayatımızın ahengi bozulur... Saf, pak olan şeyler cinayete döner...”

93 Dişi koyun.

Nâsıra imam nikâhından evvel Tayfur'un olmuştu. Lakin bu cömertliğinde ne kadar yanıldığını şimdi derin bir üzüntüyle anlamaya başladı.

Erkeğin bir feveran, bir şiddet anı var ki hiçbir vaatten çekinmiyor. Fakat bu vaatler vicdandan değil, şehvetten geliyor. Damarlarını yakan arzu hummasının ateşi düşünce verdiği sözler tavsiyor... Tutulmayan bu vaatleri ihtara vesile olacak yüzleşmelerden kaçıyor. Aldatılmış kadının serzenişlerinden rahatsız oluyor.

Evvelden, sevişmek için Tayfur kızı konağın تنها, izbe yerlerine çeker, baş başa kalmak için, çıkan fırsatları hiç kaçırmazdı... Fakat şimdi Nâsıra'nın gözlerinde yanan davetleri görmemezlikten geliyordu. Biçare kızın gönlü, dimağı o kadar serzenişlerle dolu idi ki vefasız sevgilisini تنها bir yerde yakalar yakalamaz hemen dökülecek, taşacak, bütün galeyanıyla boşanacaktı... Fakat kızın icat ettiği vesileleri Tayfur hep birer surette hükümsüz bırakmaya muvaffak oluyordu. Nihayet Nâsıra son çare olarak şu satırları yazdı:

Beyefendi,

Aynı dam altında yaşıyoruz. Fakat zannolunur ki birimiz dünyada, birimiz ahiretteyiz. Gözlerim elim bir özlem, acıklı bir yalvarışla daima gözlerinizi arıyor. Benimkiler yaşlı, sizinkiler dalgın...

Bakışlarımızın buluşmasından bir bomba patlayacakmış gibi korkuyorsunuz. Evet, inkâr edemem. Göğsümde böy-

le bir infilak dolgunluğu var... Lakin emin olunuz bundan size bir zarar gelmez. Kendi ateşim yalnız kendimi tahrip eder.

Verdiğiniz sözden vazgeçtiğinizi ağzınız söylemeye cesaret edemiyor fakat her hâliniz bu hakikati itiraf ediyor... Aramızda bir fiil vuku buldu. Onun dünkü adı aşktı. Bugünkü ismi cürüm oldu. Belki ona yarın cinayet denir...

Of beyefendi, ağlamaktan boğulacağım... Bir gönüle sahip olduğumu idrak ettiğim günden beri ben sizi severdim. Bu gizli dinimi Cenabıhakk'a açmaktan bile korkardım. Siz bu mukaddes muhabbetimi deştiniz. Çirkin bir yara yaptınız. Dün iftihar ettiğim bu yüksek his bugün bilmem nasıl beni utandıran en hüyük zillet oldu. İnsaniyetin öyle gülünç, öyle acıklı, öyle mantıksız düşünceleri var ki...

Daha dün hazin bir mesudiyet içinde yaşıyordum. Kalbimde tatlı ateşiniz, dimağımda beni hiç terk etmeyen nezih, melekâne hayaliniz ile konağın en kuytu, harim bucaklarında dolaşır; Arş-ı Rahman'dan yüreğime dökülen bereketli yaşlarla sine sine sızardım. Ah bu, benim için ne ebedî bir ibadet, ne büyük lezzetti. Şimdi Havva gibi bu safalı cennetten kovuldum. Pişmanlık ifritiyle karşı karşıya cehennemin dibinde tesellisiz kaldım.

Beyefendi bu gözyaşlarım, bu yalvarışlarım sizi gönlünüze aykırı bir muhabbete zorlamak için değildir. Bunun ikimiz için de büyük bir işkence olacağını bilirim. Bundan sonra gözlerimle gözlerinizi aramayacağıma, hiç görünmemek mümkün olamazsa da karşınıza imkân derecesinde ender çıkacağıma, maziyi katiyen hatırlatmayacağıma, hiçbir türlü serzenişte bulunmayacağıma söz veriyorum.

İffetsiz bir kızın söz vermesine belki gülersiniz. Belki bunu makbul tutmazsınız. Namus, haysiyet nerede başlar,

nerede biter bilmiyorum. Sizce malum zilletimle beraber emin olunuz efendim ben hâlâ namuslu bir kızım. Sözlerimi nasıl dinî bir hüürmet ve sadakatle tutacağımı göreceksiniz.

Sizden yalnız büyük bir ricam var. Kaybolması ihtimalinden bütün varlığım titrediğı için onu bu kâğıda emanet edemiyorum. Ancak yüz yüze arz edebileceğim.

Bu yüzleşme sizin için pek tahammülsüz bir azap ise bir defacık buna katlanmakla günahınızın kefarecini vermiş olursunuz. Bu benim için son zillet, sizin için haysiyetin gayesi olacaktır...

Bu akşam sizi gece yarısından sonra mezarlığa bakan sarmaşıklı pencerenin önünde beklerim. İffetimin mak-teli⁹⁴ olan bu yerde ruhumun kurtuluşu için sizden bir yardım isteğinde bulunacağım...

Bu feryadıma hissiz kalacak kadar sizi küçük göremediğim için yalvarıyorum. Beni bu gönül işkencesinden kurtarmanın bin esir azat etmekten daha sevap olacağını biliniz.

İsrarım la sizi bundan ziyade rahatsız etmek istemem. Tehdit ise haddim değildir. Hakikat budur. Vicdanınızın hükmüne razıyım...

Bugün ve daima cariyeniz,

Nâsıra

Tayfur iş odasında binbir havai meşguliyetle Bânû'ya dair olan gönül hüsrânını yenmeye uğraşırken iki üç izin isteme fiskesinden sonra aldığı müsaade üzerine Nâsıra içeri girdi. Rica mektubunu yazıhanenin üzerine bıraktı. Hiç durmadan çıktı.

94 Bir kimsenin öldürüldüğü yer, öldürölme yeri.

Beyefendi zaten kaç zamandır kızın gözlerinde parılda-
yan sessiz serzenişlerden kaçmıyor muydu? Bu çekinmesini
anlayıp da Nâsıra'nın sükût ve uğradığı terk edilmeye hazım
ve tahammülle karşılık vermesi lazım gelirken böyle yazılı
iddialara, yakınmalara, şikâyetlere kalkışmasını terbiyesizli-
ğine yormak istedi.

Kâğıdı açtı. Okudu. İlk hiddeti biraz yatıştı. Kızı evlilik
vaadiyle aldatmıştı. Bânû'nun muhteşem hayali yanında şim-
di Nâsıra'nın cazibesi sönmüştü. Fakat bu söz verilmiş evli-
liğin olamayacağı hakkında bir mazercet uydurup söylemek
lazım geliyordu ki kız ümidi kessin. Üzüntülere, gözyaşla-
rına mahal kalmasın. Verdiği sözü tutmamak bir namertlik
olduğu gibi kızı aldatmakta devam da daha çirkin bir ikinci
namertlik olacaktı.

Tayfur bu türlü çalı çırpı türünden engelleri temizleyerek
Bânû ile sevdâ zemininde karşı karşıya serbest kalmak isti-
yor ve şimdi bu sert hakikati Nâsıra'ya onu en az üzecek su-
rette bildirmeyi insanlık sayıyordu. Bundan dolayı kendince
fuzuli bir yorgunluk bildiği bu gece davetine icabete karar
verdi. Aldatarak ona hakikat söyleyecek, gönlünü alarak kı-
zın gönlünden sıyrılmaya uğraşacaktı.

Tayfur gece yarısından sonra dehlizleri, loş maltalıkları,⁹⁵
mahzenleri firavun mezarlarına benzeyen konağın merdiven-
lerinden indi. Alt katın eski İstanbul sokakları gibi dolambaç
galerilerinden yürüdü. Mezarlığa nazır sarmaşıklı pencere-
ye yaklaşınca orada gecenin karanlığına karışmış bir hayalet
seçti... Bu, Nâsıra idi. Tayfur durdu. Bekledi. Hayaletin ne
bir hareketi görüldü, ne sesi işitildi. Karanlığın kasveti al-
tında iki ruh karşı karşıya eziliyorlardı. Çünkü varlıkları pek
seçilmiyor, birbirini beş duyudan hariç bir kuvvetle, bundan
dolayı da maddi duygulanmadan daha derin bir hisle duyuyor
gibiydiler.

95 Malta taşı ile kaplı sofa, avlu.

Kız ile sevda hesabını bir an evvel kesmek isteyen Tayfur’a gecenin siyah sessizliğiyle çınlayan bu korkunç ev altında bir cinayet işleyecekler mahsus ihtiyatlarla titreyerek beklemek pek ağır geldi. Bu elim vaziyetten hemen kurtulmak telaşıyla: “Bana uzun uzadıya bir beyanname yazmaya ve böyle karanlık yerlere inmeye ne lüzum vardı? Alelade bir surette yanıma gelip meramını anlatamaz mıydın?”

İfadesinin ilk çırpıntılarıyla sesi kısılan Nâsıra: “Beyefendi, takdim ettiğim kâğıt bir beyanname değil, pek derin bir teessürnamedir.⁹⁶ Size aksi tesir yaptığına şaşmaktan ziyade ağlayacağım geliyor...”

“Yok, yok... Kızım ağlama... Söylemekte yazmaktan ziyade tesir yok mudur? Ben onu anlatmak istedim...”

“Taşkın bir dimağ, şaşkın oluyor. Üzüntümün çokluğundan ağzımın yoluyla hâlimi ifade edememekten korktum. Kaleminden yardım aldım. Belki ikinci cümleden sonra sert bir tekdir ile sözümü kesmeniz ihtimalini de düşündüm.”

“Beni bu kadar barbar mı biliyorsun, Nâsıra?”

“Estağfurullah...”

“Maksadını anlamak isterim. Söyle...”

“Medeni gönüller sıkıldıkları, (küçük bir tereddütten sonra) nefret ettikleri şeylerin karşısında barbarlaşırlar...”

“Sen teessürname adını verdiğin kâğıtta böyle serzenişlere kalkışmayacağını yazmışsın. Bu vadileri geçelim. Asıl maksada gelelim...”

“Beyefendi, serzeniş değil... Serzeniş bir tür naz demektir ki sevilen kimseler daha ziyade sevilme için yaparlar... Bu, nefret edilenlere muhabbet temin edecek bir silah değildir...”

“Nâsıra işte hep bu sözlerin birer serzeniş okudur... Birer, ikişer fırlatarak yapmayacağım dediğin şeyi yapıyorsun...”

⁹⁶ Üzüntüyü bildiren mektup.

“Beyefendi, en mülayim sözlerim size birer zehirli ok gibi tesir ediyor. Ne yapalım, aramızda pek üzücü bir macera döndü. Bunun sebebi, mesulü sizsiniz...”

“Her kız, hayatın ilk zevkine vücudunu teslim ettikten sonra böyle söyler...”

“Fakat beyefendi, her mert erkek masum bir bakiri aldatıktan sonra böyle söylemez...”

Tayfur darbenin şiddetinden biraz sersemleyip sustu. Şimdi bu ilk galebeden sesi kuvvetlenip gözleri ateşlenen kız devam etti:

“İffetimin bu büyük davası için bu karanlık, تنها, ölümlü, sarmaşıklı yeri seçmeme sebep bu mahallin bekâretime maktel olmasıdır. Buradan bir yırtıcı hayvan gibi namusunun kan kokusunu alıyorum. Ölülerin karşısındaki bu karanlığın içine bir mahkeme kurmak istedim. Çünkü şahitlerim, delillerim, vekillerim, avukatlarım hep buradadır. Karanlıkları dinleyiniz. Unuttuğunuz şeyleri, gece size heybetli sükûtu içinde gösterecektir. Ölülerden sorunuz. Ben kendimi nasıl müdafaa ettim. Siz beni nasıl aldattınız. Söylesinler. Bütün bu hakikatler yarasalarla beraber etrafımızda uçuşuyorlar. Sesimle beraber dalgalanıyorlar. Canlanıyorlar. Allah olunca vicdan da vardır. Menfaat kastıyla onu susturmaya uğraşanların içinden o, yine hakikati söyler. Nasihatlerine artık aldırmayacak kadar onunla yüz göz olanlar vardır. İşte bu, hakka aldırmamaktır... İşte ahlak, cemiyet, dünya her şey bu günah ile sükût eder... Ben kendi felaketimden ziyade senin bu düşkünlüğüne ağlıyorum Tayfur.”

Kız başını sarmaşıklı pencereye vererek hazin, elim hüngürtülerle gözyaşlarını salıverdi. Hakikati inkâr ile maceranın altından kurtulamayacağını anlayan Tayfur kendi davasını büsbütün iptal etmeyecek surette kıza sureti haktan görünmek⁹⁷ mecburiyetinde kalarak: “Nâsıracığım haklı sözlerinle

97 Kendisini iyi niyetli imiş gibi göstermek.

beni yendin... Sesinde galebe ve hakikat titriyor. Ben mağlubum. Sus... Yeter... Fakat sana neden bu suretle söz söylemek mecburiyetinde kaldığını bilmiyorsun.”

“Belki... Lakin bunu bildirmen mümkün değil midir?”

“Evvelden bu hakikatle seni üzmem istemiyordum. Fakat şimdi bu acı doğruyu söylemeye mecburiyet hasıl oldu.”

“Ne kadar acı olsa hakikat şifalıdır. Söyle... Dinliyorum...”

“Cenabıhak kalbimi hiliyor. Yegâne emelim seninle evlenmektir... Öf... Lakin...”

“Ne oldu? Ortadan kaldırılması mümkün olmayan bir mâni mi çıktı?”

“Evet...”

“Nedir?”

“Validem...”

“Validen senin ciddi hiçbir arzuna karşı katı bir itiraz gösteremez ki... O senin her suretle mağlubundur. Sen ne istersen o onu alkışlamakla iftihar eder...”

“Bu defa öyle değil...”

“Söyle merak ediyorum. Bakalım bu defa validen neden huyunu değiştirdi.”

“Validemin eskiden beri garip bir arzusu vardır...”

“Nedir Allah aşkına...”

“Bana bir paşa kızı almak... Kendisi paşa karısı olduğu için paşa kızı kaynanası olmak deliliğini tutturmuş...”

“Neler duyuyorum Allah’ım... Tayfur, hanımefendinin huyunu, âdetini ben de bilirim. Elinde büyüdüm. O senin seçimlerine hiç karışmadığı gibi senin reyini alınadan parmağını kımıldatmaz. Masalarda dinlediğimiz gibi hakikatte de gönlünün seçtiğiyle evlenebilmek için tacından, tahtından vazgeçmiş çok şehzade prens maceraları işitilmiştir. Bir paşazadenin evlenmek için bir paşa kızı araması türünden çürümüş âdetlere herkesten ziyade sen gülersin. Fakat ne yapalım ki şu saatte senin için böyle söylemek icap ediyor. Bu asrın azalan hükümdarları bile sıradan kadınlarla evleniyorlar... Beni arzu etmiş olsan böyle zekâna yaraşmayacak özürler ileri sürmezsın... Ne şöyle ne böyle... Bir muhalif rüzgâr esti. Senin gönlünü benden aldı götürdü. İşte hakikat bu...”

“Nâsıra sana bir delilik gelmiş... Söylüyorsun, dönüyor yine onu söylüyorsun. Düşünmeden söylüyorsun...”

“Bey, o kadar düşünüp de söylüyorum ki bu son gecelerim uykusuz, yalnız düşünmekle geçti...”

“Bana inanmıyorsan seni bir yere gizleyip validemi söyleteyim. Hakikatin ne merkezde olduğunu kendi kulağınla işit...”

“Hipnotize etmiş gibi validene istediklerini söyletebilirsin. Aksini iddia eden yok...”

“Ne yapalım Nâsıra? Söylediklerime inanmadıktan sonra seninle nasıl uzlaşabiliriz?”

“Uzlaşmaya lüzum var mı? Bu La Fontaine’in kurt ile kuzu davası... Gönlünün arzusunu yerine getirirsin. Evvelce bana verilmiş sözün ne hükmü olabilir?”

“Peki, Nâsıra ısrar etmeyeceğim. Sözlerimi aklın ne suretle alıyorsa öyle kabul et... Beni buraya davetten mühim bir maksadın olduğunu yazmışsın. Şimdi oraya gelelim...”

“Şaşkınlığımdan size kâh tekil muhatap, kâh çoğul muhatap kipiyle hitap ediyorum. Terbiyesizliğiimi affedersiniz.”

“Beis yok. Nasıl istersen öyle hitap et...”

“Beyefendi, siz de bilirsiniz ki vicdan başka, gönül başkadır. Biri hak ve hakikate, öteki heva ve hevese tabidir.”

“Rica ederim Nâsıra, felsefende derinleşme... Bu bahsin kısa kesilmesi bence son derece gereklidir.”

“Biliyorum beyefendi... Fakat ne yapalım... Kaç zamandır işleyen koca bir yara bir nefeste kapanmaz. Korkmayınız. Kalbinizi kendi gönlüm gibi biliyorum. Siz ne kadar inkâr, tevil⁹⁸ yollarına sapsanız ben hakikati tüm acı açıklığıyla görüyorum...”

“Uzatma diyorum Nâsıra... Şimdi yürür giderim. Sözün yarım kalır... Bundan sonra olacak davetlerine hiç kulak vermem. Bak ona göre sözüne devam et...”

“Beyefendi, sizin korktuğunuz şeyi biliyorum. Sizinle geçen sevda maceramızın iadesini ve netice itibarıyla evliliğimizi istirham ve bu vadiye ısrar edeceğimden korkuyorsunuz. Hayır, hayır, hayır... Bin kere hayır. Katiyen emin olunuz, size böyle bir teklifte bulunmayacağım... Paşa kızıyla, şah kızıyla, imparator kızıyla kiminle isterseniz onunla izdivaç ediniz... Lakin bu feragatime karşılık sizden büyük bir ricam var...”

98 Bir söz veya davranışa bilinen anlamından başka bir anlam verme, başka bir mânâ ile yorumlama.

“Nâsıra, bu feragatine karşılık benden ne istersen iste... Hiçbir fedakârlıktan çekinmeyeceğim... Mesela seni bir paşa kızı gibi çeyizleyip çimenleyerek münasip bir adama vermek... Hatta bu hususta gönlünün bir arzu ettiği de varsa hiç çekinme söyle...”

Ah karanlık olmayaydı, bu tekliften zehirlenmiş gibi kız-çağızın nasıl yemyeşil kesildiğini Tayfur görecekti. Biçare başını rutubetli, kalın, sağır duvara verdi. Ruhunu teslim eder gibi inim inim inliyordu.

Kızın bu ani ve muammalı kederini anlayamayarak Tayfur şaşır-
dı. Kendisiyle izdivaçtan feragat ettikten sonra bir diğerine varmasında bu derece kederlenecek ne vardı? Zihninde yine kızışan bir hiddetle karanlıkta Nâsıra'nın gözlerini bulmaya uğraşarak: “Kız, yüzünü göremiyorum ama sesinden, sözlerinden alıyorum. Galiba bu gece sende şiddetli bir humma var. Arada bir saçmalıyorsun...”

Nâsıra hâlâ derin iniltiyle: “Beyefendi, ben saçmalamıyorum. Sözlerime karşı sizin kulağınızın ahengi bozulmuş... İşte onun için anlaşılamıyoruz.”

“Benimle izdivaçtan katiyen feragatini söyledin.”

“Evet...”

“O hâlde seni elbette bir diğerine vereceğiz. Karabaş yapacak değiliz ya?”

Kız heyecandan kesilen sesiyle: “Bu teklifi bir daha bana etmeyiniz. Karşınızda hafakandan tıkanarak düşer ölürüm ve bu, sizin için aynen beni hançerle bitirmek derecesinde bir katli sayılır...”

“Kızım, benim kulağımın ahengi değil, senin aklının dengesi bozulmuş. İşte ben gidiyorum. Sen bu manasız, irtibatsız sözleri daima karanlıklarda konuşmaya alıştığın *fantom*lara⁹⁹ anlat...”

99 (Fr.) *Fantome*: Hayalet.

Tayfur hızlı adımlarla kaçarken Nâsıra cebinden bir elektrik feneri çıkardı. Karanlığın kesafeti içine doğan bu anı güneşle, diğer elinde tuttuğu bir kâğıdı aydınlatarak: “Beyefendi kaçmayınız... Tenis oynayan şu matmazelin başı için durunuz...”

Tenis ve matmazel kelimeleri Tayfur’u bulunduğu yere ani bir sihirle çiviledi. Delikanlı döndü. Kızın gösterdiği şeye baktı. Bânû’nun resmini ta uzaktan tanıdı.

Gerileyemiyor, ilerleyemiyor, bir şey söyleyemiyor, donmuş gibi öyle duruyordu...

Nâsıra resmin sihir-kâr tesirinden cesaretleterek tekrar etti: “Beyefendi, bu matmazelin başı için son sözümü dinlemeden buradan gitmeyiniz.”

Tayfur şimdi ilk şaşkınlığından ayılmaya uğraşırken bir mıkna-tis kitlesi karşısında bulunuyormuş gibi resmin cazibesine tutuldu. Kıza yaklaşarak: “Nereden buldun bu resmi?”

“Karanlıkta konuştuğum fantomlar getirdi...”

“Kütüphanemden mi çaldın?”

“Kütüphanenize bakarsınız. Oradaki yerinde durmuyorsa böyle bir şüpheye hakkınız olabilir. Fakat efendim, bizi burada birleştiren meseleden hariç sözlerle vakit geçirmeyelim... Bahis uzadıkça sizi rahatsız etmekten ziyade kendim üzülüyorum. Beni dikkatle, insaniyetle dinleyiniz. Son sözüme karşı son diyeceğinizi bekliyorum.”

“Dinliyorum Nâsıra...”

“Aldatmak üzere bana vermiş olduğunuz izdivaç sözünden sizi bir şartla salıverebilirim...”

“Çabuk şartını söyle...”

Nâsıra ağlama sarsıntıları içinde tutunacak yer arayarak: “Kiminle isterseniz onunla evleniniz...”

“Peki sonra?”

“Bana başka bir koca teklifinde bulunmayınız...”

“Peki sonra?”

Nâsıra gözlerinin yağmurunu zapt etmek için iki avucu içine düşen bedbaht başını sıkı sıkı elim hüngürtülerle sar-sılarak: “Beni bu konaktan kovmayınız. Ben sizin azat kabul etmez bir esirinizim. Huzurumla sizi katiyen rahatsız etmeyeceğime işte Cenabıhakk’a yemin ediyorum. Bir daha beni hiç hiç hiç karşınızda görmeyeceksiniz... Ancak sizinle bir damı altında bulunmak tesellisiyle yaşayabileceğim. Beni bu haneden çıkarmak kendi elinizle bir yokluk kuyusuna atmak-tır. İlk hatayı beraber işledik. İkinci cinayetten birbirimizi kurtaralım. Emin olunuz beyefendi, intiharım sizin yeni iz-divacınıza uğursuzluk getirir... Diğer bir kadınla olacak saadetinizi benim zavallı kanımla kızıla boyamaktan ne hazzınız olabilir?”

“Nâsıra, müşküle sarmış bir sevginin insan yüreğini nasıl dağladığının tecrübesini şu saatte ben de geçiriyorum. Peki, sana yaptığım fenalığa karşılık razı oluyorum. Bu konakta otur... Fakat bu gibi hâllerde verilen sözlerin hükümlerini bazı anlarda insan tutamıyor. Bu pek müşkül ve ekseriya im-kânsız oluyor... Evet, evet artık açıkça konuşuyoruz. Bütün riya, yalan, bencillik perdelerini aramızdan kaldıralım. İşte ben sana verdiğim sözü tutamadım, şu anda sözümün eri olmak isterim lakin şimdi ben sana o sözü verdiğim andaki ben değilim. İradem elimde yok. Sen de şu anda bana verdiğin sözü ileride tutamayacaksın... Çünkü bu konağa bana zevce namıyla bir kadın gelince benim her an onunla olacak ruhî vahdetim sana bu evde bir cehennem hayatı yaşatacak... Kıskanacaksın... Her anın bir intihar dakikasından daha elim geçecek... İyi düşün...”

“Beyefendi, bundan sonra benim ruhum cehennemde gerek. İşlediğim günahın cezasını çekerek maneviyatımı te-

mizlemeye uğraşacağım... Bazı tarikatlarca nefsi cezalandırmanın ibadet olduğunu bilmiyor musunuz? İbadet mabuda erişmek için yapılır... Demirin yanarak paslarından temizlenmesi gibi insan da ateşle Hakk’a yaklaşır... Pislikten nura döner... İşte ben bu konağın damı altındaki cehennemde ruhumu böyle arınmış bir hâle getireceğim... Hiçbir tekke, hiçbir mabet, hiçbir çilehane burada çekeceğim azap kadar beni Rabbime çabuk yükseltmez... Hem beyefendi etrafımda dolaşan vücutsuz ruhlar bana daha başka şeyler söylüyorlar...”

“Ne diyorlar Nâsıra?”

“Her günahın muhakkak bir cezası vardır. İnsan musibetinin cezasını çekerek meleklesir... Çekmeyen iblis olur... Ben hatamın cezasına çabuk uğradım... Ettiğine bir gün sen de uğrayacaksın Tayfur... O zaman benim arınmış ruhum senin imdadına yetişecek... Kendimi kurtardığım gibi seni de kurtarmaya koşacağım. Şimdi bunu bozulmuş aklımın uydurduğu manasız bir kehanet gibi görerek belki gülersin. Ben şimdi senin zevcenden daha yakın bir şeyimim. Ruhum umduğum temizlenme ile Allah’ına yükselirse ben sana bir koruyucu melek olacağım. Sen son verdiğin sözü tutarsan Halik ikimizi de affeder... Gönlün kimi istiyorsa onunla evlen. Gözlerinize görünmeyerek aynı dam altında saadetinize şahit olmak... İşte, hayattan kendime ayırdığım bahtiyarlık hissi... Bunu bana çok görmezsin değil mi? Haydi Tayfur mesut ol, bu konağın alt katında metruk odalarda yalnız yaşamak için verdiğin müsaadeye hakkımı teslim et. Ve bu vaadini hiç bozma...”

Tayfur, kârgir katın soğuk duvarlarında titreyen sesiyle: “Nâsıra, sana tekin değil diyorlar. Ben bu avamî zanna gülerdim, fakat şimdi görüyorum ki sende diğer kadınlara nispeten garip bir üstünlük var. Emin ol, verdiğim sözü tutacağım. Bu konakta kalacaksın... Belki ben mezarlıkların uğursuzluğuna uğradım. Belki ben büyülendim... Belki ben imansızlığının cezasını çekeceğim. Bir uçurumun kenarında dolaştığımı his-

sediyorum. Belki bedbaht, perişan saatlerimde üzerine başımı koyarak ağlamak için şefik bir diz arayacağım. Belki bu sığınağım sen olacaksın Nâsıra...”

“Tayfur, ben senin elinin çizgilerini, alnının hatlarını önümde bir açık kitap gibi daima okurdum. Çok dertlere uğrayacaksın. Fakat hepsini atlatacaksın. Tez mizaç, zaafına mağlupsun. Çabuk kapılır, çabuk soğursun. Çok defa akıl ve mantıktan kaçarsın. Lakin metin görünmeye uğraşırsın. Çok defa felaketlerini ayağınla gider, ararsın. Kendi zekânın üzerine akıl beğenmezsin... O konuda kılı kırk yaran bir âlimin önünde bir dimağın açılıp yine kapanması mümkün olsa âlim, o kafa sahibinin talihi söyleyebilir... Çünkü dimağ bize hayatta bir pusula vazifesini görmek için Cenabıhakk’ın verdiği bir alettir. Sahibini iyi, fena yola sevk eden kafalar vardır. Bazı tedaviler, alıştırmalar ile fenaları iyi, iyileri fena yapmak mümkündür... Onun için hayatta muhitin, bazı hadiselerin ahlak üzerine ve dolayısıyla talih üzerine tesirleri büyük olur... Yine onun için mektebin, terbiyenin, tahsilin milletler üzerinde oynadıkları roller mühimdir. Senin kafan daima emniyet supabı olmayan bir makine gibi alabildiğine bir şiddetle işledi. Sana nasihat verenlerden kaçtın. Daima heva ve hevesine uyarak yaşadın. Senin şuursuz bu taşkınlıklarına kurban olanlardan biri de benim... Sen Boğa burcunda doğdun. Korkma o seni himaye eder. Aleyhine kurulan dolapların hemen daima üstesinden geleceksin... Üzerinde akik yüzük, akik tespîh taşı. Bu mübarek kırmızı taş Boğa’nın tılsımıdır. Seni kazadan, beladan saklar...”

“Oh, Nâsıracığım, bir falcı karı kadar söz biliyorsun... Ve pek tatlı dinletiyorsun.”

“Evet, tanınmamış bir falcıyım... Bütün sihirlerimi senin lehine yapacağım...”

Sarmaşıkların, servilerin arasından eliyle gökyüzünü işaret ederek: “Dün gece kayan parlak bir yıldız Arz ile Zühre

arasında düşerken çizdiği nurani iziyle senin adını yazdı. Sen cadı tabiatlı iki genç kızın arasındasın. Bu ikiden biri benim. İkincisi de bu tenisçi matmazeldir. Remil attım...¹⁰⁰ İsminde ‘elif’, ‘be’ var. Benim burcum Yay, onunki akrep. Çok naz ve istîğnadan, bin türlü müşkülattan sonra bu kız sana varacak... Fakat az vakitte üzerine hıyanet edecek. O zaman bana gel... Burçlarımız çarpışsın da gör...”

Tayfur bu acayip sözleri dinledi, dinledi. Üzüntüyle biçarenin bir tür cinnet nöbetine tutulmuş olduğuna hükmetti. Bu hâle sebep kendisiydi. Kızın böyle yıldızlardan, burçtan, elden, kafadan kahve telvesinden daha birçok şeylerden istikbal okumak gibi garabetleri vardı. İşte şimdi bu deliliği artmış, saçma sapan bir dereceye varmıştı. Fakat bazen ne muntazam bir ifade, ne etkileyici bir mantık, ne büyük bir felsefe ve ikna kuvvetiyle söylüyordu...

Zavallıyı konaktan savup büsbütün çıldırtmaktansa onu gözünün önünde muhafaza için vicdanından kopan sedaya itaat etti. Ve biraz daha gönlünü almak üzere: “Nâsıra merak etme, seni bu konaktan, yanımızdan hiç ayırmayacağım... İzdivaç istemiyorsun, o hususta da zorlamayacağım. Burada yıldızıma bakıp beni uğursuzluklardan, kazalardan, büyülerden, felaketlerden kurtararak yaşayacaksın...”

“Merak etme Tayfur, isminin ilk harfi ‘t’, İkincisi ‘y’dir. ‘T9’, ‘Y10’dur. Adetlerin sıracı bu uyumuna dikkat ettin mi?”¹⁰¹

“Etmedim kızım, hiç aklıma gelmedi...”

“Fakat bu güzel nispeti son harfler bozuyor... ‘F-80’, ‘V-6’, ‘R-200’dür. İsminin ilk dört harfini toplarsak ‘105’e ulaşırız. Son harf iki yüz ‘200’, ‘105’i iki defa içermez... Bundan ne çıkar biliyor musunuz?”

100 Nokta ve çizgilere dayanarak fala bakmak.

101 Ebced, harflere sırasıyla bir rakam değeri verilmesiyle meydana gelen bir hesaplama sistemidir.

“Bilmiyorum. Ben bilmek istemem. Senin bilmen kâfidir...”

“Yalnız şuna dikkat et ki adları beş harfli olan erkekler ekseriya zevceleriyle iyi geçinemezler... Tek harf yalnızlıktır. Bu mahzuru def için ismi tek harfli olan erkekler, yine adı tek

harfli kadınlarla evlenmelidirler ki adetler çiftleşsin... Arada uyum olsun. Mesela ‘Ahmet’ ile ‘Zehra’ pek güzel geçinirler. Çünkü ikisi de çift harflidir. Fakat ‘Ali’ ile ‘Melek’, ‘Cavit’ ile ‘Düriye’ geçinemezler...”

“Nâsıra, izdivaçtaki isimlerin sayısal uyumlarını şimdi bırakalım. Başka mühim bir diyeceğin var mı?”

“Var...”

“Söyle...”

“Salonda kırmızı kulübedeki iskeletle ara sıra görüşmek için müsaadenizi rica ederim...”

“Vay, sen onunla görüşüyor musun?”

“Evet...”

“Onun dili var mı?”

“Dil yalancıdır. Dil riyakâr, aldatıcıdır. Hiçbir zaman dimağın düşündüklerini, işlenmiş ve işlenecek kötülükleri, kalbin iyi, kötü maksatlarını, kinlerini, hasetlerini muhataba dosdoğru söylemez. İnsan diğer insanın her uzvuna Halik’in yazmış olduğu hayat beratını hecelemeyi bilmelidir. Usta bir tabip hastayı, sağlamı, marazın türünü insanların yüzlerinden nasıl anlarsa bir ilm-i sima¹⁰² uzmanı da çehreden ruhani huyları, noksanları keşfeder. Ariflerce dış görünüş, içeride saklı olanın aynasıdır. Kâinatta her şey anlayanlarca kendi tercümeihâlini, yaradılışını, tabiatını, mazisini, istikbalini söyler. Bu hakikatları görmeyi bilseydik çok ibret dersleri alırdık. Ben iskeletin alın yazılarını okudum. Bütün insanların huyları-

102 Fizyonomi, yüz okuma sanatı.

rı birbirlerine benzer. İyi zannolunanlar fena tabiatlarını saklayabilenlerdir... Salondaki kuru kafa çok heyecanlı maceralar yaşamış. Bu, iki zevcesinden hıyanet görmüş bir erkek... Sana ibret verici hayatını anlatayım mı? Kuru kafada iki tür yazı var. Biri kuru kafanın takdir edilen alın yazısı, ikincisi kafa sahibinin hayatındaki acılardan zihninde iz bırakan yazılar. Bu sergüzeşt şöyle başlıyor: ‘Nihayet mezarda döktüğüm etlerimi tam elli iki sene üzerimde beyhude bir yük gibi taşıdım... Cismaniyet hamallıktan, gafletten başka bir şey değil... Uzviyet ancak kabirde şifa bulan bir hastalık...”

“Nâsıra sus. Benim sinirlerim pek gergin, seninkiler de çok heyecanlı; ikimizin de sakinliğe ihtiyacı var. Ölü kemiklerinde okunmuş ahiretten nakledilen hazin vakalarla dimağlarımızı yorup büsbütün çıldırmayalım.”

“Tayfur, gafletten uyanmak istemiyor musun?”

“Gencim Nâsıra, yaşamak için gaflet lazımdır. Adelelerimin hamallığı benim için bir zevktir.. Bütün insanlara ne oluyorsa nihayet bana da o olacaktır. Ana rahmindeki oluşumumuzdan hiçbir şey duymadık. Mezarda ne olacağımızı da hiç düşünmemeliyiz... Hayatın, ölümün bizi sürüklemesi mukadder mecralardan geçmek için rızamız, fikrimiz, onayımız, itirazımız, tenkidimiz sorulmaz... En büyük filozoflarla en kalın kafalı ahmaklar varlığın yokluğun aynı kapılarından girerler, çıkarlar. Bir insan gönlünün dilediği üzere kendi kendini yaratamaz... Hayatı mizacına göre düzenlemez. Ölümlü imrenecek surette tatlılaştıramaz... Tabiat merhametsizdir, sağırdır. Yamandır. Onun karşısında şikâyetle ne kadar çırpınsak, o iradesinin bir harfini değiştirmez... Böyle abdal vaizler, karışık hoca hanımlar gibi bir düziye ahiretten, mezardan dem vurma... Sinirlerin bozulmuş, haydi üst katlara çık. Biraz hava al. Gel sana sakinleştirici bir şey içireyim...”

“Teşekkür ederim. Bir şey içmem. Buranın havası bana her yerden iyi gelir... Sen yalnız beni bu konaktan atmayacağına dair vermiş olduğun sözü tut... Başka lütuf istemem...”

“Sözümden emin ol, Nâsıra...”

Kız bu defa hüngürtüsüz hazine yaşlarla: “Bir daha teşekkür ederim. Allah sana akıl, sevdiğin kıza merhamet, bana da sabır versin... Haydi, Tayfur git... Deminden beri kederli yüzümden, ölümlü sözlerimden sıkılıyorsun. Savuşmak için bir veda cümlesi arıyor fakat bulamıyorsun.”

“Ben burada durdukça senin asabiyetin artacak... İşte gidiyorum.”

Ne bir ayrılık busesi, ne bir veda cümlesi... Tayfur kırklara karışmış bu kızın yanından bulaşıcı bir şeyden uzaklaşır gibi kaçarken şöyle söyleniyordu: “Of, merhametten maraz doğar derler işte bu... Vaktin ‘orakl’leri,¹⁰³ bakıcı karıları bunun yanında halt etsin... Dinlenmiyor. Çekilmiyor. Ben, bu budala kızı nasıl sevmişim acaba? Sevda kederiyle akli zıvanasından bütün bütün çıkmış. Az vakit sonra tamamıyla çıldıracağı benziyor... Başka kocaya varmayacakmış, o da bana tasa mı? Oturursa işte konak, çıldırırsa tımarhane var.”

Sarmaşıklı pencerenin önünde ölümlerle ve gönlündeki ateşle yalnız kalan zavallı Nâsıra da kaçan Tayfur’un arkasından gözyaşlarını silerek, “Kaç... Kaç... Dünya’nın yuvarlak olduğunu bilmiyor musun? Kaçağın noktadan ne kadar uzaklaşsan yine dolaşıp oraya geleceksin. O kız ile mesut olamayacaksın. Nihayet saadetini benim izdivacımda arayacaksın...” kehanetiyle mırıldanıyordu.

103 (Fr.) *Oracle*: Kâhin.

Tayfur Bey'in, küçük hanıma takdim edilmek üzere Gece Safa'ya tezkere bıraktığı günün üzerinden iki buçuk hafta geçti. Cevaben Eyüp'ten hâlâ hiçbir ses çıkmadı. Bu sükût ne manaya alınabilir? İhmal mi? Kasıt mı? Yoksa hastalık, saire türünden ciddi bir mâni mi var? Her ne olursa olsun, iki satırlık bir kart ile özür dilemek lazım gelmez miydi? Bu nezaket kaidesinden ayrılmayı icap ettirecek acaba ortada ne vardı?

İki haftadır yalnız bu madde üzerine fikir yürüterek yaşayan Tayfur'un zihninde mesele çatallandı, çutallandı.

Gelecek kartpostalı bekleyerek konaktan bir yere ayrılmıyor, odasında, pencere önünde, çenesi dirseğinde, hiçbir şey yapmaksızın saatlerce düşünüyor, Doktor Ferhat'tan başka yanına kimseyi kabul etmiyordu.

Son ziyaretinde Doktor sordu: "Tayfur, bu ne hâl?"

"Bânû'dan cevap bekliyorum..."

"Bu cevabın mutlak geleceğinden emin misin?"

"Mutlak değil, fakat bilmem nasıl geleceğine dair kalbimde tuhaf bir ümit var..."

"Azizim, o tuhaf ümidini kes. Her zamanki eğlencelerinde meşgul ol. Rahatına bak."

Bu söze karşı Tayfur'un benzi sarardı. Titrek bir ihtiyar gibi iki kolu son bir ümitsizlikle aşağı sarktı. Yalvaran sabit bir bakışla: "Rica ederim bu sözünü bir daha tekrar etme..."

Doktor Ferhat Bey şaşkın bir durgunlukla: “Beni hayretlere düşürüyorsun Tayfur... Niye tekrar etmeyeceğim? Ne var?”

“Çok dertliyim. Hayatımı Bânû’dan gelecek cevaba bağlı görüyorum...”

“Bu nasıl söz? Ya cevap gelmezse ne olacak?”

“Pek fena şeyler olacağını hissediyorum...”

“Saçma... Çocuğum, aklını başına topla... Genç, mesut hayatını iki defa gördüğün huyu, yaradılışı, tıyneti, maksadı meçhul bir kızın hayaline bağlamak gibi saçmaları senin ağzından işittiğime kulaklarım inanmak istemiyor...”

“Doktor, hakikat söylüyorum. Ve ıstırabımın onda birini göstermeye uğraşıyorum... Hâlim her türlü tahminin üzerinde vahimdir...”

“Sana akşam sabah, ‘Sofra hazırdır buyurunuz,’ diyorlar. Ceplerin para dolu... Sen bu evde bir küçük senyörsün. Bir konak halkı senin emrinle oturup kalkıyor. Aklına gelen eğlenceyi, delilikleri yapmaktan seni meneden bir fert yok... Bu kadar refah, saadet sana çok geldi. Hazmedemedin. Kendi kendine mezarlıklarda, Eyüp semtlerinde bir dert aradın. Nihayet âlâsını buldun. Başında geçim derdi ve bugünün başka şey düşünmeye meydan bırakmayan geçinme endişeleri olsaydı o kızın yılan gibi dimağına giren sevdası, kanını bu kadar çabuk zehirleyerek istila edemezdi. Bu senin tutulduğun normal bir aşk ve alaka değil, âdeta kara sevda... Görüyorum ki sözlerin bozuk. Gözlerin bozuk, asabın bozuk... Nabzın bozuk... Fikrin bozuk... Niçin saklayayım, hastasın. Haydi, kalk hamama gidelim. Sana evvela bir duş sonra tüm vücuduna *firiksiyon*¹⁰⁴ yapayım. Tepki geldikten sonra bir otomobile atlayalım... Şişli, Kâğıthane, Cendere, Maslak, Büyükdere... Güzel şehrimizin ferahlık verici mevkilerini bir

104 (Fr.) *Friction*: Vücudun bir kısmını elle ovma ovuşturma.

dolaşalım. Bu konağın kasvetli ufkundan çık, biraz hava al. Dünyada Bânû Hanım'dan yüz defa güzel ne kızlar olduğunu gör... Gönlün, gözün açılsın... İlk hamlede bu derece mağlup düşersen bu sevda üzüntüsü sana büyük fenalıklar eder.”

Tayfur hazin bir sesle: “Ya biz evde yokken Bânû'dan kartpostal gelirse...”

“Gelirse daha iyi ya, birkaç saat bu pek elim beklemeden kurtulursun. Akşam konağa dönünce kartı yahut mektubu gelmiş bulursun.”

Bânû'nun âşığı hayrına olan bu teklifi reddedemedi. Bir duş, *firiksiyon*, masajdan sonra giyindi. Bir otomobile atladılar. Bu yeni icat araba, rüzgârları yırtıp koşarken yüzüne serin serin hava çarptıkça aşk hastası memnun oluyor, dimağını saran sevda kasvetinden etrafını seyrederek biraz avunuyordu. Yalnız odalara kapanıp kara sevda ummanının dibine çöken zavallı intihar edenlerin hep böyle Doktor Ferhat gibi birer vefalı dostları olaydı çoğu ölümün pençesine kendi nefsinin teslim felaketinden kurtulurdu.

Otomobil Beyazıt'tan geçti. Mercan Yokuşu'ndan indi. Şimdi köprü kalabalığının ortasından uçuyorlardı.

Doktor Ferhat, yüzüne biraz renk gelen hastasını süzerek: “Gideceğimiz yerin seçimini sana bırakıyorum Tayfur... Bugün sünnet çocuğu eğlendiren bir lala gibi emrine tabi olacağım...”

Sünnet çocuğu ses çıkarmadı. Düşünüyor, kendisini Eyüp'ten uzaklaştıran her tekerlek devri yüreğine ıstırap veriyor, garip bir mıknaş gönlünü, fikrini, bütün varlığını karşı konulmaz bir şiddetle Haliç'in sol tarafına çekiyordu. Bu çekilmenin sebebi nedir? Bânû o anda dadısı Gece Safa'nın evinde mi bulunuyordu?

Tayfur söz verdiği itaatın tersine bir itiraza uğramaktan korkarak bu arzusunu doğrudan doğruya Doktor'a açamaya-

rak: “Gidelim... Gidelim... Bir *montanyirus*¹⁰⁵ gibi Beyoğlu Tepesi’ne çıkalım... Şişli’den uçalım. Kâğıthane Deresi’ne inelim... Gönlüm evvela havalanmak sonra bir kartal süzülüşüyle sırtın kıvrımlı şosesinden döne döne vadiye inmek istiyor...”

“Peki... Şaka değil, mirasyedi eğlendiriyorum. Nasıl emredersen öyle olsun paşam.”

Doktor Ferhat, arkadaşının Kâğıthane Deresi’nde bir lammelif çevirdikten sonra Eyüp semtine yollanmak sevdasına düşmüş olduğunun farkına varamadı.

Banka önünden, Şişhane Yokuşu’ndan, Galatasaray, Taksim, Şişli uçtular... Vadiye hâkim tepede yirmi otuz araba, otomobil toplanmış sonbahar seyranı yapıyorlardı.

Doktorun ricasıyla orada biraz durdular... Tayfur etraf kırılığa bakınarak:

“Burası Beyoğlu halkının en yakın gezinti mahallidir. Fena değil, sonbaharın ufuklara serpilmiş vedalı morluğu, topraklarda yer yer tazelenmiş çimenler, oradan buradan sızan ufak kaynakların güneşe karşı parıltıları, vadide damla damla yaşlarını akıtarak yapraklarını döken ağaçlar... Yazın ölümüne ağlayan, hüznler saçan hep bu renkler, sisler, manzaralar, etkili birer şairanelikle insanın yüreğine dokunuyor. Bak, bak şu karşılara bak... Birbiri arkasına sıralanan şu dağ silsilelerinin hafif pembe bulutlar altından bize bakarak düşünür gibi duran tepelerinin ötelerinde neler var biliyor musun? Vatani bir baştan bir başa yakan, kızıl kana boyayan ilk ateşler orarlardan çıktı... Baktıkça uçuşan şehitlerin kefensiz kanlı hayallerini görüyorum. Beynimde mütemadiyen toplar gürlüyor... Gürlüyor... Bakış ufkum genişledikçe içimin gamı büyüyor... Haydi... Haydi, buradan kaçalım. Vadiye inelim. Dar yerlere sığınalım. Gözlerim dünyayı görmesin. Ne kalabalık görmek isterim, ne manzara... Burnum her taraftan kan kokusu alıyor.

105 (Fr.) *Montagne russe*: Lunapark hız treni.

Etrafımda dolaşan halka baktıkça zannediyorum ki kulaklar uğursuz haberler duymak için kırıste... Gözlerde avını bekleyen yırtıcı hayvanların vahşetleri parlıyor... Her hayatın ancak diğer bir hayatı tepelemekle devam ettirildiği bir zamanda yaşıyoruz... Her ırk kendi cinsinden olmayan diğer insanların kanına susamış... Her kavim dünyayı diğer kavimlerden temizleyerek benimsemek hülyasıyla çıldırmış...”

“Haydi... Haydi... Yine nöbetin tuttu. Dünyayı kara sevdanın gözlüğü ardından görmeye başladın...”

Kâğıthane vadisine indiler. Son yağmurlardan feyizlenerek sonbaharla âhenkli şarılıtlarla yer yer köpürerek akan derenin sazlar ve mevsim çiçekleriyle süslenmiş kenarında aşağı yukarı birkaç gezintiden sonra Tayfur: “Sıkılıyorum lala...”

“Emret beyim...”

“Gidelim...”

“Nereye?”

“Eyüp yolundan semte...”

“Pek çabuk dönmüş olmaz mıyız? Hem niçin Beyoğlu’ndan gitmiyoruz? Daha eğleniriz...”

“Düşman yüzü görmek istemiyorum... Beyoğlu hep onlarla dolu... Müslüman mahallelerinden geçmek, küçük çember sakallı, şalvarlı, arakiyeli, abanili, nurani, asil Türkler görmek, ellerini yüzlerini öpmek, kucaklarına düşerek hıçkıra hıçkıra ağlamak istiyorum. Türbeye uğrayacağım, yana yana dua ederek içimin ateşini dökeceğim. Güvercinlere darı serpeceğim... Bu manevi tedavinin bana senin tıbbi tedbirlerinden çok ziyade iyi tesiri olacağını hissediyorum...”

Doktor Ferhat, Tayfur’un bu Eyüp ziyareti altında saklanan maksadından hiç şüphelenmeyerek:

“Bin şükür Rabbime nihayet hidayetini sana da erıştirdi. Peki, dediğin gibi olsun. Ferman efendimizin...”

Eyüp'e vurdular. Caminin kapısı önünde otomobilden indiler. Boyunları bükük, sakat, aç, bitik dilencilere Tayfur cebinden eline ne geçerse veriyor, bütün bir göğsün iniltisiyle hararetle dualar alıyor. Fakat gittikçe üç adım ötede mezbele gibi kokan ve üç yaşından yetmişine kadar irili ufaklı, kirli, zayıf avuçları uzatılmış bir sefil alayının ortasında kalıyordu...

Avluda, pencere içlerinde, şadırvan üstünde, saçaklarda kuyruklarını yelpazelendirip kursaklarını kabartarak hu çeken türbe kuşlarına tas tas darı serptirdi. Etrafın derin, hazin sefaletine yalnız bu mübarek hayvancıklar danelere indirdikleri sevinçli gaga darbeleriyle biraz neşe saçıyorlardı...

Doktor, güvercinlerin birbirini iterek yemleri kapışmalarına bakarak: “Kuşu, insanı bütün kâinat aç... Ve herkes birbirinin önünden, elinden kapmaya bakıyor...”

Türbenin çinili penceresinin önüne gittiler, Tayfur, alınların, dudakların temasından bazı aksamı *kaol*¹⁰⁶ ile silinmiş gibi parlayan parmaklığın önünde ellerini kaldırdı. Dua etti. Parmaklarını yüzüne sürdü. İçeride evliya kokan bir loşluk içinde sanduka ihtişamlı, şaşaalı, heybetli, ziyaretçilere bakıyor, onları dinliyor, anlıyor gibiydi...

Doktor Ferhat, arkadaşının acemi mühtediye¹⁰⁷ benzeyen bu ittika¹⁰⁸ tavırlarına hayretle bakarken Tayfur ona dönerek: “Anlıyorum. Hâlime şaşıyorsun. Ben kalbime manevi tedavi istiyorum. Hazret-i Halid’in huzurunda ıstırabımı unutmaya çalıştım. Küçükken babamla beraber buraya gelirdik. Lalam beni kucağında bu pencereye kadar yükseltirdi. Büyük bir makamda olduğumu anlar, huşuyla titrer, masum dudaklarıyla okuyarak minimini avuçlarımın içine üflerdim. Bu ziyareti iri bir lenger yağurdu kebabla koca bir tabak kaymak takip ettiğinden yüreğim büyük bir huşu ve lezzetle dolardı.

106 (Fr.) *Kaolin*: Kağıt ve ilaç sanayiinde kullanılan beyaz renkte ateşe dayanıklı saf kil.

107 Müslüman olan, hidayete eren.

108 Allah'tan korkma, Allah korkusu ile O'nun yapılmasını istemediği şeyleri yapmama.

Kendimi bütün günahlarımdan melekler gibi hafıflemiş bulurdum. Yine o ruhani zevke ermek istedim.”

“Ah azizim Tayfur, sende ne o masum dudak kaldı, ne o melekâne kalp. Ne o minimini parmak... Zamanın vicdanları yiyen pasları seni de kemirdi, beni de bitirdi. Ötekini de... Paşa baban burada kebabı, kaymağı yalnız kendi yemez, fu-karaya da sofralar kurdurturdu, şimdi bizde ne merhumun ce-bindeki liralara var ne de o zamanın mideleri... Ne de Eyüp’te o eski taze kaymaklar, o yumuşak kebablar...”

Otomobillerine bindiler. Eyüp Çarşısı’nı dolaşır Deftardar Caddesi’ne çıktılar. Arabanın tekerlekleri henüz çok devir yapmadan bir sokak başında Tayfur: “Rica ederim Doktor... Sen burada beni bekle... Şu sokağın içinde biraz işim var, şimdi gelirim...” dedi.

Otomobilden atladı. Hemen yürüdü. Eyüp sokaklarında Tayfur’un ne işi olabileceğini Doktor birdenbire kestiremedi. Fakat arkadaşı gözden kaybolduktan sonra şöyle sırtların vaziyetini, mezarlıkları, mahalleleri bir gözden geçirerek hakikati anladı. Tayfur, Gece Safa’nın evine gidiyordu.

Doktor kendi kendine şöyle düşünmeye başladı: “Bu oğlan da artık azıtıyor. Beni gafil avladı. Allem etti, kallem etti, dikkatimin altından sıvıştı. Zihni, fikri yalnız bir noktaya saplanmış. Saplantılı bir hâli var... Birkaç saatçik olsun aklını o Bânû aşüftesinden çeviremedim. Ben bu işin sonunu feci görüyorum. Tayfur’un gönlünde zapta gelmez bir düşkünlük, kızda anlaşılmaz türlü türlü hoppelikler varken neler olmaz. Neler olmaz. Ne düşüncesizlik, ne mantıksızlık, daha doğrusu akılsızlık ya Rabbim... İlk gördüğün öyle bir mahluka sen vapur bacası gibi tutuş... Hemen kendi zihninden izdivaca karar ver. Kendi kendine gelin güvey ol. Dur bakalım kızın bir başka gönüllüsü mü var? Yavuklusu mu, nişanlısı mı var? Ret cevabı aldığı gün zavallı Tayfurcuğum kendine yâr olmayan kafasındaki o, üç buçuk dirhemlik akılcığını da bütün bütün kaybedecek. Başına kızıl divane kesilecek... Uğraş artık, bakalım akıllandırabilir misin?”

Doktor bu düşüncelerle caddeden gelip geçenleri seyrediyordu. Kâh otomobillerin canavarları denmeye uygun askerî kamyonların ortalığı sarsan homurtularla kaldırdıkları tozlardan bunalıyor, kâh Eyüp’e, Defterdar’a yanaşıp kalkan vapurların çıkardıkları çatlak cılız düdük seslerinden kulaklarına bir eğlence arıyordu.

Tayfur gideli saati geçti. Feshane fabrikası paydos etti, genç, ihtiyar amele takım takım sokakları doldurdu. Fakat küçük bey nerede kaldı? Lalayı biraz endişe aldı.

Hiç de iyimşer olmayan düşünceleri ve sokağın tozları, gürültüleri içinde Doktor sıkılmakta iken nihayet karşıdan Tayfur koptu. Bütün dünyada ancak birkaç edip, şair Frenk’in hüznüperver hayallerine hoş gelen ve dirilerle ölülerin karışık sakin oldukları dar, çarpık sokaktan Hikmetullah Paşazade her adım üzerinde birkaç defa sendeleyip âdeta sarhoş titremeleriyle duvarlara tutunarak aklen, cismen perişan bir hâlde geliyordu. Felce uğramış gibi yüzünü kan bürümüştü. Basamağa ayağını atıp arabaya binebilmek için Doktor’un yardımına muhtaç kaldı. Ferhat Bey büyük bir telaşla: “Tayfur bu ne hâl? Ne oldun? Kovuldun mu?”

“Hayır, fakat işte ona yakın bir şey...”

Doktor ısrarla muhatabının yüzüne bakarak: “İnkâr etme, kovulmuşsun. Ve hatta üste de rakibinden dayak yemişe benziyorsun...”

Tayfur elinde tozdan kararmış mendiline alnının sızıntılarını silerek: “Ne dayak yedim. Ne de açık bir surette kovuldum, çünkü Bânû yine evde yok...”

“O hâlde sana dayak atmasını Arap’a sipariş ederek evden çıkmış olacak... Tabii sen ihtiyar Gece Safa’dan daha tetik olduğun için meşe yarması beynine kalktığı zaman darbeden kafanı kurtarmış olacaksın...”

“Ne öyle, ne böyle... Eve gidelim de anlatayım...”

Tayfur'un kederi çok derindi. Doktor'un bir iki sualine dudak bükerek somurtmaktan başka cevap vermedi. İki arkadaş dargın gibi ağız açmadan konağa geldiler.

Ferhat aşk hastasının mizacını ve o anda ne büyük bir bulran içinde bulunduğunu biliyordu... O hâlde, o asabilikte olanlara elemlerine dair suallere girişirseniz cevap vermedikler gibi merakınızı taciz sayarak hiddetlenirler. Fakat onların kendi kendilerine taşıacakları bir an vardır. İşte o zamanı beklemeli. Siz sormasanız da onlar söylerler...

Sofraya indiler. Dertli Tayfur ağzına götürdüğü birkaç lokmayı zor yuttu. Yiyemeyeceğini anlayıp özür diliyerek çekildi.

Sevdiklerimizin kederlerine görünüşte iştirak eder gibi görünürüz. Lakin midelerimiz bu riyakârlıkta ekseriya bize uymaz. O gıdasını almak ister. Doktor neşesiz görünmekle beraber tıka basa karnını doyurdu.

Tayfur, yarı karanlık odalarda yalnız başına düşünmek için insanlardan ve arkadaşı Doktor'dan da kaçıyordu.

Ferhat Bey bu sıvışmaların farkına vardı. Fakat arkadaşını gidip hiç aramadı, kendi hâline terk etti.

O gün beyin nerelerde gezdiğini Nâsıra şoförden anladı. Eyüp semtinden, bu, bozuk düzen dönüşün esrarına ermek için kız karanlıklarda ses vermez adımlarla hayalet gibi dolaşıyor, kapı dinliyor, duvar dinliyor, yerlere yatarak kulakları-

nı döşeme tahtalarına yapıştırıyordu. Onun günden güne pek hazin bir şekil alan masum cinnetine acımayan yoktu.

Bu zavallı kızın tedavisiyle uğraşan da yine Doktor Ferhat'tı. Lakin Tayfur onunla geçen macerasını herkesten büyük bir ihtimamla gizliyordu. Ketumluktaki bu itinalara rağmen Doktor bazı şüphelere düştü. Hatta Tayfur üzerine hiçbir şey mal etmeksizin bir gün arkadaşından sormuştu: “Bu kızdaki cinnetin türünü bana söyler misin?”

Doktor cigarasını çekerek derin derin onun gözbebeklerine baka baka cevap vermişti: “Bu kızda insan vücudunda başlamış fakat tatmin edilemediğinden dolayı ilahi yöne dönmüş büyük bir aşk var... Ben Nâsıra'da bir Müslüman Jeanne D'arc'ı¹⁰⁹ görüyorum... Bir gün bu kız akıl almaz pek garip bir mucize ile hepimizi hayrette bırakacağına benziyor...”

Bu cevaptan şaşalayan küçük bey: “Haydi bakalım Doktor, sen de mi bu kızın evliyalığına ikna olanlar sırasına girdin?”

“Pek garip bir iki hâline vâkıf oldum. Erenler de onun gibi insan değiller mi?”

“Konunun komşunun parasız talihlerine, gaiplerine bakıyormuş... Birkaç şeyi o kadar üstüne düşürmüş ki herkesi velayeti hakkında imana getirmiş. Kadınlar Orléans bakiri Jeanne D'arc'ı bilmiyorlar. Nâsıra'yı bilmem kaç senesinde Valide Sultan'ın rüyasına girerek kendine mutantan bir cenaze alayı yaptırtan meşhur Hırka-i Şerifli Deli Sabire'ye benzetiyorlar... Ben zannediyordum ki Doktor, sen bu mahalle karılarının fikirlerine muhalefetle bana bu maddeye dair fen-nî izahat vereceksin...”

O gün söz bu kadarda kalmıştı. Bu gece Doktor kendi kendine oturdu. Vakit geçirmek için kitap okudu. “Pasyans”¹¹⁰

109 Yüz Yıl Savaşı boyunca İngiltere'ye karşı ülkesi Fransa'ya, inemleketi Lorraine'deki cephelerden başlayarak, manevi anlamda büyük destek olan ve sonradan ünü Fransa'nın dört bir yanına yayılmış Fransız Katolik azizesi, ulusal kahraman.

110 Bir çeşit iskambil falı.

açtı. Nihayet üç saat sonra oda kapısından Tayfur gözükersen şöyle özür diledi:

“Doktorcuğum, sen fen adamısın. Sinirli zavallıların hâllerinden bilirsin. Deminden kimsenin huzuruna katlanamayacak bir buhran içinde idim. Herkesten, hatta senden de kaçıyordum. Mümkün olsa kendi kendimden de uzaklaşacaktım... Hayatın herhangi bir şekliyle uzun uzadıya temasa tahammül edemiyorum. İstiyorum ki ömür dediğimiz bu canlı sinema şeridi daima değişsin... Ölmek için gizli bir yer arayan hasta bir hayvan gibi çekildiğim odada ben yalnızlığın içine gömüldüm. Yalnızlık benim içime doldu... Kalbim artık onu taşıyamaz oldu. Sıkıldım. Şimdi bir dost yüzü görmek, birkaç doktor sözü işitmek istiyorum. Söyle Doktorcuğum, benim hâlim böyle ne olacak? Derdimin dermanı yok mu? Lokman’dan beri fenniniz bu aşk marazı için ne deva tavsiye eder?”

Doktor elinde olmadan gülerken: “Bu derdin ilacını bileydim şimdi Pasteur’dan daha meşhur, Rockefeller’den daha milyarder olurdum... Senin gibi milyonlarca gençler bu müt-hiş marazın zehriyle şu saatte kıvranıp duruyorlar. Öyle korkunç bir hastalık ki ateşi bütün seyirlerini geçirdikten sonra düşer. Kuduzun aşısı bulundu. Henüz bunun çaresini düşünen yok... Hâlbuki sevda vereme, cinnete, intihara en ziyade kapı açan bir tehlikedir. Mahrumiyete uğradıkça şiddeti artar... Şüphe yok bu, cinnet türlerinden biridir. Âşıkla deli lafızları eş anlamlı gibidir. Çünkü ben hiç akli başında bir sevdalı görmedim. Ezcümle işte sen ne hoş, ne arkadaş canlısı, akıllı, muhakemeli bir çocuktun. Haysiyetini bilirdin. Vakarın, izzetinefsin vardı. Şimdi hepsini ayaklar altına aldın. Hakaret görüyorsun, tahammül ediyorsun. Kovuluyorsun, yüreğinin ateşi yine sönmüyor. Ah bilsen, hakikatte ne kadar ehemmiyetten ari ve hatta gülünç bir şeydir. Damarları cin tutmuştan ziyade hararetle, dehşetle saran bu alev; gerek doyunlulukla ve gerek zamanla söndükten sonra insan yaptık-

larına, ettiklerine, çektiklerine kendi kendine güler. Döktüğü gözyaşlarına acır, çünkü erkeğin kanında dünyaya çıkmaya uğraşan nesiller var. Onlar mecralarına kana kana döküldükten sonra aşk vazifesini görmüş olur... Bu hadisede insanlarla hayvanlar arasında fark yoktur. Mesela kediler damların kiremitlerini indirirler. Tırmana tırmana duvarları yıkarlar. Sıvaları sökerler. Bir feryat, bir ateş, bir mırnavdır gider. Naralar mahalleleri sarsar, mart, kabak geçer... Bakarsınız bu azgın sevdalılarda derin bir sükûnet... Sarman ev altında uyuyarak o bütün kış süren hovardalığının yorgunluğunu geçiriyor. Tekir şiş karnıyla, ağır ağır ortada geziniyor. Sonra sokaklar, viranlar cıyak cıyak bağırarak kedi yavrularıyla dolar... Sefalet, cinayet... Dişi kediler cani kadınlar gibi çocuklarının boğazlarını sıkıp çukurlara gömmeyi, lağımlara, kuyulara atmayı bu suretle kabahatlerini gizlemeyi bilmezler. İşte azizim şerî, nizamî, vicdanî bir makul şekli takip edemeyen aşklardan cinayetler doğar... Bundan dolayı aşk insanlığın hem yardımcısı, hem yıkıcısıdır. Bunun için henüz bir serum icat olunamadı. Sen de kanında bir tepki meydana gelinceye kadar Didon Paşa'nın kızı Bânû Hanım'a böyle cayır cayır yanacaksın... Gündüzün Gece Safa'nın evinde uğradığın hakareti anlatacaktın, ne oldu? Şimdi sen söyle..."

Tayfur bir cigara yakar. Yorgunluktan, ümitsizlikten solmuş çehresi damarlı, helezonlu bir duman perdesiyle kâh örtülüp kâh açılarak izzetinefsini derin bir yara ile kanatan macerasını hikâyeye başlar:

"Gece Safa'nın kapısını çaldım... Hayli bekledim. Ses çıkmadı. Evde kimse yok muydu? Yahut bu bir yüz çevirme miydi? Yüreğimi bir ıstırap hançeri burmaya başladı. Bir daha çaldım. Bir hayli bekledim. Yine ses yok. Kimseyi görmeden dönmeye içim razı olmuyordu. Kapıyı üçüncü defa fakat bu sefer hızlı ve devamlı vurdum. Nihayet Gece Safa'nın evvela derinden kopup giderek yaklaşan ihtiyar keçi sedası: 'İlahi elin kurusun emi? Çat çat... Çat çat... Kapımı

mı yıkacaksın ayo? Bu evde ben bir canım. Seksen halayık mı var burada çat dedikleyin koşacak? A acelemden bulaşık çukuruna girdim, çıktım... Bir kere vurdun, dur bakalım, bekle... Ne oluyorsun? Çıplağım işte... Sana böyle anadan doğma mı çıkacağım... İkindiye camide şakarlı mevlut var... Mutvakta yikanıyordum... İki tas su dökünür dökünmez çat çat çat... Elinin koru musibet... Terbiyesizler. Başımın sabunlarını yıkamaya vakit kalmadı. Gözlerim yanıyo...'

Bu masumane hakaretler ses ve anlamca büyüyerek kapı açıldı. Gece Safa hakikaten iyi çalkanmayarak yarı köpüklü kalmış bir kara tencere gibi suları aka aka gelmişti. Beni görünce derhâl bilmem nereden kavradığı kırmızı bir peştemalı başına çekti. Kabakçı Arap'ın, '*Bizim kadın erkekten kaçır / Başını kapar kışını açar*' dediği gibi peştemalın örtemediği vücut kısımlarını teşhirden pek ürkmeyerek kara bacaklı bir leylek duruşuyla karşımda arzıendama etti.

Beni görünce: 'Aaa İzzet Bey sen misin? Hiç aklına gelmedi ayo... Affet... Seni kahvacının Hurmuz zannettim. Kusura bakma... Arap aklı bu... İyi düşünmedim. İçeri buyur. Bir iki tas su döküneyim de sana kahva pişireyim...' iltifatlarıyla içirdiği ilk haşlamaların acısını affettirmeye uğraşıyordu.

Görünüşe nazaran Bânû'nun evde olmadığını anladım. Bu hakikati hissetmekle beraber alacağım olumsuz cevabın sinirlerim üzerinde yapacağı fena tesirden korkarak sormaya cesaret edemedim.

Gece Safa bana avluda bir iskemle vererek zırıl zırıl sularını akıta akıta mutfığa çekildi. Arap'ın bu çarpık evi, parmaklıkları kararmış yıkık dökük merdiveni nazarımda şahane bir saray ihtişamıyla parıldıyordu. Çünkü ben o basamaklarda tasavvurumun erebildiği güzellikte peri yüzlü bir nazenin fıkırdarak indiğini görmüştüm. O dakikadan beri Meryem Ana kandili gibi gönlümde hiç sönmeyen bir

şey parladı. Şimdi o perinin varlığından evin havasına saçılmış bir şeyler arıyordum. Bânû'yu o kadar göreceğim geldi ki beynim onun için sızım sızım sızlıyor, yüreğim yanıyor, gözlerim sulanıyordu. Bu tanrıçamı birkaç saat daha görme-sem çıldıracağım sanıyordum...

Gece Safa, Afrika sultanları gibi bir bornoz sileceğe бү-rünmüş, başlığını çekmiş, elinde ikramının en büyük delili olan kahve tepsisiyle geldi. İçim ferahladı. Çünkü Arap'ın yüzündeki neşeden aleyhime hazırlanmış bir infial ve nefret olmadığını anladım... Söze Gece Safa'nın hatırını sormaktan girişerek: 'Nasılsın kalfam, keyfin iyi mi?'

'Çok şukur arslanım sizi sormalı.. Hanımefendiler, kalfalar... Hep iyidirler inşallah? Dadın Çeşme Fettan, lalan Anber Ağa, benim eski yavuklum...'

Vücudu olmayan dadım Çeşmi Fettan'a bu defa bir de Lala Anber Ağa ilave edildi. Hep bu gerçekte var olmayan dadılarımdan, lalalarımdan selamlar, dualar, senalar uydurdum. Arap, yalnız evde oturup da görüşecek bir cana tesadüf ettikleri vakit coşanlara mahsus bir lakırdıcılık ve ahmak bir suratla ağzını yaya yaya kendi zihniyetinden başkalarını sıkıntıdan öldürecek başı sonu olmayan saçmalara daldıkça baygınlıklar geçiriyordum. Fakat ne çare, dinlemek lazımdı. Zemheride gömleği olmayan sefiller gibi nihayet içim titreye titreye sordum: 'Küçük hanım nerede?'

'Bir hafta evvel burada idi. Cevri Bey'le beraber geldiler... Üç gece kaldılar. Yine onunla beraber gittiler...'

Bu Cevri ismi yalı kazıklarına indirilen şahmerdan gibi rençberlerin heyamolalarına benzer bir kulak uğultusuyla beynimin üzerinde gümlledi. Beş on saniye kendimi bulmaya uğraştıktan sonra:

'Sana bıraktığım tezkereyi küçük hanıma vermedin mi?'

'A nasıl vermedi ayo... Hiç vermez olur mu?'

‘Haniya cevabı?’

‘Cevap vermedi ki...’

‘Tezkereyi okuyunca ne dedi?’

‘Okudu. Guldu. Cevri’ye verdi. O da okudu, guldu. Tekrar küçük hanıma uzattı... O da yine tekrar okudu. Guldu... Guldu... Guldu... Tezkereyi yırttı... Yırttı... Yırttı... Parçalarını yere attı. İskarpinin sivri ökçeleriyle de çiğnedi. Öteye itti. Sonra ikisi kol kola girdiler, bahçeye çıktılar... ’

Arap, lakırdısını bitirmeden evvel ben bittim. Ani fakat müthiş bir zelzele oldu. O viran ev çatır çatır sallandı. Sallandı... Bütün enkazı tepemden aşağı döküldü. Parça parça oldum. Kâğıt kalem çıkardım. Bir tezkere daha karalamak istedim. Beynimi yokladım. Bir kelime bulamadım. Kafamın içi bomboştu. Beynimden her şey silinmişti. Ana dilimi bile unutmuştum. Hem bir ikinci tezkere yazmaktan ne tesir, fayda umulurdu? Bu da birincinin akıbetine uğramayacak mıydı? Cevri, kızın gölgesi kesilmiş, çift geziyorlar... İkinci tezkerem de alaylı gözler, kahkahalı dudaklarla okunduktan sonra parçalanmayacak mıydı? Sevdamin şiddeti Bânû’nun önünde beni bazı zilletlere katlandırabilir fakat Cevri’ye eğlence olmak istemem. Komedyâ ‘jön prömiye’leri¹¹¹ gibi birinci seçilen âşığın önünde terslenmiş, iğrenç, gülünç ikinci sevdalı rolü, aman ya Rabbi, hayatta ne ağır bir mevki... Merhametsiz insanlar sahnede de, hakikatte ağlanacak şeylere gülerler...

Bânû bu gıyabi hakareti bana, Cevri’ye hoş görünmek için mi yaptı? Ben onu haneme davet etmedim. O kendiliğinden iskeleti görmek arzusuna düştü. Ah kardeşim Ferhat, sonra bu derin kederle Bânû’ya bir selam bırakmasını bile unutarak evden çıktım. Gece Safa’ya veda ettim mi, etmedim mi? Onu bile bilmiyorum...”

111 (Fr.) *Jeune premiers*: Aşk temalı tiyatro oyunlarında başrol oyuncusu.

“Ben bu Didon Paşa kızının acayip hâllerinden büyük şüphelere düştüm. Mademki Bânû’nun Cevri ile olan vaziyetleri onun seni kıskanacağı bir mertebededir. Bu hakikati bilip de kızın size iskeleti görmeye gelmek için söz vermesi gerekirdi. Ve yine mademki bu sözü verdi, Cevri’nin önünde senin davet tezkereni yırtmak cakası ne olacak?”

“Sureta büyük bir densizlik şeklinde görünen bu muameleden sen ne anlıyorsun?”

“Bunun iki mânası vardır oğlum. Küçük hanım ya seninle Cevri’ye hız verecek veya Cevri ile sana... Tayfur, senin şu saatte çektiğin ıstıraplar hiçbir şey değildir...”

“Ne diyorsun Ferhat, deli olacağım...”

“Ben de aksini iddia etmiyorum. Deli olacak değil, olmuştun...”

“Peki, bu dertten çıldırdığımı tasdikle beraber ıstıraplarımdan hiçbir şey olmadığını nasıl iddia ediyorsun?”

“Dinle çocuğum, dinle... Sen bugün müthiş bir felaketin eşiğindesin. Asıl elemi, ıstırapı sonra göreceksin... Şu saatte çektiklerin hiç kalacak... Yol yakinken sen bu sevdadan vazgeç...”

“Ben yolun yarısını çoktan geçtim. Nasihatle geri dönecek gibi değilim... Alev semaya yükseldikten sonra kova ile dökülen su yangını söndürmez.”

“Oğlum, sevdada, diğer şeylerde insanlığını idrak etmiş olanları kurtaran bir his vardır... İzzetinefis... Bu mübarek şeyi tepeleyip tepelenenler insanlık hududundan kendi kendilerini artık çıkarmış olurlar; çünkü hudut dâhilinde kalmaları bütün insanlık için bir ayıp sayılır. Tayfur, senin bu derekelere düştüğünü görmek istemem.”

Aşk cinneti, Tayfur'un dimağını, sahnı günden güne kalınlaşan bir galvano¹¹² gibi kaplıyor, kendinden başka hissiyatı menfileştiriyor, bütün karamsar tahakkümüyle delikanlıyı sararak artık ona dünyayı göstermiyordu.

Zaaflarına mağlup insanlar ancak ondan daha kuvvetli bir engelin araya girmesiyle aşktan kurtulabilirler. Bu da ölümdür. Her şeyden daha kuvvetli ve her şeyi paçavra gibi yere çarparak susturan, söndüren, dindiren, hiç eden, her ıstırap bıçak gibi kesen ölümdür.

Tıp ile hıfzıssıhha ile beraber her fen, her ilim onunla mücadelededir. Büyük gürültüler, alkışlar, takdirler ile temin edilen muvaffakiyetler kısa müddetler içindir. Daima son zafer ölümündür. Fakat ıstıraplarını bu deva ile bitirmek için onun kurtarıcı kucağına atılmaya karar verenlerin ölüme razı oluncaya kadar neler çektiklerini o acılara yabancı kalanlar tasavvur edemezler. Bu, uzun, dayanılmaz bir çilenin en acı zirvesidir. Bazı kimselerin ondan öteye tahammüle kudretleri kalmıyor... Kendi idam hükümlerini kendileri veriyorlar. Nefislerinin hem hâkimi, hem celladı oluyorlar...

İçindeki can dayanmaz ıstırapları harice saçmak için soğuk namlunun şakağa temasıyla vücutta gezinen müthiş ürperti, sonra o gümlenme ve can acısı zannolunur ki vadedilmiş ecellere Cenabıhakk'ın memur ettiği Azrail'in elinden yüz kat daha acıdır... Çünkü çok hastalar uzun komalardan son-

112 (Fr.) *Galvanisé*: Paslanmaktan korumak için erimiş çinkoya batırılarak kaplanmış.

ra gelen can çekişme hâllerıyla hayattan ahirete intikallerinin farkında olmaksızın ölürler..

İşte Tayfur'un, her hareketinde aşırılık olan bu çocuğun zihni aşk ile intihar arasındaki bu serhatlarda dolaşıyordu.

O, çok defa dolu revolveri şakağına götürdü. Parmağını tetiğe koydu. Hayatla ölüm arasındaki pek uzun ve pek kısa mesafeyi ölçmeye uğraştı. Dünya gözüyle ölçülmesi mümkün olmayan simsiyah derinlikleri seçmeye çabaladı. Gazetelerde tesadüf ettiği intihar vakalarını alelde bir okuyucu nazarıyla değil, bir araştırmacı dikkatiyle okuyor, hayattan çıkmak için ümitsizlerin en çok tercih ettikleri ölüm şeklinin hangisi olduğunu bilmek istiyordu. Kurşun, ip, su, zehir... Bunlardan hangisi en ziyade revaçta? Bunlardan hangisi en ziyade can kurtarıyor? Sefalet yüzünden intihar edenleri son nefese kadar iktisat mecburiyetinde buldu. Galiba ip, deniz, intiharların en ucuzlarıydı; aylık çıkacağı ilan edilip de bu vaatte isabet vuku bulmadığı haftalarda intiharların çoğaldığına Tayfur dikkat etti. Ev sahibi, ekmekçi işte ölümü şirin gösteren iki uğursuz çehre... Allah'ın verdiği ömrü bakkal, kasap şimdi geri alabiliyorlardı... Bir zamanlar Avrupa'da içine yalnız kendince malum bir ilaçtan iki üç damla akıtıp doktorların kontrolleri altında aylarca sade su ile yaşayan ve bu sürede meşhur olan adam bu keşfinin imtiyazını alarak sırrını ilan etmiş olaydı milyonlarca can kurtarıp milyoner olurdu...

Dünyada da ahiretteki gibi yemeden varlıkta devam mümkün olsaydı, intiharlar dururdu. İşte hiçbir iktisat mualiminin, hiçbir maliye nazırının, hiçbir fizyolojistin hallede-meyeceği bir mesele...

Fakat Tayfur açlıktan intihar edenlere kızıyor, açlığı aşkın yanında çok daha hafif buluyor, bu mide işkencesinin gönül ateşiyle mübadelesi mümkün olsa hemen trampadan geri durmayacağını söylüyordu. Açlardan gözleri açık olanlar el-

bette bir gün yeteneklerine göre bir iş bulup ekmek paralarını çıkarabilirler. Lakin sevda işinde yani aşk ile sihirlenmiş mevcudiyetiniz densiz bir kadının iradesine, daha doğrusu gönül fantaziyesine bağlı kalıyor...

Aşk ateşiyle böyle yüreği kebab olan Tayfur, Nâsıra'yı düşündü. Canı cana ölçmek atasözünü hatırlayarak kızcağızın üzüntüsünün kendisininkinden aşağı olmayacağını itiraf insafını göstermek istedi. Zaten konağın içinde zavallının cinnetinin arttığı söyleniyor, bir bakıcı gibi şöhreti öbür mahallelere yayılıyordu. Komşulardan birkaçının tuttukları niyetleri noktası noktasına üzerine düşürmüş, dinleyicilerini hayretler içinde bırakmıştı. Her insan az çok aklı bir maraza tutulabilir. Fakat bakıcı olmaz. Bu kadar isabetle gaipten haber veremez. Bu garip kuvvet kıza nereden geliyordu?

Tayfur, Nâsıra'ya dair düşündükçe onun birkaç esrarlı sözünü hatırladı. Tennis oynayan matmazelin isminde “elif, be” olduğunu söylemiş ve bundan da birçok alhkâm çıkarmamış mıydı? Henüz hiç tanımadığı Bânû'nun isminde “elif be” olduğunu nasıl, ne vasıta ile keşfetti? Bu kızda kutsal bir güç mü vardı? Büyük bir şeytanlık mı? Bu kehanetine daha mühim şeyler de ilave etmişti: “Sen bu matmazel ile izdivaç edeceksin fakat bahtiyar olamayacaksın,” demişti. Bundan dolayı Nâsıra'nın keşfince demek kendinin Bânû ile izdivacı kaderinde vardı.

Şimdi Tayfur bu falcı taslağı deli kızın sözüne inansın mı? Kafalarını ilim ve fennin son sistem zırhlarıyla donanmış zanneden akıl ve muhakemelerine mağrur kimseler bile bazen nelere inanmak zorunda kalıyorlar.

Kızın kehaneti doğru olsun, yanlış olsun acaba bunu ne his, ne esas, ne hesap üzerine söyledi? Bu, Nâsıra'da sırf bir cinnet hâli miydi? Yoksa bazı esrar mı vardı? Şimdi Tayfur bunu anlamak merakına düştü. O gece yarısından sonra konağın bodrum katına indi. Bu karanlık labirentin korkunç,

örümcekli, yeraltı yollarından döne dolaşa, el ve ayak yordamıyla sarmaşıklı pencereye geldi... Etraf küf kokuyor, kemerlerden yüzüne rutubetler damlıyor, taş döşemenin üzerinde adımlarının çıkardığı seda akislerinden başka bir ses duyulmuyor. Yalnız bazı menfezlerden girip çıkan yaraların dönen birer fırıldak gibi kanat hışıltıları kulaklarına çarpıp geçiyor.

Bu zulmetlerin perisi acaba nerede? Tayfur gözleriyle, kulaklarıyla karanlıklardan bunu soruyor fakat cevap alamıyor...

Kârgir duvarlar en ufak bir sesi mikrofona gibi büyütüyor, Tayfur kendi vücudundan işleyen bir makineye andırır sesler işitecek bir uyanış peyda etti...

O esnada Tayfur'un ayakları arasından yumuşak bir şey dolaştı. Kaçtı. Delikanlı, hızla irkilerek arkasını duvara çarptı. Yine o anda tatlı bir ses: "Korkma Tayfur, korkma... O ayağına çarpan baş musahipti."¹¹³ Bir şey yapmaz..."

Tayfur sesinde titreyen bir heyecanla: "Musahip kim?"

"Güzel bir fare..."

"Bu çirkin hayvana amma da tuhaf isim vermişsin..."

"Ne yapayım Tayfur... İnsanlar benden, ben onlardan nefret edeli hayvanlar ile dost oldum. Ben onlara yiyecek getiririm. Karanlıkta elimle hepsinin ağızlarına taksim ederim... Beni o kadar severler ki üzerime çıkarlar. Kolumda, omzumda, başımda gezinirler... Hem şunu bil ki tabiatla siyah vicdanlardan başka çirkinlik yoktur. İnsanlarca çirkinlik, güzellik eski heykeltıraşların uydurdukları çizgi nispetinden başka bir şey midir? Bir fareye, bir file, bir hipopotama yüzleri, vücutları bu ölçüye, bu nispete uymadığı için çirkin demek insanlara mahsus bencilliklerdendir. Hayvanlar insanlardan daima zulüm, haksızlık göre göre, katliama uğraya uğraya o

¹¹³ Sohbet, arkadaşlık eden kimse.

kadar ürküp nefret etmişlerdir ki beşer evladının içinden bir iyisine tesadüf ettikleri vakit onun merhametine, yumuşaklığına ve adaletine bir türlü inanmak istemezler. Ve bir kere de buna inandılar mı o kadar dost olurlar ki insan kendi türünden böyle bir muhabbet göremez... İşte fareler, kuşlar, en cana yakınlarından, en vahşi ve azıllarına kadar bütün hayvanlar böyledir. Burada benim farelerden musahiplerim, yarasalar-dan dostlarım vardır. Onlarla konuşur, dertleşirim. Gayetle samimi ve iyi kalplidirler. Hiç dedikodu bilmezler...”

Tayfur, bu sözleri derin bir üzüntüyle dinlerken kız birdenbire tepinip iki avucunu birbirine vurarak: “Haydi musahiplerim bu gece siz gidiniz... Asıl dostum geldi. Onunla görüşeceğim...”

Nâsıra, farelerin bu emre itaatlerini anlamak ister gibi beş on saniye durduktan sonra: “Tayfur, orada iskemle var. Otur...”

“Buraya iskemle de mi getirdin?”

“Evet... Çünkü senin bu gece geleceğini, heyecanlı ve yorgun olduğunu biliyordum.”

Tayfur Bey, el yordamıyla bulduğu iskemleye oturdu. Nâsıra esnemeye benzer küçük bir iniltiden sonra: “Tayfur, yalnız konaktakiler değil, bütün mahalle halkı bana çıldırdı diyorlar, değil mi?”

“Nâsıra, insanlardan kaçıp böyle farelerden musahipler, yarasalardan dostlarla karanlıklarda oturana öyle diyecekleri tabii değil mi?”

“Sanki kulaklarının içinde teller, bobinler, nâkilller, ahizeler hasılı bütün bir telsiz telgraf ve telefon cihazı varmış gibi ara sıra uzaklardan sesler işitiyorum. Ve bu suretle istemeyerek bazı esrara da vâkıf oluyorum... Hani ya söylemezler miydi ki erenlerden falan zat, falan mürşit postunun üzerinde hırkasının yakasını yüzüne çekerek murakabeye varmış, o sa-

atte Bağdat'ta olan bir vakayı İstanbul'da dakikasıyla aynen haber vermiş... Bu gibi harikulade hâllere keramet denirdi. Ve çok kimseler buna inanmak istemezlerdi. Tayfur, fizyolojide kulak cihazını ikimiz de gördük. Okuduk. O ne hayrete şayan bir makinedir. Cenab-ı Halik ayrıcalıklı yarattığı bazı kulları için buna telsiz telgraf kuvveti yani dalgaları duyacak bir hassasiyet ilave edemez mi? Sonra Tayfur gözlerimde uzun mesafeleri görme harikasıyla beraber X ışını nüfuzu var... Bazı oluyor ki gözlerim maddi cisimleri delerek öbür tarafa geçiyor... Ben X ışınından da daha kuvvetli bir hisse sahibim... Bazen gözlerimin önünde dağ, duvar, demir daha bu türden görmeye engel hiçbir katılık kalmıyor. Her şey şeffaf ince birer cam hâline geliyor. Dünyayı bir tarafından öbür yanına kadar temiz bir billur şeffaflığıyla seyredebiliyorum. Tabiatüstü görünen bu hâllerime herkesle beraber sen de cinnet mi diyeceksin?"

"Ben aklımın almadığı şeylere hiçbir şey diyemem. Bu söylediklerin hakikaten vaki ise senin yaradılışında umum insanlara nispeten bir müstesnalık var... Fen buna cinnet mi der? Ne der orasını bilemem... Belki tedavi ile bu hastalıktan kurtulursun. Haricî, dahili *otoskopi*¹¹⁴ vardır. Haricî otoskopi bu eskiden beri malumdur. Fakat bunun bir de dâhilisi çıktı. Ve fen âleminde birçok münakaşalara kapı açtı. Bu garip hâle müptela olanlar kendi vücutlarının dâhilindeki hayat makinesinin nasıl işlediğini gördüklerini iddia ediyorlar. Ve ekseriya da bu hâl senin gibi genç kızlarda vuku buluyor. Bunlardan biri Doktor Komar'a, midesindeki hazım işinin nasıl olduğunu gördüğü gibi ve tamamıyla fizyolojiye uygun olarak tarif etmiş ve mesela yemek borusu ve mide ağzı gibi isimlerini bilmediği birçok aksamı kâğıt üzerine resimlerini çizerek anlatmıştır. Bu garabetler fevkalade heyecan hâlinde oluyor-muş..."

"Ben midemde, bağırsaklarımda olanları görmüyorum. Ben kalbimden saçılan ateşlerin yol göstermesiyle hissiya-

114 (Fr.) *Autoscopie*: Otoskopi, kendini gözleme.

tıma bağılı olanları seçiyorum... Sen bu akşam bana tenisçi matmazel hakkında bazı şeyler sormaya geldin. Falıma inanmazsın. Fakat kafan o kadar sevda ateşiyle bunaldı, kalbin o kadar daraldı ki benim falcılığımın medet ummak mecburiyetine kadar düştün...”

“Doğru söylüyorsun Nâsıra, buraya tamamıyla senin dediğin gibi bir niyetle geldim. Aleyhime de olsa hakikati tasdikten çekinmem...”

“Kıromansi’ye¹¹⁵ yani el falına inancın var mıdır, Tayfur?”

“Yoktur. Ne yalan söyleyeyim Nâsıra... İnsanın vücudundaki kılların bitimleri, ellerinin, alnının çizgileri ve diğer özellikleri ırsî birtakım ahvale tabidir. Hele el çizgileri belki her ferdin işlediği sanatla değişir... Bunlardan sahibinin ahlakına, mizacına, talihine dair uzun uzadıya ahkâm çıkarmak falcıların hiç yoktan icat ettikleri batıl inanç türünden gülünç bir ilimdir... Nâsıra, tabiat bir insanın kaç sene yaşayacağını, kaç çocuğu olacağını, mesut veya bedbaht bir hayat süreceğini alnına, avucuna yazmaz... Göklerin elmasları burçların, bizim dünyamızdan nispetsiz derecede büyük yıldızların zavallı insanların kâinatta asla ehemmiyeti olmayan küçük talih işleriyle hiçbir münasebetleri yoktur. İyi, fena beslenme, güzel, kötü iklim, neşe, keder, hıfzıssıhhaya vukuf veya kara cehalet hayatı uzaltıp kısaltan etkenlerdir. Bir erkeğin ne kadar çocuğu olacağı yalnız kendi bünyesine ait bir mesele değildir. Bunda zevcesi olacak kadının da mizacen çok dahli vardır. Hiç zannetmem ki birtakım tabii sebeplerden doğan bütün bu şeyler vücuttaki bazı çizgilerin hatırı için yaratılıştan gelen nizamlarını değiştirsinler...”

“Tayfur, anlamadığın, araştırıp incelemediğin bir şeyde bu kadar inat ve ısrarla söz söyleme... Asabî hastalıklar uzmanı, bir doktor ‘nevropat’¹¹⁶ bir hastanın yüzüne bakınca marazın

115 (Fr.) *Chiromancie*: El falı.

116 (Fr.) *Nevropathe*: Sinir Hastası.

türünü, derecesini nasıl tayin edebilirse bu elleri, alınları okuyanların da böyle ihtisasları, tecrübeleri var... Uydurup söylemiyorlar. Tabiatın çizdiği alhâmı okuyorlar. Çıkar elektrik fenerini, aç bana sol avucunu, söyleyeyim, dinle... İster inan ister inanma. Yalnız kehanetlerimi günler geçtikçe istikbaline tatbik ve göreceğin tevafuklara dikkat et...”

Tayfur cebinden fenerini çıkarır. Sol avucunu açar... Nâsıra, delikanlının eline ilk nazar atışta titreyerek: “Aman ya Rabbi, Tayfur avucunun ne aşikâr, ne açık bir yazısı var... Şimdi burada birçok çizgiler görüyorsun, değil mi? Bunlardan mealen bize lüzumu olmayanları kaale almayacağım. Yalnız izdivaç ve aşk ve alakaya ait olanları okuyacağım... Elin temiz, güzel, kibar bir beyefendi eli... Fakat ıstıraba mahkûm ne güzel uzuvlar, vücutlar vardır. Ben ne latif kız ellerinde ne çirkin yazılar okuyarak böyle titredim... Bak Tayfur, bak... Başparmağının kökünde etten bir tepecik var. ‘Kıromansi’ ilminde buna Zühre dağı derler. Aşk ve izdivacın bütün elemeleri bu tepeye toplanır... Bak Zühre dağının ortasında bir yıldız var... İşte bu çekilecek ıstırapların gayesine alamettir. Bütün izdivaç hatları elin yukarısına uzanmak üzere başparmağın kökünden yayılır. Eğer bu çizgiler düzgün, aşikâr ise izdivacın mesudiyeti anlaşılır. Kırık, dökük, arızalı ise aşk ve izdivaçta uğranılacak bin türlü müşkülata, mihnetlere, meşakkatlere işarettir. Yıldızlar izdivaçta mutlak ayrılık ifade ederler...

Bazen kör talihin öyle hükümleri vardır ki bunlara akıl ile, azim ile galebe mümkün değildir... Tayfur görüyor musun? Senin avucunda biri Zühre tepesinde diğeri zekâ hattının üzerinde iki yıldız var... Ve bu yıldızlar bir çizgi ile birleşiyorlar... Bu aşikâr hükümleri okumak için ‘Kıromansi’ ilminde o kadar derinleşmeye de lüzum yoktur. Birinci yıldızın hükmünün bozulması, beşerin kudretinin eremeyeceği hudut dâhilinde bulunması bir felakettir. Lakin ikinci yıldızın zekâ haddine tesadüf bir kısım musibetliğin akıl ve metanet ve

çaba ve gayretle ortadan kaldırılmasının mümkün olduğunu gösterir.”

Nâsıra, titremeler içinde, vefasız sevgilisinin el yazısını okumakta devamla: “Tayfur, senin için vahametle neticele-
necek bir izdivaç mukadder... Lakin vahametın ağır kısmı
öbür tarafa isabet ediyor... Fenalığı nispeten sen daha hafif
geçireceksin...”

“Nâsıra, benim pozitif ilimlerden gayri şeylere aklım er-
mez. Bu kadar sağlam bir imanla söylediğin şeylerde belki
tesadüfen bazı isabetler de olabilir... Fallarını yakın bir istik-
bale tatbik etmek için senden bazı şeyler soracağım... Bana
bütün dikkat ve imanıyla doğru cevaplar verebilir misin?”

“Beyefendi, ben şimdi elinin yazısını okumaktan başka
bir şey yapmadım. Her meçhul böyle tabii bir hat ile bana
açılmış değildir... Fakat senin zayıfça¹¹⁷ çok uğraştım...
Şimdi gönlündeki şeyleri kendi gönlümdekiler gibi biliyo-
rum. Soracaklarını sen söylemeden istersen ben sana haber
vereyim ki sana da biraz emniyet gelsin...”

“Ne soracağımı söyle bakayım?”

“Yakında evlenip evlenmeyeceğini soracaksın...”

“Bravo bildin... İkincisi?”

“İkincisi, kiminle evleneceğini anlamak merakındasın...”

“Buna da daha büyük bir bravo... Sonra?”

“Sonra o tenisçi kızdan bir haber bekliyorsun, gelmiyor...
Meraktan çıldırıyor, ölüyorsun...”

“Evet Nâsıra, şimdi sende gerek pek keskin bir zekâ kuv-
vetiyle ve gerek fennin henüz tamamıyla izah edemediği fev-
kalade bir uyanış veya halüsinasyona benzer bir hâl ile her ne
suretle ise benim aklımın ermediği bir keşfetme kuvvetinin
bulunduğuna inanır gibi oldum... Lakin soracaklarımı keşf

117 Yıldızların belirli bir zamandaki yerlerini ve durumlarını gösteren çizelge.

ile beni tamamıyla memnun edemezsin... Senden bu suallere cevap isterim...”

Nâsıra, kârgir pencerenin içine oturup gözlerini yumduktan sonra: “Elektrik lambanı söndür...”

Tayfur bu emre itaat eder... Nâsıra hafif bir inilti ile: “İskemleni bana yaklaştır. Ellerini dizlerime koy... Bekle. Ben sana sor dediğim vakit sırayla suallerini tekrar et... Ve daima zihnini suallerinle münasebettar olan şahıslara, o mevkilere sevk et... Hep onları düşün...”

Tayfur, kızın bu sözlerine harfî harfine itaat gösterir. Bir, iki, üç, dört, beş, altı dakika kadar bekler. Nihayet parmaklarının altında kızın vücudunun ürperdiğini hisseder. Nâsıra, kalpten, derin ıstıraplar ile inleyenlere benzer ahlar, oflar salıvererek ufak ufak titredikten sonra inlemeli bir sesle: “Tayfur söyle... Beni nereye göndermek istiyorsun?”

Tayfur birdenbire şaşırarak: “Bilmem... Ben seni nereye gönderebilirim?”

“İstersen dünyanın öbür ucuna kadar...”

“Bilmem kızım... Ben bu yolda soru cevaplara alışık değilim. Bana yol göster...”

“Gönlün kimlerle uğraşüyor? Aklın hangi semtlerde dolaşılıyor?”

“Ben söylemeden sen bunları keşfedemez misin?”

“Ederim fakat uzun sürer. Çok zahmet, yorgunluk çekeirim... Asabıma merhameten sen söyle...”

“Gönlüm bir kız ile uğraşılıyor...”

“Adı?”

“Bânû...”

“Babasının adı?”

“Merhum Didon Paşa...”

“Anasınıniki?”

“Bilmiyorum...”

“Sempti?”

“Cihangir, fakat şimdi konakları işgal edilmiş... Kâh Beşiktaş’ta akrabalarında, kâh Eyüpsultan’da mezarlık kenarında dadısı zenci Gece Safa’nın evinde oturuyor...”

Nâsıra yüzünde derin kasılmalarla birkaç dakika çırpınıp inledikten sonra: “Buldum... Yüzü güzel, kalbi çirkin bir kız... Koyu kumral... Pembe beyaz... Uzun kirpikli, iri ele gözlerinin bakışında erkekleri tek bakışta çarpan pek kuvvetli bir cazibe var...”

“Çok üstüne düşürdün... Tıpkı öyle...”

“Fakat Tayfur kızın yanında güzel bir delikanlı görüyoruz. Bu, onun nesi?”

“Bilmem... Nesi olduğunu sen keşfedeceksin...”

Nâsıra titreyerek: “Of, bunu bana sorma... Pek sıkılıyorum... Söyleyemem...”

“Çok yalvarırım Nâsıra...”

“Bana acımaz mısın Tayfur?”

“Sen bana acımaz mısın Nâsıra? Bu kız ile o oğlanın arasındaki muamma kaç zamandır beni öldürüyor...”

Nâsıra inleye inleye: “Cevabında zorluk çektiğim suallerde beni sıkıştırırsan sıhhatime büyük fenalık etmiş olursun... Çok şeyi birden keşfetmek beni bitirir... Gaibe ağır ağır girerim...”

“Bu ikisi hakkında şimdi bana hiçbir şey söyleyemez misin?”

“Pek az söyleyebilirim... Söylemediklerim için beni sıkıştırma...”

“Peki, razıyım...”

“Oğlanın adı?”

“Cevri...”

“Bekle...”

Nâsıra göğüs darlığına uğramış bir hasta gibi pencereye yaslanıp bütün vücudunu sarsan sık nefeslerle: “Tayfur korkma... Bânû ile Cevri isimlerinde birbirini tutan yalnız bir ‘vav’ vardır. ‘Vav’ altıdır. ‘2 vav = 12’dir. Anladın mı Tayfur?”

“Anlamadım kızım... Senin bu hesaplarına benim hiç aklım ermiyor...”

“Bunlar hilede, düzenbazlıkta birbirine taş çıkartan ahlak-sızlardandır...”

“Birbirini seviyorlar mı?”

“Bu سوالini ne tasdik edebilirim ne de ret...”

“Kuzum Nâsıra, meselenin can alacak noktası işte burasıdır... Seni üzüyorum fakat affet, merakımı biraz yatıştıracak cevap isterim...”

“Sorma Tayfur... Sorma... Bunu başka bir zamana bırak...”

“İki kelimecikle beni aydınlatamaz mısınız?”

Nâsıra titremeler içinde: “Seni temin ederim ki...”

Kız susar... Birkaç dakika bekledikten sonra Tayfur: “Bekliyorum... Beni ne hususta temin ediyorsun...”

Nâsıra âdeta haykırarak: “Seni temin ederim ki Bânû ile Cevri’yi birbirine muhabbetten başka bir sır bağlıyor...”

“Nedir bu sır?”

Kız inleyerek: “Bilmiyorum...”

“İşte şimdi beni daha büyük meraka düşürdün...”

“Ben sana neticeyi söylüyorum. Teferruatla uğraşarak ne kendini yor ne de beni...”

“Netice kati mi?”

“Kati...”

“Bunu bana bir daha söyle Nâsıra...”

“Sen Bânû ile izdivaç edeceksin mutlakbemutlak... Çünkü ikiniz için de bu felaket mukadderdir... Cevri bu izdivaca mâni olmaya uğraşıyor... Lakin kaderde olanı kim bozabilir? Ben sana Bânû’yu alma diye nasihat vermiyorum... Çünkü beyhude... Sen şu saatten itibaren bütün azminle bu kızı almamaya uğraşsan yine kaderde olana karşı gelemezsin... O, sana varacak... Bu izdivaç muhakkak olacak...”

Acaba deli kız bu sözleri fevkalade bir sinir hâliyle mi atıp tutuyordu? Yoksa hak ve batıl bir esasa dayanarak mı söylüyordu? Bânû ile izdivacı hakkındaki bu müjde cidden gerçekleşirse... Aman ya Rabbi... Bu sonsuz saadet ummasının önünde sevinçten Tayfur’a baş dönmeleri geliyordu. O bir defa Didon Paşa’nın kızıyla evlensin, bu bahtiyarlığa ersin de sonra isterse bütün dünya büyük bir volkan infilakıyla ateş alsın... Hayvani, nebati üzerinde yaşayan nesillerden bir tohumcuk kalmayacak kadar her şey mahvolsun...

“Nâsıra, bir iki sualım daha var...”

“Tayfur, pek yoruldum fakat hatırın için peki...”

“Bânû şu saatte nerede bulunuyor?”

Nâsıra gerine gerine inleyerek: “Gece Safa’nın Eyüp’teki evinde...”

“Sen şimdi orayı görüyor musun?”

“Evet...”

“Nasıl, evi bana tarif edebilir misin?”

“Harap bir ev... Kapıdan girince taşlık, mutfak, kömürlük, bahçe...”

“Üst kata çıkamaz mısın?”

“Çarpık bir merdiven... Bir sofa üzerinde dört oda...”

“Odalarda yatanları söyle...”

“Dur... Sofada bir masa üzerinde islenmiş bir idare gazı yanıyor... Köşedeki büyük odada eski fakat yastıkları, çarşafı tertemiz bir karyolada Bânû yatıyor. Başının altında dolu bir revolver var... Oda kapısı içeriden sürmeli... Kız derin uykuda... Ona karşı odada Cevri döşeğe uzanmış... Fakat uyumuyor... Heyecanlar içinde bir yandan öbürüne dönüp duruyor... Oda kapısı aralık... İkide birde yatağından kalkıp kalkıp Bânû’nun kapısına bakıyor...”

“Niçin bakıyor?”

“Bilmiyorum...”

“Kız tarafından bir davet mi bekliyor?”

“Bilmiyorum...”

“Bânû’dan bazen davet vuku bulduğu var mı?”

“Bilmiyorum...”

“Pek yalvarırım, Nâsıra...”

“Bilmiyorum... Bilmiyorum... Sorma... Mümkün değil cevap veremem...”

“Peki, Nâsıra... Evde mutfaktan girilir bir kömürlük olduğunu söyledin...”

“Evet...”

“Bu kömürlüğün sağ köşesinde üstü eski keçelerle örtülü bir gaz sandığı duruyor...”

Nâsıra titriyerek: “Evet...”

“Bu sandığın içinde ne var?”

Kızcağız, bu sual karşısında fırtınalı havada bir sandal-
da imiş gibi üç dört defa yerinde hoplayıp oturarak gülüyor
zannolunacak şiddetli titreyişlerle haykıra haykıra: “Aman...
Sorma Tayfur... Sorma... Beni öldürecek misin? Of söyleye-
mem... Sorma... Sorma... Sorma... Niçin beni böyle müthiş
şeyler görmeye sevk ediyorsun?”

“Nâsıra, o gördüğün müthiş şeyleri o sandığa niçin koy-
muşlar? Bunlarla ne yapıyorlar? Ne iş görüyorlar? Bu haki-
katleri anlamaya o kadar ihtiyacım var ki...”

Nâsıra, bir kalıp gibi pencerenin içine devrilir. Susar. Tay-
fur duyduğu şiddetli zangırtıdan bıçarenin titrediğini anlar...
Suallerini keser. Bekler... Beş altı dakika devam eden bu
hamleden sonra Tayfur mahcup, çekingen: “Nâsıra?”

“Efendim...”

“Seni çok mu rahatsız ettim?”

“Öldürüyordun...”

“Bir tek sualcığım daha var...”

“Of Tayfur, babanın ruhuna hürmeten bir daha bana o
uğursuz sandığı gösterme...”

“Korkma, başka şey soracağım...”

“Suallerini çabuk bitir... Fenalaşıyorum...”

“Bânû buraya gelmeye söz verdi. Niçin gelmiyor?”

“Cevri mâni oluyor...”

“Niçin?”

“Seni çok kıskanıyor...”

“Gelmeyecek mi?”

“Gelmecck... Hem de Cevri ile beraber...”

“Ne vakit?”

“Yakında...”

Tayfur, Nâsıra'dan mucize görmüş bir kâfirin hayret ve tereddütleriyle ayrıldı... Ya kulaklarına inanmamak yahut gördüğü, işittiği şeylere birer izah sureti bulmak lazımdı. Şiddetli bir sevda tesiriyle dimağ ve asapta böyle tabiatüstü denecek bir uyanış meydana gelmesi mümkün müydü? Bu garip meseleyi ne kendi kendine düşünmeye ne de Doktor Ferhat'la uzun uzadıya münakaşa etmeye Tayfur'un vakti ve tahammülü yoktu... Mademki Nâsıra bazı suallere cevap vermek istememek veyahut ki verememekle beraber birçok sorguları hayrete şayan bir doğrulukla halletti, kızın pek yakın bir istikbale atfen haber verdiği şeylerin neticelerini beklemek en uygun tedbirdi. Meselenin psikolojik, fizyolojik, patolojik yönlerini incelemeyi Tayfur kendi yetkisi dairesinden hariç gördü. Kendince kesin olan şey Nâsıra'nın sihir, fal, telepati, ipnotizme, manyetizma ile oynayan şarlatanlardan olmadığı idi.

Nâsıra, beyin Bânû ile izdivacını muhakkak gösterdi. Tayfur için de lazım olan bu idi. Ama bu evliliğin sonunda felaket görünüyormuş... Tayfur, Bânû'ya bir hafta, bir gün, bir saat sahip olsun da isterse sonra kıyamet kopsun...

Hikmetullah Paşazade hep Bânû'ya sahip olma saplantısı etrafında dönüp dolaşıyor, bu gayeye ulaşmanın sevinciyle her belaya göğüs germeyi büyük bir saadet biliyordu...

Bânû'dan bir haber bekleyerek Tayfur ömrünün en heyecanlı günlerini yaşamaya başladı. Bastığı yeri bilmiyor, elindeki şeyi düşürüp kırıyor, fena bir unutkanlığa uğramış gibi

başladığı sözü bazen bitirmeden susuyor. Muhatabını olduğu yerde terk ederek yürüyüveriyor. Ciddi hiçbir iş yapamıyor, kendine ihtar edilmese yemeyi içmeyi unutuyor. Büyük bir şaşkınlık, dalgınlık, garabet içinde bocalayıp duruyordu.

Bânû'dan haber kendisine ne suretle gelecek? Gökten mi? Yerden mi? Posta ile mi? Telgrafla mı? Bir hizmetkâr ile mi?

Tayfur etrafında esen rüzgârdan, öten serçeden, meleyen kuzudan hasılı kendini çevreleyen her şeyden bu haberi umuyor gibiydi.

Nâsıra'nın kehanetleri üzerinden bir gün, iki gün, üç gün geçti... Hem de nasıl? Bizim bildiğimiz saniyelerin birikmesiyle dakikalar ve onların birikmesiyle saatler toplanarak gelen geçen günler değil... Her saniye mikroskopla birkaç yüz defa büyüyerek uzunluğundan insanı öldüren yürümez, ağır bir zaman...

Nâsıra'nın yakın bir vakitte geleceğini katiyetle müjdelediği haber hani ya nerede? Kızın diğer keşifleri de buna benzemesin? Öyle “isterik” bir mecnunun saçma sapan sözlerine kapıldığı için Tayfur şimdi kendi kendine acı acı gülüyordu. Hissimize, arzumıza uygun olan, emellerimizi okşayan sözler bir deli, bir bakıcı, bir çocuk ağzından da çıksa memnun ve inanmakla teselli oluruz. Sonra hakikatle karşılaşınca uğradığımız hayal kırıklığı o memnuniyetimiz nispetinde acı olur.

Tayfur, deli kızın bazı şeyleri insanı şaşkın bırakacak bir açıklık, sıhhat ve sadakatle haber vermiş olmasına aldanmıştı. Fakat gaibi yüzde elli noktası noktasına doğru haber veren falcılar yok mu? Bu bir sanat mıdır? Sihir midir? Tesadüf müdür? Böyle fevkalade kehanetler, garibeler daima görülüp, işitilip duruyor.

Bir saadet veya felaketi bekleyerek heyecan içinde yaşayanlar iyilik veya fenalık tefsiriyle en ufak şeyden nem kapırlar... Çarçabuk ümitsizlikten ümide, ümitten ümitsizliğe düşerler...

Tayfur böyle bir buhranın çırpıntı dalgaları üzerinde kararsız sallanıp dururken bir sabah önüne iki üç mektup ve kartpostal koydular... Kaç defa, kaç defa böyle gelen mektupları elleri titreyerek açmış fakat ümitleri hep boşa çıkmıştı. Böyle boş sevinçleri takip eden kederlerden pek bunaldığı için bu sefer ümitlenmek istemedi. Gönülsüzce mektubun ikisini açtı. Biri kârlı bir teşebbüsten bahsediyordu. Tamamlamadan elinden kâğıdı fırlattı... İkincisi bir tavsiye talebine dair bir istirhamname idi... Onu da bir tarafa ata... İskambil kâğıtlarıyla oynar gibi üç dört kartı birbirinden ayırırken bir tanesinde gördüğü şekil tuhaf bir korku ile yüreğini titretti. Bu, Hristiyan mezarlık kapılarının üzerinde tesadüf edilen ölüm rumuzu şeklinde birbirine çatılmış iki uyluk kemiği ortasına konmuş bir kuru kafa idi.

Hemen imzaya göz attı. Güzel bir istifte yazılmış Bânû'yu okudu. Nun, elife narin bir çiçek dalı gibi sarılmış, lakin o matem şekli bir uğursuzluk alameti hüznüyle yüreğini gittikçe daha ziyade sıkıyordu. Bu şekli kulplarından tutarak tabut taşıyan siyah urbalı kilise hademelerinin göğüslerinde, başlarında ve cenaze arabası atlarının haşalarında,¹¹⁸ alınlarında gördüğünü hatırladı. Fakat niçin, niçin Bânû bu uğursuz alameti bir aile arması gibi kullanıyordu?

Tayfur satırlara geçti. İşte şöyle idi:

Beyefendi,

Zatîâlinize verdiğim söz ile ziyaretimin arası hayli uzadı. Eğer bu müddet zarfında Gece Safa'nın harap evine lütfen ve tenezzülen birkaç defa uğramamış olsaydınız unutulmuş olduğuma hüküm ile teşebbüs etmeye cesaret edemeyecektim.

Cömertliğinize büyük imanım hasebiyle akrabamdan Cevri Bey'i beraber getiriyorum. Sizinle tanışma arzusuyla âdeta yanıyor.. Teveccühünüze layık müstesna bir artisttir.

118 Eyerle atın sırtı arasına konan örtü.

Kemik armamdan uğursuzluk çıkarmayınız. Hıristiyanlar ölmüş bir varlığı bu rumuzun himayesiyle gömüyorlar... Ben de bununla gençliğimin defnolunmuş sevincini işaret etmek istedim...

Bu cuma saat üçte geliyoruz.

Bânû

Tayfur, tutulduğu çıldırasıya bir sevincin sarsıntısıyla ilk okuma hamlesinde karttan hemen bir şey anlayamadı. Çünkü gözleri, dimağı bir kelimeyi kavramadan ötekine atlıyor, meal anlamadan satırdan satıra uçuyor ve derhâl yine baştan başlıyor. Lakin aynı telaş, aynı heyecan... Dimağına dolan sevinç sanki artık hariçten bir fazla nefes almaya imkân bırakmayacak bir genişlemeyle kanını, bütün vücudunu kaplamış gibiydi...

O kâğıttaki satırlardan duyduğu daha doğrusu tevehhüm ettiği sihirli lezzeti, ilahi neşeyi şimdiye kadar ona hiçbir şiir, hiçbir edebiyat vermemişti. Yarım saatin içinde belki yüz defa okudu. Kim bilir daha kaç kere okuyacaktı. Bu, her okuyuşunda ilahi zevki artan bir tılsımdı.

Cumaya iki gün vardı. Ufuktan güneşin iki devrinden sonra saat üçte konağın parkeleri, merdivenleri Bânû'nun güzel ayaklarını öpecek, salonun havası onun gonca ağzından dağılacak nefesiyle kokacak, onun varlığı her tarafa cennetten nişan veren sevinçler, safalar, zevkler, saadetler, meymeneler saçacaktı.

Fakat Tayfur bu mesut ziyaretle yaşadığı dakikanın arasını ayıran kırk sekiz, elli saati nasıl geçirecekti? Dakikalar, saniyeler, yine tahammülü yakan bir yavaşlıkta işlemez bir yelkovan gibi yerinde saymaya başladı. O gün çarşamba idi. Cumaya ne kadar saat, dakika, saniye vardı Allah'ım... Hal-kaları birbirine bağlı kalın bir zincir gibi karşısında uzanan bu zamanı son anına kadar nasıl öldürecekti?

Geçen her saati büyük azaplarla kazanılmış birer menfaat gibi mazinin karanlık, dipsiz kuyusuna atarak Bânû'nun âşığı geceyi buldu... Alaca bir uyku ile döşeginde yuvarlandı, yuvarlandı... Kısa dalgınlıkları esnasında hep hep Bânû'nun ziyaretiyle uğraşüyor, ta sokak kapısı önünde koltuğuna girerek sevgilisini otomobilden indiriyor, bir gelin götürür gibi salonun üst köşesine çıkarıyor, kıza ikramlar, komplimanlar yaparken heyecanlar içinde uyanıyor, bir de saate bakıyor ki daha nazeninin gelmesine otuz bu kadar saat var. Sonra gönül ateşini söndürmek için akşamdan çok yutmuş bir sarhoş gibi bir bardak soğuk su içerek tekrar yatağına uzanıyor... Yine kısa dalgınlıklar, yine Bânû'ya ait rüyalar, yine heyecanlar...

Zavallı Tayfur, altı ay süren kutup karanlıkları ağırlığındaki geceyi nihayet sabaha erdiriyor... Dünya neşeli bir güneşin nurlarıyla yaldızlanıyor... Fakat delikanlının gönlü, nasıl tarif etmeli, azaplı bir sevinçle mustarip... O kadar sabırsızlıkla doğması beklenen büyük yıldızın tekrar ufuk altına çekilmesine ohhh şu kadar saat lazım...

Gebertmek için yine dakikalarla muharebeye girişen sevdalı çocuk, sabahleyin erkenden kartpostalı eline alır... Hıfza çalışanlar gibi sonsuz defa okumaya başlar. Bu nihayetsiz tekrarlar sonucunda satırları teşkil eden kelimelerle zihninde bir tür yakınlık peyda olur. Şimdi her cümleinin manasını araştırmaya başlar... Türlü türlü tefsirlere girer...

Bânû Hanım verdiği söz ile ziyaretin arasının uzadığı hakkında hafif bir özür dilemeden sonra Tayfur'un Gece Safa'ya birkaç defa uğramış olmasından unutulmamış olduğunu anlayarak rahatsızlık vermeye cesaretlendiğinden bahsediyor. Durumun hakikati böyledir de küçük hanım niçin delikanlının bu ümitsiz ziyaretlerine karşı derin bir sessizlikle karşılıkta bulundu? Niçin Tayfur'dan aldığı davet tezkeresini Cevri'nin gözü önünde yırtarak yerlere atıp çiğnedi?

Tayfur'un cömertliğine büyük imanı bulunduğunu yazıyor. Bu âdeti: Beni sevdiğinden eminim, demek değil midir?

Sonra Cevri'nin tanışma arzusuyla âdeta yandığını anlatıyor. Cevri'nin tanışmak hususundaki bu pek ateşli teşneliği neden? Cevri her türlü teveccühe layık müstesna bir artistmiş, bu ecnebi kelimenin Türkçemizde o kadar geniş manaları var ki, kalem artisti mi? Muşamba artisti mi? Sahne artisti mi? Musiki artisti mi? Yoksa sadece gönül artisti mi? Bu kelime dilimize Arapça ve Farsçanın yardımıyla “hezarfen”¹¹⁹ terki-biyle de tercüme edilebilir. Bu “zîfünün”¹²⁰ bir çocuk mu?

Her ne ise acaba Bânû, Cevri'yi neden bu kadar Tayfur'un gözüne sokmaya uğraşıyor? İlk ziyaretinde bile bu gölgesinden ayrılamayarak beraber geliyor?

Ve sonra Bânû gençliğinin defnolunmuş sevincinden bahsederek kartını hüznünlü bir cümle ile bitiriyor... Hasılı muamma içinde muammaya benzer lakırdılar...

Nâsıra'nın kehanetlerine göre Bânû ile Cevri'yi aşk, alaka ve izdivaç haricinde birbirine bağlayan bir sır varmış... Eğer bu söz deli kızın saçmalamasından ibaret bir şey değilse bu sır ne olabilir? Bu sır Tayfur'un Bânû ile izdivacına mâni olacak bir mahiyette midir? Bunlar ne akılla ne kehanetle anlaşılabilecek esrara benzemiyorlardı.

Bununla beraber Nâsıra'nın bazı sözleri çıktı. Bir gece evvel Tayfur uykusuzluğu esnasında sofada birinin gezindiğinin farkına vararak kapı aralığından bakmış, Nâsıra'nın salona girdiğini, tavanın ortasında yanan lambanın ışığıyla görmüştü.

Mecnun kız acaba salonda ne yaptı? Tayfur onun bazı bazı iskeletle görüşmek için kendinden müsaade istediğini hatırlayarak düşünmeye başladı. İskeletle nasıl görüşülür? Cidden merak edilecek bir şey... Bânû'nun geleceği saat yaklaştıkça Nâsıra'nın esrarengiz faaliyeti artıyor gibiydi...

119 “Bin fenli” olarak çevrilebilecek birçok alanda maharetli anlamına gelen sözcük grubu.

120 Çok şeyler bilen, maharet sahibi olan, fen sahibi.

Tayfur, o gece kızıdan evvel davranarak salona gizlenmeye, dolayısıyla da bir kaçıkla bir iskelet arasında vuku bulacak garip mülakata mahrem olmaya karar verdi. Konakta el ayak çekildikten sonra Nâsıra'nın geleceği zamandan bir saat evvel delikanlı salona girdi. Büyük pencerenin geniş ipekli perdesine bürünerek saklandı. Bir saatlik bekleme müddetini heyecanlı bir merakla geçirdi. Kız gelecek mi? Gelmeyecek mi?

Nihayet tahmini doğru çıktı. Beş altı dakikalık bir gecikme ile salonun kapısı açıldı. Bütün panjurlar kapalı olduğundan içerisi en zifırı gecelerden daha karanlıktı. Sofada işleyen yerli büyük bir saat ağır, vakarlı, düzenli rakkasının tiktakları arasında uzun titreşimler ile çınlayarak gecenin vehim verici sessizliği içinde bütün, yarım, çeyrek saatlere kadar zamanı haber veriyordu...

Kız bu pek karanlık tavanın altına girince Tayfur'un orada gizli bulunduğunu keşfedebilecek miydi?

Sekiz on adım yürüdü. Durdu. Epeyce bir fasıla ile uzun bir of, sonra daha hazin bir ah çekti.

Bânû'nun âşığı, aldatma ile büsbütün çıldırttığı bu zavallı kızın yüz, vücut hareketlerini göremiyordu. Fakat şu mırıltıyı işitti: "Tayfur bugün burada çok oturarak kokunu bırakmışsın... İtirşahi¹²¹ gibi havaya güzel bir koku bırakmışsın. Seninle aynı kattaki hava seviyesine girince burnum derhâl vücudunu hisseder..."

Bu mırıltıdan sonra salon derin bir sessizliğe daldı. Tayfur keşfolunmaktan korkarak nefesini kendi kulaklarının bile duyamayacağı bir yavaşlıkla alıyordu.

Birkaç dakika geçti. Nâsıra'nın yumuşak halıların üzerinde adımları duyuldu. Gece, gündüzün hiç hiss olunmayacak en ince pıtırtilarını bile birer gürültü gibi büyütüyordu.

121 İtirşahi çiçeği. Yoğun ve güzel kokulu bir çiçek.

Kız iskelete doğru yürüdü. Tayfur titreyerek şu matemli sözleri dinledi: “Gece, zifafımızı kutlayacak, tebrik edecek kadar karanlık... Sevgilim sarıl bana, ver ağzını... Al ruhumu...”

İskeletin kulübesi sallandı. Kemik çatırtıları duyuldu. Can çekişen birinin son ıstıraplarına benzer bir inleme içinde hayat ölümle izdivaç ediyordu.

Tayfur’un bütün tüyleri ok gibi dikildi. Mezarlık hadisesinin izahı mümkün olmayan en korkunç anlarında bile böyle bir dehşet, böyle derin bir teessür duymamış, en ince asabına kadar böyle soğuk, ölümlü bir titreme ile vücudu zangırda-mamıştı...

Genç bir canlının iskelet kucağında inlemesi, bu sevda iniltisi hemen bir çeyrek sürdü. Ölüm hayatla doya doya öpüştü. Sonra iki sevdalı arasında bir konuşma başladı. Nâsıra bütün yüreğinin ateşiyle söylüyor, sonra kemikten muhababının cevabını dinliyordu...

Nâsıra: “Bu kucaklaşmamız ebedî aşk vuslatıdır. Sevgilim dudaklarının ebedî neşesinden tadan bütün dünya zevklerinden iğrenir...”

İskelet: “...”

İskeletin söylediğini Tayfur işitemiyor fakat Nâsıra’nın sessizliği arasında, “Evet... Şüphesiz... Ah...” gibi tasdik, teyit ve üzüntü nidalarından söz nöbetinin kırmızı kulübenin bekçisinde olduğunu anlıyordu. Besbelli kız, marazi bir hâlle sözlerine karanlıktan cevap alıyordu. Yoksa Tayfur bu işitilenlerin garipliğini diğer türlü nasıl izah edebilirdi?

Bir insan kafesiyle bir mecnunenin âşıkane konuşmaları, bu her zaman görülüp işitilir sahnelerden değildi. Delikanlı, hayatın öteki âleme ait esrarına karışıyor gibi ürpertiler içinde bütün dikkatiyle kulak verdi.

Nâsıra: “Evet aşktan doğdun, yine bir aşk darbesiyle öldün...”

İskelet: “...”

Nâsıra: “Vücudumda yüz insanın kemiği var diyorsun... Ne kadar babanın neslinden dolaşıp, ne kadar ananın rahminde geldiğini anlıyorum... Ne kadar talihe oyuncak oldun. Alnında ne kadar sabahın güneşi parladı. Beynin ne kadar gecenin zulmetiyle ezildi. Üreme mucizesiyle bir kemikten hesapsız kemik doğar...”

İskelet: “...”

Nâsıra: “Evet, bilirim. Mezar beşiğin kileridir. Erzak ambarıdır. Baban senin oğludur. Sen senden kaçanların içindesin... Buraya niçin geldin?”

İskelet: “...”

Nâsıra: “Benim ateşimle... Lakin gafıl insanlar hayatın ölüne, ölümün hayata aşkını hiç çekemezler... Şimdi gelirler beni senden ayırırlar... Bütün bütün birbirimizin olmak için ben mi öleceğim? Sen mi dirileceksin?”

İskelet: “...”

Nâsıra: “Sualime niçin gülüyorsun?”

İskelet: “...”

Nâsıra: “Ters mi söyledim? Doğrult...”

İskelet: “...”

Nâsıra: “Ölü benim, diri sensin, öyle mi? İkimizin birden aynı hâle inkılabımız mümkün değil mi?”

İskelet: “...”

Nâsıra: “İnkılap yok mudur? Affedersin, ben kendi hissi-me göre söylüyorum...”

İskelet: “...”

Nâsıra: “İnsanlar daima ölümün himayesindeyseler beni sar. Dirilerin işkencelerinden kurtar... İntikamımı al... Ah, şimdi anlıyorum ki ben ölüyüm, sen dirisin... Kemik kollarınla sarıl bana... Sarıl bana, namusumun kanına giren fani, hercai aşk ifritinin kirinden beni temizle... Kurtar... Senin aldatici olmayan kucağında aşkın müebbet zevkiyle sürekli sarhoş yatmak isterim...”

Yine kulübe sallandı. İskeletin kemikleri çatırdadı. Yine inlemeler, muhtelif âlemden iki ruhun kaynaştığını hissettirdi...

Ertesi sabah mesut cumanın parlak güneşi doğdu. Bânû'nun teşrifi müjdesini getiren o gün Tayfur erkenden hazırlıklara başladı... Akşam şahidi olduğu ölü ile dirinin vuslatından sinirleri sarsılmıştı. Nâsıra'nın iskelete sevdasını arz ettiği esnada ağzından çıkan garip ve matemli sözler arasında küçük bir cümle hâlâ beynini tahrişe devam ediyordu. Kız bütün yüreğinin ateşiyle, "İntikamımı al..." diye yalvarmıştı. Her bir kemiği başka mezardan toplanarak yüz doksan sekiz parçadan yapılmış bir insan kafesinden dünya işlerine ait bir intikam ricasında bulunmak gerçekten önemsiz, gülünç bir temenni idi. Fakat bu intikam kimden alınacak? Tayfur'dan mı? Bânû'dan mı? Evin içinde deli kızın böyle bir niyet beslemesi hoş bir şey değildi... Fransızların bir atasözü vardır: "Bir güvercini bile kendine düşman etme," derler... Nâsıra intikamını iskelete havale etmekle kalırsa hiçbir endişeye mahal yok. Lakin cinnetin bir feveranı anında aklına esen fenalığı yapmaya kalkarsa bir felaket vukuundan korkulabilir. Ona vermiş olduğu kati söze rağmen Tayfur kızı konakta tutup tutmamak şıklarını zihnen tartmaya girişti.

Şimdi her şeyden evvel salona koştu. O gece Nâsıra'nın sevdalı kucağında çok çatırdayan bu kemikten adamın bir tarafı kırılıp kırılmamış olduğunu muayene edecekti... Çünkü Bânû sırf onu görmek maksadıyla geliyordu...

Kırmızı kulübeye yaklaştı. Oraya diktiği uhrevi bekçi arkasında bürnüsü, elinde kum saatiyle mevkisinde duruyor, geniş çıkıntılı alnı altındaki göz bebedeksiz bomboş siyah gözleriyle fanilerin seçemediği derinliklere doğru bakıyordu.

Tayfur bürmüsü çıkardı. Öldükten sonra da insanların ihtiraslarına karıştırılmaktan kurtulamayan bu kemik bedeninin her tarafını dikkatle muayene etti. Gece karanlıkta işittiği çatırtılara rağmen hiçbir tarafında bir zorlanma, bir kırık, çıkık, hatta ufak bir gevşeme eseri bile göremedi. Bütün vidalar, rabitlar yerli yerinde ve sağlamdı...

Bir ince tekdir ile iskeletin karşısında şöyle söylendi: “Ben seni buraya bekçi koydum. Maneviyatınla etrafını korkutman lazım gelirken sen kendin taarruza uğradın. Sana âdeta ateşli, sevdalı bir deli rolü oynattılar... Deli kızın kolları arasında çatırdayarak inlemeli miydin? Onu çarpmalı, korkutmalı değil miydin? Ha anlıyorum, vücudunda ayrı ayrı cesetlerden toplanmış yüz bu kadar muhtelif kemik var. Bunların içinde zampara kemiklere ait enkaz bulunmaması mümkün değil... Ölümden sonra, mezardan sonra, çürüdükten sonra bile kadına dayanamadın, değil mi?”

İskeletin bu metanetine Tayfur şaşırırmaktan kendini alamadı. Kulaklarını dehşetle dolduran o gece kucaklaşmasını düşündü. Çatırtıları, iniltileri hâlâ duyuyor gibiydi. Daha garibi sesleri çift işitmişti. Bu aynen ses, ahenk ve ateşçe canlı iki hasretkeşin kucaklaşmasıydı...

Tayfur salondan çıktı, diğer hazırlıklarla meşgul iken Doktor Ferhat Bey geldi...

Hane sahibi sevinçten parlayan gözleriyle arkadaşını süzerek şöyle bir latifede bulundu: “Ayol ben seni davet etmedim. Böyle erkenden nereden çıktın?”

“Doktorlar her zaman davetle gelmezler. Hastalarının tedaviye ihtiyaç gösteren nazik, zaruri zamanlarını herkesten iyi kendileri tayin ederler...”

“Ben hasta değilim oğlum...”

“Hasta değilim diyenlerden korkulur. Hastasın. Bugün her zamandan ziyade hastasın. Bu gece uyumamışsın... Aynaya

git de gözlerine bak. Gittikçe artan bir humma ile kızarmış yaşıyor. Vücut bu şiddetli heyecanlara birkaç gün dayanır. Sakinleştirici bir çaresi bulunmazsa sonra yorgunluğu birden hissederek bitap kalır. Serilir...”

“Doktorların anlamadıkları bazı hastalıklar vardır...”

“Tıbbın teşhis ve tetkike uğraşmadığı hiçbir hastalık yoktur...”

“Hastalıklar ilminizde ‘aşk’ namıyla hususi bir bahis olduğunu bilmiyordum.”

“Aşk, sevda kelimelerinin hesaba gelmez çeşidi vardır. Herhangi bir his ‘normal’ ölçüden taşarsa tıp derhâl onu teşhis eder. Adını kor, tabelasını yazar... Sen de böyle birkaç hafta daha yemez, içmez, uyumaz; aynı şeyi düşünmekle vücudunu, zihnini, asabını bitirmeye devam edersen nihayet döşeğe düştüğün vakit ben de senin tabelanı yazarım... Hastalıklar ilminde bu kelime var mı imiş, yok mu imiş... Tıpta bunun adına ne diyorlarmış, o zaman anlarsın... Suallerime cevap ver. Dün gece uyumadın?”

“Döşekte didindim...”

“Yemedin...”

“Zor ile birkaç lokma...”

“Bugün de yemeyeceksin...”

“İştahım yok...”

“Dikkat et Tayfur, kaç vakittir bedeninin, sağlam zamanının depoladığı sıhhat sermayesiyle geçiniyor... Hayatın devamı vücutta yanan, aşınan şeylerin hemen yerine koyulmasıyla olur. Sen tabii nizamda yaşamıyorsun. Şiddetli bir hastalık geçiriyorsun. Bu hırpalanmaya mukabil zavallı vücudun muhtaç olduğu muhtelif gıdaları düzenli olarak alamıyor... Bu hâlin daha uzun müddet devam ederse maruz kalacağın tehlikeler sayınakla tükenmez. İşte yine söylüyorum. Bugün

benim arkadaşlığıma, tıp bilgime her zamandan ziyade muhtaçsın, çünkü...”

Bu sebep bağlacından sonra Doktor manidar bir sessizlikle gözlerini hastasının gözlerine dikti. Tayfur büsbütün asabileserek: “Ciddi bir anda böyle azarlayıcı bakışlara, manidar sessizliklere tahammül edemem... Çünkü, dedin sustun. Bu cümlelerin alt tarafını getir...”

“Bugün konağa Bânû geliyor...”

“İnşallahü Teâla... Fakat bir mâni zuhur edip de gelmezse diye yüreğim müthiş bir işkenceyle çırpınıyor...”

“Bugünü hayatının en mühim anlarından sayıyorsun...”

“Bugünü doğum veya ölüm gününden daha mühim sayıyorum...”

“Şimdi üzüntü içindesin.”

“Evet, tatlı bir üzüntü içindeyim...”

“Ruhunun tanrıçası gelip gittikten sonra acaba ne hâlde bulunacaksın?”

“İyi bilmiyorum ama pek mesut olacağımı tahmin ediyorum...”

“Bilakis... Şimdikiyle kıyas kabul etmeyecek şiddetli üzüntülere düşeceksin...”

“Oh Doktor, oh... Sen de Nâsıra gibi başıma falcı mı ke-sildin?”

“Bu açık hakikati görmek için falcı olmaya lüzum yok...”

“Ne imiş bu açık hakikat?”

“Sen, bütün sinirlerin mansur ahengine çekilmiş gibi bir püften ateş alacak kadar üzüntüye hazır bir hâldesin...”

“Bunu inkâr edemem...”

“Bânû Hanım etekliğinin altında buraya o kadar üzüntüler getirip saçacak ki... O gittikten sonra sen âdeti deli olacaksın... Seni nasıl zapt edeceğimi düşünüyorum... Bir ‘cebiri gömleği’¹²² hazırlamak bile aklımdan geçiyor...”

“Canım henüz meydanda endişelenmeyi gerektirecek bir şey yokken böyle uğursuz fikirlerle beni arkadaşlık namına mı, doktorluk namına mı korkutuyorsun?”

“Her iki nama da azizim Tayfur... İstersen bunlara bir de insaniyet ilave et de üç olsun...”

“Neden dolayı böyle vesveselere düşüyor ve beni de düşürmek istiyorsun?”

“Ben bu işi pek karışık görüyorum...”

“Söyle... Nasıl?”

“Bugün Bânû, Cevri ile beraber geliyor...”

“Evet...”

“Cevri, Bânû’nun nesidir?”

Tayfur’un soluk benzi kızarak: “Hısımlı...”

“Canım, bu beylik söz benim sualimin cevabı değildir. Bu hısımlı, akraba tabirleri bir minder örtüsü gibidir. Çok kir ve ayıp kapatır...”

“Peki, nesi olabilir? Sen söyle...”

“Nesi olabileceğini seninle evvelce de görüştük. Şimdi mesele pek orada değildir... Onu buraya beraber niçin getiriyor? Bu kız sana varmak niyetinde olsa Cevri’yi bir gölge gibi buraya kadar sürüklemesin, ya Gece Safa ile yahut refakati münasebet alacak diğer bir kadınla gelirdi.”

“Güzel söylüyorsun Doktor, lakin şu anda zihnim pek karışık olmakla beraber sualini ters çevirerek ben de senden sorarım... Bânû, Cevri’ye varmak niyetinde olsa onu bera-

¹²² Deli gömleği.

ber alıp buraya getirir mi? Buraya gelmek arzusunu açık eder mi?”

“Edebilir ya! Onun buraya gelmesi mutlaka sana varmak manasını içermez ya... Sevgilisi yahut nişanlısı -nasıl istersen- ile birlikte gelirler. İskeleti görürler, giderler... Bu pek tabii bir ziyaret olur... Sen bundan izdivaca istekli olma meali çıkarırsan ileride çok üzülür, büyük kederlere düşerek fenalaşırsın... Kendini hayallere kaptırmamak için sana dost nasihati veriyorum. Daha doğrusu onların bu gelişlerinden ben bazı hileler seziyorum... Evvela buraya gelmek arzusunu göstermek, sonra gönderdiğin tezkereyi Cevri'nin önünde yırtıp çiğnemek, aradan hayli müddet geçirerek nihayet bu ziyarete razı olmak... Hep bunlarda hayra delalet edemeyecek muammalıklar var... İyi düşün Tayfur. Sonra kızıl divane olursun alimallah... Önüne bir çukur kazıldığını görüyorum. Adımlarını hesaplı at...”

“Doktor, sözlerime gülmeyeceğini bilsem sana bazı şeyler söyleyeceğim... Ben şimdi fala, talihe, zayıçeye, yıldızlara, remile ve bunun gibi gizli ilimlere inanmaya başladım...”

“Tebrik ederim lakin bundan sonra daha rahatsız yaşayacaksın... Parmağını kımıldatmak için uğurlu yahut uğursuz saatleri birbirinden ayırmaya uğraşacaksın... Batıl ilimlerle uğraşanlar senin gibi bir taraftar kazandıkları için sevinsinler... İşte sende aptallaşmanın ilk alametleri baş gösteriyor. Yakında Bânû'nun kocalığı ile müşerref olursan küçük hanım seni aldatmak için çok sıkıntı çekmeyecek... Bu aşk seni bugün aptal eder, yarın büyücülerle dost... Öbür gün daha acınacak sıfatlarla nitelenmiş yapar...”

“Yooook, Doktor böyle yakışıksız vehimleri sevmem... Şimdi dinle. Nâsıra fal söylüyor, fevkalade üzerine düşürüyor. Hissiyatında harika denecek bir açıklık var...”

“Biçare kızı çıldırtan sensin... Keramet onda değil, sana olan aşkında. Dikkat et Tayfur. Bak sevda neler yapıyor.”

“Bânû’yu alacağını Nâsıra kesinlikle temin ediyor...”

“Bu kati haber Çoban Yıldızı’ndan mı geldi?”

“Onun bu kehanetini benim kalbimdeki bir önsezim de katiyetle tasdik ediyor...”

“Sende doğru bir önsezi olsa sana daha gözünü açacak pek çok şeyler hissettirmesi lazım gelir... Sen daha dün doğru düşünen bir filozoftun. Bugün talihe, mukaddere inanan bir ‘fatalist’¹²³ oldun. Şimdi bu lafları bırak... Küçük hanım akraba-sından küçük beyle birkaç saate kadar buraya geliyorlar...”

“Evet...”

“Bunları kabul için bir kabul programı yaptın mı?”

“Anlayamadım. Beni ziyarete İskandinavya prensiyle prensesi gelmiyor ya?”

“Harpten sonra, birçok hükümetler dağıldıktan sonra şimdi her taraf çantalarını kendileri taşıyan prens, prenseslerle dolu... Onlara ehemmiyet veren kalmadı. Akşama sabaha bir iş yahut memuriyet arayan eski hükümdarlar göreceğiz... Sana soruyorum... Misafirlerin için bir kabul programı yapmadın mı?”

“Buna lüzum var mı?”

“Şiddetle...”

“Neden?”

“Çünkü şimdi onlar gelince sen kendini şaşıracaksın. Ne yaptığını, ne yapacağını bilmeyeceksin. Belki de elinde olmadan acayip hareketlerde bulunacaksın. Seni gülünç olmaktan kurtarmak için yapacaklarını bir programa bağlamak isterim...”

“Ben, bir misafir kabulünde yapacağımı bilmeyerek vesa-yete muhtaç olacak kadar budalalaştım mı?”

123 Yazgıcı, kaderci.

“Henüz tamamıyla budala değil fakat pek şaşkın bir hâldesin. Söyle misafirlerini nerede karşılayacaksın?”

“Merdivenin üst başında... Hayır, alt başında... Hayır, sokak kapısının önünde...”

“İşte gördün mü ya? Aklın, dört rüzgâr arasında ne tarafa döneceğini şaşırmış bir fırlıdak gibi kararsız... Rica ederim Tayfur, onlar gelmezden evvel hareketlerini tanzim et... Bu ana kadar ben senin sokak kapısı önünde misafir karşıladığını hiç görmedim. Ben, bir Hikmetullah Paşazade için misafirini oda kapısında karşılamayı kâfi görürüm...”

Bu bahis birkaç saat uzadı. Doktor’un bundan asıl maksadı pek elim bekleme dakikaları geçiren Tayfur’u bu suretle biraz avutmaktı.

Öğleden sonra saat iki buçuğa, nihayet üçe geldi... Beş on dakika da geçti. Lakin pek büyük sabırsızlıkla beklenen misafirler henüz gözükmedi... Tayfur, ümitsizlik üzüntüsü içinde kâh yüksek bir hararetle yanıyor kâh soğuk terler dökyorken konağın geniş kapısı önünde duran bir otomobilin iri nefesleri duyuldu...

Doktor hemen kapıya nazır bir pencereye koşarak: “Tayfur, müjdem i isterim. Geldiler...”

Hikmetullah Paşazade müjdelenen saadetin vukuuna inanmayan neredeyse bilinçsiz bir bakışla alındı kaldı... Onun bu hareketsizliğini görünce Ferhat Bey tekrar etti: “Hey, sana söylüyorum, geldiler...”

Tayfur takındığı ani metanetiyle Doktor’u hayrette bırakan bir telaşsızlıkla: “Gelsinler ne var?”

“Ha şöyle ağırlığını, vakarını takın...”

Doktor anlayamadı. Tayfur vakarını takınmış değil, fazla sevinçten âdeta garip, geçici bir felce uğramıştı. Yarım dakika sonra bu ağırlık cıva gibi bir hareket ve süratle dönüştü. Merdivenlerden aşağı aktı... Bu defa Doktor makûs bir şaşkınlıkla arkasından bakakaldı.

Hane sahibi uşaklardan evvel sokağa fırladığı zaman Cevri otomobilden inmiş ve indirmek üzere elini arabadaki Bânû’ya uzatmış bulunuyordu. Tayfur hemen rekabetkâr bir telaşla aynı hizmete can atarak o da kıza kolunu takdim etti.

Şimdi küçük hanım kendine uzanan bu iki rakip kolun birini tercihte bir tereddüt duraklaması geçirdikten sonra Tayfur'a meyletti. Cevri bu tercihten hasıl olan bozgunluğunu, kindarlığını pek gizlenemeyen soluk bir tebessümle dağıtmaya uğraştı. Doktor Ferhat, misafirler daha içeri girmeden iki delikanlı arasında sokakta başlayan bu rekabetin komedyasını yukarı pencereden seyrediyordu.

Bânû, açık arakiye rengi hafif bir mantoya bürünmüş, kendi kumrallığıyla latif bir ahenk peyda eden yine o renkte bir kreple başını kundaklamış, Allah'ın vurduğu özenilmiş fırçalardan başka hiçbir tarafına boya dokundurmamış, sade fakat pek alımlı, cazip bir tuvalette idi.

Cevri de koyu kurşunî kostümü, biraz soluk, nazik, kibar benzi, kıvrırcık kirpikli iri şahane gözleriyle küçük hanıma centilmen bir eş teşkil ediyordu...

Misafirler avludan geçip merdivenlerden çıkarken konağın içinde bir merak fırtınası koptu. Pencereleler, kapılar, aralıklar seyirci başlarıyla doldu. Ağızdan kulağa bire yüz kataarak uydurma rivayetler, türlü tefsirlerle konak çalkanıyordu.

İşte fısıltılar: “Bu kızın babası didonmuş...”

“Dönme miymiş?”

“Bilmem...”

“Dönmüş ama Hak yoluna değil, tersine dönmüş.”

“Bizim küçük bey bunu alacakmış diyorlar...”

“Dünyada Müslüman kızı kalmadı mı ayol?”

“Şimdi Müslüman oğluna, kızına rağbet kaldı mı?”

“Bizim kızlar da şimdi ahlakça, kıyafetçe tamamıyla onlara benziyorlar... Bir farkları var mı? Başlarını açtılar. Göğüslerini açtılar, kollarını, bacaklarını açtılar. Daha nereleri kaldı? Frenk karıları bir gömlek, iki gömlek daha açılınsınlar

da bak o zaman bizimkilerdeki cesareti görürsün... Balolarda oynuyorlar. Erkek kadın bir arada denize giriyorlar... Hiçbir şey ayıp değilmiş hanım. Sende olan bende de varmış. Gizli illetleri bulunanlar örtünüp kendilerini gözlerden sakınırlarmış... Çirkin bir hastalığın olmadıktan sonra vücudunu kapamakta ne mana varmış?”

“Eski dünya yenilendi hanım. Yeni kafalar, yeni fikirler. Ortadan ayıp kalktıktan sonra her şey olur kardeş... Yaşamak, evlenmek, boşamak hepsi değişti. Eskiler mankafaymışlar; şimdikiler pek zeki... Ah, neler işitiyorum, neler görüyorum... Ahbaptan birinin kızı için geçenlerde kocaya vardı dediler. Allah versin dedim. Çok hazzettim. Böyle zamanda geçinecek koca bulması ele geçer devletlerden değil... Damat mükemmel ev tutmuş, döşetmiş, dayatmış. Aynalı dolap, piyano, hizmetçi, aşçı, otomobil... Süs, saltanat, emir, emirküm... Birkaç ay sonra kız sümüğünü çekerek anasının yanına gelmez mi? ‘A nedir bu?’ diye şaşırakaldık. Takdir böyle imiş boşandı geldi, dediler... Sonra bir dostum beni bir kenara çekerek, ‘Hanım inanma. Boşanmadı. Zaten nikâhlı değildi ki boşansın. Mantinota¹²⁴ idi. Düzme damat hesabını kesti. Kızı gönderdi,’ diye kulağıma fısıldadı. Şimdi evlenmeler böyle... Kızlarımız zevce olmuyorlar, mantinota, metres oluyorlar... Ah ah âhir zaman evler apartman olacak, karılar nikâhsız, çocuklar babasız artık kimsenin kocaya vardığına inanmaz oldum. Sıkılma, arlanma yok... Ah ne sefalet hanım, vücudunu bir erkeğe birkaç ay kiralayabilen kızlar kendilerini bahtiyar sayıyorlar...”

“Ah hanım, ne doğru söylüyorsun... Kalbimi okuyorsun. Bu hâller veba, kolera gibi mahalleden mahalleye, aileden aileye, haneden haneye sirayet ediyor. Geçen gün benim oğlan da hâline bakmayarak bir metres tutmaya kalkmış... Daha eli ekmek tutmadan bu halt edilir mi? Babasına söyledim. Zılgıtı verdik. Hakkın var, her şey değişti. Evvelden yetişkin evladını böyle ağır bir meseleden dolayı takdir ettiğin vakit onlar

önlerine bakarlar, kızarak seni dinlerlerdi. Şimdi böylesi nerede? Bir söyle bin karşılık işit... Nah böyle kürek kürek pay... Ak sakallı babasına ne cevaplar verdiğini söyleyeyim de dinle... Biz felsefe bilmezmiştik. Modern hayatı anlamamışız... Bundan sonra evlenme âdeti kalkacak... Kim kiminle canı isterse birleşecekmiş... Arzu ettiği zaman da yine ayrılmakta hürmüş... Ne fenalık çıkıyorsa nikâhtan, izdivaçtan çıkıyormuş... Şeyhülislam kapısında davalar, nafakalar, aylıklar, iddetler,¹²⁵ hiddetler, felaketler hep nikâhların yüzünden oluyormuş... Ama böyle gönül rızasıyla iki sevdalı hayatı yaşarsanız bıkkınlık geldiği gün birbirinize allahaismarladık, uğurlar olsun diyebilirmişsiniz... Ne dava ne kavga...”

“Ya çocuk olursa hanım... Ya çocuk olursa?”

“Bunların hesaplarında çocuk olmak yok... Böyle bir kaza vuku bulursa kadına ait bir ihtiyatsızlık sayılacağından cezasını o çekecek... Çocuk kubura¹²⁶ akmamak için inat edip de dünyaya çıkarsa onu ters yüzü geldiği yere göndermenin çareleri yok değil ya...”

“Şimdi bu kız Tayfur Bey’e mantinota olmaya mı geliyor?”

“Öyle diyorlar...”

“Hanımefendi buna razı mı?”

“Ana baba rızasını düşünen var mı şimdi?”

“Ya kızın yanındaki bu oğlan kim?”

“O birinci sevdalısı imiş...”

“Demek Tayfur ikinci âşığı...”

“Besbelli...”

“Aman bırak ne karışık, ne çapraşık işler...”

125 Boşanma veya ölüm yoluyla kocasından ayrılan kadının tekrar evlenebilmesi için beklemesi gereken süre.

126 Tuvalet deliğinden lağıma inen boru.

Her delikten böyle türlü dedikodular tüterken Nâsıra benzi sarı, gözleri yarı kapalı bir uyurgezer dalgınlığı ve sessizliğiyle ortada gölge gibi dolaşüyor, uzun mesafelerden seçen esrarlı nazarlarıyla Bânû'nun alnını okumaya uğraşıyordu.

Misafirleri evvela küçük salona aldılar... Kahveler, şekerlemeler ikram ettiler... Bânû yerleri, duvarları, her tarafı dol-duran kıymettar halıların, ağır ipekli döşemelerin, tabloların, antikaların arasında dolaşırken bir gün bu müzeyyen kâşane-nin hanımı olacağını hisseder bir gururla süzülerek her şeyi ince bir dikkatten geçiriyor, sonra elinde olmadan Cevri ile göz göze geliyor, aralarında bazı derin ifadeler uçuşuyordu.

Bânû ile Cevri Doktor'a ve Doktor her ikisine takdim olundu. Yeni ahbap olanların birbirinin mizacına uygun düşecek sözler prova etmeleri kabilinden muhtelif zeminlerde konuştular.

Bânû şen idi. Lakin Cevri'nin yüzünde gizlemeye muvafak olamadığı bir hüznün gölgesi dolaşıyordu.

Kız ne derse Tayfur dötrnala tasdikle arkasından koşuyor, zekâsını, dehasını mübalağalı hayretlerle alkışlamaktan kendini alamıyordu.

Doktor Ferhat, mezarlıkta keçinin başından aldıkları keten örtüye işlenmiş kadınlığı savunan İngilizce ibareyi hatırladı... Bânû'yu coşturmak ve o harareti esnasında taşıyacak fikirlerinden muhakemeler yürütmek için söze o vadiden girişerek: "Kadınlığın erkeklere karşı açtığı mücadelede müstesna bir önderlik dehasını gösteriyorsunuz..."

Bânû küçük bir tebessümle: "Biz erkeklere değil, haksızlığa karşı mücadele ediyoruz. Ve zaferin teminine kadar edeceğiz. Sağlam görünen birer cephe ile çürük temeller üzerine bina edilmiş bütün haksızlık abideleri yıkılmadıkça beklenen müstakbel refah gerçekleşmez... Kadın artık uyanıyor, hatta uyandı, çırpınıyor..."

Doktor aynı ince tebessümle: “Kadınlığın geç uyanmasından erkekliğe büyük bir mesuliyet doğmaz...”

“Anlayamadım beyefendi...”

“Kadınlığın asırlarca uyumasının mesuliyeti kendi yaratılışından gelen sıfatına aittir. Bu ilk galebe, ilk mağlubiyet tabiaten iki tür arasındaki bünye farkını gösterir... Erkek kadından her suretle kuvvetlidir, hanımefendi. Bu yaratılış icabıdır. Öyle olmazsa üreme zorlaşır... İnsanlarda da bu böyledir, hayvanlarda da... Erkek kükreyince dişi sinecektir... Ve illa ki tabiat kanunu bozulur...”

Bânû tebessümünü alaycı bir fıkırtıya yükselterek: “Beyefendi, biz medeniyetin tekâmül etmiş son nesillerinden bahsediyoruz. Böyle nazik bir davada tabiatın tarihten evvelki ilkel vahşetlerinden misal almaya neden lüzum görüyorsunuz? Eğer kuvvet mutlakiyet şeklinde bir hak ise duralım. Ayılar bizi parçalasınlar, boğalar çatır çatır kemiklerimizi kırsınlar. Zannederim ki insanların hayvanlara manen üstünlükleri kuvveti adaletle sağlamaya uğraşmalarındadır. Yoksa galebe daima vahşi kuvvete verileydi mahkemelere, hapishanelere ne ihtiyaç kalırdı?”

Doktor Ferhat da tebessümünü genişleterek: “Hanımefendimiz, kadın bugün uyandıysa geç uyandı... Batı’dan bir ‘Emancipation’ rüzgârı esti. Serpintileri Doğu’ya da geldi. Kadın bugüne kadar erkeği süsüyle, cazibesıyla yani yalnız ‘koketri’siyle¹²⁷ kendine bağlamaktan ve mağlup etmekten başka ciddi bir uyanış göstermedi. Fakat şimdi davasına birdenbire bir tür isyan şekliyle girişti. Artık erkeği vekâletinden çıkarıyor. Toplumsal işlerini kendi reyıyla halletmek, kanun yapmaya sesini karıştırmak, büyük müşkül münakaşalarda denge temini için şimdiye kadar ihmalinden şikâyet ettiği terazinin bir gözüne kendi cinsinin hukukunu yığmak istiyor...”

127 Beğenilme merakı; şıklık, hoşluk.

Bânû bahsin ateşiyile gül katımerleri gibi ebrulaşarak: “Ne yapsın efendim? Kadın, akli noksandır. Saçı uzun akli kısadır. Ne kadar yaşlansa ebedî çocuktur. Ve ilelebet, erkeğin koyduğu düsturlarla mı yaşasın? Bizi daima vesayetiniz altında bulundurmak hoşunuza gidiyor. Bu ana kadar bütün emirleriniz önünde baş eğen itaatkâr mahlukun bugün kendi hakkındaki yanlış görüşlerinizin tashihini talep etmesine, bazı kösteklerin kaldırılması hususundaki davasına niçin tahammül edemiyorsunuz? Güzel sanatların içinde kadının erkeğe yetişemediği daha hangisidir? Erkeğin kadına karşı övüneceği bir sanat vardır: Muharebe... Bu da bence güzel değildir... Bu umumi felakette kadın bu zeminde de boy göstermekten çekinmedi. Hissesine düşen vazifeyi hayrete şayan bir metanetle yerine getirdi. Fakat itiraf ederim, insan öldürmekte kadın erkekle omuz öpüşemez. Bu da zaaf namını verdiğiniz yaratılış nezaketinden ileri gelir... Çünkü kadın insaniyetin annesidir. Karnında evlat taşımış, sütüyle onu beslemiş, göğsünün hararetiyle ısıtmış olanlar beşerin bütün çocuklarına karşı şefkat hisleriyle doludurlar. Eğer harp ilan olunurken siyaset masasının başında oturanlar hep kadın olaydılar, emin olunuz bu müthiş meseleye en az kan dökülecek bir sonuçlandırma sureti, bir hâl çaresi bulunurdu. Beyefendiler, her hususta erkek kadından daha üstün değildir. Kadının da erkekten daha iyi göreceği işler vardır... Kadının bu hak ve bu davasını teslim ile onu yeteneğinin sevk ettiği vadilerde serbest bırakınız.”

Doktor tebessüme bedel şimdi derin bir bakışla: “Kadın birçok kayıtlardan serbestleşmek istiyor. Fakat bu ‘serbest’ kelimesinin bir kadınca, bir de erkekçe iki türlü manası olamaz. ‘Serbest’ ne demektir? Bir kere düşünelim. Dünyada şahtan gedaya kadar ‘serbest’ bir fert yoktur. Toplumsal hayatta birtakım vazifelerle cemiyet üyeleri birbirine bağlıdır. Muhitten aile ocağına doğru bu vazifeler, kayıtlar âdeta yoğunlaşır. Bir kadının bir erkekle izdivacı karşılıklı vazifelerle birbirine bağlanmak demektir. Bu bağların içinde nasıl ser-

bestlik arayacağız? Kadın kendini hangi bağlardan serbest bırakmaya uğraşıyor? Zevce mi olmak istemiyor, valide mi olmak istemiyor? Kız veya erkek evlat ana baba vesayetinden yani yuvasından çıkarlar. Buldukları eşler ile kendileri yuva kurmaya giderler... En minimini kuşçağızlar bile tabiatın bu umumi kanunu dâhilinde doğup büyürler. Serçenin sevine sevine gördüğü bu vazife önünde kadın neden isyan ediyor?”

Tayfur, şimdi yüzü pembe dalgalar fırtınasıyla fazla kızaran Bânû’nun imdadına yetişmek telaşıyla söze atılarak: “Doktor bugünkü toplumsal hayatımız serçenin maişetiyle kıyası mümkün olacak kadar sade değildir... Erkek kadını birçok hususlarda zaafı itham ederek ihmal etmiştir. Toplumsal bünyemizin bu müzmin dertlerini ta eski vakitlerde aramak icap eder. Kadın, üzerine asırların ördüğü bu ruhunu bunaltan ağlardan kurtulmak istiyor...”

Bânû: “Evet, fenalığın kökü eski vakitlerdedir... Hatta o kadar eski, o kadar eski ki... Tarihten evvelki... Bu eski devirlere ait resimler ve gravürlerde vahşi erkeği sopa ile çıplak kadını dövmekle meşgul görürüm... Tabii ‘dapre natür’¹²⁸ olmayan bu levhalarda erkek ressamların kalben zihniyet yönüyle kadınlara ne kadar dost oldukları hakikati seçiliyor. En medeni, en terbiyeli, nazik bir erkeğin bile kadına muhabbetinde daima bir vahşet gizlidir... Kadına yüklenen bir kahpe tabiri vardır ki mertliğin zıddı manalarda erkeği nitelemekte de kullanılır. Fakat kelime, mefhumundaki kötülüğü kadının tıynetinden almış görünür... Aman ya Rabbi, kadın ne için kendinin âşığı erkeğin nazarında bu kadar hor ve hakirdir? Bizden çıkan bir sözde, ‘Adam sen de kadın lakırdısına bakılmaz,’ denir... Bir erkeğin korkaklığı, ürkekliği yüzüne vurulmak istenirse, ‘Kadın gibi’ hakareti en ağır ithamlardandır... Beyefendiler elbette dikkat buyurmuşsunuzdur. Erkek hiddetlenip de galiz küfürler savurduğu vakit hep sövülen

128 (Fr.) *d’après nature*: Doğadan, doğaya uygun.

kadındır. Anadır. Avrattır. Kız kardeşidir. Riya, terbiye, nezaket önünde hiç kompliman yapmayarak erkeğin kalbini tahlil edersek kadına karşı hıyanetler, kinler, hançerler, törpüler, burgular, kışkaçlar buluruz... Kaba erkekler kadını söverek severler... Erkek hele doğu erkeği evde amirdir. Cabbardır. Zalimdir. Cehaletin hüküm sürdüğü kavimlerde bu hâl daha ziyade meydandadır. Bunun sebebi hiç gizli değil, göze batacak kadar meydanda duruyor...”

Doktor: “Nedir hanımefendi? Bu kadar bariz sebep ne olabilir?”

Bânû karşısındaki gençleri birer birer süzerek: “Erkeğin kadına kas gücü olarak üstünlüğü...”

Doktor gülerek: “Bu üstünlük kadında olsaydı erkeği dövmeyecek miydi?”

“Elbette... Ohh ne âlâ olurdu...”

Cevri ufak bir titremeye omuzlarını silkti. Bânû sordu: “Ne oluyorsun?”

Cevri baygın bir bakışla: “Tatlı tatlı arkam kaşınıyor...”

Hep gülüştiler... Lakin bu ima yalnız Tayfur’un hoşuna gitmedi. Bânû devam etti: “Erkeğin bu kas gücü üstünlüğü sebebiyle aile geçindirmek ona yükletilmiştir... Kadın ekmeğini ondan bekler, yaşamak için onun eline bakar. Erkeğin kahırlarına boyun eğmek mecburiyeti işte buradan geliyor... Anadan babadan zengin olmayan kadın kocasına hizmetçi olur. Hiçbir zorba efendi huysuz bir koca kadar müşkülpeşent ve zalim değildir. Daima somurtkan durur. Vara yoğa kızar. En ufak kusurları büyüteçle görür. Ben neler gördüm. Neler işittim. Biraz tuzlu olmasından dolayı yemek tenceresini karısının başından aşağı boşaltmış erkekler bilirim...”

Doktor: “Henüz pek gençsiniz küçük hanım. Lakin yaşı-
nızdan beklenmeyen çok şeyler biliyorsunuz...”

“Zaman öğretiyor. Bu devrin bir senesi eski vakitlerin on yılına bedeldir... Yaşlarımızı, görgülerimizi buna kıyas ederek hesaplayınız... Asrımızın kadını bu hakikat önünde aklını başına toplamaya mecbur oldu. Erkeğin ağır vesayetinden kurtulmak için kendi ekmeğini kendi kırmak yollarını aramaya başladı. Kadın dimağına, kadın parmağına, zarafetine, nezaketine yaraşan bu kadar iş var... Ne için kadın, tasmalı bir koyun gibi evin tırabzan parmaklığına bağlanıp erkeğin avucuna baksın, bir lokma ekmele beraber kâh tokat, kâh yumruk, kâh tekme yesin? Sonra izdivaç meselesine geçelim... Bu alım satımda da yine erkeğin reyi hâkimdir... O, istediği kıza talip olabilir. Fakat kız mutlaka talep vukuunu beklemek mecburiyetindedir. Geçenlerde zamane akıllılarından biri modern izdivaçlara kızın da bir erkeğe talip olabilmesi düsturunu sokmaya çalışıyordu. Fikir güzel. Lakin hayata geçirilmesinde sakıncalar yok değil... Bir kadın herhangi bir beyfendinin izdivacına talip çıkıp da kabul olunmazsa kıymetten düşer. Çarşıda mezat görerek satılamayan bir mala döner...”

Doktor manidar bir şekilde bakışlarını çevirerek: “Merak etmeyiniz küçük hanım. Güzel bir kız hiçbir zaman izdivacını kimseye teklif mecburiyetinde kalmaz. Bilakis taliplerin çokluğuna karşı hangisine evet cevabı vereceğini şaşırır. Erkek, gönlünün meyli uğrunda hiçbir fedakârlıktan çekinmez. Sevdiği kıza sahip olmak için bir iki reddetmez. Her ciheti göze aldırır... Beğenilmeyen zavallı talihsiz hanımlar ise gazetelere reklamlar verseler yine beyhudedir. İzdivaç teklifinin erkek tarafından vukuu usulünü zaten tabiat koymuştur. Erkeğe niyaz, kadına naz yaraşır...”

Tayfur, Bânû’ya baygın bakışlar kaydırmaktan kendini alamayarak: “Şimdiye kadar olan nikâhlarda mihr-i müeccel¹²⁹ ve muaccelden¹³⁰ başka bir şey düşünülmemiş... Ah, meselenin o kadar pürüzlü ve halli elzem tarafları var ki...

129 Dinî nikâh esnasında tayin edilip belirli bir süre sonra yahut boşanma veya ölümü hâlinde kadına verilmesi kararlaştırılan mehir.

130 Dinî nikâh esnasında kadına peşin olarak verilmesi kararlaştırılan mehir, ağırlık.

İnsan bir hane kiraladığı zamanda bile bilmem kaç maddelik bir mukavelename imzalıyor.”

Bânû: “Buna niçin lüzum görülmemiş olduğunu bilmez misiniz? Her husus erkeğin arzusuyla hallolunur. Hiçbir şeyde kadının fikri sorulmaz ki mukaveleye hacet kalsın...”

Doktor: “Şeriat, izdivaçta kadının hukukunu da inceden inceye ele almış ve müdafaa etmiştir...”

Bânû: “Öyle diyorlar ama her gün vuku bulan boşanmalardaki haksızlıklar, vicdansızlıklar gözümüzün önünde duruyor... Koca, karısından bıkınca bohçasını koltuğuna veriyor. Geldiği yere gönderiyor. Ekseriya kucağına bir de çocuk yükletiyor... Bu çocuğun yahut çocukların, o bedbaht kadının diğer bir kocaya varması için ne büyük bir mâni teşkil ettiklerini düşününüz. Bazen şeriat bu hayırsız erkeği huzuruna getirtip boşanma için sebep soruyor... O zaman bu insafsız adam bin özür uyduruyor... Şeriatın, nizamın zorlamasıyla tashih olunmuş bir boşanma vakası bilmiyorum... Kocanın, karısına bir anda yabancı olması için, ‘Kadın seni bıraktım,’ demesi kâfi... Benim gördüğüm, boşanma numuneleri hep böyle... Fakat kadın boşanmak, erkek boşamamak isterse o zaman müşkülâtı seyrediniz.”

Doktor: “İzdivaç hususu deminden söylediğiniz gibi hane kiralamaya benzemez. Bu aşk ile, iki tarafın rızasıyla olan bir şeydir. Karı koca arasına bir kere gönül soğukluğu girdikten sonra nikâh mukavelenamesindeki kayıtlı şartların ne hükmü olabilir? Keyfiyetin asıl ehemmiyeti izdivaçtan evvel birbirini iyi anlayabilmektedir. Güzellik için, servet için, geçinmek için ve daha türlü türlü emellerle evlenmeler vardır... Dünyada son bulmayan ne vardır? İzdivaçtan sonra bu sebepler evvelki kuvvet ve cazibelerini kaybedebilirler... Emeller, hevesler tatmin olunup geçince karı koca karşı karşıya vicdan, insaniyet, samimiyet bağıyla bağlı kalırlar... Evliliğin gayesi işte budur. Lakin bu limanı bulmak için geçirilecek o kadar

müthiş boralar, fırtınalar var ki... Çokları kayalara çarpıp parça parça oluyorlar...”

Tayfur titreyerek Bânû'ya şöyle bir sual sormak cüretinde bulundu: “Küçük hanımefendimiz, affedersiniz yaşınıza ve kadınlığınıza nazaran izdivaç hususunda çok araştırmanız var... Bu mesele bugün en medeni milletler nezdinde bile son şeklini bulamamıştır. Müsaadenize güvenerek soruyorum, izdivaç nasıl olmalıdır? Sizce arzu buyurulan şekli hangisidir?”

Bu serbestçe sual karşısında Bânû yine ateşli bir gül kesildi. Bir iki küçük kaş ve dudak hareketinden sonra: “Vallahi beyefendi ben umumi surette söylüyorum. Meseleyi kendi noktainazarımdan yani kendi nefsimce henüz inceden inceye araştırmadım... Bana pek çetin görüldüğü için zihnim, bu maddeye yanaşmaktan ürküyor.”

Tayfur, kızın izzetinefsine dokunacak bir çam devirmekten titremekle beraber cesaretini biraz daha ileri götürerek: “İzdivaç aleyhinde haklı itirazlarınız, tenkitleriniz var. Her tenkit pürüzlü tarafın öbür doğru yüzünü göstermek için yapılır. Siz ‘ideal’ izdivacı nasıl tasavvur ediyorsunuz? Bunu anlamak isteriz...”

Bânû, tatlı bir tebessümle boynunu bükerek: “Beyefendi, dilimize ‘mefkûre’ ile tercüme edilen ‘ideal’ sözü kelimelerin şahikasıdır. Temiz hava gibi fikir yükseldikçe saflık ve nedret¹³¹ kazanır. Uçan düşüncemizi yakalamak için arkasından koşar, nihayet ona bir mana tatbiki için bu müphem tabiri kullanırız. Mefkûrevî izdivaç nasıl olmalı? Her delikanlı, her genç kız bu tatlı rüyanın kuş tüyü döşeği içinde yuvarlanır durur. Ve belki her genç için bu muhayyel cennetin vasfa gelmez, tasavvurlara sığmaz safaları, saadetleri vardır... Filozoflar bize, ‘Saadet arzudadır. Arzu husul bulunca zevki kalmaz,’ demiyorlar mı? İzdivacın mesudiyeti, lezzeti işte bu arzuyu

131 Nicelik bakımından alışılanın, umulanın veya gerekenin altında olma durumu, azlık, seyreklik.

yaşatmaktadır. Erkeğin aşk suretinde görünen her saldırısı bu arzuyu öldürmeye yönelmiştir. Kadının mahareti, erkeğin ateşini hep birden israf etmeyerek uzun senelere yetiyecek surette iyi idare edebilmesinde görülecektir... Yoksa izdivaç şöyle yahut böyle olmalıdır katiyetiyle bir düstur şekline konamaz... İzdivacın akdi de son bulması da serbest, hukuken kadın erkekle tamamıyla denk olmalı, kocanın sadakatsizliklerine karşı kadının hercailiklerine de hiç şaşıp kızmamalıdır. İzdivaçtan maksat erkeğin efendiliğini, kadının hizmetçiliğini tasdik demek değildir. Ve daha akıl ve mantığın, vicdani adaletin emrettiği kaçınılmaz şeyler var ki bunları belirtmeye lüzum görmüyorum.”

İskeletin bulunduğu büyük salona geçtiler. Aralarında hep bu izdivaç bahsi devam ediyor, Bânû gayet serbest söylüyor, Doktor itirazdan çekinmiyor, Tayfur kızın evlenme hususundaki fikirlerini, arzularını, şartlarını anlamak için seksen dereden su getiriyor, söyleyecekleri olsa da Cevri söz hakkı yokmuş gibi elim bir tahammül ile yalnız dinliyordu...

Bânû, ipek perdelerin saçaklı, püsküllü takı altından bu hususi bedestene girdiği anda biraz kendini kaybetti. Burası ecdattan torunlara sabırlı ellerin seçimiyle biriktirdikleri kıymetli, nadide eşya ile dolu idi. Tarihin “memalik-i mah-ruse-i şahane”¹³² veya Osmaniye namını verdiği sınırlarının en geniş olduğu zamanında yani Türkiye’nin Adriyatik Denizi’nden Aden Körfezi’ne kadar uzandığı ve Afrika’nın bütün kuzey sahillerini kendi rengine boyadığı vakitlerden beri her memlekette çıkan makbul eşyadan birer numune âdeta bir müzehane tasnifiyle bu salona yerleştirilmişti.

Didon Paşa’nın kızı Arnavutluk’un gümüş tel imalleri, Çanakkale testileri, Kütahya çinileri, Bursa, Şam ipeklileri, Anadolu, İran halıları, çatmalar, kutnular,¹³³ sırmalar işlemler arasında şaşırdı.

Ailenin son filizi olan Tayfur Hikmetullah yerli ağır kumaşlarımız ile Avrupa işi kanepeler, koltuklar vesaire imalinde hiç tutuculuk göstermemiş ve bu suretle pek zarif şeyler vücuda getirmişti.

132 “Padişahın korunan memleketleri,” Osmanlı İmparatorluğu, Osmanlı ülkesi.

133 Bir kumaş türü.

Bânû her adımda durarak, bir sandalye veya sedirin ucuna ilişerek etrafını çevreleyen eşya hakkında ayrıntı sora sora iskeletin kulübesi önüne kadar geldiler...

Bekçi, siyah gözlerinin boşluğuyla yokluktan varlığı seyder gibi ve ziyaretçilere hiç ehemmiyet vermez bir vakarla duruyordu.

Dört genç bir tür huşu sessizliğiyle bir müddet bu insan kafesine baktılar. Dünya ile ahiret birbirini temaşa ediyor gibiydi.

Nihayet Bânû sessizliği bozarak: “Hayvanat içinde iskeleti en gelişmiş olan insandır, değil mi?”

Doktor: “Evet, fakat ırktan ırka şekil bakımından az çok farklar vardır. Mesela bir Avrupalı kafatası ile bir Avustralyalının kafası arasında yüz şekli ve vesairece başkalıklar görülüyor.”

Bânû: “Ne olursa olsun, ırk, iklim, tekemmül, medenileşme ve ilkelik farklarını bir yana bırakalım. Halik’in bütün insanları bir numune üzerine yaratmak istediği görülüyor. Hepimizin vücut kemiklerimiz gözümüzün önündeki şu model üzerine çatılmamış mı?”

Doktor: “Buna şüphe yok...”

Bânû: “Öyle ise biz insanlar hep bir asıldan gelme halis, muhlis kardeşiz...”

Doktor gülerek: “Böyle bir mukayeseye ve yakınlık aramaya kalkarsak omurgalı ve memeli olanlardan başlayıp aşağı doğru bütün hayvanlar ile de akraba çıkarız... İnsana, evrilmiş bir maymun demiyorlar mı? Bu bizim için iftihar edilecek bir akrabalık değil ama maymun da şekil bakımından kendinden daha kaba bir hayvanın gelişmiş şeklidir. Bu yakınlık ölçüsü üzerinden ne kadar uzaklaşsak mesela havada uçanlarla, suda yaşayanlara kadar gitsek yine aramızda birçok yakınlıklar bulmaktan kurtulamayız...”

Bânû: “Bu iskeleti oluşturan kemik parçaları ilkel yaratılışlardan beri olan tabii tarihlerini söyleseler... Bu son şekillerini alıncaya kadar geçirdikleri değişimleri ve hayatta ilk tohum, ilk aşılama nasıl oldu, ilk aşk nasıl tutuştu? Anlatsalar, fen adamlarını birtakım asılsız faraziyelerle yorulmaktan kurtarsalar...”

Böyle söylenirken Bânû’nun gözüne kaynak kemiği hal-kasına bir iplikle asılmış bir kâğıt parçası ilişti. Bu müşahedesini parmağıyla Tayfur’a işaret ederek: “Şu kâğıtcağızı alıp okumama müsaade eder misiniz?”

Tayfur gösterilen şeyi gördü. Şaşırdı. Çünkü kendisi oraya böyle bir kâğıt asmamıştı. Nasıl olmuş? Bunu oraya kim bağlamış? Sonra aklına derhâl Nâsıra geldi. Bu olsa olsa onun marifeti olabilirdi. Deli kız acaba kâğıda ne yazmış?

Bânû’nun ricası önünde çok düşünmeye vakit yoktu. Tayfur istenen müsaadeyi verdi. Bânû elini uzattı. Kemik halkaya geçirilmiş ipliği kopardı. Kâğıdı aldı. Küçük bir heyecanla açtı. Şu sözleri okudu: “Esrarımı merak ediyorsanız tercümanımı çağırınız, size anlatsın.”

Didon Paşa kızı ev sahibine dönerek: “Bu ne demek, beyefendi? Lütfen bana anlatınız.”

“Bunun ne demek olduğunu anlamakta ben de sizin kadar şaşkırım...”

“Bu iskeletin konağınızda bir tercümanı mı var? Bu vasıta ile onunla vakit vakit konuşur musunuz?”

“Biz iskeletle konuşacak kadar henüz ermedik. Fakat evimizde onunla görüştüğünü iddia eden bir deli kız var...”

Bânû minimini bir çocuk çırpınmasıyla: “Nasıl deli kız? Ben onu görmek isterim. Gelsin. Benim yanımda iskeletle konuşsun...”

“Huzurunuza çıkacak gibi değil... Abuk sabuk budalanın biri...”

“Kendini buraya çağdırtmak için bu kâğıdı yazıp oraya asmak pek de abuk sabuk bir budalanın işine benzemiyor...”

Tayfur önüne baktı. Yutkundu. Mutkundu. Söyleyecek şey bulamadı. Kaderine boyun eğmiş bir bakışla başını kaldırarak: “Mademki emrediyorsunuz. Çağırayım gelsin...”

“Büyük bir lütuf etmiş olursunuz...”

Tayfur salondan çıktı. Şimdi Nâsıra gelip de bir münasebetsizlik ederse? Hiddetten bastığı yeri bilmiyor, deli kızı ayaklarının altına alarak ezmek istiyordu. Lakin hâl ve mevki buna katiyen müsait değildi...

Sofadan beş on adım ilerleyince kulis arasında rolünü bekleyen bir sanatkâr gibi Nâsıra karşısına çıktı.

Tayfur hiddetini yenmek lüzumunu hissetti. Çünkü infial, şiddet gösterse kızı bütün bütün çıldırtarak nahoş, belki de vahim hareketlere sevk etmiş olacaktı. Mülayim sözlerle kulağını burmayı daha uygun bularak: “Kızım Nâsıra, niçin böyle yaptın?”

“Ben yapmadım. İskelet öyle emretti...”

“Hani ya sen bana, çağırmadıkça karşıma çıkmayacağına söz vermemiş miydin?”

“Vermiştim ama kendi keyfimle gelmediğime inan Tayfur... Onun emrine karşı duramam... Dün gece pek hiddetliydi. Misafirlerinle görüşmek istediğini söyledi. Bana bu yolda hareketi o emretti...”

“Misafirlerimle ne görüşecek?”

“Kim bilir Tayfur? Ne görüşeceğini keşfetmek mümkün mü?”

“Rica ederim Nâsıra... İskelet hiddetlenip de ağır lakırdılar söylerse sen bunları mülayim surette ifadeye gayret et... Misafirlerimi gücendirme...”

“Merak etme Tayfur. O, pek çelebi, nazik, diplomat bir zattır. Kimseyi gücendirmez. Lakırdıyı rumuzla, istiare ile söyler...”

Nâsıra tepeden topuğuna kadar siyahlar giyinmiş, gür saçlarını dalga dalga omuzlarından aşağı dökmüş, sahnede nev-hagerliğe¹³⁴ çıkan bir matemzede hâlini almıştı.

Tayfur önde, kaçık kız arkada salondan içeri girdiler. Nâsıra bir putperest gibi kemik insanın huzurunda yerlere kadar saygıyla eğildikten sonra misafirlere birer küçük reverans yaparak bir tarafa çekildi. Durdu.

Deli kızın humına ateşiyle yanan hastalara benzeyen dalgın ve muztarip bakışı Bânû’nun dikkatini çekti. Nâsıra siyah muslinler ve ipek saçlarının dalgaları içinde feerik¹³⁵ bir leta-fetle güzelleşmişti.

Bânû, Tayfur’un kulağına eğilerek: “Vah zavalılık, ne güzel kız... Kendisiyle konuşabilir miyim?”

Tayfur aynı ihtiyatla misafirinin kulağına: “Konuşabilirsiniz fakat işiteceğiniz garip sözlere ehemmiyet vermemek şartıyla...”

Bânû, deli kıza: “Hemşire, isminizi söyler misiniz?”

Kızcağız, dönen Mevlevi gibi engin bir hüznle boynunu çarpıtarak: “Nâsıra cariyeniz...”

“Oh memnun oldum. Ne güzel isim...”

“Hiçbir şey sizin kadar güzel olamaz hanımefendi... Allah övmüş yaratmış...”

“Beni bu kadar güzel bulduğunuza teşekkür ederim...”

“Ben bulmuyorum... Bu bütün âlemin tasdik edeceği bir hakikat...”

134 Mâtemle feryat eden, ölü arkasından ağlayan (kimse).

135 (Fr.) *Féerique*: Perilcrlc ilgili, peri gibi, çok güzel.

Bânû yine Tayfur'un kulağına: "Pek muntazam söylüyor..."

Tayfur aynı şekilde: "Görürsünüz. Şimdi sapıtır."

Bânû, Nâsıra'ya hitaben: "Siz bu iskeletin tercümanı imişsiniz?"

"Evet, haddim olmayarak..."

"Ne için kendinize iskeletin konuşma aracı demiyorsunuz da tercümanı diyorsunuz? Bu kemik adam başka dilden mi konuşur?"

"Evet..."

"Hangi dilden?"

"Ruh lisanıyla..."

"Siz o dile vâkıf mısınız?"

"Evet..."

"Nerede tahsil ettiniz?"

"Bu tahsil ile öğrenilmez..."

"Nasıl öğrenilir?"

"Umum ruhların bir lisanı vardır. Her ruh buna ezelden beri vâkıftır. Ölümden sonra ruhlar dünya lisanlarıyla konuşmazlar. Öyle olsa mesela bir Rus ile bir İtalyan ruhunun birbiriyle anlaşamaması lazım gelir ki bu hâl, ruhaniyete yaraşmaz. Bir eksiklik olur... Hiçbir ruh diğeriyle anlaşmak için dünya diline muhtaç değildir."

"Siz sağ iken ölülerin dilini nasıl öğrendiniz?"

"Ölüm bütün dünya hissiyatından tamamıyla uzaklaşma demektir. Sağ iken buna kısmen muvaffak olanlar vardır..."

"Ölülerin dili nasıl telaffuz olunur? Ne şivededir?"

"Onların dili telaffuz olunmaz... Konuşanın fikri tasavvur

hâlinde iken muhatap onu derhâl anlar. Bundan dolayı onların arasında yalan, riya olamaz. Dünyadaki bütün fenalıklar fikirlerin, tasavvurların, maksatların, hilelerin, kötü niyetlerin dimağlarda saklı kalmasından ileri geliyor... Mesela şu salonun içinde bulunanlar, biz hepimiz yekdiğerimizin kafalarından geçenleri bilseydik birbirimizden yılandan korkar gibi kaçardık.”

Tayfur, Bânû’nun kulağına: “Size demedim mi? İşte başladı...”

Didon Paşa’nın kızı, birdenbire uçan bir beniz ile Cevri’ye göz kaydılmaktan kendini alamadı. İki nazar, âdeta korkuyla birbirine saplanıp ayrıldı.

Bânû bu bozgunluğu zorlama bir tebessümle örtmeye uğraşarak Tayfur’un kulağına: “Ne garip mahluk... Tuhaf söylüyor...”

Doktor fısıltıya iştirak ederek: “Tuhaf söylemiyor. Vahşi bir felsefe ile insanlığı pek doğru niteliyor...”

Bânû giderek solan bir tebessümle: “Doktor Bey, bu sözü bütün insanlığı kapsayacak bir felsefe olarak nasıl kabul ediyorsunuz? Mesela biz şimdi birbirimizin dimağındaki fikirleri ayan bir kitap sahifesi açıklığıyla okusak birbirimizden yılan görmüş gibi bir dehşetle kaçır mıyız? Aramızda böyle cani kafalı biri bulunduğuna ihtimal verir misiniz?”

Tayfur, Doktor’dan evvel cevaba atılarak: “Deli, bal kağından olmaz ya... İşte böyle insandan olur... Müsaade ederseniz bu kağıdı daha ziyade münasebetsizlendirmeden savayım...”

Doktor: “Her sözün manası telakkiye göredir. Bir delinin saçmalarından korkulmaz...”

Bânû: “Öyle ya... Öyle ya... Biz bu kızı iskeletle konuşmak için çağırttık... Soralım bakalım, daha ne türlü gariplikler işiteceğiz..”

Bânû işi şaklabanlığa dökerek Nâsıra'ya döndü. Yüksek sesle: “Nâsıra Hanım, sizi buraya iskeletle aramızda tercümanlık etmeniz için çağırdık.”

“Peki, lakin bilahare pişmanlık duyacağınız ve korkacağınız sualler sormayınız...”

Bânû gülererek: “Peki, iskelet efendiyi hiddetlendirecek şeyler sormayız... Fakat azıcık görüşünüz de görelim...”

Nâsıra kelimeleri hecelercesine ağır bir telaffuzla: “O, benimle baş başa kalmadıkça konuşmaz.”

“O ne demek? Biz hepimiz şimdi salondan dışarı mı çıkacağız?”

“Hayır, kulübe ile ben büyük bir örtü altına girmeliyiz...”

Tayfur asabi bir alayla: “Saçmalama Nâsıra... Şimdi kulübe ile seni örtmek için bir çadır bezi lazım...”

Nâsıra: “Ben çadır bezi hazırlattım. Merdiven başında duruyor. Emrediniz getirsinler...”

İki hizmetçi bezi getirdi. Kulübe ile Nâsıra'yı örttüler. Şimdi örtünün etrafındakiler bir hokkabazlık seyredeceklere mahsus birer merakla bekliyorlardı.

Kulübenin yüksekliği beze hakikaten bir çadır şekli verdi. Nâsıra bu kabarıklığın altında kayboldu.

Seyirciler dört beş dakika beklediler. Nihayet kulübe ispritzmacıların masaları gibi harekete geldi.

Bânû, Tayfur'un kulağına: “Kulübeyi kız sallıyor, değil mi?”

Tayfur: “Şüphesiz...”

Nâsıra bez altından: “Hariçten fısıltı caiz değildir; çünkü hazrete her şey malumdur. O şimdi hepinizin kalbini okuyor. Ve bana ruh lisanıyla anlatıyor...”

Bânû alaycı bir kahkahacıkla: “Nâsıra Hanım tebrik ederim... İskeletiniz çok hızlı bir kavrayışa sahip...”

Nâsıra: “Bânû Hanımefendi eğlenmeyiniz, iskelet hazretleri şu dakikada sizinle meşgul...”

Bânû şaşırarak: “Benim nem ile meşgul?”

“Bugün otomobile binmezden evvel Cevri Bey’le aranızda şiddetli bir mücadele geçmiş...”

Bu söz üzerine Bânû ile Cevri başlarından aşağı birer kova buzlu su dökmüşler gibi dişlerini sıkarak birer ince titreme geçirdiler.

Bânû dudaklarındaki alaycılığı muhafazaya uğraşarak: “İskelet cenaplarını yalanlamak istemem amma doğruyu söylemek lazım gelirse bugün Cevri ile aramızda hiçbir münakaşa, mücadele geçmemiş olduğunu itirafa mecbur kalırım...”

Nâsıra alaycılığa karşılık tatlı bir ısrar ile: “Ah küçük hanımefendimiz, hazret hiç yalan söylemez...”

Bânû: “Hazrete olan büyük teveccüh ve itimadınızı bozmamak için bu latifelerine gülmekte bir sakınca görmem...”

Nâsıra: “Latife değil efendim... Hakikat... Müsaade buyursanız mücadelenizin sebebini ve aldığı neticeyi hazretten duyduğum gibi söyleyeyim...”

Bu defa Bânû’nun dudaklarında alaycı bir tebessüm şekillenmedi. Kız ne gülebildi ne de endişesini göstermeye cesaret edebildi... Bozgunluğu hemen hemen saklayamadı.

Tayfur derhâl sevgili misafirinin imdadına koşarak: “Canınız sıkıldı...”

“Hayır, aslı faslı olmayan bir şeyden bahsolunuyor da...”

“Ben size evvelce dedim. En iyisi bu mecnunu buraya çağdırmamaktı. Deli kız, iskelete atfen örtünün altında uydurup uydurup söylüyor. Lakırdılarının ne ehemmiyeti olabilir. Divane sözü kaleme gelir mi? Savalım gitsin...”

Bânû düşündü. Bir saniyede silkinip endişeli hâlini üzerinden attı. Öyle ya... Kaçık bir mahlukun iskeletin ağzından telleyip pullayarak attığı patavatsızlıkların ne hükmü olabildi...

Nâsıra ifşaatıyla besbelli mühim bir hakikatin üzerine vurmuştu. Lakin şüphesiz bu bir tesadüftü. Bundan korkmak büyük bir ahmaklık olmaz mıydı?

Bânû kendini topladı. İştiklari garip sözlerin acayip bir tesadüften başka bir şey olamayacağını imaen Cevri'ye gizli, seri bir teselli bakışı fırlattıktan sonra: “Hayır, hayır savmayalım... İskelet cenapları dedikoducu bir kocakarı gibi yalnız şunun bunun özel hâlleriyle ineşgul olmuyor ya? Ondan âlemin yaradılışına dair bazı şeyler sormak isterim...”

Nâsıra çadır altından: “Fısıltılarınızı hep işitiyoruz... İskelet efendimizin asıl vazifesi bu konağın namus bekçiliğidir. O, bu muhterem ailenin iffetine bekçidir. Aile namusunu bozanlar hakkında merhamet bilmez. Öylelerini en ağır cezaya çarpar... Kendisi naziktir. Âlimdir. Misafirleri memnun etmek için vazifesi haricinde ilmî, fennî konferans verebilir. İstediginizi sorunuz...”

Güzel misafirinin gücenmesi ihtimaliyle Tayfur'un titrediğini Doktor Ferhat Bey fark etti... Nâsıra'nın, Bânû'nun Cevri ile mücadeleleri hakkındaki ifşası şüphesiz iskeletin kemik ağzından nakledilen bir kehanet değildi. Kaçık kız bunu sırf kendi ilhamıyla söyledi. Lakin ne kadar üzerine düşürdü. Deli kız adeta hayret ve tebrike şayan bir zekâvet gösterdi. Çünkü genç misafirler hassas noktadan vurulmuş olduklarını pek saklayamadılar... Mutlak o gün aralarında şiddetli bir mücadele geçmiş olacak... Acaba ne mücadelesi?

Bu vadideki ifşaatında devam ederse Nâsıra'nın yine böyle hayrete şayan bir isabetle daha büyük bir çam devirmesi muhtemeldi. Bânû ile bir bozgunluk zuhurunda Tayfur'un bu kaçık mahluk aleyhindeki hiddet ve şiddetine nihayet olma-

yacak ve kederinin bütün hıncını bu zavallı kızıdan çıkaracak, netice pek fenaya varacaktı.

Doktor bu akla gelen tehlikeyi düşündü. Sözü diğer bir zemine çevirmek için deli kızıdan sordu: “Nâsıra kızım, sen ‘iskeletle görüşüyorum,’ diyorsun lakin biz buna inanmıyoruz...”

Nâsıra: “Evet inanmadığınızı biliyorum. Zira ben sizin kalbinizi, hissinizi okuyorum.”

Doktor: “İnanmamakta haklı değil miyiz?”

Nâsıra: “Haklı değilsiniz.”

Doktor: “Niçin?”

Nâsıra: “Çünkü yaratılıştaki, tabiattaki her hadise sizin sade aklınıza temas edecek kadar basit olamaz... Zaten sizin inanıp inanmamanızın ne ehemmiyeti var... Kâinatta hiçbir şey sizin inancınız veya imansızlığınız ile mahiyetini değişmez. Bir karınca ayın dünyaya mesafesini, suyun kimyevî ter kibini düşünür mü? Ve onun düşünmemesiyle tabiat nizamından hiçbir şey değişir mi? Yaratılıştaki öyle esrar var ki onları kavrayabilmek için bizim zavallı kafamız karıncanın dimağından daha aciz kalır. Biz beş hissimize çarpan şeyler ile meşgul olabiliriz. Kâinatı anlamak için bu beş his kâfi midir? Mesela gözümüz olmasaydı bize ışıktan, renkten bahsetselerdi bir şey anlayabilir miydik? Bu beş hissimizden hariç kalan hakikatleri, hadiseleri inkâr etmek ancak cehalet şevkiyle cüret ettiğimiz bir cinnettir.”

Doktor: “Kızım Nâsıra bunları kendin mi yoksa iskelet hocanın telkiniyle mi söylüyorsun?”

Nâsıra: “Benim ne haddime... Hazretin telkiniyle söylüyorum...”

Doktor: “Peki ama hazret takır takır kemikten bir insan kafesi... Kendinde beş değil yarım hisse merkez olacak hücre

yok... Kemik parçaları nasıl düşünür? Ve bir diriyle nasıl fikir alıp verebilir?”

Nâsıra: “Beyefendi, bana deli diyorsunuz. Şimdi bir şey söyleyeceğim, büsbütün cinnetime hükmedeceksiniz. Akıllı insanlar kendileri gibi düşünmeyenlere deli derler. Ben de sizin için aynı hükmü verirsem kızmayınız. Ben sizin nazârınızda divane isem siz de benim indimde öylesiniz. Çünkü aynı surette düşünmüyoruz. Hayatı aynı göz ve muhakeme ile görmüyoruz. Fakat delilik sizde mi, bende mi? Bunu kendi reyimizle tayin edemeyiz. Bir üçüncü hakem lazım. Onu nereden bulacağız? Siz ekseriyeti dikkate alıyor, yani çokluğu akıllı farz ediyorsunuz. Bundan dolayı da deli saydığınız azınlığı tımarhanelere tıkıyorsunuz. Hâlbuki delilerin güçleri yetse onlar sizi darüşşifalara kapayıp kendileri serbest gezerler. Bir tarafın sayıca diğerine galebesi akıllı olduğuna delil değildir...”

Doktor: “Tuhaf söylüyorsun Nâsıra... Evet, insanların ekseriyeti çıldırsa azınlıkta kalan akıllıları sıhhat evlerine kilitlerlerdi.”

Nâsıra: “Akıllılar delilerden, deliler akıllılardan şikâyet ederler. Birbirinin yaptıklarına gülerler. Hangi taraf haklıdır? Bunun cevabı zannolunduğu kadar kolay değildir. Şu hakikati zihninizde tespit ederek benimle konuşursanız birbirimizi biraz anlayabiliriz...”

Doktor: “Hiç zannetmiyorum Nâsıra...”

Nâsıra: “Niçin?”

Doktor: “Çünkü sen ne kadar akıllı ve ikna edici bir deli olsan da iskeletle konuştuğuna bizi ikna edemezsin. Çünkü kemik konuşmaz... Bundan dolayı böyle bir iddiada ancak deliler bulunurlar...”

Nâsıra: “Âlâ lakin siz akıllısiniz da bir deli ile münazara-dan ne zevk alıyorsunuz?”

Doktor: “Bu bir tür tetkik, araştırma da onun için...”

Nâsıra: “Meselenin aramızdaki güçlüğü, iskelet hazretlerinin benimle konuştuğuna sizi iknada kalıyor. Böyle bir şeyi aklınız bir türlü kabul etmiyor... İnsanoğlu yaratılışın her sırrını anlamak için yaratılmamıştır... Sanırım ki size nispeten bende altıncı bir his var... İşitme yetisine sahip bir adam ana-dan doğına taş gibi sağır bir insana musikiden ne kadar bahsetse bir şey anlatmaya muvaffak olamaz. Dimağ, uyanıklık ve seviyece bana biraz yaklaşabilmiş olaydınız şimdi iskelet hazretlerinin ortaya çıkıp gezindiğini görür ve konuştuğunu işitirdiniz... Size ism-i Bârî’ye yeminle söylüyorum ki sizinle hep ondan aldığım telkinle konuşuyorum...”

Doktor: “İskelet hazretlerinin fazilet, ilim ve dehalarına iman getirmek için kendilerinden rica ederiz. Bir ölü ile dirinin görüşmesi nasıl mümkün oluyor? Bu hadiseyi bizim hissimize mülayim gelecek bir lisanla bize anlatsın...”

Nâsıra sustu. Çadır bezinin altından muhtelif homurtular duyuldu. Zelzele geçiren bir bina gibi kulübe sallandı...

Vuku bulacak garip hâli bekleyen etraftakiler kulübenin titreyişlerine gözlerini, homurtulara kulaklarını vermişler, öyle duruyorlardı. Mevcut çehrelerin içinde en bariz alaycı tebessüm Bânû’nun yüzünde görülüyordu.

Nihayet bez altından Nâsıra’nın sesi çıktı: “Doktor Bey, siz bana birçok sual sordunuz, müsaade eder misiniz bir tane de ben size sorayım...”

Doktor: “Hayhay...”

Nâsıra: “Uyanıklıkla uyku arasındaki farkı bana tarif eder misiniz?”

Doktor: “Uyanıklık olumlu, rüya olumsuzdur. Tıpkı bir kumaşın tersi yüzü gibi...”

Nâsıra: “Tarifinizi biraz daha izah ediniz...”

Doktor: “Rüya, dimağımızdaki uyanıklık intibaatının bir tür hayalidir. Ekseriya uyanık iken meşgul olduğumuz şeyleri görürüz. Daha geniş bir tabir ile rüya uyanıklığın bir karikatürüdür diyebilirim.”

Nâsıra: “Rüya, eşkâlini uyanıklıktan alır, demek istiyorsunuz?”

Doktor: “Evet...”

Nâsıra: “Fakat insan bazen rüyada uyanık iken görmemiş olduğu şeyleri de görür.”

Doktor: “Evet, lakin nasıl söyleyeyim? Bu bir nevi *konbinezon*¹³⁶ yani birleşimdir. Mesela hayatta deniz, hava, yıldırım, yangın, yılan ne olduğunu biliriz. İşte hep bu bilgimiz dâhilinde rüyalar görürüz. Yine bazen asabımızın, midemizin, dimağımızın fantaziyelerine kapılarak hakikatten daha latif veya korkunç şeyler görebiliriz... Fakat esas daima uyanıklık intibalarından ileri gelir. Hayal eşkâlini onu bazen çok değiştirerek hakikatten alır...”

Nâsıra: “Söylediklerinizi hazret kabul ediyor. Yalnız açıkça belirtmediğiniz bir taraf kaldı...”

Doktor: “Hangisi?”

Nâsıra: “Uyanıklıkla rüya arasında maddiyat, maneviyat farkı vardır...”

Doktor: “İzah ediniz...”

Nâsıra: “Rüya ruh ile görülür...”

Doktor: “Uyanıklıktaki duygulanımlarımız, müşahadelemiz ruhsuz vuku bulmuyor ya?”

Nâsıra: “Aralarında çok fark var. Deminden buyurduğunuz gibi biri hakikat, öbürü hayaldir... Mesela uyanıklık âleminde gördüğümüz bir ağaç gözümüzde şekillenir, fakat rüyada ağaç yoktur. Şekillenme hayalden ibarettir. Şimdi

136 (Fr.) *Combination*: Kombinasyon.

bundan bir mesele çıkıyor. Maddiyat manevileşir mi? Maneviyat maddileşir mi? Yoksa ikisi birbiriyle iç içe midir? Yani cisimle gölge gibi birinin ortaya çıkması diğ erinin varlığına mı bağlıdır... Meselenin ufku büyüyor. Lakin maksadımız uzun ve neticesiz bir münakaşa değil, bize lazım olan küçük neticeyi çıkarmaktır. Dolayısıyla kıyasın teferruatından kaçarak sadece söyleyeceğim şudur. Rüya her suretle bir imkân âlemidir. Lakin uyanıklık öyle değildir. İnsan rüyasında uçar. Bulutların üstüne çıkar. Baş döndürücü yüksekliklerden yere düşer. Bir şey olmaz. Yahut ölür. Dirilir. Denizin üzerinde yürür. Hayvanlarla konuşur. Cennete, cehenneme gider. Melekleri, zebanileri görür... Rüyada mümkün olmayan bir şey yoktur. Her imkânsız, hakikat şeklinde cilvelenebilir. Onun için şairler fantaziyelerine kapıldıkları vakit rüyanın kanatlarını takınarak imkân âlemi haricine uçarlar. Rüyada fikrin alabildiğine gezinmesine engel, mâni olacak hiçbir sınır yoktur. Şimdi sizden sorarım Doktor Beyefendi, siz rüya âleminde, iskelet hazretleriyle görüşemez misiniz? Bu imkânsız bir tasavvur mudur?”

Doktor: “Kendi arzumla değil, tesadüfen böyle bir rüya görebilirim. Bu imkânsız değildir. Belki de şu bahisler üzerine bu gece hazretle konuşmak şerefine ererim. Lakin bu, zihnimin bu mesele üzerine teyakkuzu yahut midemin dolgunluğu, asabımın bozukluğuyla meydana gelecek bir hadisedir. Hakikatle hiçbir münasebeti yoktur. Rüyamda kadim Mısır firavunlarından biriyle görüşebilirim. Fakat bundan ne çıkar? Hakikatte firavunla buluşmuş değilim... İskeletle konuşmamız da bu türden olur.”

Nâsıra: “Rüyanın hakikatle olan münasebetlerini tamamıyla inkâr mı ediyorsunuz?”

Doktor: “Maalesef tamamıyla...”

Nâsıra: “Bazı rüyaların hakikat âleminde noktası noktasına zuhur ettiğine hiç şahit olmadınız mı?”

Doktor: “Bu tür şeyler işittim. Binde bir böyle garip tesadüfler olabilir.”

Nâsıra: “Tarih sayfalarına geçen meşhur rüyaları okudunuz mı?”

Doktor: “Bir şeyin tarihte yazılmış olması mutlak gerçekliğine delil olamaz. Tarih kitapları yarıdan ziyade hurafelerle doludur.”

Nâsıra: “Doktor, insanlar çok hakikatleri hurafe ve çok hurafeleri hakikat sanmışlardır. Keramet ehlinde bulunmayanlara da rüya ile hayrete şayan hakikatler aşikâr olmuştur. Ömürlerinin müddetinde az çok böyle vakalara tesadüf etmeyen yok gibidir. Bazen rüyanın hayatla manevi alakadarlığı reddedilmesi mümkün olmayan bir açıklıkla kendini gösterir. İşte ben maddiyatla maneviyatın temas sınırında uyanan bir ruhum. Dolayısıyla ben uyanık iken rüya görürüm. Uyanıklık dünyasında tıpkı rüya âlemindeki her imkânsız şekil imkâna girer... Cesedi döşekte yataarken ruhu dünyayı dolaşan bir uyuyan gibi pek uzak mesafelere uçar, seyrânlar yaparım. İskelet hazretleriyle görüşürüm. Onunla kol kola gezerim. Benim görüp işittiğim şeylerden siz şüphe bile etmezsiniz. Çünkü siz görünüşte hayattasınız. Dimağınız maddiyat yoğunluğu altında hayatın maneviyatına karşı hemen bütün bütün hissizdir. Anadan doğma sağır ve dilsizler gibisiniz. Dimağınız hissetmenize mâni olan kesif perdeyi yırtamaz... Maddiyatın sisleri bu ikinci âlemin ufuklarını daima sizden saklar. İşte benim hazretle sohbet arkadaşı oluşumdaki esrar budur. Hakikati size bundan ziyade izah edemem. Çünkü hissiyatınız kapalıdır. Bundan ötesini anlayamazsınız.”

Gerçi ne Doktor ne de ötekiler bundan ötesini değil, berisini de hiç anlayamadılar... Nâsıra'nın hep bu sözleri zavallının cinneti hakkındaki kanaatlerini kuvvetlendirmekten başka bir şeye yaramadı. Çünkü uyanık iken rüya görmek hastalığı sağlam dimağlar için anlaşılır bir hadise değildi.

Otomobile binip de semtlerine doğru uçarak Tayfur'un konağından uzaklaştıkları esnada Bânû bir azarlama sedasıyla Cevri'ye: "Hocalarından korkan bir mektep çocuğu gibi onların huzurlarında âdeta betin benzin kaçtı. İki lakırdıyı bir araya getirip söyleyemedin. Ne idi bu çekingenliğin?"

"Onlardan korkmadım. Senden çekindim."

"Neden?"

"Bir çam devireceğim diye ödüm kopuyordu. Onlara karşı olan vaziyetimiz çok nazikleşti. Sessiz kalmayı hayırlı buldum..."

"Deli kızın keşiflerine ne dersin?"

"Hayret... Bütün esrarımızın ortaya dökülmesi heyecanıyla titredim durdum..."

"Çok safsın Cevri. Deli kız hep iskelete atfen yani onun düşüncelerinin tercümanı olduğu iddiasıyla atıp tutuyor... Hiç iskelet lakırdı söyler mi? Bu zavallı kız Madam 'Fera-ya' gibi birtakım Avrupalı falcı karıların eserlerini okuyarak bozmuş olacak... Falcıların tekerlemeleri hep öyledir. Yüzde on üstüne düşürürler... Sabahki mücadelemizin keşfi bu türdendir. Deli dolu lakin kızın bu sanata büyük istidadı var. Bir falhane açsa İstanbul'da çarçabuk ün salar..."

"Ah, ah... Yüzde on isabetle istikbalden haber veren bir falcı bulsam herkesten evvel ben koşardım..."

“Bu acelen neden?”

“Hemen yarınımı, öbür günümü anlamaya o kadar ihtiyacım var ki...”

“Cevri, yarının gelişi bugünden bellidir, derler... Sor bana müşkülünü halledeyim. Hiçbir falcı benim kadar senin her hâlini, ahlakını, yaşayışını bilemez. Bundan dolayı da talihini seçemez.”

“Söyle bana yarınımız ne olacak?”

“Onun gönlümüzce bir yarın olması için çalışıyoruz.”

“Biz çalıştıkça vaziyetimiz fenalaşıyor. Gelecek yarının iyi olmayacağını anlamak için falcı olmaya lüzum yok... Bânû seni seviyorum, çok seviyorum. Uğursuz bir aşkla seviyorum.”

“Niçin uğursuz?”

“Çünkü bir başlı olan aşklar uğursuzdur...”

“Benim de seni aynı şiddetle sevdiğime niçin inanmıyorsun?”

“Aynı şiddetle mi? Bânû eğlenme... Sen beni benim sevgimin onda biri nispetinde sevseydin kendimi Allah’ın en bah-tiyar kulu sayardım... Muhabbet öyle bir şeydir ki bir kalbi istila edince ne kadar gizlemeye uğraşsanız örtülmez. Onunla aydınlanmamış bir kalbi aşkla dolu göstermeye çabalamak da beyhudedir. Çünkü hakikat kelimelerin kuru tasdikiyle değil ruhlardan fışkıracak ateşle anlaşılır... Birbirimizi bu kadar ateşle sevdikten sonra izdivacımıza ne mâni var Bânû?”

“Birbirimizi bu kadar ateşle sevdikten sonra izdivaca ne lüzum var Cevri? Âlemin önünde sayıp döktüğüm izdivaç morali, nazariyeleri bilirsin ki başkaları içindir. Ben düşmanıma varırım. Dostuma varmam... Sen dostumsun Cevri...”

“Kararlaştırdığın planını yürütmek için böyle söylüyor-

sun. O hâlde, bana varınan için düşmanın olmaya çalışacağım...”

“Bizim gibi ezeli dost doğmuş ruhlar birbirine düşman olamazlar...”

“Ne söylesen Bânû, beni aldatamazsın. Şu saatte kalbinden geçenleri harfi harfine biliyorum.”

“Ben seni aldatmıyorum. Hakikatle dimağımı yakınlaştırmaya uğraşıyorum. Şu anda kalbimden geçenler ne imiş? Söyle. İnkâr etmeyeceğim... Bilakis zekânı tebrik edeceğim...”

“Tayfur Bey’in konağı, salonları, mefruşatı, antikaları, kıymetli eşyası çok hoşuna gitti. Maksadın apaçık görünüyor...”

“Ne imiş bu apaçık maksadım?”

“O konağa gelin gitmek...”

“Evet, inkâr etmem...”

“Ben buna tahammül edemem...”

“Seni de beraber götüreceğim...”

“Bakalım Tayfur beni kabul eder mi? O etse de ben gider miyim?”

“O da eder, sen de gidersin...”

“Siz karı koca bir odada, ben başka odalarda... Ölümü bu işkenceye tercih ederim...”

“Sen artist kafalı bir çocuksun Cevri. Sende çalışıp da yaşamak cesareti yoktur. Sen yaşamak için değil, eğlenmek için serbest sanatların biriyle meşgul olmak istersin. Seni ayıplamıyorum. Çünkü bu hususta ben de tıpkı senin gibiyim... Yaşamak için çalışmam. Gönlüme bir eğlence bulmak için şöyle böyle meşguliyetler ararım... Serbest sanatlar nedir? Edebiyat, şiir, resim, musiki, sahne oyunculuğu... Şu sanat-

larla bu memlekette ferah fahur geçinen bir fert bilmiyorum. Kitap yazarsın, kazanmak şöyle dursun, baskı masrafını ıkaramayarak matbaalara borlanırsın. Ediplik, airlik, hekimlik bu memlekette ne hazin şeylerdir. Bugün Sadi, Hayyam, Shakespeare, Racine, Voltaire burada tekrar doğsalar çarçabuk açlıktan öürler ve namlarını unutulmaktan kurtarmak için başlarına bir ta diken olmaz... Resim, oh bu sanat ötekilerden de revasızdır. Bin türlü mahrumiyetler içinde tablolarını boya... Salon namıyla açılan odaya as... Resimden anlamayan adamlar önünden resmi geçit yapsınlar... Yüzlerini buruturarak bin türlü kusur bulsunlar... Sonra kaldır at bir tarafa tozlansın... Burada nasıl ressamlar geçinir bilir misin? Bir günde be altı tablo boyamalı... İşlek bir caddede bir kapalı dükkânın önüne sıralamalı. Müşteri beklemeli... İki üç tane-sini sürebilirsen ne âlâ... Satamazsan akşamüzeri karpuzcular gibi haykırmalı: ‘Çiftini yarım liraya veriyorum... Ucuzlat-tık. İki tablo yarım liraya... Dünya güzeli, Kız Kulesi, Fenerbahesi, cengâver Kara Aye Hanım...’ İşte bu ressam ekmek parasını çıkarır çünkü yaşadığı iklimde iek açacak sanatın türünü biliyor... Erzurum’da portakal, limon yetişmez. Beyhude uğraşmamalı... Resim bu iklimin havasında gelişinceye kadar açlıktan çok ressam ölecektir. İstemem ki sen bu şehitlerden biri olasın... Musiki Avrupa konservatuvarlarının birinden aliyyülâlâ bir muvaffakiyetle ık buraya gel... Evvela rast gelen seni ahmaklıkla nitelendirir, hey budala sen Doğu musikisini, müzik fenninin buradaki hâzinelerini bırak da gamlarına hâlâ çeyrek sesleri ilave edemeyen eksik Avrupa müziğine oş... Dede Efendi’nin nakışlarını, nefeslerini görmeden Beethoven’in, Verdi’nin, Gounot’nun falanın senfonilerine, armonilerine hayran ol. Henüz tiyatrosu olmayan, henüz adaptelerden başka piyes yazılmayan bir memlekette opera yapılır mı? Burada gazino veya bahçe köşelerinde falso sazlarını zırlatarak bütün kasvet sedalarıyla haykıran saz-zendeler, hanendeler ölmeyecek kadar ekmek bulabilirler... Yahut kemeneni, udunu gıygıylatıp zımbırdatarak akşam

meyhanelerin coşkun saatlerinde bin bela, kaza içinde sarhoş eğlendirerek birkaç lokma sıcak yemek bulabilirsin. Sahne artistlerine gelince; bunlara en ziyade acırım. ‘Bize lüzumu derecesinde hürmet edilmiyor,’ şikâyetiyle gazetelerde bar bar bağıyorlar... Alıklar, siz bilmem hangi sultanın kavu-ğunu, bilmem hangi hocanın çakşırını, sarı çedik pabucunu giyip de sahneye çıkmak küstahlığında bulunduğunuzdan do-layı bağnaz halk güruhundan dayak yemediğinize bin şükre-decek yerde bir de saygı duyulmak mı istiyorsunuz? Durunuz bakalım. Lügat kitaplarımızda çalgıcı, kerizci, köçek, oyun-cu, meddah, mukallit, tufeyli, dalkavuk, kavuklu, pişekâr gibi kelimelerin avamın zihnindeki eski tefsirleri silinip de modern manaları yer tutsun... Sanatkârlarımız Darülbeda-yi’nin¹³⁸ terakki ve gelişiminin çarelerini -onlardan hiç soran olmadığı hâlde- sayıp döktükleri sırada, Şehremaneti’nin¹³⁹ boş veznesine karşı ‘önce para, sonra para, sonra yine para’ feryatlarını yüreklerinin bütün yanıklığıyla koparırlarken bil-miyorlar ki adaptasyon zaafından ari ve en ziyade muvaffak oldukları millî komedyâ işte budur. Bu zavallılar hiç de sofu ve ibadetkâr değilken senenin on bir ayını Ramazan-ı Şerif’in onlara hediye ettiği bereketle yaşarlar. Sair zamanlar bedbaht işsiz güruhuna katılmış gibidirler... Ben de biliyorum ki Türk kadını millî çehre ve tatlı şivesini sahnede göstermedikçe bizde tiyatro olamaz. Bize sahne heyecanını hanımlarımızın samimi yürek titremeleri verecektir. Onları görüp dinleyerek Türk’ün zenne¹⁴⁰ devrinden hakiki sanat şahikasına tırman-maya uğraştığını anlayacağız... Ama bu değişimimizin öyle bir dönüm yeridir ki muhtelif cereyanların çarpışmasıyla bo-ralar kopacaktır. Fakat herhâlde zafer sanatın, galebe istik-balin olacaktır... Ve bunu pek yakın hissederek yüreğim titri-yor... Ah Cevri, bugün beni sahneye çağırırsalar hiç düşünmez, koşardım. Seni de kolundan sürüklerdim.”

138 Güzel sanatlar evi. 1914 yılında İstanbul’da açılan konservatuvarın adı.

139 Osmanlı Devleti zamanında İstanbul’un belediyeçilik hizmetlerini yürüten kurum, İstanbul Belediyesi.

140 Orta oyununda kadın rolüne çıkan erkek.

Cevri sarılacak gibi kıza vücut vücuda rampa ederek:
“Kopacak fırtınanın ilk kurbanları belki biz olurduk...”

“Hiçbir ilim, hiçbir fen kurbandsız ilerlememiştir... Meslek fedaisi, sanat şehidi olurduk. Bugün birer hiç olan hüviyetlerimiz için bu, büyük bir şeref değil mi?”

“Ben tehlikeli şerefleri pek alkışlayamam... Bu fırtına ne vakit gelip geçecek? İhtimal takviminde ne yazıyor?”

“Kestiremem. Nâsıra’dan daha falcılık öğrenemedim...”

“Ben her şerefli yeni işe, ilk mücahit kurbanların kanları akıtıldıktan sonra dâhil olmak isterim. Demek bizi sahneye çağırırsalar koşacağız.”

“Şüphesiz...”

“Her gece ellişerden ikimiz yüz lira hisse alırsak...”

“Oh neler olmaz... Hiç de pohpoha, lükse atılmazdık.”

“Ayda üç bin lira... Hayali bile ne kadar tatlı... Beyoğlu’nda küçük bir apartman, iki hizmetçi, emrimize amade bir otomobil. Sade, samimi, mesut bir hayat... Hiçbir dağdağaya kapı açmazdık. Bir tarafa yirmi otuz bin lira yığar, tatil zamanlarımızda seninle seyahate çıkardık...”

“Ah Cevri, gençliğin galeyaniyla züğürtlük cinneti yelken açıyor. Bizi komik vadilere sevk ediyor... Memleketimizde sahne kazancından ayda üç bin lira... Bu ne tuhaf bir hesaptır bilir misin? Hakiki sanatkârlarımız bu tahminimizi duysalar gülmekten bayılırlar... Bu kadar bir parayı onların en ünlüleri senede bile kazanmıyorlar sanırım. Ah, ah yavaş söyleyelim. Kimse duymasın. Sonra bizden bu hülyamız için kazanç vergisi isterler. İkimize ayda üç bin lira... Senede otuz altı bin lira... Tam on sekiz mebus maaşının yıllık topyekûnu... Herkes temaşa mektebine koşar. Herkes oyuncu olur. Ortada seyirci kalmaz.”

“Bu yetenekle değil midir? Bütün âlemin artistliğe kabiliyeti olabilir mi?”

“Ah Cevri, ah çocuksun. Sen bu memlekette işe kabiliyet arıyorsun! Bizde kazançlı bir hizmet duyunca hiç kimse kabiliyeti muvazeneye lüzum görmez, hemen koşar. Ve o tarafında vaki olan bastırır. Ve daima en ehliyetsizler düdüğü çalarlar... Cevri hep bu latifeleri bir tarafa koyup bugün gayetle ciddi görüşmek ihtiyacındayız. Ayda üç bin lira ile ben senin kulağını, gönlünü alevlendirdim. Evvela para sonra aşk ve alaka... Aç karnına sevişmek, Gece Safa'nın harap evinde yarı ölü hayatı geçirmek, bu suretle gençliğimizin sefalet fıçısında turşusunu kurmak... Gençlik bu, ebedî bir şey değil, çabucak geçen bir rüya imiş... Bu rüyayı da altın şıkırtıları, ipek kaime hışırtıları içinde değil, zaruret kâbuslarıyla bunalarak geçirmek... Bu hiç de sana bana layık bir hayat değil... İnadından vazgeç Cevri. Üç bin liradan kurduğumuz hülyayı iki bine, bin beş yüze indirebiliriz. Bu para, belki de daha fazlası bizim için hazır... Ben senin canınım, cananını, maşukanım, her şeyinim... Bütün bunlara karşılık, belki de bunları büsbütün takviye etmek için Tayfur'un laftan ibaret zevcesi olacağım...”

“Bânû... Yüreğim çarpıyor. Başım dönüyor. Gözlerim kararıyor... Söyleme... Sözüne bile tahammül edemiyorum... Böyle bir şeyin hakikatte vukuu beni deli eder. Öldürür.”

Cevri ile Bânû sevişiyorlardı. Delikanlı kıza sahip olmak için her mahrumiyete, kara sefaletle razı idi. Fakat öteki lüks hayat istiyor, otomobillerde koşmak, tayyarelerde uçmak, ihtişam içinde bütün dünyayı dolaşmak, büyük ziyafetlerin, suarelerin¹⁴¹ gözleri kamaştıran şaşaaları içinde parıldamak, hasılı gençliğinin, güzelliğinin cazibesi etrafına pervaneler toplamak sevdasıyla yanıyordu...

Gece Safa'nın evinde sık sık kaldıkları esnada, civar mezarlıkta büyük bir define bulunduğunu ve bunu keşfedip çıkarmak için geceleri insanların dolaştığı rivayetini mahalleli-den türlü mübalağalarla dinlemişlerdi.

Bu duyguları üzerine bir gece mezarlığın haneden pek uzak olmayan bir kısmında elektrik fenerleri parladığını, eski kabirlerin çukurları önünden sesler geldiğini seçince bunların define arayıcılar olduklarına hüküm ile onları korkutup kaçırarak gömülü hazineyi elde etmek için tertibat almaya karar vermişler. Kendi mahremlerinden erkek kadın sekiz on genç toplayarak bir kefenli iskelet bölümü oluşturmuşlar, Hatip Feyzullah Efendi'nin aile mezarı maksuresinin seti arkasına kör bir noktaya sığınarak ahiretten dünyaya heyecan verici, tehlikeli bir komedya oynamaya muvaffak olmuşlar, Bânû iri bir elektrik feneriyle şimşekleri taklitte âdetâ sanatkârlık göstermişti. Kollu, kefenli sırikaların başlarına geçirdikleri ölü kafalarıyla beş genci türlü ihtimallere düşürerek hayli üzmüşlerdi. Fakat nihayet foyaları meydana çıktı. Define ümidi

141 (Fr.) *Soirée*: Akşam yemeğinden sonra yapılan eğlenceli toplantı.

cılık oldu. Ve zaten aranılan şeyin define değil iskelet kemiği olduğu hakikati de anlaşıldı...

Defineyi elde edeydiler Bânû, Cevri'ye varacak ve kurduğu bütün o zenginlik hayalleri vücut bulmuş olacaktı. Şimdi Tayfur'la izdivaç etmekle bu kuruntularının hiç olmazsa yarısına sahip olabileceğini düşünüyordu.

Kız, Tayfur'u sevmiyor. Onun gönlü Cevri'de. Hikmetullah Paşazade'nin yalnız zenginliğine hırslanıyor. Aşk ve servet... Bu iki emel arasında Bânû bir müddet bocaladı. İkisinden birini tercih için derin düşünceli ve ıstıraplı saatler geçirdi. Tayfur kendisine bir "lüks" hayatı temin edecek, Cevri gönlünü eğlendirecekti... Belki de eğlendirmişti. Eğlendiriyordu... Bu iki şeyin hangisi ötekine üstündü? Sonra elini alnına vurarak kendi saflığına güldü... Hayat ne tuhaf şeydi... İnsan birtakım itiyatlar, görenekler içinde doğup büyüyor; namus, ismet, sadakat, samimiyet gibi kelimelerin bağları içinde kıvranıyor. Bu silahlı jandarmaların bekledikleri hudut haricine ne vakit adımını kaydırsa, "Acaba gördüler mi, üzerime geliyorlar mı?" diye ürküyor. Etrafına bakınıyor. Bir iki itiyat bozma cüretinden sonra bu silahlanmış heybetli bekçilerin geçici birer korkuluk olduklarını anlıyor. Artık onlardan korkmaz, onları saymaz oluyor. Onlardan çekinenlerin aptallıklarına gülüyor...

İşte hayatın iç yüzü. Bu dünyada en bahtiyar yaşayan insanlar ötekileri aldatmakta en çok muvaffak olanlardır. Aldatan daima aldananın zararını kendi hesabına kâr kaydetmiş olur. Aldatmak, ananı, babanı, dostunu, düşmanını aldatmak... Bütün âlemi aldatmak, gerekirse kendi kendini aldatmak... İşte hayatın anahtarı. İşte bütün zorlukların düğümlerini çözen sihir... İşte herkesin gözünü bağlayan hokkabaz değneği...

Bânû niçin Tayfur'la Cevri'den birini tercih için düşünüyordu? Aldatarak ikisine birden sahip olamaz mıydı? Ve asıl hüner ve saadet de bu değil miydi?

Bânû, Tayfur'un kendisine olan çılgın ve her türlü ölçüden taşkın, payansız aşkını hissediyordu. Cevri'ninki de aşağı değildi. Bundan dolayı iki delikanlının da gemlerini elinde tuttuğuna emindi... Keyfiyet şimdi bu dizginleri iyi idare etmekteydi... Bu da kendi zekâsına bağlı olan bir işti.

Didon Paşa kızı servetine karşı tutulduğu cazibeyle Tayfur'a varacağını fakat bu izdivaçtan sonra Cevri'nin metresi olacağını delikanlıya açtı. Cevri bu sözün kahpeliği önünde isyan etti. Bânû bu ilk protestolara, retlere, çırpınmalara hiç aldırmadı. Çünkü nihayet onun rızaya mecbur kalacağını biliyordu. Çünkü ahlak düsturları değil dünyalar altüst olsa Cevri, Bânû'dan ayrılamazdı...

Tayfur'la görüşmeye başladılar. O birkaç defa Gece Safa'nın evine gitti. Ötekiler konağa geldiler... Bu bir tür izdivaç "kur"u demekti.

Nihayet bir gün Hikmetullah Paşazade küçük hanımla evlenmeye büyük bir ateşle talip olduğunu anlattı.

Bânû gayet kurnazca cevap verdi: "Beyefendi, ben bu hayatın beyhude âdetlerinden, riyakârlıklarından, merasimlerinden nefret ederim... Sözü kuru vadilerden dolaştırmaya ne lüzum var... Böyle bir teklifte bulunacağınız ilk görüştüğümüz günlerden beri mahsustu... Bu hususu enine boyuna ben de muhakeme, muvazene ettim... Memnuniyetle sizi kocalığıma kabul ederim. Çünkü her suretle olan arzularıma uygunsunuz... Yalnız ben çok serbest alışmış bir kıyım. En 'liberal' görünen erkeklerin evlilikten sonra huylarını değiştirdiklerini söylüyorlar. Ben kocamın namusunu bir iftihar tacı gibi başımın üzerinde taşıyırım. Ve o uğurda ölürüm. Bu sözüme inanmalı. İşte bu kadar. Başka dedilere, kodulara, adiliklere, şüphelere tahammül edemem... Hareketlerimden her ne türlü bir şüpheye düşerseniz gelip yüksek sesle benden hakikati sormalı ve en doğru cevabını almalı..."

Tayfur yuvada anasının ağzından yem alan bir yavru kuş gibi sevinçten titreyerek: "Müsaade et Bânûcuğum, sana

gönlümden kaynayıp taşan samimiyetlerimle hitap edeyim... Bana meleklerden şüphe gelir, senden gelmez. Namusum, servetim, hayatım, her şeyim senindir... Ve izdivacımla sana teslim edeceğim bu emanetleri şöyle böyle kullanman için hiçbir türlü şart, kayıt öne sürmeyeceğim... Ne istersen onu yap... Onlar artık benim değil, senindir...”

Bânû: “Evvelden söylenmesi icap eden şeyler var. Sonra söz olmasın...”

Tayfur ağzı kulaklarına varan bir mesudiyet sırtışıyla: “Her şartını kabule hazırım diyorum. Ben seninim diyorum. Bana sormadan reyimi istediğin gibi kullanabilirsin diyorum.”

Bânû: “Cevri’yle bir arada kardeş gibi büyüdük. O zavallı çocuk kimsesizdir. Benim izdivacımla öksüz gibi meydanda kalacak... Onu da beraber konağa, size getireceğim. Evleninceye kadar yanımızda kalsın...”

“Pekâlâ... Pekâlâ... Çok şükür yurdumuz büyüktür... Sine-sinde on Cevri’yi refah içinde barındırabilir...”

Analarının, sair akrabalarının görüşlerini almadan bu izdivacı ikisi aralarında pişirip kotardılar. Bânû birkaç sandıkla ve her eşyadan ağır, fuzuli bir yük olan süt biraderi Cevri’yle Kırk Sekbanlar’a, perili, mezarlıklı konağa gelin geldi...

Bu o kadar feci, hayır, komik bir izdivacı ki evlenmelerinin ilk haftasında İsviçre’ye doğru balayı seyahatine çıktılar. Süt birader de ikisinin ortasında gölge gibi beraber... Tayfur kayıtsız şartsız fikrini zevcesine bahşetmiş olduğu için öyle tatlı bir ayda, karı kocalığın en harim saatlerinde fino köpeği gibi aralarından hiç ayrılmayan bu süt biraderin pek bunaltıcı refakatine hiç ses çıkaramamak mahkûmiyetine katlanıyordu.

Giderek ıstırap derecesine varan rahatsızlığı bundan ibaret kalmadı. Hemen daima otellerde üç döşekli bir odada beraber yatıyorlardı...

Zavallı Tayfur, bu mesut ve pek lezzetli ayın balından bir katrecik tadabilmek için inliyor, ölüyor fakat ne mümkün... Trenlerde, otellerde, vapurlarda yarım saatçik karısıyla yalnız kalabilmek için tertip ettiği en ustalıkli planlar ötekilerin daha maharetli mukabeleleriyle hükümsüz kalıyordu...

Süt birader demek, süt kardeşinin kocasıyla olacak mahremiyet saatlerine sürekli bir engel teşkil etmek demek midir? Tayfur bunu bir türlü anlayamıyordu... Birkaç kadeh içki parlattığı anlarda hiddetle karışık bir cüretle karısının belinden kavıyor. Bir kenara çekerek: “Ah güzelim, ah... Bu gece süt biraderini başka bir odaya atıp ikimiz yalnız kalmak için mükemmel bir plan kurdum. Sen bana yardım edersen iş olacak...”

Bânû hazin bir tebessümle: “Her emrin başım üzerine fakat Tayfur bu mümkün değil...”

Tayfur artan bir galeyanla: “Balayı gezisine çıkan âşık bir kocanın bundan başka meşru ne emri, ne arzusu, ne istirhamı olabilir?”

“Ah Tayfur bilmezsin, Cevri pek içli bir çocuktur. İçine kor... içine kor, verem olur...”

“Ah ne acayip söz bunlar?”

“Evet, söylenişte acayip görünür. Sen adi kafada bir insan, bayağı bir koca olmadığın için ben açık söylüyorum...”

“Çıldıracağım... Ben seninle bir odada yatarsam Cevri neden verem oluyor?”

“O da gençtir. Bekârdır. Hassastır... Kuruntuludur. Bizden ayrı yalnız odada kalırsa gönlünden kim bilir neler geçirir...”

“Ben izdivaç döşeğimin arasına kakılmış böyle bir engel ile bir müddet daha yaşarsam ondan evvel benim verem olmayacağımı ne biliyorsun? Onu kurtarmak için beni mi feda edeceksin?”

“Yok, Tayfur çocuk olma... Onun engelliği her zaman için değil. Konağımıza dönünce tabii o bizden ayrı odasında yatacak...”

“Öyle ise hemen şimdi ilk trenle İstanbul’a dönelim...”

Tayfur’un içkili zamanlarında Cevri de pek ayık bulunmazdı. Karı kocanın kendinden on beş yirmi adım ötedeki mahremane fısıltılarına uzun müddet tahammül edemeyerek hemen yanlarına koşup:

“Enişte benden gizli mi? Sizsiz duramıyorum. Yalnız pek canım sıkılıyor... Sözlerinize iştirakime müsaade etmez misiniz?”

Aman ya Rabbi, bu ne tasavvurlara sığmaz bir felaket. Umumi bir mahalde Tayfur’un zevcesiyle iki fısıltı etmek için bir köşeye çekilmesine bile imkân yoktu... Ve buna karşın gerektiğinde Tayfur zevcesiyle bu garip süt biraderinin yanlarından ayrıldığı zamanlar dönüşte onları yüzler kırmızı, gözler nemli baş başa heyecanlı bir mücadelede bulur... Onu görür görmez söz değişir. Veya susulur. Sahte bir sakinlik tavrı alınır...

İkisinin arasında ne var? Ne oluyor? Tayfur karısının hiçbir hâlimden şüphelenmemeye yeminle beraber bir halkaya geçirilmiş anahtar dizisi gibi ırzını, namusunu, servetini, sadetini topluca onun eline teslim etmişti. Şimdi hiçbir serzenişe, itiraza hakkı yoktu. Zaten bir süt biraderle kız kardeşi arasında ırza ait ayıplanacak ne hâl cereyan edebilir? Böyle bir şeyi akla getirmek bile ahlaksızlık, vicdansızlık değil midir? Fakat aralarında açıklaması mümkün olmayan esrarlı bir mesele var. Bu da inkârı müşkül bir hakikat... Bu sır nedir? Ne olabilir? Ah bir yere gizlenip de mücadelelerini dinlemek mümkün olsa... Bu da mümkün değil...

Bir gün Tayfur çiftliklere, gelirlere dair İstanbul’dan gelen acil bir yığın mektuba cevap vermek mecburiyetiyle oda-

sına kapandı. İki süt kardeş otelin تنها bir saatinde tıraçada yalnız kaldılar...

Orada Türkçeyi Çince den ayırabilenler çok olmadığı için serbest konuşuyorlardı.

Cevri, süt kardeşinin yumuşacık beyaz elini mermer masanın altında avucuna alarak: “Bânû!”

“Ne var?”

“Elimin ateşini duyuyor musun?”

“Evet, nöbetin var...”

“Cayır cayır yanıyorum...”

“Senin kanın daima böyle ateşlidir...”

“Seni sevdiğim günden beri böyleyim... Âşık Kerem’le akrabalığım var. Bir gün onun gibi bütün bütün yanıp kurtulacağım...”

“Hani ya senin kaşelerin¹⁴² vardı. Niçin almıyorsun?”

“Bu ateşim kaşe ile geçmez. Onun ilacını sen bilirsin. Biraz şöyle bahçenin kuytu bir köşesine gidelim... Dudaklarını bir dakikacık ağzıma ver...”

“Oh, Cevri çocuk olma...”

“Çocuk değil, deli oluyorum... Hiçbir zaman bugünlerdeki kadar seni çiğ çiğ yemek hevesini kendimde duymamıştım... Bu pek vahşi bir iştihâ lakin ne yapayım, aşk beni canavarlaştırıyor...”

“Böyle olmayacak şeyler söyleme...”

“Olmayacak şey mi? Benim seni öpebilmem artık imkânsızlaştı mı? Kendini o iğrenç Tayfur’a saklıyorsun değil mi? İşte buna katıyen müsaade etmeyeceğim. Vallah billah seni onunla yatırtmak değil, bir saatçik yalnız bırakmayaca-

142 Toz ilaçların içine konulduğu, yutulmaya uygun, güllaçtan küçük kap.

ğım. Ah ah ne güzel yerler, ne latif göller, ne şairane dağlar... Bütün Avrupa şairlerini bülbülleştiren bu manzaralar içinde ikimiz yalnız olaydık. Yeşil bir yuvaya sokulaydık. O uğursuz herifin aramızda ne lüzumu var? Seni kendi elimle bu hayduda teslim edeyim... İkiniz bir döşekte, ben ayrı odada hayır... Hayır, beynim yanıyor... Zihnim caniyâne cüretlerle sarsılıyor..."

"Cevri... O şimdi nikâhlı kocam..."

"Sus... Ben buna tahammül edemem. Kıskanıyorum... Ölüyorum... Ben sağ iken sen kimsenin olamazsın... Sen ona varmazdan evvel kendimin böyle müthiş bir hâle düşeceğimi bilmiyordum... Çekilir ıstırap değil... Yok, yok dayanamıyorum... Beni bir emrivaki karşısında bulundurdun. Bugün ben tahammülsüz kaldım. Seni bu heriften boşatacağım..."

"Saçmalama Cevri..."

"Evet, boşatacağım..."

"Nasıl?"

"Pek sade bir yolda..."

"Ben boşanmak istemedikten sonra sen nasıl boşatırsın?"

"Oh, demek onunla yaşamak için beni mezara göndermekte hiç beis görmüyorsun?"

"Hiç öyle değil, yanlış düşünüyorsun... Sefaletten kurtulup birbirimizin olmamız için ben Tayfur'a vardım... Daha teşebbüsümüzün ilk safhalarındayız... Dur bakalım... Umduğumuz semerelerin birkaçını toplayalım..."

"Hayır, duramam... Dayanamıyorum... Boşatacağım..."

"Söyle canım nasıl?"

"Oh... Pek kolay, pek sade bir surette..."

"Böyle ecnebi memleketlerinde, dünyanın her tarafına telli, telsiz telgraflar, telefonlarla bağlı kalabalık kibar otel-

lerde delilik istemem. Ne yapacaksın? Nasıl boşatacaksın? Söyle...”

“Basbayağı canım... Tayfur’a bütün hakikati anlatacağım. Namuslu bir adam ise seni derhâl bırakır. Yahut benimle düello eder.”

“Dikkat et Cevri. Bu hareketin bana karşı müthiş bir hıyanet, âleme karşı büyük bir rezalet olacaktır...”

“Kendime buyuramıyorum. İrademe sahip değilim. Bu hareketimden dolayı ne Halik, ne mahluk, ne kanun, ne vicdan hiçbir kuvvet beni mesul edemez... Bânû, birbirimizin süt kardeşi değil, ezelden âşıklısı olduğumuzu bu ahmak gence anlatacağım...”

“Beyhude sinirleniyor, nafile yoruluyorsun Çevri... Benim reyimin zıddına hareketle hiçbir şey kazanamazsın...”

“Hakikati ifşa ederek seni kocandan boşatamaz mıyım?”

“Hayır...”

“Tayfur Bey bu rezaleti çiğner, yutar, hazıneder mi?”

“Tamamıyla...”

“Yanılıyorsun...”

“Katiyen yanılmıyorum...”

“Öyle ise bir tecrübe edelim...”

“Peki et... Olacak şeyi ben sana söyleyeyim...”

“Çabuk...”

“Aramızdan sen çıkmış olursun, işte bu kadar...”

“Namussuzca bir planla ona varmış olduğunu anladıktan sonra yine Tayfur’un zevcesi kalacağından eminsin, öyle mi?”

“Tayfur beni çok sever. Benden ayrılmamak için her cina-yetimi affa hazırdır.”

“Cinayetin bu türlüünü her koca affedemez.”

“Benimki affeder. Şimdi izdivaçlar modernleşti. Namus düşünceleri bütün bütün değişti. Babalar kızlarının, biraderler kız kardeşlerinin, kocalar karılarının bu yolda günahlarına pek aldırıyorlar... Tayfur böyle bir şey için beni terk edecek kadar ahmak kafalı bir genç değildir. Böyle Orta Çağ’a yakışan vahşetler tarihe geçti.”

Cevri, ümitsizliğinin bütün hıncıyla iki avucu içinde patlatacak gibi beynini sıkarak: “Doğru söylüyorsun Bânû... Ben de ne kadar ahmağım, bedbahtım, mecnunum, uğursuzum. Şimdiki hâlde sen onun olduktan sonra senin mazide kalan, gelecekte gerçekleşmesi muhtemel olan bir cinayettinden dolayı Tayfur seni terk etmez... Kocaların havsalları modernleştikçe âşıkların kafalarının da değişmesi lazım gelir... Lakin ben hâlâ Orta Çağ’a ait bir düşüncedeyim... Seni kocandan ziyade benimseyerek o kadar kıskanıyorum, o kadar kıskanıyorum ki... Bu hakkı ondan ziyade kendimde görüyorum. Mümkün değil, tahammül edemeyeceğim...”

“Neye?”

“Senin, onun olmana...”

“Fakat Cevri bu olmuş bitmiş bir şey...”

“Hayır, olmadı. İzdivacın henüz fiilen vaki değildir. Sen onun olmadın. Oldum dersin (yüzüstü masaya kapanıp hüngürdeyerek) eğer oldum dersin beni bitirirsin... (Gözlerini yumup, kulaklarını tıkayarak) Yüzünde bunu tasdik eden bir hareket görmek, ağzından bunu itiraf eden bir söz işitmek istemem...”

“Ah, sen bugün fazla içmiş benziyorsun Cevri...”

“İçtim...”

“Nerede?”

“Otelin bir ‘Majordom’u¹⁴³ var... Kavasa benzer bir herif... Onunla dost oldum... İçkileri muayene için mahzene indik. Hepsinin tadına baktım... Majordom otel hizmetçilerinden güzel bir kız seviyor. Matild hiç ona yüz vermiyor... İkimiz de dertli, karşı karşıya atıştırdık...”

“Oh Cevri, böyle şeylere çok dikkat etmek lazım gelirken bilakis sen pek ileri varıyorsun.”

Cevri, öpmek için Bânû’nun elini ağzına götürmeye uğraşır. Fakat küçük hanım şiddetle geri çekerek: “Bırak. Görürler...”

“Görsünler... Burada bir kadın eli öpmek bizim memleketteki gibi suç sayılmaz.”

“Çabuk öp haydi. Belki bir taraftan şimdi öteki çıkagebilir...”

Cevri, sevgilisinin parmağında izdivaç yüzüğünü görür. Hemen eli şiddetle reddederek: “Bu lanet halkalı elini kıyma tahtasının üzerine koyup da satırla parmağını koparsam yine sana acımam...”

“Benim gönlüm sende olduktan sonra onun yüzüğünün parmağımda bulunmasından ne çıkar?”

“Daha onun olmadın değil mi?”

“Olmadım.”

“Çocuk aldatır gibi eğlenerek söylüyorsun. Ah cani biliyorum, oldun...”

“Eh oldum...”

Cevri sıtmadan dudakları göveren bir hasta gibi titreyerek: “İspat et... Hiç şüphem kalmasın... Yapacağımı ben bilirim...”

“Ne yapacaksın?”

143 (Fr.) *Majordome*: Kâhya.

Bânû'nun âşığı pantolonun arkasından ceketinin yan iç cebine naklettiği revolverin namlusunu göstererek: “Mesele- nin hallini buna havale edeceğim...”

Bânû kıpkırmızı ateşlenerek: “Kimi korkutuyorsun onun- la? Ben silahtan ürken İstanbul kızlarından değilim...”

“Cinayetini ispat et... Görürsün. Ürksen de öldüreceğim. Ürkmesen de...”

“Oldum... İşte ne yapacaksın haydi göreyim?”

Cevri, yarısı yeninin içine gizli elinde revolver ile ayağa kalkarak: “İşte gidiyorum. Evvela onu, sonra seni... Nihayet kendimi...”

Sarhoş bu müthiş niyetle taraçaya saldırdığı sırada öteden mütebessim bir çehre ile Tayfur görünür...

Bânû, vahşi hayvan terbiyecilerine mahsus hışımlı bir bakışla yerinden fırlayarak hemen gözlerini Cevri'ninkilere diker. Sarhoş ilk şiddetini kaybederek bu gazaplı bakışların altında manyetize olur. Silahlı elini aşağı indirir. Ne yapaca- ğını tayine uğraşır gibi gözlerini Bânû'dan Tayfur'a ve sonra boşluğa dolaştırır kalır...

Bânû'nun şiddetli nazarları altında süt biraderinin üzüntü ve sersemliğini gören Tayfur'un yüzündeki tebessüm, saflık ve saadet kaybolur. Bu hâllere ne mana vereceğini bilemez.

Tekrar üçü taraçanın bir köşesine çekilip otururlar. O za- man koca gayriiradi kötümser bir bakışla zevcesinden sorar: “Ne var? Ne oldu?”

“Hiç... Majordom Cevri'yi mahzene götürmüş, içirmiş... Pek fazlaca keyif olmuş... İşte bu kadar...”

Tayfur, karısı üzerinde kendinden ziyade bir kocalık hakkı iddia eden bir süt kardeş refakatiyle böyle acayip bir balayı yaptıktan sonra İstanbul'a dönerler... Yine aralarında otel hayatındaki feci komedyanın diğer türleri başlar... Bu sefer süt birader, süt kardeşinin kocasıyla bir odada, heyhat, evet bir döşekte yatmasına mâni olamaz... Fakat bu acziyle bütün bütün çıldırır... İşrete, sinirliliğe, deliliğe vurur...

Süt kardeşi namıyla sevdiği kızın peşine takılıp yalancı eniştenin konağına yerleşmek, yemek, içmek, giyinmek, zevceyi paylaşmak, meşru kocayı kıskanarak aleyhinde türlü kötü niyet beslemek... Her an garabeti, tehlikesi artan berbat bir vaziyet...

Tayfur, karısını kendi gözünden kıskanarak haddinden fazla bir aşkla sevdiğinden onun süt biraderine ayırdığı fazla muhabbet hissesini hazmedememeye başlar. Araştırmaya girer. Bânû ile Cevri'nin arasında süt kardeşliği olmadığını, katiyen akrabalıkları da bulunmadığını hatta on iki yaşına kadar birbirini hiç tanımayarak ondan sonra dost olduklarını öğrenir... Fakat koca evinde hasıl olan her türlü şüphelere, ince tehlikelere rağmen Bânû'nun da Cevri'ye taşkın bir muhabbet gösterdiği reddedilmesi mümkün olmayan bir hakikat...

Tayfur işi meydana çıkarsa ne kazanacak?

Bânû, "Evet biz Cevri'yle süt kardeşi değiliz. İki sevgiliyiz..." itirafıyla oğlanın koluna girerek konaktan çıkıp giderlerse? Tayfur bu ayrılığa tahammül edebilecek mi? Vurma, kesme neye yarar? Ölüm bu gibi vaziyetlerin sonudur...

Kendilerini ümitsizlik içinde kaybedenlerin atılacakları son çare... Lakin marifet, keyfiyeti bu son vahamete düşürmeden bir çözüm yolu bulmada...

Bazı bedbaht kocalar vardır ki ayaklarının altına açılan uçurumu titreyerek birkaç defa iskandil ettikten sonra artık oraya bir daha bakmak istemezler... İşi talihe, tesadüfe bırakırlar. Ne olacaksa kendi kendine olsun derler. Bu elim yara- rayı kurcalamaya tahammül getiremezler. İşte o zaman yara kangrene döner...

Tayfur, Bânû'yu bütün bütün kaybetmekle onu Cevri'yle paylaşmak arasında bocalıyordu. Zaten kendi kendine karar verilmiş son vaziyet bu idi...

Kendiliğinden zuhur edecek bir vaka meseleye diğer bir şekil verebilirdi. Fakat bunu ortaya çıkarmaya Tayfur'da kuvvet, cesaret yoktu. Bânû'nun haddinden fazla aşkı bütün cüret damarlarını felce uğratmış gibiydi.

Bununla birlikte ıstırabının pek kesifleştiği bir zamanda Tayfur dayanamadı. Diğer bir şey bahane ederek Bânû ile atıştı. Genç kadın süt biraderiyle beraber anasının evine savuştu. Karısının bir hafta süren bu yokluğu esnasında bedbaht koca çıldırıyordu. Nihayet dayanamadı. Gitti... Yalvardı. Yakardı. Zevcesini getirdi... Lakin Bânû'nun bu gidişi, sonra küçültücü yalvarmalarla gelişi, karı koca arasında bir galibin mağlupla antlaşma akdedişi gibi oldu. Süt birader kız kardeşiyle birlikte yine geldi. Hem de bu defa eskisine nispetle daha büyük, daha müsait imtiyazlar, itibarlar ile...

Zavallı Tayfur, karısına karşı tahakkuk eden bu büyük zaafıyla artık ensesinde boza pişirilen bir koca oldu.

Cevri birkaç defa hastalandı. Bânû gece uykularını terk etti. Döşegın başından ayrılmadı. Kocası keyfini bozduğu zamanlarda ona bu ihtimamın onda birini göstermez, sahte bir şefkatle etrafında dolaşır, nihayet onu hizmetçilerin dikkatlerine terk ederdi...

Tayfur'un bu müthiş felaketi müzmin bir devreye girdi. Evvelden Bânû ile Cevri ortadan kaybolsalar nereye saklandıklarını, ne yaptıklarını gizliden gizliye araştırır, süt biraderin hastalıkları zamanında oda kapısının arkasından içeriyi dinler, gözetler, onları suçüstü hâlinde yakalamak isterdi. Fakat bu suçun sabit olmasıyla iş daha iyi değil, daha berbat olacaktı... Bir dereceye kadar gizli cereyan eden bu rezaleti aleniyete vurdurmaktan ne fayda umulabilirdi?

Artık süt kardeşiyle karısını takipten, hareketlerini incelemekten büsbütün vazgeçmiş gibiydi. Bânû canı istediği gecelerde hemen pek geç vakitlere kadar Cevri'nin odasında onunla yapyalnız kalıyor, bazı akşamlar iki süt kardeş zamanlarını sabahlara kadar büyük salonda baş başa bir vahdet âleminde geçiriyorlardı...

Artık karışan, görüşen yoktu. Kimseden pervaları kalmamıştı...

Tayfur, bu kocalık sefaletinin zehirlerini katre katre yutarak dünyadaki kıskançlık acısının en dayanılmazına yavaş yavaş aşılarmakta iken bir gece yatak odasında yalnız bulunduğu esnada kapısı vurulur.

Bu kim? Zevcesi olsa izinsiz içeri girer... Gece yarısından sonra vakitsiz bu tık tıki biraz kötüye yorarak: "Kimdir o?"

Titrek bir ses cevap verir: "Benim... Nâsıra..."

"Ne istiyorsun?"

"Maruzatım var..."

"Seni dinleyecek vaktim yok... Artık falcılığına ihtiyacım kalmadı. Maziye, hâli, istikbali şimdi ben de senin kadar biliyorum... Her şeye vâkıfım... Kaç zamandır yüzünü görmemek, yaş kuru kehanetlerini dinlememek için ben senden kaçıyorum. Senin sezgilerin kuvvetli olsa bu çekingenliğimi anlar, buraya beni tacize gelmezdin..."

“Yakında vuku bulacak bir felakete vâkıf değilsin... Müracaatımın sana can sıkıcı geleceğini biliyorum. Fakat hazretten aldığım emirler katidir.”

“Yine mi bana hazretinden bahsetmeye geldin?”

“Müsaade et, gireyim. Tehlike büyüktür. Uzun söylemeyeceğim...”

Tayfur zaten uykusuzluktan, yalnızlıktan sıkılıyor, kederden ölüyordu. Nâsıra'nın birkaç saçmasını dinlemekte beis görmedi. Onu içeriye çağırdı...

Kızcağız soluk bir beniz, efendisinden korkan bir hayvanın yalvaran nazarlarıyla odaya girdi. Adım seslerini boğarak yürüyordu.

Göz göze geldikleri anda kış günü pek kızgın bir sobaya karşı durmuş gibi kızın kaçık yüzü birden kızardı.

Tayfur: “Ne var? Efendinden bir hizmet için elçi olarak mı geldin?”

Nâsıra yine titreyerek: “Evet...”

“Benim sana da, efendine de itimadım kalmadı... O bir zevzek, sen bir divanesin...”

Artan titremeleriyle düşmemek için Nâsıra duvara tutunarak: “Haşa... Haşa... O nasıl söz?”

“Ben onu ailemin namus bekçiliğiyle görevlendirerek baş salonuma oturttum. Hâlbuki senin hazretin, ahlakı bozulmuş çoban köpeği gibi etrafında dönen şeylere hiç aldırmıyor...”

“Sus, Tayfur sus... Bu haksız sözlerinden yer gök titrer...”

“Evet, efendin vazifesini yapmıyor...”

“Müsaade et, hakikati söyleyeyim...”

“Söyle...”

“O, seni yola getirmek, cezalandırmak için vazifesini görmezlikten geliyor...”

“Bu ne demek?”

“Ne demek olacak, sen tahammülde en ahlaksız modern kocaları geçtin... Halik, kuluna tahammülüne kadar çektirir... Konak senin, karı senin, her şey senin... Efendi, amir sensin... Öbür edepsizi niçin başından defedemiyorsun?”

Tayfur bu suale birden cevap bulamayarak sustu...

Nâsıra dövüşen bir tavuğun tüyleri gibi kabaran saçlarıyla başını uzatarak: “Defedemczsin çünkü ikisi beraber gidiyorlar... Sen karısız, Bânû’suz edemezsin... Onun aşkıyla her zilleti kabul ettin. Kendi yurdunda, kendi döşğinde, kendi hariminde, kendi koynunda zevcenin bir diğeriyle paylaşmaya kadar alçaldın... Sen, namuslu kocalar kadrosundan çıktın. Aşk ile namus arasında bocalayan zayıf yaratılışlı kocalara kötü misal oldun. Tayfur, kadın her nazara karşı kırtır. Bakan her erkek gözüne kendini beğendirmeye uğraşır. Onun yaratılıştaki rolü budur. Kadın fırsat bulursa bir sever, beş sever. Kendini sevdirebilir... Kocasını seven kadın, yalnız o namuslu kalabilir... Kadınlar hangi tabiattaki kocayı severler? Zevcelerinin böyle cinayetlerini bilip de göz yuman erkekleri değil, katiyen değil... Böyle bir koca herkesten evvel, günahına tahammül ettiği kadının nazarında iğrenç olur. Sefillerin en sefiline iner... En fahişe bir kadın bile mert erkeği sever... Bânû, sende yaratılıştan bir namuslu kalbini göreydi, buraya koca evine süt birader namıyla bir oynaş getirmeye cesaret edemedi. Sonra karını iyi idare etmeyi bileydin, o muhabbet asalağı burada dikiş tutturamaz, çoktan çekilirdi. Yalnız böyle Bânû gibi azan zevceleri ayıplayıp azarlamamalı, asıl onların azgınlıklarına mâni olamayan zayıf yürekli ve rezaleti, karılarından ayrılmaya tercih eden ahlaksız kocaları ayıplamalıdır.”

Tayfur yatağından fırlayarak: “Ben ıstırabımın şiddetinden zaten senden ziyade çıldırmak üzereyim... Bu suçlamala-

rını keser misin, yoksa seni bir iki tekme ile merdivenlerden aşağı yuvarlayayım mı?”

“Sözümü bitireyim de ne yaparsan yap...”

“Ben kendimi de bilirim. Bânû’yu da, süt kardeşini de, seni de, hazretini de... Beni bana tasvir etme... Kavrulduğum şu ateşin içinde yüreğime su serpecek birkaç lafın varsa onları söyle...”

“Hazret senin pek muztarip olduğunu biliyor.”

“Biliyor da niçin kurtarmaya himmet etmiyor?”

“Bu müthiş ıstırapla çile doldurarak nefsini ıslah etsin diye...”

“Daha çilem dolmadı mı?”

“Doldu... Zaten senin tahammülüne, onların edepsizliğine yani iki tarafın ahlaksızlığına hazretin tahammülü kalmadı... Lazım gelenleri terbiye edecek...”

“Nasıl?”

“Pek şiddetli ceza ile...”

“Bu şiddetli cezadan ben de hissedar mıyım?”

“Evet, lakin seni kurtarmak için çok uğraştım, uğraşıyorum, uğraşacağım...”

“Kurtarabileceğinden emin misin?”

“Katiyen! Çünkü dünya üzerindeki dirilerin içinde onun yegâne dostu benim... Bu dostunu kırmaz.”

“Başka bir söyleyeceğin var mı?”

“Sen dinlersen dert biter mi?”

“Yok, Nâsıra dinleyemem. Bu kadarı kâfi... Beni hazret nezdinde korumana teşekkür ederim... O kemik adama tarafından birçok selamlar, senalar, komplimanlar...”

“Başüstüne...”

“Haydi, bakalım arş... Karanlıklarda gezinme. Çekil odana yat...”

“Hazretle uzun müzakeremiz var. Bilmez misin, ben onun dünya ve ahiret işlerinin yardımcısıyım...”

“Nesi olursan ol. Artık beni yalnız bırak...”

Nâsıra, sahne sihirbazları gibi odanın köşe bucağına acayip nazarlar gezdirerek birbirinden derin birkaç reverans yaptıktan sonra, “Vakayı bu hafta içinde bekle...” ihtarıyla çekildi. Tayfur bu zavallı kaçığın arkasından: “Vah biçare mecnun... Sen de Bânu’yu kıskanmaktan bütün bütün çıldırıyorsun... Ne yapacağını bilemiyorsun... İskelete cezalandırarak ondan öç almaya uğraşıyorsun... Bununla bana da teselli veriyorsun. Şu muztarip anlarımda seninle delidolu birkaç laf ettim. İşkencem dinmedi. Yalnız ıstırabımın yeknasaklığı değişti. Artık ben delilerden, iskeletlerden derdine derman arayan bir çaresiz oldum. Kendime mi ağlayayım, sana mı acıyayım, iskelete mi güleyim? Senin gönlünü hoş etmek için bir alay saçma dinledim. Sözlerinin içinde ibret alınacak nasihatler de yok değil... Akıllılar çok defa delilik ederler. Deliler bazen doğru sözde akıllıları geçerler. Zavallı Nâsıra, bu çektiklerim belki de senin garip ahının tesiridir... Lakin heyhat ne sen akıllanırsın, ne iskelet dirilir, ne ben mesut olurum...”

Kaçık kızın bu ihtarı üzerinden üç dört gün geçti. Tayfur günden güne şiddetlenen işkenceler içinde hiç ehemmiyet vermediği bu mülakatı unuttu gitti. Bir soğuk algınlığından muztariben artık tek yattığı döşeğine uzanmış olduğu bir gecede hasta zayıf zayıf inliyor, Doktor Ferhat Bey başucunda bekliyordu.

Gecenin güne kavuşmak için gece yarısını geçtiği derin bir anında hasta gözlerini açarak sordu: “Neredeyim?”

“Azizim Tayfur, konağında, kendi yatak odandasın.”

“Sen kimsin?”

“Kardeşin Ferhat...”

“Bana ne oldu?”

“Hiçbir şey... Soğuk algınlığıyla hafif bir nöbet geçiriyorsun...”

“Yok... Çok hastayım... Fena fena rüyalar görüyorum.”

Hasta, kundağı içinde kıvranan bir çocuk gibi yorganı altında gerine gerine hüngür hüngür bir ağlama tutturdu. Sonra acı acı haykırdı: “Kurtarınız. Allah aşkına kurtarınız...”

“Ne var?”

“İskelet, Bânû’yu boğuyor...”

“Bu gece galiba *süfuton* az geldi... Öyle bir şey yok... Çırpınma... Üzülme...”

Hasta sustu. Hareketsiz, döşğine uzandı. Daldı. Beş on dakika sakinlikten sonra tekrar uyandı. Yatağı içine yarı be-line kadar davrandı. Humma ateşiyle gözleri iki mum gibi yanıyordu. Yine sordu: “Doktor, ne oluyorum?”

“Bir şeyin yok canım... Biraz nöbet geçiriyorsun.”

“Bir haykırma oldu...”

“Sen kendin bağırdın...”

“Gözüme pek müthiş şeyler gözüktü. Fakat ne idi? Şimdi pek iyi seçemiyorum... İçim harareten kavruluyor...”

Doktor ona biraz *limonat vinöz* verdi. Mezarlığın baykuşları geceyi sabahın horozlarına devrediyorlardı. Karanlık servilerden saçılan uğursuz seslere güneş müjdecilerinden bir ikisi cevap verdi...

Tayfur: “Oh, ne ağır bir gece... Rüzgârsız... Bir tarafta çıt yok. Sanki kâinatın nefesi kesilmiş... Beynim çatlayacak gibi şişiyor, yüreğim daralıyor, kulaklarım uğulduyor, çınılıyor... Bir kere şafak atsa... Sinirlerim sabah serinliğini duysa...”

“Bir şey kalmadı... Sabah oluyor...”

“Doktor niçin hastalar gece yarısına doğru ağırlaşırlar?”

“Tayfurcuğum insanlar, hayvanlar, bütün nebatat birer canlı barometre gibidirler. İklimin, mevsimin, günün, gecenin muhtelif saatlerinin tesirlerinden duygulanırlar...”

O esnada konağın bir kısmında zelzele oluyor gibi camlar şangırdadı.

Hasta ve doktor, ikisi de kulak kabarttılar.

Tayfur: “Bana evin yarısı sallanıyor gibi geldi. Bu da nöbetin tesirinden mi?”

Doktor hâlâ dışarıyı dinleyerek: “Hayır... Öyle bir şey ben de duydum...”

“Bu nedir? Ne olabilir?”

“Belki birdenbire fırtına çıktı...”

“Fakat bizim odanın pencereleri sarsılmadı.”

“Rüzgâra maruz çerçeveler zangırdadı sanırım...”

Hasta ile tabip meraklı bakışlarla gözler birbirinin yüzünde, kulaklar dışarıda bu kısmi zelzelenin sebebini tayine uğraşırlarken yine birdenbire kadın, erkek sesleri bir arada muhtelif yerlerden bir çığlık koptu.

Doktor, “Galiba konak tutuştu. Yanıyoruz...” telaşıyla kendini sofaya attı. Hasta, döşeğinden fırladı. Birkaç dakika içinde hane halkı hep uykudan uyandı. Merdivenler, koridorlar, sofalar insanla doldu. Ne olduğunu herkes birbirinden soruyor, kimseden doğru bir cevap alınamıyor, hiçbir yerde yangın eseri görülemiyordu...

Kapılarını açarak bütün odaları dolaşmaya başladıkları sırada büyük salondan inceli kalınlı kahkahalar duyular. Merakla oraya hücum ettiler...

Salonun kapısı açılınca meydana çıkan manzara herkesi şaşkınlık ve dehşet içinde bıraktı:

Bütün elektrik ampulleri yanıyor. İçerisi en berrak gündüzlerden daha aydınlık... Fakat birçok iskemleler, sehpa, vazolar, kıymetli antika eşyalar devrilmiş... Hercümerce uğramış bu yaldızlı, süslü sahnenin ortasında ikisi diri, ikisi ölü dört oyuncu var...

Bânû ile iskelet yan yana ipek halıların üzerine uzanmış yatıyorlar, Nâsıra ile Cevri baş uçlarında kahkahalarla ağlıyorlar... İskeletin elinden kurtulan kum saati de bir tarafa fırlamış...

İlk anda bu hâlden kimse sağlam bir mana çıkaramaz. Ne olduğunu bu, gülerek matem eden bu feryat edenlerden sorarlar. İkisi birden söyler. Saçma sapan ifadelerin içinden hakikat kırıntılarını ayıklamak müşkül olur.

Doktor Ferhat, Nâsıra'yı sorgulamaya girişir: “Kızım bu hâl ne? Bize anlat...”

“Efendim, iskelet hazretleri bu gece beni kulübesine davet etti... Her zamanki gibi karanlıkta güzel güzel konuşuyorduk... Birdenbire salon kapısı açıldı. İçeriye iki karaltı girdi. Hazretin emriyle ben hemen kulübenin arkasına saklandım. Gelenler elektrik düğmesine dokundular. Lambalar yandı... Bu aydınlık içinde gelen çiftin Bânû Hanım'la Cevri Bey olduğunu gördük...”

Cevri sürekli bir kahkahadan sonra: “Evet, evet gelenler bizdik, doğru söylüyor...” dedi.

Onu susturdular.

Doktor yine Nâsıra'ya hitaben: “Ey, sonra ne oldu?”

“Bu kadar kişinin huzurunda böyle bir şeyi bana nasıl soruyorsunuz? Ben hicaplı bir kızım, söyleyemem...”

Doktor eliyle iskeleti işaret ederek: “Söyleyeceksin... Bak yerde yatan hazret sana emrediyor. Doğruyu söyleyeceksin...”

Nâsıra korkudan büyüyen gözleriyle titreye titreye iskelete bakarak: “Evet... Evet, hazretin emri var söylemeliyim... Bunu benden adalet soruyor, değil mi?”

“Evet, adalet soruyor. Adalet huzurunda sıkılma olmaz, yalan olmaz...”

Nâsıra utançla gözlerini önüne indirerek: “Ben söyleyeceğim. Lakin söyleyemeyeceğim noktalar gelince siz irfanınızla anlayacaksınız. Hazretin emri yerini bulacak...”

“Sen söyleyebileceğin kadarını söyle, biz ötesini anlarız...”

“Bu iki genç kol kola yürüdüler. Hazretin önünde alaycı birer reverans yaptıktan sonra (eliyle işaret ederek) şu şal kanapenin üzerine oturdular. Bânû pek neşeli, Cevri durgun-

du... Süt kız kardeş bir kolunu biraderinin boynuna doladı. Onu sinesine doğru çekerek: ‘Niçin bu akşam yine böyle kederli, somurtkansın?’

Öteki cevap verdi: ‘Artık keder benim ayrılmaz bir arkadaşımıdır.’

‘Sarıl bana da neşen gelsin...’

‘Sana sarıldıkça neşelenmem. Büsbütün kederli olurum... Belki çıldırırım...’

‘Niçin?’

‘Çünkü şimdi sıcak sıcak kocanın koynundan çıktın da geldin. Daha her tarafın onun teri, nefesi kokuyor... İşte bu beni çıldırtıyor... Seni seviyor muyum, yoksa senden şiddetle nefret mi ediyorum, bilmiyorum...’

‘Of... Aynı sözler, daima aynı serzenişler... İşte sana söylüyorum ki burnun iyi koku almıyor; çünkü ben kocamın koynundan çıkıp da gelmedim. O biçare otuz dokuz derece hararetle humma döşeğinde sayıklayarak yatıyor. Başucunda Doktor bekliyor... An bu andır Cevri. Sarıl bana, her şeyi unut... Beş on dakika mesut olalım... Felekten kâm alalım...¹⁴⁴ Muhabbette dört başı mamur olmak mümkün değildir. Aşkın hakiki lezzeti işte böyle kaçak buselerde, kucaklaşmalarda, vuslatlardadır...’

Bânû âşığını yine göğsüne çekmek istedi. O anda bir zelzele oldu. Odanın çerçeveleri birbirine giriyor sandım... İki de biraz şaşaladılar... Cevri: ‘Ne oluyoruz?’

Bânû: ‘Ne olacak... İstanbul’un volkanik arazi üzerine kurulmuş olduğunu bilmez misin? Şiddetlice deprem oldu. Geçti...’

Bânû, öbür kolunu da sevgilisinin boynuna dolamak isterken Cevri çekilerek parmağıyla hazreti gösterip: ‘Kocanın,

¹⁴⁴ Bir şeyden olabildiğince zevk almak, keyfini çıkarmak.

senin iffetine bekçi tayin ettiği bu kemik adamdan korkmuyor musun?”

Bânû bir kahkaha kopararak: ‘Ben kocamı da, bekçisini de barbarlıktan kurtardım. Medeni yaptım... Gönül, bekçi, ferman dinler mi? Hükümdarların, kanunların, hâkimlerin, kadıların, engizisyonların, engel olamadıkları yasak aşk bağına girmekten beni bu mezar kaçkını mı menedecek? Bir iskelet insanı nasıl çarparmış? Böyle bir hadisenin vukuunu görmek için seni buraya getirdim. Dirilsin bakalım.’

İkisinin de gözleri süzüldü. Dudak dudağa geldiler. İşte o zaman camlar bir daha şangırdadı. Hazret kulübesinden fırladı... Kolları çapraz göğüste, hiddet dolu o kucaklaşma manzarasına karşı durdu. Siyah çukur gözlerinden cehennem ateşlerinin fışkırdığını gördüm. İki kemik çenesi leylek gibi takır takır birbirine çarptı... Sonra kendisinden şimdiye kadar hiç duymamış olduğum gür bir dünya sesiyle: ‘Adalet sefalete döndü. Mahkemeler kulakları ürperten davalarla doldu. Emniyet edecek kimse kalmadı, maşa kadar çocuklar çokbilmişlikte yaşlılara taş çıkarttı; her taraf ikiyüzlülerle doldu; dalkavukluk aldı yürüdü; çünkü müflisler milyoner oldu; bet bereket kalmadı; fahişelerin kucaklarına, eteğine para dökenler sokaklarda açlıktan kırılanların cenazelerinin üstünden atlayıp geçiyorlar. İstibdat vezirleri, değerli taşlarla bezenmiş nişanlarını sattılar. Nice ikbal sahipleri aç yattılar. Nice açlar çok yemeden hazımsızlığa uğradılar. Borsalarda milyonlar on paraya düştü. Çok kadınla evlenme tersine döndü. Karıların kocaları çoğaldı. Kocalara sabır ve tahammül kaldı. Ey insanoğlu, böyle bozuk düzen gidişle bu yolsuz, taşlı, dikenli kaygan yamaçtan hangi ilerleme tepesine tırmanıyorsun?’

Bu hitabesinden sonra hazret parkeleri sarsarak hışım- la, karşısındaki birbirine sarılmış çifte doğru yürüdü. Onlar derhâl birbirinden çözüldüler. Kaçacak fare deliği arıyorlardı. Şimdi hazret üzerlerine gök gibi gürledi: ‘Ey Didonzade Bânû! Kocan humma döşeğinde yatıyor. Sen burada oyna-

şınla fink atıyorsun. İskelet bekçiyi hiçe sayıyorsun... Ben seni gebertmeyeyim de kimi, kimi geberteyim?’ dedi. Üzerine atıldı. Gelin hanımı altına aldı... O zaman hepimizin boğazlarından birer acı çığlık boşandı... Sonra salonu kesif bir duman kapladı. Ben de kendimi bir müddet kaybettim. Sonra ayıldım...”

Cevri iki elini havaya kaldırdı. Baykuş gibi birkaç defa öttükten sonra: “Evet, kızın söylediği gibi oldu. Pencereden bir yarasa uçtu. Ben onu kovaladım. Babamın mezarını gördüm. Bir Yasin-i Şerif okudum. İskelet üzerime atıldı, beni de boğacaktı. Bir boks ‘kroşe’si yaptım, kurtuldum.”

Doktor Ferhat Bey, Cevri’nin simasındaki kasılmalara, gözlerinin dönüklüğüne, sözlerinin rabıtsızlık ve manasızlığına bakarak salondakilere, “Kendinizi sakınlınız, bu zavallı da tımarhanelik olmuş...” dedi.

Bânû’ya gitti. Tıbbın icabınca genç kadını uzun uzadıya muayene ettikten sonra: “Tayfur Bey, zevceniz size ömür... Cenabıhak Gafurü’r-Rahim’dır.¹⁴⁵ Ona hakkınızı helal ediniz. Ölüm, nefes kesilerek vuku bulmuş. Bunu bir raporla izah edeceğim. Ve sonra asıl hakikat otopside anlaşılacaktır.”

Ferhat Bey, ikinci muayeneyi iskeletin üzerinde yaptı. Hazretin bir sağdan, iki soldan üç kaburga kemiği kırılmış, omurgası çarpılmış, ellerinin parmaklarından çoğu dökülmüştü.

Ceza mahkemesi iki delinin şehadetiyle bir iskeletin suçluluğuna hükmedebilir mi?

İşte hâkimlerin ebediyen tereddüt edeceği adli bir mesele...

Heybeliada, 12 Ağustos 1923

SON

¹⁴⁵ Acıması ve bağışlaması bol olan.

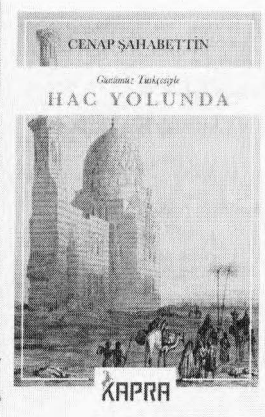

İFFET

Hüseyin Rahmi Gürpınar

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 159

HAC YOLUNDA

Cenap Şahabettin

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 152

AYGIR FATMA

Osman Cemal Kaygılı

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 200

ÇİNGENELER

Osman Cemal Kaygılı

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 336

